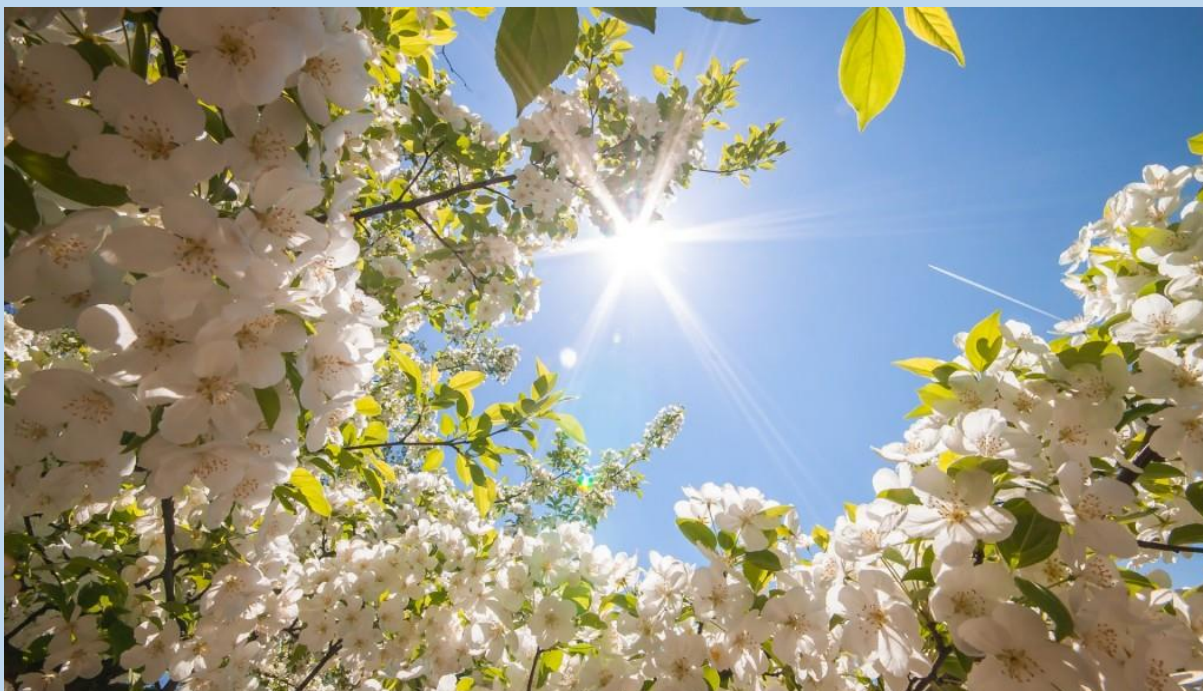

OPĆINA ČELIĆ

www.opcinacelic.com

INTEGRIRANA RAZVOJNA STRATEGIJA OPĆINE ČELIĆ 2020. - 2025.

BiH

ČELIĆ, 2019.

NAPOMENE I UPOZORENJA

I. UPITI

Pitanja vezana sa sadržajem ovog dokumenta, molimo Vas uputite na adresu:

*Općina Čelić
Služba za opću upravu
Ul. Alije Izetbegovića 60/2
75246 Čelić*

Ili na:

*Tel: +387 (0)35 668650
Faks: +387 (0)35 668672
E-mail: opcelic@gmail.com*

ALL RIGHTS RESERVED

II. ZAŠTITA PRAVA

Sadržaj ovog dokumenta zaštićen je autorskim pravima. Bilo koje izmjene, skraćivanja, proširenja ili nadopuna su zabranjene ili dopuštene samo uz predhodnu pisanu suglasnost ovlaštene osobe Općine Čelić.

Objava ili prevođenje dopušteno je samo uz predhodnu pisanu suglasnost ovlaštene osobe Općine Čelić.

Umnožavanje je moguće samo uz uvjet da na svim primjercima je otisnuta napomena o autorskim pravima.

Izneseni sadržaj izrađen je isključivo za potrebe Općine ČELIĆ, BiH.

Samo autorizirane osobe mogu koristiti informacije iz ove Integrirane razvojne strategije Općine Čelić. Ostale osobe koji to urade, čine to na vlastitu odgovornost i vlastiti rizik.

Posebni (stručni) dijelovi ovog dokumenta koji su pojedini autori izradili jesu isključivo intelektualno vlasništvo autora.

Integrirana razvojna strategija Općine Čelić izrađena je u skladu s potrebama i zahtjevima Općine Čelić te prilagođena specifičnim potrebama budućeg razvoja i prosperiteta Općine Čelić i građana Općine Čelić.

PREDGOVOR

U izradi Integrirane razvojne strategije općine Čelić sudjelovali su i zaposlenici općinske uprave, domaći i inostrani stručnjaci, kao i saradnici sa tuzlanskog i sarajevskog Univerziteta. Izradu je nadgledala, pratila i usmjeravala komisija općine Čelić, koja je osnovana odlukom Općinskog načelnika općine Čelić dana 05. 09. 2019. godine.

Članovi Komisije za nadzor i pripremu izrade Integrirane razvojne strategije Općine Čelić (podnaziv: Čelić dvadeset-dvadesetpet) su:

- ❖ Mujo Jusić
- ❖ Nermin Okanović
- ❖ Sabahudin Livadić
- ❖ Jasmina Mehanović

Integrirana razvojna strategija općine Čelić za razdoblje 2020. do 2025. godine je projekt svih nas u nastojanju stvoriti bolju i perspektivniju budućnost. To je ujedno i temeljni okvir lokalnog nastojanja da se stvore i održe uvjeti za rast i razvoj naše Općine, a u kojem se preporučuju i postavljaju prioritetni projekti za provedbu u idućih pet godina.

Posebnu zahvalnost i priznanje pripada djelatnicima Općine i vanjskim saradnicima, te članovima Komisije, koji su na štetu svog vremena i truda, svojim stručnim i praktičnim znanjem doprinijeli kvaliteti ovog dokumenta i planiranju razvoja naše Općine.

RIJEČ NAČELNIKA

Slika br. 1

Dragi sugrađani i poštovane sugrađanke,

Vrijeme u kojem živimo, nažalost ili, ako Bog da, na našu sreću, a to će samo vrijeme pokazati, donosi nam velike izazove. Svjesni potencijalnih opasnosti zbog neusmjeravanog i nedovoljno kontroliranog razvoja odlučili smo se na izradu Integrirane razvojne strategije (IRS), čija provedba na održivim osnovama će svakako pridonijeti rastu i razvoju općine Čelić, ne samo u privrednom smislu, već razvoju sveukupno društvenog sistema naše Općine.

Ovim dokumentom integriramo sveukupne vizije i ciljeve razvoja općine Čelić i definiramo srednjoročno održive i prihvatljive odrednice razvoja temeljnih privrednih i društvenih djelatnosti, kako u javnim tako i u privatnim sektorima po utvrđenim prioritetima.

S obzirom da, i nas kao i većinu u regiji nisu zaobišli problemi od rata pa naovamo, zadesila su nas i različite nevolje od svjetske ekonomske krize, iseljavanje stanovnika, korupcija i prirodne nepogode, ovim dokumentom želim da se našem narodu vrati izgubljena vjera u razvoj i stvaranje bolje budućnosti, da se vrati vjera da mi smo narod, iako izložen svakojakim nevoljama, možemo razviti svoje potencijale i s pravom reći da svoj na svome nije samo flokula već i neizmjerena sreća, ukoliko uspijemo osigurati dobar i blagodatani prostor u kojem živimo. To sigurno možemo samo i isključivo ako vratimo vjeru da možemo sami sa svojim znanjem to učiniti i na taj način održati i unaprijediti svoju sredinu.

Općina Čelić je sa svojim skromnim mogućnostima uspjela napraviti sigurno mnogo više nego je to bilo moguće sa tim sredstvima iz budžeta, a to prije svega je postignuto aktivnostima po pitanju donacija i naše jake dijaspore koja vapi za povratkom. Svakako fokus u nadolazećim godinama jeste primarno na djelovanju po pitanju evropskih fondova, gdje smo mi već otvorili vrlo značajne kanale komunikacije, i to na vrlo visokom nivou te pokrenuli konkretne projekte.

Završno je svakako krajnji cilj svih nas a to je sveukupan razvoj naše općine kroz direktne investicije, konkretne projekte za investicije naše dijaspore, realizaciju utvrđenih planova. Važan faktor za uspjeh svakako je međusektorska saradnja civilnog sektora, privrednika, mjesnih odbora, i višim nivoima vlasti kao i pojedincima koji svojim radom žele učestvovati u razvoju svoje lokalne zajednice.

Zahvaljujem ovim putem svima koji su nesebično podarili svoje vrijeme i znanje i učestvovali u izradi ovog Strateškog dokumenta.

Načelnik Općine Čelić

Sead Muminović

AKT OPĆINSKOG VIJEĆA

Na temelju člana 15. Zakona o načelima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („ Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, broj 49/06“ i 51/09), člana 39 Statuta Općine Čelić („službeni oglasnik Općine Čelić“ broj 3/17) Odluke Općinskog načelnika o pristupanju izradi Integrirane razvojne strategije za razdoblje 2020.-2025. godine, Načelnik općine donio je odluku o pokretanju izrade Integrirane razvojne strategije Općine Čelić, kojom odlukom je započeo proces izrade „ Integrirane razvojne strategije Općine Čelić za razdoblje 2020.-2025. godine“

INTEGRIRANA RAZVOJNA STRATEGIJA

OPĆINE ČELIĆ 2020. – 2025.

KOMISIJA ZA IZRADU:

Zijad Džafić, red.prof.dr.sc.oec.

Arian B. Shehu, mr.sc.oec.

Zekirija Avdić, dr.md.

Nermin Smajić, dipl.oec.

Nerim Džafić, mr.polj.

Nermin Okanović, prof.historije

Arif Salkić, dipl.ing.

Posebna zahvalnost kompaniji „Logička Matrica“ iz Zagreba (HR), kompaniji „Sky Lab“ iz Pule (HR), kompaniji „SMART CITY SOLUTIONS“ iz Brčko Distrikta Bosna i Hercegovina.

SADRŽAJ

1. UVOD	11
2. METODOLOGIJA IZRADE INTEGRIRANE RAZVOJNE STRATEGIJE	13
3. ULOGA I SADRŽAJ INTEGRIRANE RAZVOJNE STRATEGIJE	15
4. SOCIO – EKONOMSKA ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA	17
4.1. OPĆI PODACI	17
4.1.1. GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PRIRODNE KARAKTERISTIKE	17
4.1.2. KLIMA	20
4.1.3. HISTORIJSKA I KULTURNA BAŠTINA	21
4.1.4. SAOBRAĆAJNA – KOMUNIKACIJSKA POVEZANOST	23
4.2. DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE – LJUDSKI POTENCIJAL	24
4.2.1. UKUPAN BROJ STANOVNIKA	24
4.2.2. STRUKTURA STANOVNIŠTVA	25
4.2.3. PROSTORNI RASPORED STANOVNIŠTVA	27
4.2.4. MIGRACIJE STANOVNIŠTVA	29
4.2.5. PREDNOSTI, NEDOSTACI, PRILIKE I RIZICI	30
4.3. PRIVREDNE KARAKTERISTIKE I POTENCIJAL	32
4.3.1. ANALIZA PRIVREDNIH SUBJEKATA	32
4.3.1.1. PREGLED STANJA PO BDP-u I PROSJEČNOJ PLAĆI	35
4.3.2. POLJOPRIVREDA I PROIZVODI	37
4.3.2.1. BILJNA PROIZVODNJA	42
4.3.2.1.1. Navodnjavanje obradivih površina	46
4.3.2.2. ANIMALNA PROIZVODNJA	49
4.3.2.3. BRUTO VRIJEDNOST POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE	53
4.3.2.4. PREDNOSTI, NEDOSTATCI, PRILIKE I RIZICI	54
4.3.3. INDUSTRIJA, PREDUZETNIŠTVO I INVESTICIJSKI PARKOVI	57
4.3.4. ŠUMARSTVO	63
4.3.5. TURIZAM I TURISTIČKA INFRASTRUKTURA	65
4.3.5.1. LOVNI TURIZAM	66
4.3.5.2. RIBOLOVNI TURIZAM	66

4.3.5.3. AVANTURISTIČKI I ADRENALINSKI TURIZAM.....	66
4.3.5.4. MANIFESTACIJE (KULTURNE/SPORTSKE/TRADICIJSKE/ VJERSKE).....	67
4.3.5.5. KULTURNO – HISTORIJSKI TURIZAM.....	68
4.3.5.6. GASTRONOMSKI I EKO-ZDRAVSTVENI TURIZAM.....	68
4.3.5.7. SMJEŠTAJNI KAPACITETI.....	69
4.3.6. INVESTICIJE, DIJASPORA I VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA.....	70
4.3.6.1. IZVOZ.....	71
4.3.2.4. UVOZ.....	72
4.3.7. DRŽAVNA I OPĆINSKA IMOVINA.....	73
4.3.8. NIVO RAZVIJENOSTI OPĆINE ČELIĆ.....	74
4.3.9. PREDNOSTI, NEDOSTACI, PRILIKE I RIZICI.....	75
4.4. PREGLED STANJA I KRETANJA NA TRŽIŠTU RADA.....	76
4.4.1. ZAPOSLENI.....	76
4.4.2. NEZAPOSLENI.....	79
4.4.3. PENZIONERI.....	83
4.4.4. PREDNOSTI, NEDOSTACI, PRILIKE I RIZICI.....	84
4.5. ANALIZA DRUŠTVENIH DJELATNOSTI.....	85
4.5.1. NADLEŽNOSTI.....	85
4.5.2. OBRAZOVANJE.....	85
4.5.2.1. PREDŠKOLSKO OBRAZOVANJE.....	85
4.5.2.2. OSNOVNO OBRAZOVANJE.....	86
4.5.2.3. SREDNJE OBRAZOVANJE.....	87
4.5.2.4. VISOKO OBRAZOVANJE.....	90
4.5.2.1. OBRAZOVANJE ODRASLIH.....	90
4.5.3. SPORT I KULTURA.....	91
4.5.3.1. SPORT.....	91
4.5.3.2. KULTURA.....	93
4.5.4. ZDRAVSTVO I ZDRAVSTVENI POTENCIJAL.....	95
4.5.4.1. ANALIZA STANJA U OBLASTI ZDRAVSTVA.....	96
4.5.4.2. PLANOWI ZA UNAPREĐENJE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE GRAĐANA.....	99
4.5.5. SOCIJALNA ZAŠTITA.....	100
4.5.6. CIVILNA ZAŠTITA LJUDI I IMOVINE.....	104
4.5.7. STANOVANJE.....	105
4.5.8. CIVILNO DRUŠTVO I OSJETLJIVE SKUPINE.....	106

4.5.9. PREDNOSTI, NEDOSTACI, PRILIKE I RIZICI	108
4.6. INFRASTRUKTURA I JAVNE USLUGE	110
4.6.1. SAOBRAĆAJNA INFRASTRUKTURA.....	110
4.6.2. ENERGETSKA INFRASTRUKTURA.....	112
4.6.3. TEHNIČKA INFRASTRUKTURA	113
4.6.4. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA.....	114
4.6.4.1. VODOSNABDIJEVANJE.....	114
4.6.4.2. KANALIZACIJA (ODVOĐENJE I PREČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA)	117
4.6.4.3. PRIKUPLJANJE, ODVOZ I DEPONIRANJE KOMUNALNOG OTPADA	119
4.6.4.4. JAVNA RASVJETA	120
4.6.5. GRIJANJE.....	121
4.6.6. LOKALNI PRIJEVOZ	121
4.6.7. ADMINISTRATIVNE USLUGE LOKALNE SAMOUPRAVE.....	121
4.6.8. PREDNOSTI, NEDOSTATCI, PRILIKE I RIZICI.....	124
4.7. ZAŠTITA OKOLIŠA	125
4.7.1. STANJE ZRAKA.....	125
4.7.2. STANJE VODNIH RESURSA	126
4.7.3. STANJE ZEMLJIŠTA	127
4.7.4. STANJE ŠUMSKIH EKOSISTEMA	128
4.7.5. UPRAVLJANJE OTPADOM.....	129
4.7.6. UPRAVLJANJE PROSTOROM I OKOLIŠEM	131
4.7.7. ZAŠTITA PRIRODNOG BIODIVERZITETA	131
4.7.8. UTJECAJ LOKALNE EKONOMIJE NA ŽIVOTNU SREDINU	133
4.7.9. PREDNOSTI, NEDOSTACI, PRILIKE I RIZICI.....	133
4.8. UPRAVLJANJE RAZVOJEM	135
4.8.1. INSTITUCIJE LOKALNE SAMOUPRAVE.....	135
4.8.1.1. ORGANIZACIJSKI KAPACITETI.....	135
4.8.1.2. FINANSIJSKI KAPACITETI	136
4.8.1.3. PROVEDBENI KAPACITETI	136
4.8.1.4. LJUDSKI POTENCIJAL	138
4.8.2. PROSTORNO UREĐENJE.....	139
4.9. ANALIZA BUDŽETA	140
4.9.1. PREGLED PRIHODA U UKUPNOM BUDŽETU.....	140
4.9.2. KRETANJA POREZNIH PRIHODA.....	141

4.9.3. STRUKTURA PRIHODA PREMA FUNKCIONALNOJ KLASIFIKACIJI	143
4.9.4. KREDITNA ZADUŽENOST I KREDITNI POTENCIJAL	145
4.9.5. PROJEKCIJE PRIHODA DO 2025. GODINE	146
4.9.6. PROCJENA INVESTICIJSKOG POTENCIJALA I IZVORA FINANCI. STRATEŠKIH PROJEKTA	148
5. SWAT-ANALIZA, VIZIJA RAZVOJA, STRATEŠKI PRAVCI I CILJEVI.....	149
5.1. SWOT – INTEGRALNA ANALIZA	149
5.1.1. SWOT – ANALIZA EKONOMSKOG RAZVOJA.....	149
5.1.2. SWOT – ANALIZA DRUŠTVENOG RAZVOJA.....	152
5.1.3. SWOT – ANALIZA ZAŠTITE OKOLIŠA I INFRASTRUKTURE	154
5.2. VIZIJA OPĆINE ČELIĆ.....	155
5.3. STRATEŠKI PRAVCI RAZVOJA	156
5.4. STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA.....	159
6. SEKTORSKI RAZVOJNI PLANOVI	167
6.1. PLAN EKONOMSKOG RAZVOJA	167
6.1.1. FOKUSI EKONOMSKOG RAZVOJNOG PLANA.....	167
6.1.2. SEKTORSKI CILJEVI SA OČEKIVANIM REZULTATIMA I INDIKATORIMA	169
6.1.3. USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠIH NIVOVA	173
6.1.4. INICIJATIVE MEĐUOPĆINSKE SARADNJE	174
6.1.5. PROGRAMI, PROJEKTI I MJERE	174
6.2. PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA	176
6.2.1. FOKUSI DRUŠTVENOG RAZVOJNOG PLANA.....	176
6.2.2. SEKTORSKI CILJEVI SA OČEKIVANIM REZULTATIMA I INDIKATORIMA	179
6.2.3. USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠIH NIVOVA	181
6.2.4. INICIJATIVE MEĐUOPĆINSKE SARADNJE	182
6.2.5. PROGRAMI, PROJEKTI I MJERE	182
6.3. PLAN ZAŠTITE OKOLIŠA.....	184
6.3.1. FOKUSI PLANA ZAŠTITE OKOLIŠA I ŽIVOTNE SREDINE.....	184
6.3.2. SEKTORSKI CILJEVI SA OČEKIVANIM REZULTATIMA I INDIKATORIMA	185
6.3.3. USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠIH NIVOVA	187
6.3.4. INICIJATIVE MEĐUOPĆINSKE SARADNJE	188
6.3.5. PROGRAMI, PROJEKTI I MJERE	188

7. PLAN ORGANIZACIJSKIH I LJUDSKIH KAPACITETA ZA PROVEDBU, PRAĆENJE I VREDNOVANJE STRATEGIJE	190
7.1. PROVEDBA STRATEGIJE LOKALNOG RAZVOJA	190
7.1.1. OKVIR ZA PROVEDBU - FINANSIJSKI	190
7.1.1.1. STRUKTURA AKCIJSKOG PLANA – POJAŠNJENJA.....	191
7.1.1.2. PRAĆENJE PROVEDBE I REZULTATI.....	191
7.1.2. OKVIR ZA PROVEDBU - INSTITUCIONALNI	192
7.1.3. HORIZONTALNA NAČELA / PRINCIPI	192
7.2. POSTUPAK PRAĆENJA PROVEDBE STRATEGIJE	193
PRILOZI	
POPIS TABELA	
POPIS SLIKA	
POPIS GRAFIKONA	
AKCIJSKI / OPERATIVNI PLAN	

1. UVOD

U ovom dokumentu opisana je analiza stanja općine Čelić i prikazan je strateški smjer programa razvoja u razdoblju od 2020. do 2025. godine.

Integrirana razvojna strategija je temeljni strateško-planski dokument Općine Čelić, na osnovu kojeg treba poticati i usmjeravati budući rast i razvoj lokalne zajednice.

Cilj Integrirane razvojne strategije je postavljanje temeljnih podloga svih djelovanja i usmjeriti sve buduće aktivnosti kako javnog tako i privatnog sektora Općine Čelić. Također, podloga je za razvojne projekte koji su u pripremi, te buduće projekte povlačenja sredstava iz evropskih fondova.

Svrha izrade Integrirane razvojne strategije Općine Čelić za razdoblje 2020. do 2025. godine je osigurati strateški okvir za planiranje i provedbu projekata za razvoj općine, a sve u svrhu poboljšanja životnih uvjeta svojih građana, samim tim i povoljnim uvjetima za investicije, pa i povratak iseljenih građana i povratak dijaspore.

Integrirana razvojna strategija obuhvata ekonomsku, društvenu, okolišnu kao i prostornu dimenziju razvoja. Strategija je izrađena kao okvir za definisanje zajedničkih ciljeva, poticanje lokalnih snaga, ali i kao odgovor na izazove budućeg razvoja općine i sveukupnog života u njoj. Kao takva, Strategija je u skladu sa strategijama i politikama na višim nivoima vlasti.

Strategija ukazuje na ozbiljnost i sigurnost projekata koju Općina Čelić pruža investitorima, koji se odluče investirati u našoj općini. Nadalje, ukazuje na smjer razvoja općine, predstavlja osnovu za izradu detaljnih planova i programa u pojedinim sektorima, kreira podlogu za praćenje napretka, te ohrabruje saradnju i dogovor u planiranju različitih nivoa vlasti i društveno-ekonomskih partnera.

U septembru 2019. godine načelnik Općine Čelić donio je Odluku o pokretanju postupka izrade Integrirane razvojne strategije razvoja općine Čelić za period 2020.-2025. godine. Danas 20. marta 2020. godine usvojen je ovaj dokument i predstavlja odgovor novim izazovima u budućnosti stvarajući strateški okvir, koji bi trebao onemogućiti ili barem umanjiti moguće negativne utjecaje različitih makroekonomskih kretanja.

Jedna od karakteristika ovog dokumenta je planirani vremenski okvir od pet godina. Vizije razvoja i strateški sektorski razvojni ciljevi općine Čelić definisani su primarno sa naglaskom u iskorištavanju potencijala iz oblasti privrede, infrastrukturnih kapitalnih ulaganja, zdravstvenog i agrarnog turizma, poljoprivrede i direktnih investicija.

Naravno uz sve želje, naš ekspertni tim je izradio planove i operativni dio Strategije. U tom smislu planovi, ciljevi, programi, projekti i mjere, su poduprijeti konkretnim planovima realizacije, a

sve usmjereno ka poboljšanju kvaliteta života u općini.

Integrirana razvojna strategija obuhvata prioritetne projekte u svakom sektoru, a koji omogućavaju ostvarenje postavljenih ciljeva putem provođenja operativnih aktivnosti, čime se stvara osnova za sveukupnu implementaciju Strategije.

Treba naglasiti da za pravovremenu i kvalitetnu implementaciju ovog dokumenta je prvenstveno potreban angažman sveukupne lokalne zajednice, kao i viših nivoa vlasti, s naglaskom na kantonalnu i državnu vlast. Trenutna unutarnja organizacija Općine Čelić, kao i broj uposlenika nije adekvatan i dovoljan za jedan brzi iskorak u uspostavi Strategijom predviđenih mehanizama za njenu implementaciju, izvještavanje, ažuriranje i sveukupnu operacionalizaciju. Odmah početkom godine planirano je formiranje operativnog općinskog tijela, koji, uz pomoć viših nivoa vlasti će omogućiti agresivno – operativno pokretanje kompletnog strateškog ciklusa.

Nadalje, prioritetni programi i projekti nisu samo osnova za korištenje općinskih i drugih domaćih izvora sredstava, nego i dobra osnova za pristup eksternim izvorima sredstava, poput IPA programa Evropske unije, ali i drugih programa podrške u Bosni i Hercegovini.

Kod izrade Strategije posebno se vodilo računa o ostvarivanju horizontalne intersektorske usklađenosti te vertikalne usklađenosti Strategije sa strategijama i planovima na drugim nivoima. Dodatan značaj je poklonjen mogućim inicijativama međudržavnih- međuopćinskih saradnji.

Naglašavamo da Strateško planiranje je način promišljanja razvoja kao i upravljačko sredstvo, odnosno alat, pomoću kojeg lokalna samouprava fokusira svoj razvoj i svoje razvojne prioritete lokalne zajednice, respektirajući pri tome dinamične i varijabilne faktore u svojoj okolini, a time osiguravajući da svi sudionici rade na ostvarivanju postavljenih zajedničkih ciljeva, kao partnerstvo.

2. METODOLOGIJA

Metodologija izrade Strategije zasnovana je na sveobuhvatnoj i detaljnoj analizi stanja većine aspekata ekonomskih i društvenih kretanja, širokom participativnom promišljanju vizije razvoja Općine Čelić, kao i strateških smjernica za razvoj, zajedničkom opredjeljenju ključnih subjekata za strateške ciljeve i prioritete. S jasnom i preciznom definiranju aktivnosti za provedbu strategije u godinama koje su ispred nas.

U izradi Strategije korištena je standardizovana metodologija za integrirano planiranje lokalnog razvoja (MiPRO), prihvaćena i preporučena od strane entitetskih vlada, te saveza općina i gradova oba entiteta. MiPRO je u potpunosti usklađena sa postojećim zakonskim okvirom kojim je definisano planiranje razvoja na lokalnom nivou, gdje je općinska uprava nosilac procesa izrade i implementacije Strategije, uz maksimalno uključivanje i svih drugih relevantnih aktera lokalne zajednice.

Osnovni principi na kojima se zasniva Strategija su održivost i socijalna uključenost. Održivost kao princip integriše ekonomski i okolišni aspekt, dok princip socijalne uključenosti podrazumijeva jednake šanse za sve i pravičnost u smislu identificiranja potreba i interesa marginaliziranih i socijalno isključenih grupa stanovništva.

Isto tako, Strategiju karakterišu integracija (što znači da su ekonomski, društveni i okolišni aspekt posmatrani kao neodvojivi dijelovi jedne cjeline) i participacija (svi zainteresovani akteri su angažovani i doprinijeli su izradi Strategije).

Općina se angažovala u procesu izrade Strategije vođena uvjerenjem da strateško planiranje predstavlja ključni instrument za proaktivno i odgovorno upravljanje lokalnim razvojem.

Proces izrade Strategije inicirao je Općinski načelnik podržan od Općinskog vijeća. Operativno, proces je vodila općinska Komisija za izradu razvojne strategije. U samom procesu stvoreni su mehanizmi za snažno građansko učešće, dominantno kroz rad Partnerske grupe – konsultativnog tijela kojeg su činili predstavnici javnog, privatnog i nevladinog sektora. Poseban naglasak je stavljen na uključivanje i adekvatno prepoznavanje potreba potencijalno ranjivih kategorija stanovništva.

Prva razina izrade Strategije je bila analiza postojećih strateških dokumenata, stepena njihove realizacije, te stepena razvijenosti ljudskih resursa neophodnih za izradu i implementaciju Strategije. Ova analiza je bila nadograđena na osnovu analize relevantnih kvantitativnih i kvalitativnih podataka iz primarnih i sekundarnih izvora.

Temeljni i najvažniji dio Strategije predstavlja strateška platforma. Ona obuhvata socio-ekonomsku

analizu, strateške fokuse, viziju razvoja i strateške ciljeve razvoja, kao i sektorske planove ekonomskog i društvenog razvoja, te plana okolišnog razvoja, a koju su izradile za tu svrhu formirane sektorske grupe, a koje su činili predstavnici javnog, privatnog i nevladinog sektora.

U završnom dijelu procesa, općinska Komisija za izradu Razvojne strategije je, na bazi principa integracije, ujedinila i uskladila sektorske dokumente, izradila okvirne petogodišnje i detaljne jednogodišnje planove implementacije, uključujući i plan razvoja organizacijskih kapaciteta i ljudskih potencijala neophodnih za proces implementacije Strategije. Kako bi se omogućila efikasna implementacija Strategije, finansijski okvir Strategije i budžet Općine za 2020. godinu trebaju biti u potpunosti usklađeni.

CONFIDENTIAL

3. ULOGA I SADRŽAJ INTEGRIRANE RAZVOJNE STRATEGIJE

Strateško planiranje sveukupnog privredno–društvenog razvoja, kako na lokalnoj tako i na regionalnoj, pa na kraju i tradicionalnim nacionalnim vrijednostima lokalne društvene zajednice, predstavlja vrlo važan segment uspješnog upravljanja i ciljanog razvoja svoje sredine, regije i države. Strateško planiranje kao savremena metodologija upravljanja u javnom sektoru u BiH počeo se intenzivnije koristiti od 2005. godine. U procesima masivnije primjene strateškog planiranja, cijelokupno područje BiH suočilo se s nizom izazova u izradi strateških planova privrednog razvoja. Jedan od glavnih izazova svakako se odnosi na potrebu uključivanja šire lokalne zajednice, dakle predstavnika svih sfera pojedinog društva; od civilnog, privatnog i javnog sektora.

Proces strateškog planiranja prije svega omogućava transparentnost i uključivanje svih relevantnih sudionika u izradu strateških dokumenata. Principijelno, kao i sve ostalo što se u javnom sektoru odvija, važno je da se poštuje Zakonski okvir u sistemskom pristupu u planiranju razvoja, gdje je nužno poštivati piramidu strategija, a koja se sastoji od tri razine djelovanja: državne, regionalne (kantonalne), i lokalne razine. Na državnoj razini izrađuju se razvojne strategije, razvojno-planski dokumenti koji daju okvirne smjernice u kojem pravcu treba graditi budućnost, koji definiraju glavne i prioritetne sektore privrede, odnosno razvojna područja od nacionalnog interesa. Sukladno tome, planiranje razvoja spušta se na regionalnu odnosno lokalnu razinu.

Cilj politike regionalnog razvoja BiH, prema Zakonu o regionalnom razvoju BiH jeste pridonijeti društveno-privrednom razvoju BiH u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućiti jačanje konkurentnosti i razvoju vlastitih potencijala.

Kako bi se osigurala usklađenost sa strateško-planskom dokumentacijom višeg reda, kod planiranja razvoja općine Čelić u razmatranje su najprije uzeti ciljevi Kantonalne razvojne strategije Tuzlanskog kantona, a zatim ciljevi i smjernice ostalih relevantnih razvojnih dokumenata nacionalne razine teritorijalnog i sektorskog značaja.

Tabela br.1.

Usklađenost sa Kantonalnom razvojnom strategijom

KANTONALNA RAZVOJNA STRATEGIJA TK	RAZVOJNA STRATEGIJA OPĆINE ČELIĆ 2020. – 2025.
Strateški cilj 1.: Održivi razvoj i unapređenje	Strateški cilj 1.: Zaštita okoliša, unapređenje prostora i visoka razina energetske efikasnosti
Strateški cilj 2.: Razvoj konkurentnosti privrede	Strateški cilj 2.: Održivi i konkurentni privredni razvoj
Strateški cilj 3.: Razvoj ljudskih resursa i kvalitetno zadovoljavanje javnih potreba građana	Strateški cilj 3.: Razvoj ljudskih potencijala, društveni standard i socijalna kohezija

Izvor: Autor

Usklađenost sa strategijom Evropske unije, izrađena je tako što je nadopunjena i usklađena sa ciljevima u novoj perspektivi. To znači, kako je ovaj dokument za razdoblje 2020.-2025., a sadašnjih **11 ciljeva iz Strategije Evropa 2020**, će u novoj perspektivi **2021.-2027.** biti pojednostavljeno i konsolidirano u pet ciljeva, kako slijedi:

Tabela br. 2.

Usklađenost sa Strategijom EVROPSKE UNIJE

RAZVOJNA STRATEGIJA EU	RAZVOJNA STRATEGIJA OPĆINE ČELIĆ 2020. – 2025.
PAMETANIJA EVROPA Usmjeravanje na inovacije, digitalizaciju, privrednu preobrezbu i potporu malim i rednijim preduzećima	Strateški cilj 1.: Održivi i konkurentni privredni razvoj
ZELENIJA EVROPA Bez ugljika, provedbom Pariškog sporazuma i ulaganjem u energetska tranziciju, obnovljive izvore energije i borbu protiv klimatskih promjena	Strateški cilj 2.: Zaštita okoliša, unapređenje prostora i visoka razina energetske efikasnosti
POVEZANIJA EVROPA Opremljenu strateškim prometnim i digitalnim mrežama	Strateški cilj 3.: Razvoj ljudskih potencijala, društveni standard i socijalna kohezija
SOCIJALNA EVROPA Provedbom europskog stupa socijalnih prava i podupiranjem kvalitetnog zapošljavanja, obrazovanja, stjecanja vještina, socijalne uključenosti i jednakog pristupa zdravstvenoj pomoći	Strateški cilj 3.: Razvoj ljudskih potencijala, društveni standard i socijalna kohezija
EVROPA BLIŽA GRAĐANIMA Podupiranjem strategija vođenih na lokalnoj razini	Strateški cilj 3.: Razvoj ljudskih potencijala, društveni standard i socijalna kohezija

Izvor: Autor

Bitno je naglasiti da fokus ovog dokumenta kao i gore navedenih strategija viših nivoa bit će na **dva horizontalna cilja**, kako slijedi:

- ❖ **Izgradnja administrativnih kapaciteta**
- ❖ **Suradnja između regija i preko- granična suradnja**

Strateški dokumenti EVROPSKE UNIJE u cijelosti su usmjereni kako bi se unaprijedila ekonomija EU. U okviru te strategije posebnu ulogu imaju regionalne vlasti, te jedinice lokalne samouprave. Budući da temeljni sveobuhvatni cilj naše države jeste pristupanje EU ovo ne predstavlja samo formalnost, nego dokument prema kojemu se sav razvoj EU usmjerava, a za nas je bitno stalno imati na umu temeljne odrednice razvoja EU. To omogućava lakše i brže pokretanja i realizacije svakojakih projekata, koji mogu biti sufinansirani različitim fondovima EU programima. Dosadašnja praksa ukazuje na to da Općina Čelić u posljednjih desetak godina je izradila niz dokumenata i strateških projekata koji su pokrenuti ili završeni, a u skladu su sa strateškim pravcima koju EU potencira i omogućit će Općini Čelić da usmjeri kompletan razvoj u jedan zajednički cilj sviju nas, boljitak.

4. SOCIO – EKONOMSKA ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

4.1. OPĆI PODACI

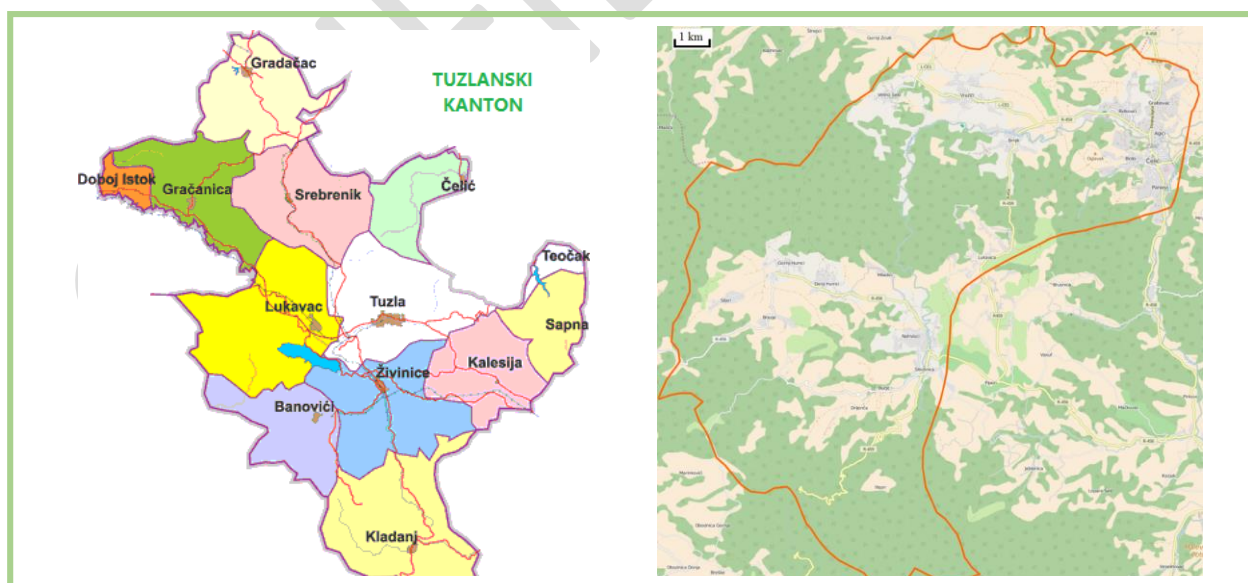
4.1.1. GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PRIRODNE KARAKTERISTIKE

Općina Čelić je smještena u sjeveroistočnom dijelu Bosne i Hercegovine. Teritorija općine prostire se na dijelu planinskog vijenca Trebovac – Majevisa i njegove podgorine, koja ima dinarski pravac pružanja sjeverozapad – jugoistok. U cijelini gledano, ovaj planinski vijenac je kroz svoju geološku povijest znatno izmijenjen i djelovanjem eroznih sila razoren, tako da često odstupa od pravog planinskog grebena, izuzimajući njegov središnji dio (Stolice, Nišan i Okresnica), koji ima oblik pravog grebena. Od spomenutih uzvišenja koja su i najviša, greben se preko razbijenih i nepravilnih brda produžava prema dolini rijeke Bosne na sjeverozapad, a na jugoistoku završava prema dolini rijeke Drine, dok se prema Semberiji i Posavini spušta postepeno i blago.

Dijelom teritorije od istoka prema zapadu, ide sjeverna granica planine Majevisa nizom visova i kosa poput Žunova (523m), Papratnica i Vjeternik (705m), Oparkovica (717m) Južno od ove linije prostire se Majevisa, a tu su smještena naselja: Lukavica, Miladići, Humci, Brezje, Nahvioci, Šibošnica, Drijenča i Visori. Sjeverozapadno i sjeveroistočno od ove linije su podmajevačka naselja Velino Selo, Vražići, Brnjik, Ratkovići i Čelić. Geografske koordinate 44°43'17.8"N 18°49'18.3"E / 44.721611°N 18.821750°E.

Slika br.2

Položaj općine Čelić u BiH

Izvor: Tuzlanski kanton

Prostire se na površini od 136 km² i na tom prostoru živi 10.502 stanovnika. Nadmorska visina unutar same teritorije općine varira od 138m do 717m. Sastavni je dio Tuzlanskog kantona, Federacije Bosne i Hercegovine.

Administrativni, kulturni i privredni centar općine je Čelić, smješten na regionalnom putu Tuzla – Brčko, te na ušću rijeka Gnjica i Šibošnica. S obzirom na geografsku poziciju, općina Čelić ima posebna, tradicijska i kulturna obilježja, a glavne privredne grane su: poljoprivreda, građevinarstvo, trgovina i turizam u najširem smislu, te šumarstvo i industrijsko-prerađivačka proizvodnja.

Slika br.3

Reljef majevičke podgore dijela teritorije općine Čelić

Izvor: Općina Čelić

Općina Čelić se sastoji od: MZ Čelić, MZ Ratkovići, MZ Brnjik, MZ Vražići, MZ Velino Selo, MZ Šibošnica, MZ Nahvioci, MZ Donji Humci, MZ Gornji Humci, MZ Sitari i MZ Drijenča.

Općina je stacionirana na važnom putnom pravcu R-459 Brčko-Tuzla. Ovaj putni pravac je povezan sa zapadnom Evropom preko Županje (Hrvatska), gdje ima izlaz na autoput A4.

Udaljenost općine Čelić u odnosu na veće gradove u okruženju je:

- ❖ 19,2 km od Brčko,
- ❖ 39,6 km od Tuzle,
- ❖ 165 km od Sarajeva,
- ❖ 280 km od Zagreba,
- ❖ 39,5 km od graničnog prelaza Brčko sa Republikom Hrvatskom.

Saobraćajne površine zauzimaju 295,47 ha, odnosno 2,17% ukupne površine općine Čelić. Klima je umjereno kontinentalna sa toplim ljetima i snježnim zimama.

Procentualno najveću zastupljenost imaju teritorije 300-500 m.n.v. (45%) koje su i vrlo povoljne za odvijanje različitih ljudskih aktivnosti (naseljavanje, poljoprivreda, industrija).

Slika br. 4
Reljef Općine Čelić

Izvor: wikipedia.org/wiki/Čelić

Područje Općine karakterizira pedološki sastav tla uvjetovan geološkim sastavom zemljišta, reljefom, klimom, hidrološkim svojstvima i utjecajem čovjekovog prisustva. Tokom dugog vremena, na području općine Čelić došlo je do formiranja više tipova zemljišta, od kojih izdvajamo siva karbonatna i beskarbonatna tla na škriljcima, smeđa karbonatna tla na trošnim krečnjacima, smeđa srednje duboka i duboka tla na karbonatnoj trošini, rendzine na trošnim krečnjacima, aluvijalna karbonatna pjeskovita tla, litohromatogena crvena i ljubičasta tla, sivosmeđa karbonatna tla, smeđa degradirana tla na glinama i ilovačama, i dr.

Akumulacije podzemnih voda su dosta duboko formirane i dreniraju se preko izvora vrlo promjenjive izdašnosti na kontaktu sa nepropusnim stijenama rasjednih zona.

Akumulacije podzemnih voda formirane su u tektonski poremećenim područjima, jači izvori su rijetki, a infiltracija atmosferskih i površinskih voda je spora sa izraženim tragovima erozionih procesa na površini terena.

Vodne akumulacije na području općine Čelić izrazito je nepovoljan raspored protoka voda tokom godine. U toku ljetnih mjeseci, VII – IX mjesec, kada su najveće potrebe za vodom (snabdijevanje stanovništva, navodnjavanja poljoprivrednog zemljišta, potrebe rekreacije i drugo), rijekom Šibošnicom protiče svega oko 10% prosječnog godišnjeg proticaja. Pored toga, javljaju se povremeno velike vode sa maksimalnim proticajima većim i od 10 puta od prosječnih. Zbog toga je neophodno osigurati regulisanje, odnosno izravnavanje protoka u toku godine. U tu svrhu zaključilo se da izgradnja vodoopskrbnih akumulacija nema alternativu.

Upravo u skladu s tim je i već u fazi izvođenja radova dio prioritnog projekta izgradnje brane u Vražićima na toku Šibošnice, te nova izgradnja akumulacijskih bazena pitke vode. Ovaj projekat je od presudne važnosti općenito za razvoj općine i u daljnjoj analizi obrađen je u SWOT analizi kao integralni projekt koji je u jednom dijelu već izvršen, a za ostali dio treba se pronaći izvori financiranja od viših nivoa vlasti i EU fondova i svakako dovesti projekt do kraja.

Nadalje, općina Čelić raspolaže sa relativno dobro očuvanim prirodnim resursima na kojima treba bazirati razvoj općine. Te resurse treba razumno, racionalno i na najkvalitetniji način eksploatisati, strateški izazov predstavlja razvoj općine baziran na kontrolisanom korištenju tih resursa s namjerom da se dostigne održiv razvoj koji se može konkretno navesti u primjeru navodnjavanja ogromnih površina poljoprivrednih zemljišta, gdje se sve rijeke i riječni pritoci u ovom trenutku devastiraju za potrebe navodnjavanja tokom ljeta. Strateški izazov u vezi sa prirodnim resursima je stvaranje osnove za njihovo dalje korištenje, unapređujući njihovu dostupnost novim tehnologijama a istovremeno racionalizirajući eksploataciju.

4.1.2. KLIMA

Teritorija općine Čelić pripada klimatskom području sjeverne Bosne. U općini Čelić prevladava i uglavnom je zastupljena umjerena kontinentalna klima, što je karakteristično za ovo područje prijelaza gorskog u panonsku ravnicu. Klima koja u podmajevičkom dijelu ima izvjesne karakteristike kontinentalne klime. Tu su česte velike oscilacije temperature te padavine. U godišnjem hodu temperaturnih promjena zraka, uočljiv je nagli porast temperature od januara do jula, a zatim njihov postepeni pad do decembra. Središnja godišnja temperature na teritoriji općine Čelić iznosi 10,2 C. Srednja januarska temperatura iznosi 0,9 C, u aprilu je srednja temperatura 10.4 C, u julu 20,2 C i u oktobru srednja vrijednost temperature iznosi 10,15 C.

Godišnja količina padavina varira između 900 mm/m² i 1300 mm/m². Najviše padavina izluči se tokom maja mjeseca oko 110mm/m², a najmanje u februaru oko 50mm/m². S obzirom da područje općine Čelić ima poljoprivredni karakter, snježni pokrivač ima izuzetan značaj kao zaštita

ozimih poljoprivrednih kultura od jakih zimskih mrazeva, odnosno kao rezerva vode za proljetnu vegetaciju. Ovdje se broj snježnih dana povećava od sjevera prema jugu, jer uporedo raste i nadmorska visina. Prosječna visina snježnih padavina iznosi 20 do 40 cm.

Godina 2014. za općinu Čelić bila je najkišovitija od kada postoje službena mjerenja u Bosni i Hercegovini. Te godine padavine su uzrokovale velike poplave u tom području. Osim ogromne materijalne štete to je ujedno i ukazalo na sve probleme neuređenosti korita rijeka i ostalih problema koji su se ukazali nakon čega su velika većina infrastrukturnih, prometnih i ostalih projekata usmjereni na umanjeње šteta i uklanjanja uzroka.

4.1.3. HISTORIJSKA I KULTURNA BAŠTINA

Teritorija općine Čelić nije do sada sistematski arheološki istraživana. Međutim, vrlo je vjerovatno kako je ovaj kraj bio nastanjen u neolitu, o čemu svjedoče nalazi neolitske keramike i drugog arheološkog materijala pronađenog u Koraju.

Također, na širem prostoru Majevice postoje materijalni ostaci iz prahistorijskog perioda, a čak u selu Piperi pronađena je keramika s inkrustacijama bijele boje, koja bi mogla biti prahistorijska. Na području općine Čelić ne nailazimo na toponime gradina, koja bi ukazala da se radi o prahistorijskim utvrdama, osim brda Gradina, koja se nalazi između naselja Kozjak, Jablanica i Lopare. Ova Gradina – 485m, jest naselje situirano u neposrednoj blizini praistorijskog lokaliteta Bardačilovac. S obzirom da je ovaj lokalitet situiran na pravcu koji povezuje dolinu Spreče sa dolinom Save, pretpostaviti je kako je tu u rimsko doba bilo neko naselje.

Iz kasnog srednjeg vijeka imamo nekropole stećaka ili mramorova tj. mramorja kako ih narod naziva u ovom kraju. Nekropole postoje u Lukavici, Mladićima, Brezju, Humcima, Visorima i Drijenči.

Nakon puno ratnih sukoba oko oblasti Usore i Soli, bosanski kralj Stjepan Tomaš, 1441.-1461. godine i njegov nasljednik – posljednji bosanski kralj Stjepan Tomašević – postali su gospodari Usore i Soli. Nakon pada bosanske države pod osmansku upravu, Ugarski kralj. Matija Korvin, 1464. godine, osvojio je grad Srebrenik sa okolinom i osnovao Srebreničku banovinu, koja je postojala sve do 1512. godine, kada su je Osmanlije zauzeli. Taj period vlasti Mađara nad Majevicom imao je snažan utjecaj, ne samo politički već i etnički i kulturni na stanovništvo ovoga kraja.

Nakon preuzimanja i postavljanja osmanske vladavine, sjeverni dio tog prostora pripao je nahiji Koraj, a južni nahiji Visori. U to vrijeme, Korajska nahija prostirala se zapadno od Bijeljine u poriječju Lukavca, a pripadala joj je i tvrđava Brčko. Godine 1533., korajska nahija obuhvatala je 14 naselja i

jednu naseljenu mezu, a među naseljima se spominju Pčelić – Čelić i Brdnik – Brnjik, koji je danas u sastavu općine Čelić. Visorska nahija, koja se prostirala južno od korajske, zapadno od nahije Zavrd i sjeverno od Tuzle, a čije je središte bilo današnje selo Visori, uključivala je i sela Donji Visori, Sredkovići, Drijenča, Božovinci, Donji i Gornji Humci.

Slika br. 4

Bogomolje, multietničnost i raznolikost Općine Čelić

Izvor. Općina Čelić

Teritorija općine Čelić čini površina od 136,8 km². Nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, općina Čelić se na istoku graniči sa ostatkom predratne općine Lopare (RS). Na sjeveru graniči sa Distriktom Brčko, na zapadu sa općinom Srebrenik, a na jugu sa teritorijem Grada Tuzla.

Današnja Općina Čelić osnovana je 1993. godine, u toku rata izazvanog agresijom na BiH. Općina Čelić je bila organizirana i funkcionirala i u vrijeme austrougarske uprave, kao i u vrijeme Kraljevine Jugoslavije i teritorij je bio znatno veći od današnjeg. Status općine Čelić je prestao 1962. godine u FNR Jugoslaviji.

Historijski gledano geografski položaj teritorije općine Čelić je ovisio o društvenim i političkim prilikama. Ponekad je to bilo povoljno, a ponekad nije. U srednjem vijeku ovaj kraj je je bio pod jakim utjecajem Teočaka i Srebrenika, pa su ova dva grada povezana putem koji je prolazio kroz

teritoriju općine Čelić što joj je davao značaj i važnost. U drugoj polovini XVIII stoljeća Brčko se intenzivno razvija kao trgovačko središte, pa utjecaj i interes današnje teritorije općine Čelić biva pod brčanski utjecaj.

Nakon Drugog svjetskog rata utjecaj Tuzle u široj regiji jača i postaje dominantan, pa tako i utjecaj na općinu Čelić. I tokom socijalističkog perioda, razvoj se uglavnom oslanjao na Tuzlu što se i tokom agresije na BiH još više isprofiliralo.

U periodu agresije na BiH 1992. - 1995. godine izgubljen je veliki broj ljudskih života, porušeni su mnogi objekti na području općine, zbog čega se u dosadašnjem periodu najviše pažnje posvetilo obnovi infrastrukture i stvaranju elementarnih uslova za život.

4.1.4. SAOBRAĆAJNA – KOMUNIKACIJSKA POVEZANOST

Općinom Čelić prolazi glavna Regionalna cesta I reda R459. Činjenica što je Majeвица relativno niska planina ne predstavlja posebnu saobraćajnu prepreku. Preko Majevice su od davnina vodili putevi između Posavine i doline Spreče. Posebno dva pravca odnosno trase su oduvijek bile u upotrebi. Starija je Tuzla – Solina – Crno Blato – Dokanj – Šibošnica – Lukavica – Brnjik – Čelić – Brčko i mlađa Tuzla – Gornja Tuzla – Lopare – Čelić – Brčko.

Novoizgrađeni putni pravci su među ostalim i Čelić – Vražići – Rahić – Srebrenik – Tuzla, te Čelić – Vražići – Humci – Jasenica – Tuzla.

Do najbližeg ulaza/izlaza na autoput udaljenost je 40 km na A4 Zagreb – Beograd preko Brčko Distrikta. Postoje redovne autobuske linije prema svim glavnim pravcima Tuzla, Brčko, HR, SRB, kao i autobusne linije između naselja u općini. Nema željezničke infrastrukture. Zračni promet je usmjeren prema Tuzlanskom aerodromu, koji je od općine Čelić udaljen svega pedesetak kilometara. Upravo na ovih gore navedenih nekoliko činjenica općina Čelić vidi svoju veliku priliku. Naime postoje nekoliko ključnih kapitalnih državnih i regionalnih projekata koji su u toku, a koji otvaraju općini velike mogućnosti.

Novi autoput Sarajevo – Beograd prolazi u dijelu općine Čelić. Detaljna analiza prometne infrastrukture koja je obrađena u daljnjem radu ove razvojne strategije pokazat će velike mogućnosti kao usmjerenje razvojne strategije općine Čelić upravo prema komunikacijskoj povezanosti sa glavnim centrima nositelja razvoja.

4.2. DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE – LJUDSKI POTENCIJAL

4.2.1. UKUPAN BROJ STANOVNIKA

Prema popisu stanovništva iz 2013. godine, u općini Čelić živjelo je 12.083, koji čine blizu 3,5% ukupnog broja stanovnika Tuzlanskog kantona.

Na području općine Čelić može se primijetiti postupni trend porasta stanovništva od prvog popisa 1899. godine pa do 1992. godine, kada broj stanovnika počinje naglo opadati.

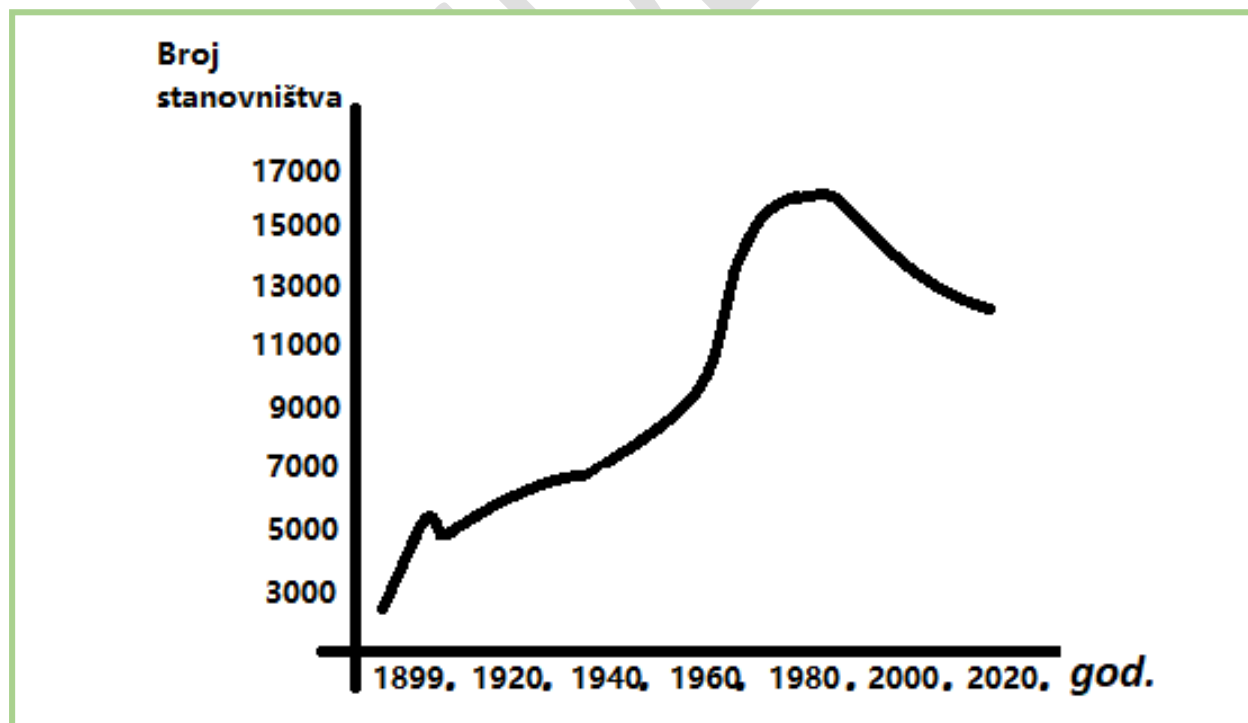
Najveći broj stanovnika u općini Čelić zabilježen je devedesetih godina 20. stoljeća usljed razvoja i zastupljenosti privrede i industrije. Međutim, krajem tog razdoblja došlo je do tranzicijskih dešavanja koja su uzrokovala trend opadanja broja stanovnika.

Općinu Čelić čine 17 naseljenih mjesta organizovano u 11 mjesnih zajednica. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 1991. godine u općini Čelić živjelo je 17.391 stanovnika. Prema procjenama Zavoda za statistiku F BiH u 2011. godini na području općine Čelić živjelo je 16.399 stanovnika.

Prema nezvaničnim preliminarnim rezultatima popisa iz 2013. godine na području Općine živi 12.083 stanovnika.

Grafikon br.1

Kretanje ukupnog broja stanovnika od 1899. do 2019. godine

Izvor: Državni Zavod za statistiku

Broj stanovnika u odnosu na popis iz 1991. godine značajno je manji, a razlozi za to su:

- ❖ migracije stanovništva u ratnim godinama,
- ❖ raspodjela teritorija u odnosu na 1962. godinu,
- ❖ nizak prirodni priraštaj,
- ❖ odlazak mladih u inostranstvo.

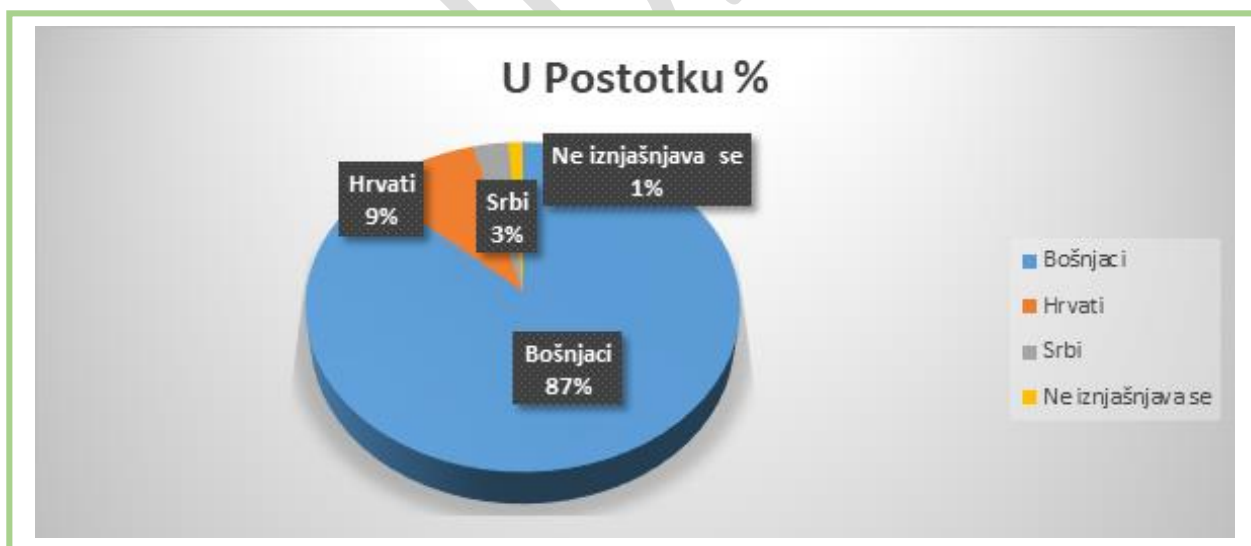
4.2.2. STRUKTURA STANOVNIŠTVA

Prema popisu stanovništva iz 1991. godine, etnička struktura je bila slijedeća: 12.528 Bošnjaka, 281 Srba, 1.201 Hrvata i 226 iz reda ostalih. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u 2011. godini u općini Čelić je živjelo: 9.451 Bošnjaka, 1.523 Srba i 51 Hrvata.

Generalno, može se zaključiti da populacija općine Čelić nije doživjela velike etničke promjene, koje su mogle biti uzrokovane ratnim i poratnim dešavanjima.

Grafikon br. 2

Nacionalna struktura stanovništva

Izvor: Popis stanovništva 1991.

Konstituiranjem Općine Čelić, u sastavu njezine teritorije našla su se sela Brezje, Lukavica, Miladići i Visori. To su naselja u kojima živi srpsko/pravoslavno stanovništvo, koje svoje porijeklo uglavnom vuče iz Hercegovine i Crne Gore. Svakako, tu ima i doseljenika iz ratnih krajeva Bosne, i to onih koji

su doselili iz udaljenih bosanskih krajeva kao i onih koji su u ovaj dio Majevice došli iz susjednih mjesta, pretežno iz majevičke podgorine.

Teritorija općine Čelić uključuje i Drijenču, nastanjenu hrvatskim katoličkim stanovništvom. Najstariji pisani izvor o Drijenči potječe iz 1528. godine. Poslije 1768. godine, epidemije kuge su devastirale populaciju u Drijenči. Od druge polovine XVIII stoljeća do Prvog svjetskog rata u Drijenču je doseljavano katoličko stanovništvo iz okolnih mjesta, uglavnom iz podgorine Majevice. Zbog prenaseljenosti sredinom XX stoljeća počele su se iseljavati katoličke obitelji u Slavoniju. Tamo su prvo odlazili pojedinci kao poljoprivredni radnici, potom doseljavati i svoje porodice.

Osim po nacionalnoj strukturi također, bitni pokazatelj strukture stanovništva su dvije klasifikacije. Prva je spolna struktura stanovništva gdje prema neslužbenim podacima 2013. godine je živjelo 5.256 muškaraca i 5.246 žena, odnosno u postotku 50,02 % muškaraca i 49,98 % žena.

S druge strane, klasifikacija strukture stanovništva po starosti je možda i najbitnija za pravilno planiranje budućih aktivnosti iz razloga što prosječna starost označava srednje godine života cjelokupnog stanovništva kao kritični trenutak, gdje uz Indeks starenja koji prikazuje odnos broja stanovnika odnosno udio (%) starijih od 64 godina prema broju stanovnika od 0 do 14 godina života, i koeficijent starosti koji ukazuje na odnos broja stanovnika, odnosno (%) starijih od 64 godine prema ukupnom broju stanovnika. Indeks starenja i koeficijent starosti pokazuju na to da su veći i to puno veći od prosjeka okruženja i na nacionalnom nivou.

Tabela br.3

Struktura stanovništva prema spolu i starosti (neslužbeno)

Kategorija	2013. godine			
	Spol	Svi	Muškarci	Žene
0 – 14		1.735	861	874
15 – 64		7.256	3.722	3.534
65 +		1.511	673	838
Ukupno		10.502	5.256	5.246

Izvor: na osnovu neslužbenih podataka Popisa 2013.

Prema neslužbenim procjenama iz 2013. godine bilo je 7.256 radno sposobnog stanovništva odnosno stanovništva u dobi od 15 do 65 godina. Detaljna analiza (ne) zaposlenosti radno aktivnog stanovništva opisana je u daljnjem radu. Iz analize starosne strukture stanovništva proizilazi da je ona u 2013. godini znatno drugačija od starosne strukture stanovništva iz 1991. godine.

Naime, dio stanovništva preko 65 godina se znatno povećao, dok je procentualni dio mladog stanovništva (do 14 godina) znatno smanjen. Analiza pokazuje da se općina Čelić nalazi ispod granice koja definiše reproduktivnu sposobnost građana (25% stanovnika do 14 godina starosti), s obzirom da trenutni dio stanovništva do 14 godina iznosi 14%.

4.2.3. PROSTORNI RASPORED STANOVNIŠTVA

Općina Čelić je organizovana u 11 mjesnih zajednica. Federalni zavod za statistiku neraspolaže sa podacima o prostornom rasporedu stanovništva po MZ te su ovi podaci preuzeti iz nezvanične evidencije sa kojom raspolažu MZ-ovi, a koji su preuzeti iz podataka dobijenih Internim popisom stanovništva općine Čelić.

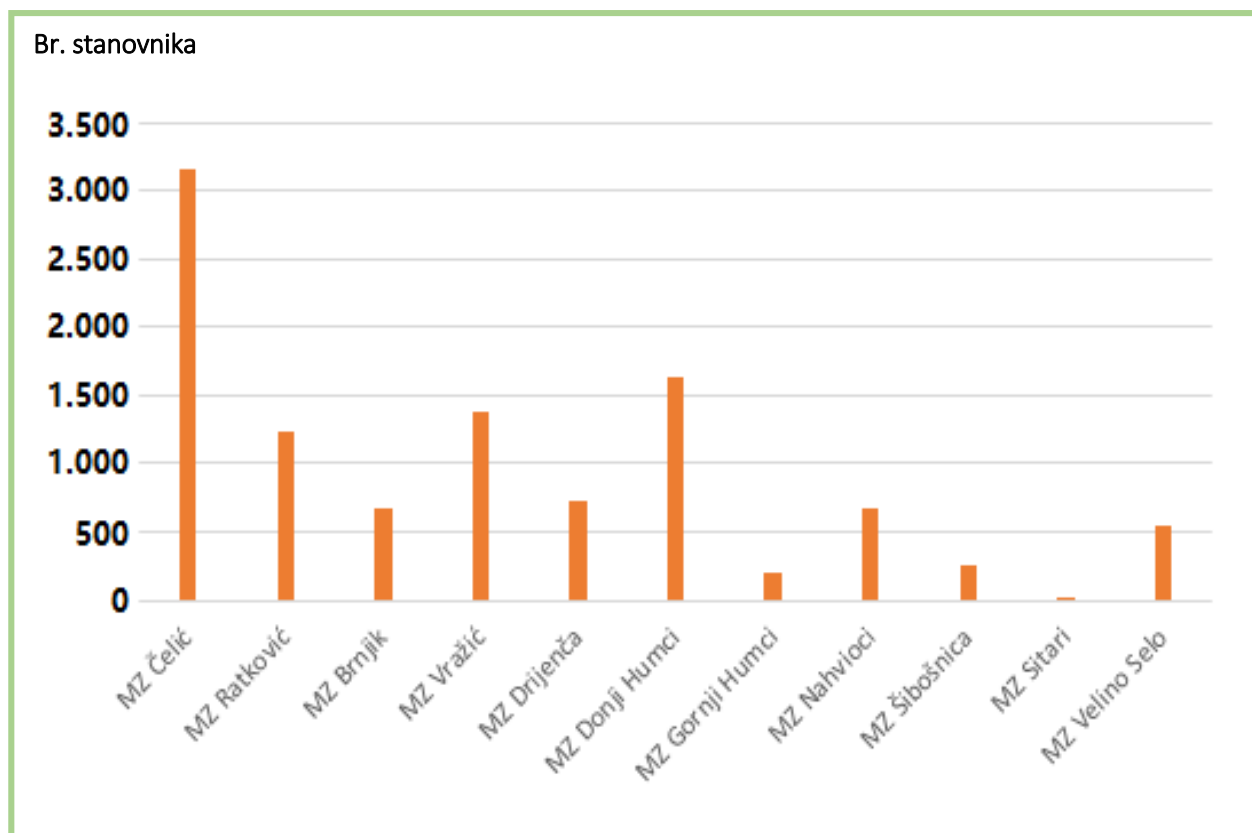
Neslužbeni podaci iz popisa ne podudaraju se sa podacima sa kojima raspolaže Federalni zavod za statistiku, ali oni mogu poslužiti da se prikaže prostorni raspored stanovništva po MZ-ovima te da se prikaže odnos stanovništva koji živi u ruralnom i urbanom području. Prema ovim podacima na području općine Čelić u 2013. godini, živjelo je ukupno 10.502 stanovnika u 3.203 domaćinstava.

Prema podacima iz Internog popisa koji je urađen 2018. godine, koji je urađen po nalogu načelnika Općine, a za potrebe bolje koordinacije i uspostave baze podataka za potrebe projekta E-Građanstvo koje je trenutno u finalnoj fazi, procjenjeni broj stanovnika po MZ-ovima je:

- ❖ MZ BRNJIK – 673
- ❖ MZ ČELIĆ – 3.158
- ❖ MZ DRIJENČA – 732
- ❖ MZ DONJI HUMCI – 992
- ❖ MZ GORNJI HUMCI – 865
- ❖ MZ NAHVIOCI – 674
- ❖ MZ RATKOVIĆI – 1.234
- ❖ MZ SITARI – 22
- ❖ MZ ŠIBOŠNICA – 262
- ❖ MZ VELINO SELO – 548
- ❖ MZ VRAŽIĆI – 1.387

Grafikon br. 3
Broj stanovnika po MZ u 2013. godini

Izvor: Informacija o stanju i problemima u MZ za 2018. godinu

Prema podacima iz posljednjeg službenog popisa iz 1991. godine, prostorni raspored stanovništva je otprilike isti samo što je evidentan manji broj stanovnika u 2018. godini u odnosu na 1991. godinu u svim MZ-ovima.

Prema zvaničnim podacima, većina stanovništva općine Čelić živi u ruralnom području.

Značajno je napomenuti da je ovakav omjer stanovništva evidentiran i 1991. godine tako da se može zaključiti da nije bilo većih migracija iz ruralnog u urbane sredine u posmatranom periodu.

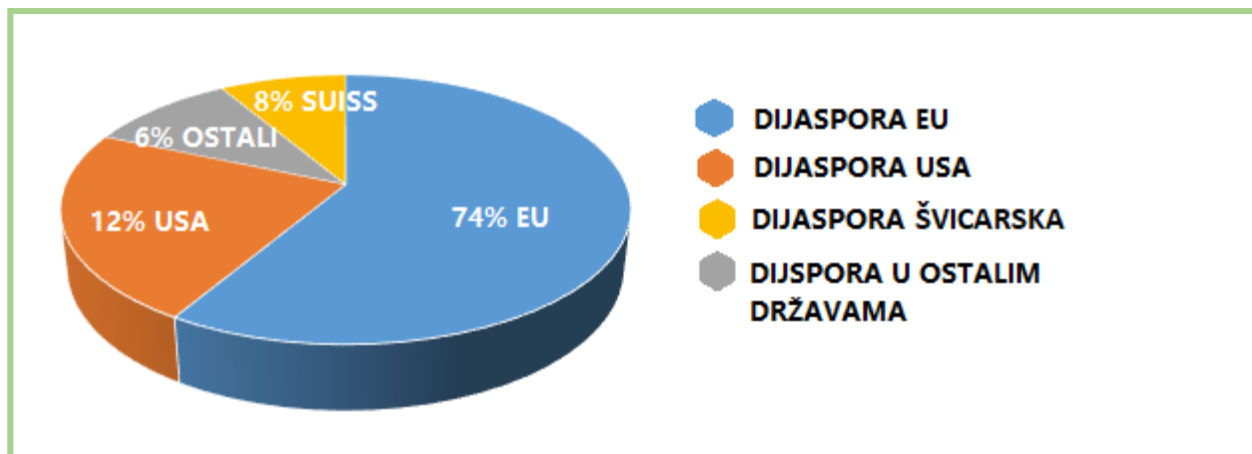
Također, prema podacima iz Internog popisa koji je urađen 2018. godine, procjena je da 3.600 stanovnika općine Čelić živi izvan granica Bosne i Hercegovine, odnosno nalazi se na privremenom radu u inostranstvu.

Najveći broj građana živi u Njemačkoj, Švicarskoj, SAD, Sloveniji i Austriji.

Grafikon br. 4

Procjena strukture prostornog rasporeda dijaspore

Izvor: Interno istraživanje i problemima u MZ-ovima za 2018. godine i dijaspora

U periodu od 1996. do 2011. godine u Općinu se vratilo oko 760 osoba iz dijaspore, a najčešći razlozi za povratak su želja da se vrati u domovinu, raspolaganje imovinom u ranijem mjestu boravka, kupovina nekretnina, sanacija i izgradnja kuće ili stana.

Jedna od temeljnih izazova daljne analize i prijedloga razvojne strategije, se odnosi na urgentne mjere demografske revitalizacije općine Čelić kao ključnog faktora razvoja i to putem imenovanja Krizne komisije općine Čelić, koja će imati glavni cilj zaustavljanje odljeva stanovništva iz općine. Druga, također krucijalna strateška odluka bit će pronalaženje modela kojim bi se iskoristio enorman potencijal dijaspore koja je porijeklom iz općine Čelić. Za ovu mjeru predviđeno je formiranje radne skupine koja će donijeti konkretne mjere za pokretanje i nadgledanje ovog strateškog smjera.

4.2.4. MIGRACIJE STANOVNIŠTVA

Zbog odsustva popisa stanovništva postojeći podaci nedovoljni su za potpunu, egzaktnu demografsku analizu. Također, veliki problem predstavlja i činjenica da su prikazani demografski podaci zasnovani uglavnom na procjenama, koje radi Federalni zavod za statistiku, te da su evidentne razlike u podacima koji su prikupljeni iz više izvora.

Broj stanovnika danas u odnosu na 2013. godinu je nesumnjivo drastično opao. Da li se radi o 20% ili 30% manje stanovnika u ovom trenutku je nemoguće utvrditi. Međutim, ono što je još veća otežavajuća činjenica u vezi stanovništva odnosno opadanja broja stanovnika u općini Čelić jeste odlazak i iseljavanje mladog stanovništva u inostranstvo. Ovaj negativan trend nije samo statistička činjenice već ozbiljan problem pogotovu za boljitak i budućnost naše zajednice.

Osim negativnog prirodnog priraštaja i starenja populacije, neevidentirani odlazak stanovništva je poprimio epidemijske oznake. To naravno nije samo karakteristika naše općine već i države ali i cijele regije. Empirijski gledano, pogotovu za naše područje i regiju, to i jeste nepovratan proces koji se ne može zaustaviti, ali onda barem se mora urgentnim mjerama usporiti.

Strateški izazov Općine Čelić predstavlja pronalaženje modusa tj. načina zaustavljanja negativnih demografskih trendova i to unapređujući kvalitet života građana i poželjnost Općine Čelić za život i rad njenih stanovnika, ne samo deklarativno već konkretnim mjerama u sferi socijalne podrške, novih radnih mjesta, unapređenja životne okoline i sveobuhvatno podizanje svijesti o potrebi poboljšanja i aktivnog učestvovanja u modernizaciji životne okoline.

4.2.5. PREDNOSTI, NEDOSTATCI, PRILIKE I RIZICI

Planskim aktivnostima moguće je spriječiti iseljavanje stanovnika sa prostora općine Čelić. To bi dovelo do demografskog oporavka, i ujedno je i ključan faktor gospodarskog razvoja. Iz navedenog vidi se neodvojiva korelacija ova dva temeljna čimbenika, a to je razvoj i demografija, gdje jedna bez druge nemaju budućnost. Naravno da stanovništvo neće htjeti odlaziti ukoliko su povoljni gospodarski uslovi i životni standard ljudi bude visok, dok s druge strane nema privrednog rasta ili razvoja društva i zajednice ukoliko nema demografskog snažnog oporavka.

Demografski oporavak postići će se samo uz povoljne egzistencijalne uvjete koje moraju određivati privredne i javne djelatnosti. Ova dva činioca trebaju uvesti nove razvojne sadržaje, otvoriti nova radna mjesta, zaposliti pogotovu mlade ljude i osigurati pogled u budućnost za egzistenciju porodičnih domaćinstava u dužem vremenskom periodu. To se može postignuti pomoću novih strateških projekata koji će energičnije otvoriti razvoj u nekoliko strateških smjerova. Od kapitalnih infrastrukturnih ulaganja preko investicija u savremene tehnologije u poljoprivredi, gdje je za cilj pozicioniranje ove regije sa prepoznatljivim proizvodima ali sa dodanom vrijednošću stvorenom u općini Čelić, kao i intenziviranjem poslovnih preduzetničkih aktivnosti, moglo bi se računati na migracijskom priljevu prvenstveno iz domaćeg bazena (BiH) i tako nadoknaditi gubitke u populaciji, a lokalne migracijske tendencije zaustaviti.

Za rješavanje problema depopulacije, starenja stanovništva, pada stope nataliteta na području općine Čelić prije svega, potrebno je osmišljavanje i hitno pokretanje pronatalističke politike, za što je postojeća Uprava čvrsto i energično krenula u realizaciju.

Geografska pozicija općine Čelić omogućava velike prilike čak i na nacionalnom nivou. Blizina granica EU i Srbije predstavlja prednosti koje malo koja Općina ima za privlačenje srednjih i većih prerađivačkih postrojenja.

Povoljna klima i izuzetno kvalitetno poljoprivredno zemljište otvaraju strateške razvojne mogućnosti kako u privrednim sektorima poljoprivrede, prerađivačke industrije, turistički sector, pa sve do društvenih razvojnih projekata.

Slika br. 5
MZ Ratkovići

Izvor: Općina Čelić

4.3. PRIVREDNE KARAKTERISTIKE I POTENCIJAL

4.3.1. ANALIZA PRIVREDE

Teritorija današnje općine Čelić je u periodu do 1992. godine bila orijentisana na razvoj poljoprivrede, dok su ostale privredne grane bile djelimično zastupljene.

Okosnica razvoja teritorije općine Čelić bio je privredni gigant „Frigos - Frutex“ koja je direktno i posebno indirektno kroz otkup poljoprivrednih proizvoda zapošljavala više od 50% radnog stanovništva, a čiji su pogoni bili locirani u Čeliću, najvećim naseljem na prostoru Općine.

Privredne kapacitete na prostoru općine trenutno ne predstavljaju moćni sistemi poljoprivrede kako je to ranije bilo. Ratna razaranja, neefikasan proces ekonomske tranzicije i nedostatak razvojnih inicijativa doveli su do teške ekonomske situacije u Općini. Postojeći kapaciteti tvornica za skladištenje i preradu voća i povrća nisu u funkciji.

Od drugih privrednih kapaciteta značajna je tvornica stolarije „Mrkaljević“, „SENEX“ trgovačko-proizvodno preduzeće, „Mljekara Smajić“, „Izomont“ d.o.o., „Papilon“ građevinska firma, „Tehnimont Pirić“ trgovinsko – proizvodna firma i još nekoliko metalo – drveno prerađivačkih pogona malog kapaciteta kao i određeni broj manjih građevinskih preduzeća.

Prostornim planom općine Čelić 2020.–2025. godina koja je strateški prioritet općinske razvojne politike izvršit će se rezervacija prostora za formiranje radno-poslovnih zona unutar značajnijih naseljenih mjesta Općine. Kriteriji koji će determinirati lokaciju ovih radnih zona su pored prisutnosti radne snage i opremljenost postojećom i planiranom putnom, vodnom i energetskom infrastrukturom, vlasnička struktura zemljišta, njegova bonitetna vrijednost, ekološki zahtjevi, te prisutnost i dostupnost sirovine.

Osim radno–poslovnih zona kojih po planiranim strateškim planovima treba imati ukupno 4 zone unutar značajnijih naseljenih mjesta i komunikacijskih pravaca, važan projekt bit će i revitalizacija kompletnog prostora bivšeg giganta „Frigosa“.

Postavljanje privredno–poslovnih zona, ići će u nekoliko razvojnih pravaca. Osim same činjenice što će to biti važni infrastrukturni projekti koji sami po sebi su investicija, te zone raspodijelit će se na privlačenje novih domaćih investitora, investitora iz inozemstva prvenstveno naše dijaspore, start-up inkubatora za naše mlade preduzetnike, kao i za edukacijske centre za poboljšanje konkurentnosti.

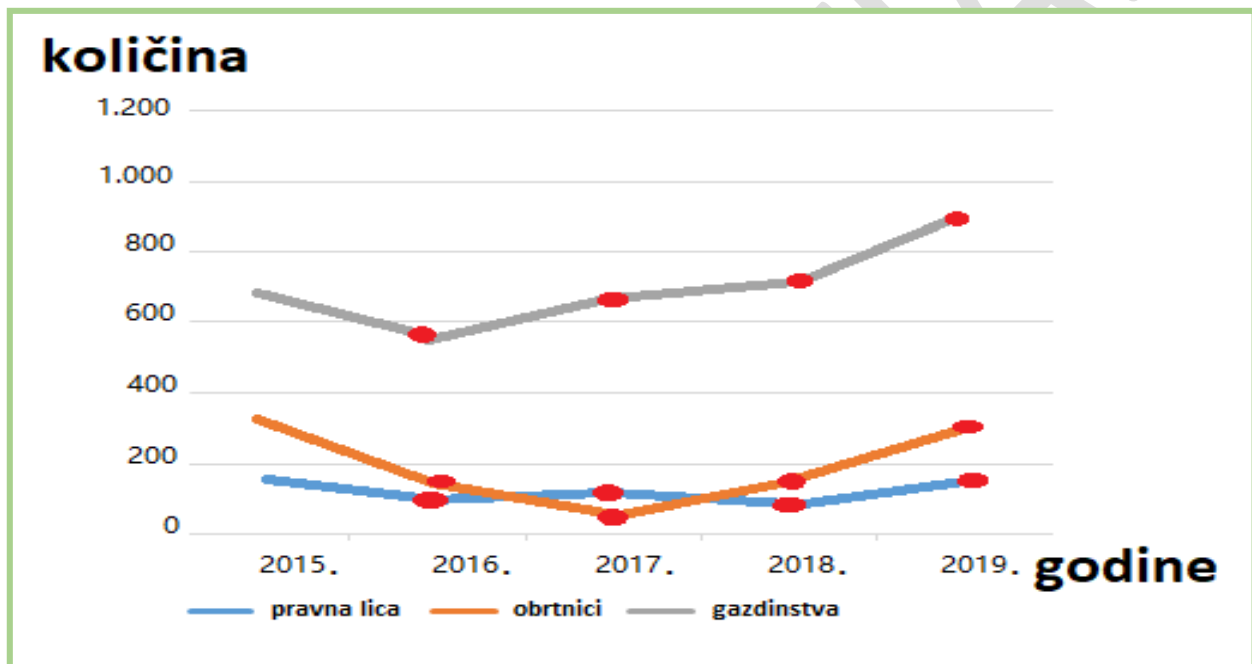

Naravno uz same pogodnosti takvih mjera sve to je potrebno poduprijeti snažnom i stimulativnom politikom općine od besplatnih prostora, poreznih olakšica, stimulacije za zapošljavanje, smanjenje ili ukinuće taksi i komunalija za jedan određeni period, što u konačnici sveukupno će predstavljati vrlo snažan pozitivan signal tj. poziv za potencijalne investitore.

Zaključno sa 2019. godinom na području općine Čelić registrovano je 25 pravna lica, 45 obrtnika, 1080 poljoprivredna gazdinstva, 15 ugostitelja i 17 trgovina.

Grafikon br. 5

Trend broja registriranih pravnih, obrtnika i gazdinstava od 2009. do 2019.

Izvor podataka: Razvojna agencija TK

Na području Općine u periodu 2015.–2019. godine zabilježen je blagi porast broja registrovanih pravnih lica od 6,6%. U istom periodu, nakon pada, zabilježen je porast broja registrovanih fizičkih lica od 4,8%.

Od ukupnog broja registrovanih pravnih lica najveći broj registrovanih je u djelatnosti trgovina na veliko i malo 28,2%, na drugom mjestu su ostale društvene, socijalne i privatne uslužne djelatnosti 25,6%, a na trećem mjestu je prerađivačka industrija 12,3%.

Prema veličini preduzeća, najviše su zastupljena mikro i mala preduzeća.

Mikro preduzeća – do 9 zaposlenih:

Najveći udio registrovanih preduzeća čine mikro preduzeća, čiji se procenat kretao od 73% (2015. god.) do 64 % (2019.god.).

Mala preduzeća – od 10 do 49 zaposlenih:

Udio registrovanih malih preduzeća se kretao od 22% (2015. godine) do 20% (2019. godine).

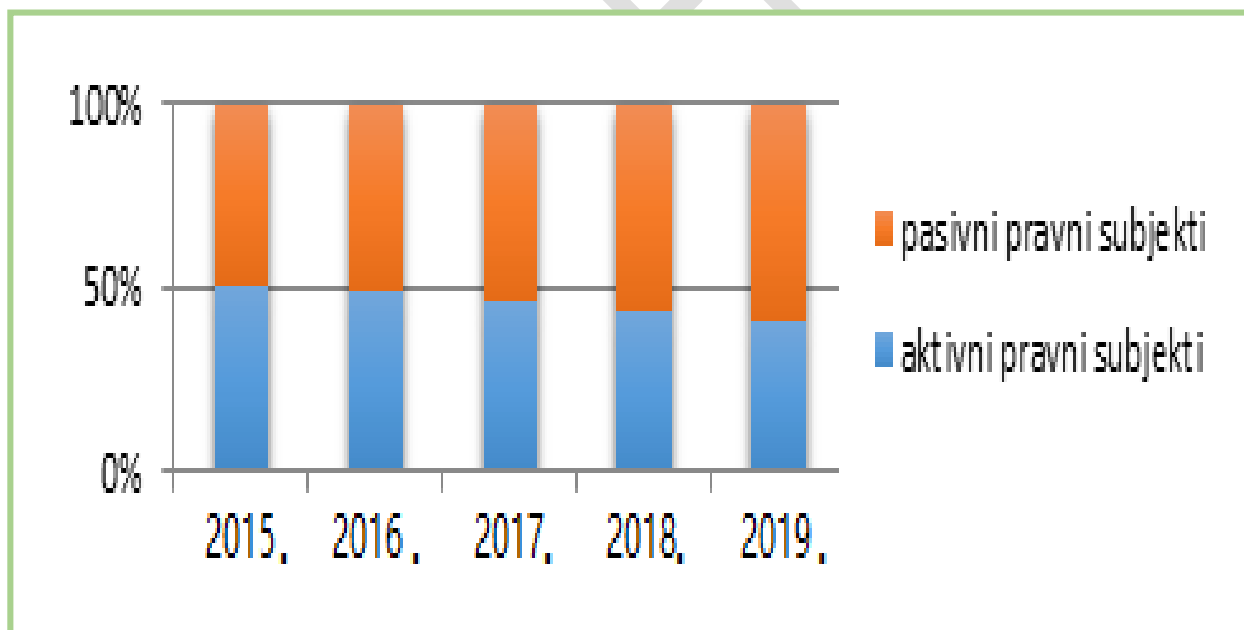
Srednja preduzeća – od 50 do 250 zaposlenih:

Udio registrovanih preduzeća se kretao od 5% (2015. god) do 16% (2019. godine).

Od ukupnog broja preduzeća (pravnih lica) registrovanih na području Općine od 2015. godine kada je poslovalo, odnosno bilo aktivno 60% preduzeća, procenat aktivnih preduzeća je opadao do 2019. godine i iznosio je 58,49%.

Grafikon br. 6

Pregled aktivnih i pasivnih privrednih subjekata 2019. godine

Izvor: Razvojna agencija TK i Federalno ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta

U skladu sa važećom zakonskom legislativom, registracija djelatnosti fizičkih lica vrši se u općinskim službama. U 2019. godini na području općine Čelić najveći broj registrovanih djelatnosti je u oblasti gazdinstava.

Tabela br. 4

Registrovani obrti i gazdinstava 2011. – 2019. godine

Vrsta / Godine	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gazdinstva poljoprivredna	450	500	550	600	700	730	770	800	880
Trgovačke radnje	25	28	29	31	31	31	32	33	35
Ugostiteljske radnje	28	29	30	38	38	40	45	47	50
Zanatske radnje i obrti	25	28	27	27	31	35	44	56	60
Prijevoznici	5	4	4	2	2	0	0	0	0
Autoškole	1	2	2	2	1	1	1	2	2
Taksi	0	0	0	0	0	2	1	2	3
Tezge na pijaci	20	25	28	31	31	29	30	33	35
Ostali	9	1	4	5	3	6	5	1	3
UKUPNO									

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj općine Čelić (privredni odjel)

Prema prikupljenim, a dostupnim podacima u 2019. godini strukturno kod pravnih lica prema njihovoj veličini dominiraju mikro preduzeća 80% i mala preduzeća 20%. u zadnjem desetljeću vidljiv je negativan trend registracije pravnih lica, broj objavljenih ili propalih pravnih lica je veći za 50% u odnosu na novoprijavljena pravna lica. Kod Fizičkih lica situacije je obrnuta. Gdje se vidi trend porasta novoprijavljenih fizičkih lica. To možemo pripisati strožijoj kontroli gazdinstvima koji se bave poljoprivredom kao i određene stimulativne mjere kako državne i kantonalne tako i općinske vlasti u posljednjih nekoliko godina.

Vidi se veliki potencijal u svim djelatnostima od trgovačke, proizvođačke, uslužne, ugostiteljske, turističke, a naravno i poljoprivredne za rast i privredni razvoj općine Čelić. To će prvenstveno ovisiti od porasta broja novoregistrovanih kvalitetnih mikro i malih preduzeća. Strateški cilj svakako predstavlja kreiranje poslovnog okruženja i aktivacija instrumenata podrške malim i srednjim preduzećima, kao i snažnom jačanju vjere u uspjeh i novim mogućnostima, te jačanje preduzetničkog duha stanovništvu u cjelini.

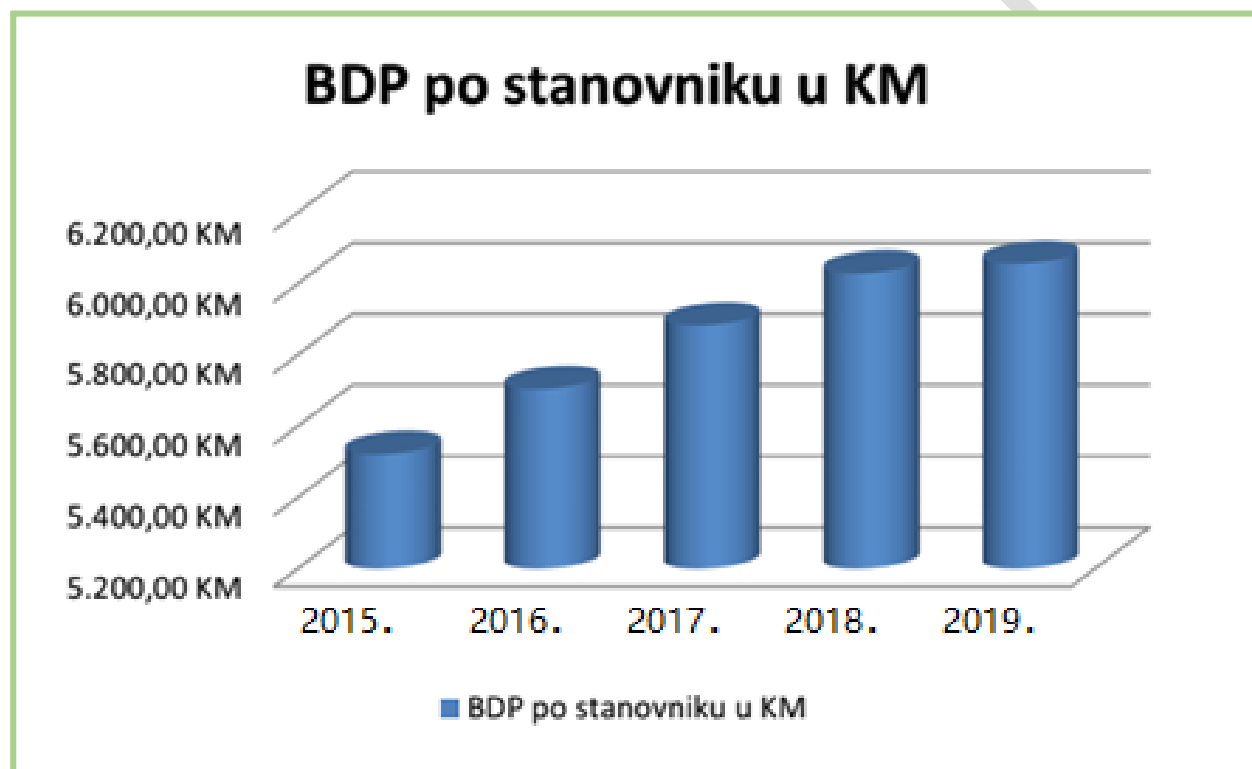
4.3.1.1. PREGLED STANJA PO BDP-u I PROSJEČNOJ PLAĆI

Stanje lokalne privrede može se promatrati i kroz prizmu visine BDP-a po stanovniku Općine. Prema dostupnim podacima, vidjet ćemo da u pet posljednjih godina BDP raste, s tim da je potrebno naglasiti da prije toga je bilo sedam dugih godina svjetske recesije pa tako i naše. U tom smislu ovaj rast je daleko ispod onoga što bi moralo biti. Iako to u velikoj mjeri ne ovisi o lokalnoj vlasti, odnosno lokalnoj

politici, svejedno danas je došlo vrijeme kada se moraju aktivirati svi da bi se izbjeglo neka nova moguća recesija.

Grafikon br. 7
BDP po stanovniku Općine Čelić

Izvor: Općina Čelić

Visina prosječne plaće također jedan bitan pokazatelj razvoja privrede. S tim u vezi visina prosječne plaće u općini Čelić kroz proteklih pet promatranih godina lagano raste, što prati trend i na kantonalnom nivou.

Treba da je jasno svim akterima u privredi i javnoj upravi, da je plata ključan i najsnažniji instrument u demografskoj revitalizaciji, ali ne samo u smislu porasta broja stanovništva već i kao posljedični faktor rasta privrede i kompletnog društveno–privrednog razvoja.

Grafikon br. 8

Prosječna plaća u općini Čelić u odnosu na Tuzlanski kanton za period 2016.-2019. godina

Izvor: Općina Čelić

U daljnjem radu, plaće, kao ključan faktor odnosno instrument ove razvojne strategije, bit će detaljno analizirana.

4.3.2. POLJOPRIVREDA I PROIZVODI

Poljoprivreda za općinu Čelić predstavlja ključni i najznačajniji privredni sektor. Naime, zahvaljujući svojoj teritorijalnoj poziciji, klimi, raznolikosti reljefnih formi i zemljišnih tipova, predstavlja vrlo zanimljivim područjem za razvoj i mogućnosti poljoprivredne proizvodnje.

Posebno treba naglasiti i dugu tradiciju ove regije u poljoprivredi. Zemljišni fond na teritoriji općine Čelić ima svoju jasnu strukturu i sastav prema karakteristikama podneblja.

U geološkom, geomorfološkom i hidrološkom pogledu područje općine Čelić može se podijeliti na dva dijela, koja se međusobno razlikuju, a to su aluvijalna (ravničarska) tla i luvisol (pod-površinski sloj je glinoviti) tla. Svojom geostrateškom pozicijom općina Čelić je predodređena za jedan brzi i energičan razvoj, u kojemu ključnu ulogu za razvoj privrede treba imati poljoprivreda.

Svi parametric, a posebno klimatski, govore da je na većem dijelu teritorije moguć uzgoj poljoprivrednih kultura, koji zajedno sa animalnom proizvodnjom predstavlja zaokružen proces koji se odvija unutar ukupnog općinskog područja.

Prigorski dio uz padine Majevice je područje gdje se može kvalitetno proizvoditi pčelji proizvodi i vrste bobičastih plodova koji mogu imati i geografsko porijeklo ili biti proizvedeno u skladu s organskom proizvodnjom, što ćemo posebno elaborirati u daljnjem radu.

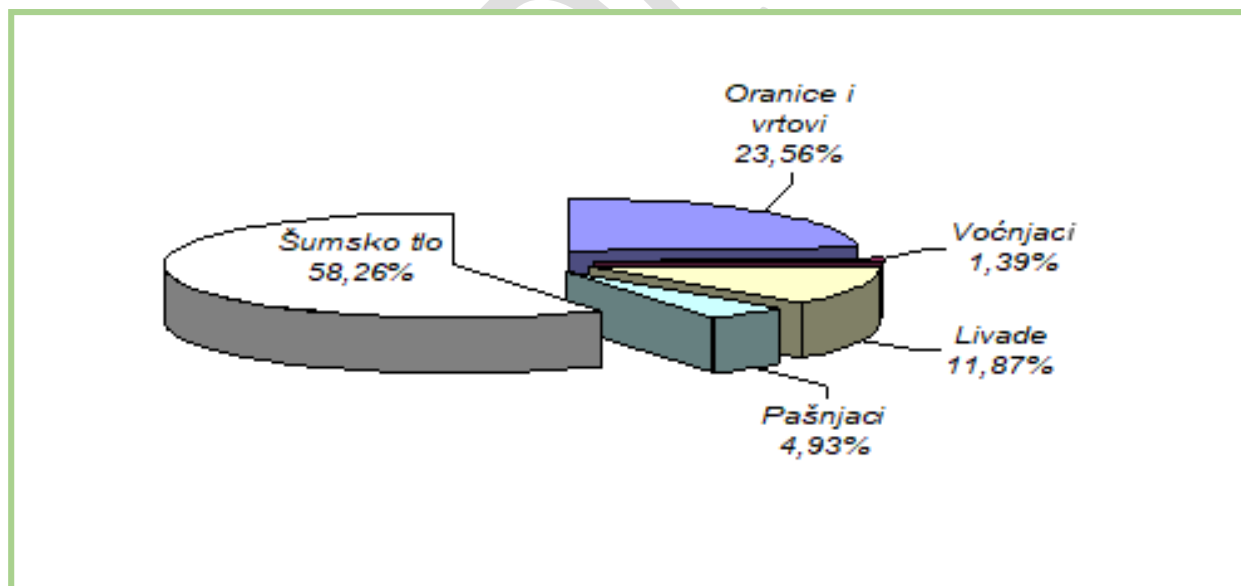
S druge strane, velike ravne površine i blago brežuljati dijelovi općine su izuzetno pogodni za sve vrste poljoprivrednih kultura, a posebice, po čemu je ova regija i poznata u svijetu, bobičastih plodova.

Naravno uz jedan organiziran pristup ne samo u proizvodnji nego posebno zaštiti i afirmaciji tih proizvoda za jednu veliku priču u smislu promocije i izlaska na inostrana tržišta.

Od ukupne površine općine udio ukupnog poljoprivrednog zemljišta iznosi 41,74%, a udio šumskog tla iznosi 58,26%.

Grafikon br. 9

Struktura zemljišta na području općine Čelić

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj općine Čelić (poljoprivredni odjel)

Tabela br. 5

Struktura poljoprivrednog zemljišta prema kategorijama

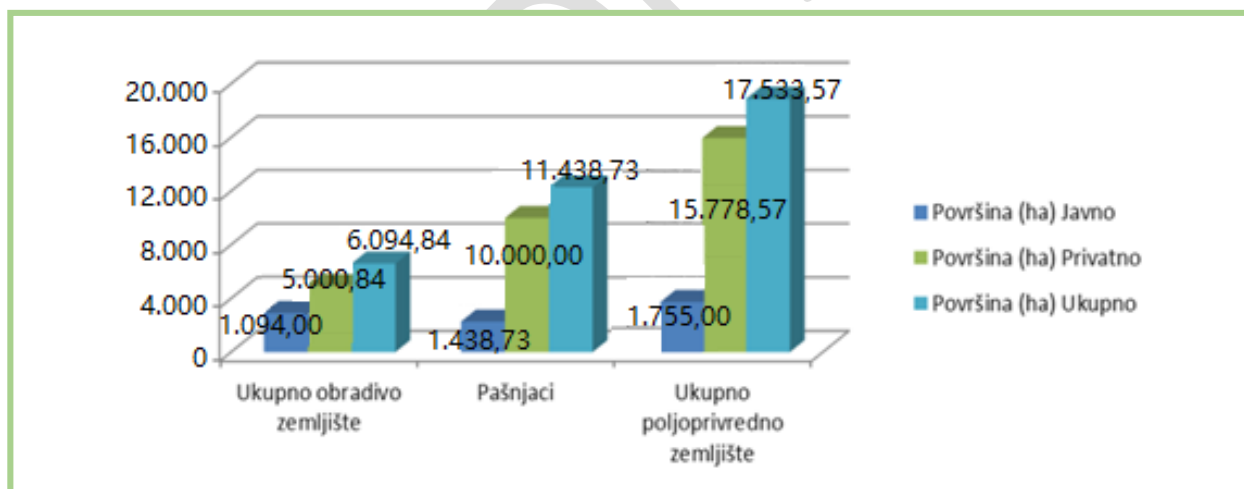
Kategorija zemljišta	ha
Oranice i vrtovi	5.042,66
Voćnjaci	805,18
Vinogradi	0,00
Livade	247,00
<i>Ukupno obradivo zemljište</i>	<i>6.094,84</i>
Pašnjaci	6359,12
Ribnjaci	5079,61
<i>Ukupno poljoprivredno zemljište</i>	<i>11.438,73</i>
Šumsko tlo	5.079,61
Neplodno tlo	480,00
UKUPNO	23.093,18

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj općine Čelić (poljoprivredni odjel)

Od ukupnog poljoprivrednog zemljišta 10,9% je u posjedu države, a 89,1% kao posjednici su upisana fizička i pravna lica.

Grafikon br. 10

Kategorije i vlasnička struktura poljoprivrednih zemljišta na teritoriji općine Čelić

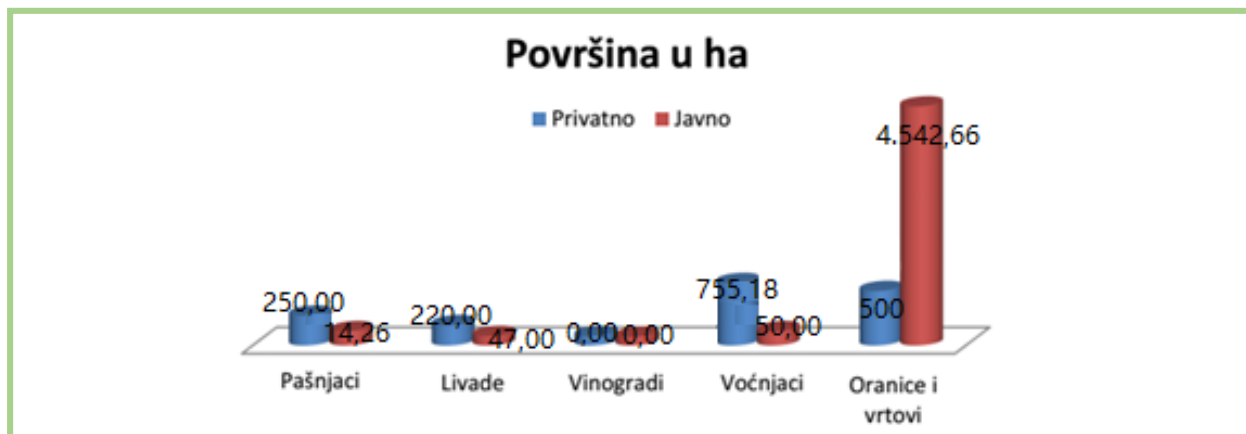
Izvor: Katastar Općine Čelić

U smislu upravljanja i mogućih investicija javnog sektora u sami poljoprivredni sektor gotovo je pa i nemoguće u sadašnjoj situaciji na terenu. Veliki problem predstavljaju mali usitnjeni posjedi kako privatni tako i javni.

Grafikon br. 11

Struktura poljoprivrednog zemljišta na teritoriju općine Čelić

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj općine Čelić (poljoprivredni odjel)

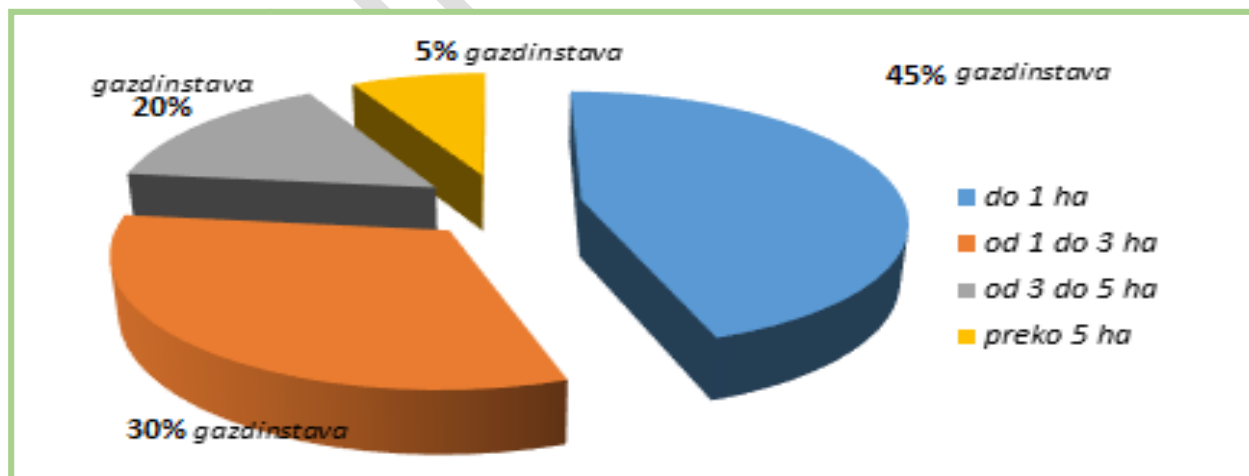
U strukturi obradivog zemljišta najviše zauzimaju livade, oranice pa voćnjaci.

Karakteristike poljoprivrednih gazdinstava su usitnjen zemljišni posjed i neriješeni imovinski odnosi, koji su ograničavajući faktori u razvoju poljoprivrede, bez obzira o kojoj se vrsti proizvodnje radi. Vrlo je mali broj poljoprivrednih proizvođača/preduzeća koji imaju proizvodnju organiziranu na većim površinama. Naime, najveći broj gazdinstava obrađuje površinu od 1ha do 3ha, a manji broj gazdinstava ima površine veće od 3ha.

Do 2019. godine 880 poljoprivrednih gazdinstava upisano je u Registar poljoprivrednih gazdinstava.

Grafikon br. 12

Prosječan posjed po upisanom gazdinstvu je 1,5 ha.

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj Općine Čelić (Privredni odjel)

Veličina posjeda poljoprivrednih gazdinstava upisanih u Registar poljoprivrednih gazdinstava u 2019. Godini.

Tabela br. 6

Odnos poljoprivrednog, obradivog i oraničnog zemljišta po stanovniku u općini Čelić

Broj stanovnika	12.017	Podaci statistika 2019
Poljoprivredno zemljište	6.359,12	ha / stanovniku
Obradivo zemljište	1.317,00	ha / stanovniku
Oranišno zemljište	5.042,66	ha / stanovniku

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj Općine Čelić

Prema posljednim službenim podacima (2004. god.) FBiH ima 0,50 ha ukupnog poljoprivrednog zemljišta po stanovniku (međunarodni limit 0,40 ha/po stanovniku) što je formalno zadovoljavajući nivo raspoloživosti ovim resursom. Obradivo zemljište po stanovniku iznosi 0,31 ha (međunarodni limit 0,17 ha). Međutim, treba preduzeti sve mjere da se kvalitetno zemljište sačuva od neracionalnog trošenja, a zbog male zastupljenosti, oranične površine se moraju racionalno koristiti. Raspoloživo poljoprivredno zemljište, obradivo i oranično zemljište po glavi stanovnika na području općine Čelić je pokazatelj posjeda dovoljne površine za tržišnu poljoprivrednu proizvodnju.

Tabela br.7

Učešće kvalitetnih katastarskih kategorija I-III

Kategorija zemljišta	Učešće kvalitetnih kategorija	%
Obradivo zemljište	I	34,85
Obradivo / livade	II	58,86
Ukupno poljoprivredno zemljište	III	6,29

Izvor: Prostorni plan općine Čelić

Prema katastarskim podacima općine Čelić, poljoprivredno zemljište u vlasništvu države nalazi se na površini od 1.800 ha na cijeloj teritoriji općine Čelić. Ova činjenica je ujedno i baza na kojoj će nekoliko bitnih projekata u poljoprivredi biti temeljena, a obrađena su u daljnjem radu.

Od 2009. godine kontinuirano se vrši upis u Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata, u skladu sa članom 4. Pravilnika o upisu u Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata ("Službene novine Federacije BiH", broj 42/08). Upis u registre je na dobrovoljnoj osnovi, ali je preduslov za ostvarivanje novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju od 15. 10. 2009. godine.

Tabela br. 8

Broj upisanih u Registar poljoprivrednih gazdinstava (RPG) i registar Klijenata (RK) do kraja 2019. godine.

Godine	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Broj upisanih	370	410	450	500	550	600	700	730	780	800	880

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj Općine Čelić

U cilju pomoći poljoprivrednim proizvođačima, uporedo sa donošenjem Zakona o novčanim podrškama za poljoprivredu na nivou F BiH i TK, Općina Čelić je pomoću grantova TK uspjela ishoditi sredstva za novčane podrške. U periodu 2009.–2019. godine poljoprivrednim proizvođačima i udruženjima poljoprivrednih proizvođača isplaćena su grant sredstva u iznosu od 533.958,93 KM.

4.3.2.1. BILJNA PROIZVODNJA

Kao što je navedeno, poljoprivreda sudjeluje u velikom dijelu u BDP-u općine Čelić. Tako i biljna proizvodnja, slobodno se može reći da dominira unutar poljoprivrednog sektora i od ukupnog prihoda u poljoprivredi.

Dio koji otpada na biljnu proizvodnju ima udio više od 70% od ukupne poljoprivredne proizvodnje.

U periodu od 2013.-2019. godine na području Općine povećale su se sjetvene površine od 1.774 ha do 2.673 ha (povećanje od 50,60%).

Tabela br. 9

Površine usjeva

Godina	2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Žitarice	810	25,61	845	26,32	825	25,77	850	26,19	880	26,83	910	27,39	920	27,58
Krmno bilje	1.260	39,84	1.265	39,41	1.265	39,49	1.265	38,99	1.260	38,42	1.265	38,08	1.265	37,92
Voće	775	24,50	780	24,30	790	24,66	795	24,50	800	24,38	802	24,14	805	24,13
Povrće	318	10,05	320	9,97	323	10,08	335	10,32	340	10,37	345	10,39	346	10,37
Ukupno	3.163	100,00	3.210	100,00	3.203	100,00	3.245	100,00	3.280	100,00	3.322	100,00	3.336	100,00

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj Općine Čelić

Evidentan je porast svih zasijanih površina. Prinosi su varirali zavisno od vremenskih uslova.

Tabela br. 10

Broj proizvođača ratarskih kultura

Opis	Broj proizvođača
Kukuruz	320
Pšenica	150
Suncokret	1

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj Općine Čelić (sektor poljoprivrede)

Tabela br. 11

Broj proizvođača voća i vinove loze

Opis	Broj proizvođača
Breskve	10
Jabuke	20
Kruške	20
Miješani voćni nasadi	30
Orah	10
Šljive	500
Trešnje	30
Višnje	10
Jagode	210
Maline	10
Lubenice	5
Tikve i bundeve	2
Sadni materijal (sadnice)	2

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj Općine Čelić (sektor poljoprivrede)

Tabela br. 12

Broj proizvođača povrća

Opis	Broj proizvođača
Krompir	350
Grah	108
Češnjak	30
Luk	70
Paradaiz	80
Mrkva	20
Paprika	52
Krastavac	55

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj Općine Čelić (sektor poljoprivrede)

Tabela br. 13

Ukupan broj prijavljenih poljoprivrednih gazdinstava po naseljima koji se bave biljnom proizvodnjom (ha) u 2019. godini

Općina Čelić / Naselje	Broj gazdinstava	Žitarice	Industrijsko bilje	Krmno bilje	Povrće	Voće i grožđe	Sadni materijal
Brnjik	57	18,40		37,44	10,11	75,64	4,24
Čelić	312	21,10	38,75	55,53	27,54	183,12	
Drijenča	9			6,73		1,32	
Humci	90	23,99		49,19	0,81	19,62	
Lukavica	14	2,97		8,31		2,45	
Nahvioci	46	27,37	1,34	30,06	0,13	10,33	
Ratkovići	103	27,27		24,28	4,97	71,52	
Šibošnica	13	8,87		36,09	0,93	2,80	
Velino Selo	35	15,32		56,39	0,17	18017	
Vražići	125	43,98		100,99	2,90	100,16	
UK. Op. Čelić u ha	810	189	40	405	47	485	4,24

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj Općine Čelić (sektor poljoprivrede)

Tabela br. 14

Broj poljoprivrednih Pravnih lica (preduzeća) koji se bave biljnom proizvodnjom 2019. godini

Opis	Broj proizvođača
Poljoprivredne zadruge	3
Društva s ograničenom odgovornošću	10
Poljoprivredna udruženja	5

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj Općine Čelić (sektor poljoprivrede)

Proizvodnja bobičastog voća poput jagoda ili malina je izuzetno razvijena i pretežno se uzgajaju autohtone sorte. Kao što je vidljivo u postotku, proizvodnja jagoda zauzima prvo mjesto po proizvodnji u čitavoj općini. Međutim, to je uglavnom zastupljeno u naseljima Čelić, Brnjik i Ratkovići. U ostalim naseljima proizvodnja šljive, trešnje i višnje je također prostranjena i vrlo razvijena. Uostalom po ovim proizvodima je ova regija i najpoznatija na domaćem, ali i stranom tržištu.

Problem nastaje u tehnološkoj nerazvijenosti odnosno manjku prerađivačke industrije u kojemu i leži ta dodana vrijednost koja je fokus ove razvojne strategije.

Ovaj dio je elaboriran u daljnjem radu i detaljno su prikazane konkretne mjere za jedan ozbiljan iskorak u razvoju odnosno osavremenjavanju i jednom velikom iskoraku ovog sektora privrede. Interes za ovom vrstom proizvodnje u konstantnom je porastu iz nekoliko razloga koji nisu direktno vezani uz utjecaj lokalne uprave, državnih mjera ili politika.

Nekoliko konkretnih vanjskih procesa su utjecala na porast interesa kao što je uvođenje sankcija EU prema Rusiji gdje su otkupljivači iz Srbije otkupljivali velike količine. Nadalje, interes iz EU (Austrija, Hrvatska) je isto tako povećao potražnju kao i afirmacija ovih proizvoda kao kvalitetni domaći proizvodi unutar BiH ali i izvan nje. Intenzivna proizvodnja, uz racionalnu upotrebu raspoloživih resursa moguća je na zaokruženim velikim površinama, sa izgrađenom putnom infrastrukturom, te centraliziranim natapno-odvodnim sistemima.

Na ovaj način pored veće efikasnosti korištenja tla, manja je mogućnost njegovih gubitaka usljed nezakonite gradnje, a i moguće je bolje upravljati vodnim resursima potrebnim za natapanje, odnosno lakše se boriti protiv viškova vode na terenima gdje se oni javljaju. Na okrupnjenim je površinama moguće proizvoditi, pored postojećeg izbora poljoprivrednih kultura i biljnu osnovu neophodnu za razvoj i obogaćivanje stočnog fonda koji kao komplementarna komponenta, kroz organsku gnojidbu, može poboljšati aktuelno stanje poljoprivrednih parcela. Prednost postoji u činjenici što na području općine ima kvalitetnih snabdjevača poljoprivrednog repromaterijala i jedni su od onih koji direktno uvode tehnološko-tehničke inovacije i najnovija naučna postignuća, posebno u plasteničko-stakleničkoj proizvodnji. Dio ovih preduzeća imaju agronome koji djeluju savjetodavno.

Kvalitet sadnog materijala ima enormno velike potencijale ne samo za domaće potrebe, čime bi se ujednačila i povećao kvalitet, nego bi se zbog povoljnih uvjeta prostora i trenutnog vremena moglo mnogostruko povećati proizvodnja sadnica kako za domaće tržište unutar BiH, tako za izvoz odnosno inostrana tržišta. Činjenica je, da je struktura i tehnologija plasteničko-stakleničke proizvodnje nepovoljna odnosno prevladavaju manji ručno napravljeni uglavnom plastenici tipa niskih i visokih tunela, dok je izuzetno mali broj onih većih i tehnološki kvalitetnijih plastenika, a skoro neprimjetan broj staklenika koji pružaju veće proizvodne mogućnosti. Proizvodnja višegodišnjih kultura zauzima nešto više obradivih površina nego proizvodnja povrća na otvorenom i zatvorenom. Od ukupno iskorištene obradive površine gdje je zastupljen uzgoj, povrće zauzima 32% dok voće 68%. Od ukupno uzgajanog povrća samo 10% je proizvodnja u plastenicima, a 90% na otvorenim površinama.

S druge strane, od ukupno uzgajane površine niti jedan voćnjak nema zaštite poput mreže protiv štetočina ili pravi sistem navodnjavanja. Na jagode i ostalo jagodasto i bobičasto voće otpada oko 25% od voćarske proizvodnje, gdje je skoro 30% proizvodnja u plastenicima.

Gotovo sve površine se navodnjavaju pomoću potopnih pumpi koje crpe vodu iz korita rijeka Šibošnica, Gnjica i nekoliko pritoka što predstavlja totalnu devastaciju ne samo flore i faune ove regije, već i ekosistema kompletnog područja. Nadalje, veliki problem jeste i kvaliteta te vode koja se crpi iz rijeka jer te rijeke, pogotovu na proljeće i ljeto su izuzetno prljave odnosno toksične, iz razloga što vrlo veliki dio otpadnih voda iz gotovo svih kućanstava se odbacuju upravo u te rijeke.

Sve ovo gore navedeno ugrožava i samu proizvodnju jer kvalitet i tradicija tog kvaliteta postaje upitan i rizičan zdravstveno. U daljnjem radu ova problematika je detaljno analizirana u nekoliko sektorske discipline iz razloga što sa sobom povlači gotovo sve aspekte održive privrede tj. razvoja.

Ekološka poljoprivredna proizvodnja poseban je sistem održivog privređivanja u poljoprivredi. Obuhvata uzgoj biljaka, životinja, proizvodnju stočne hrane i preradu primarnih proizvoda, a uključuje sve ekološke, privredne i društveno opravdane proizvodno-tehnološke metode, najpovoljnije koristeći plodnost tla i raspoložive vode, prirodna svojstva biljaka, životinja i krajobraza, uz propisanu upotrebu gnojiva, sredstava za zaštitu bilja i životinja, sukladno usvojenim normama i načelima. Ovu definiciju ekološke proizvodnje u poljoprivredi navodimo iz razloga što u ovom trenutku poljoprivreda u općini Čelić ima potencijal za zastupljenost od 0 do 100% ekološke proizvodnje. Tu ima mnogo faktora koji mogu biti ključni za taj iskorak kojim težimo. Trenutno je najveći porast potražnje za ovim proizvodima na nivou svjetske privrede unutar poljoprivrednog sektora.

Tih nekoliko faktora kojim se definira ekološka proizvodnja, počevši od geografskog porijekla, primarnih i sekundarnih sirovina, pa do tehnologije, i svakako ključnog faktora, a to je marketing, odnosno pozicioniranje proizvoda po kvaliteti, tradiciji, i svemu ostalom što se odražuje organiziranom i okrupljenom proizvodnjom.

4.3.2.1.1. Navodnjavanje obradivih površina

Poseban dio posvećen je navodnjavanju iz višestrukih razloga, a ključan je taj što projekt organiziranog i strukturiranog navodnjavanja je svakako pri vrhu liste prioriternih projekata općine Čelić u nadolazećem razvojnom ciklusu. Vrlo jasan i ključan segment u poljoprivrednom sektoru je sistem navodnjavanja ukoliko se želi taj veliki iskorak.

Navodnjavanje na ovim područjima treba predstaviti kao vid dopunskog dodavanja vode u razdobljima kada se ukaže potreba. Današnje klimatske karakteristike osiguravale su relativno visoku proizvodnju, te se o navodnjavanju nije dovoljno vodilo računa. Tek posljednjih godina, s izraženijim klimatskim ekstremima kiše i suša, pokreću se aktivnosti na realizaciji sistema

navodnjavanja kao nužnim dijelom agrara. Osnovni resursi voda, za planirano navodnjavanje na području općine Čelić svakako su rijeke i pritoke Rijeka, ali svakako i ogromne rezerve podzemnih bazena koja su utvrđena još prije dvadesetak godina.

S obzirom na velike problem, u nekim slučajevima pa i katastrofičnim poplavama zbog prevelikih dotoka vode u kišnim razdobljima, rješenje sistema navodnjavanja treba tražiti u zajedničkim projektima uređivanja korita rijeka, izgradnjom akumulacijskih bazena, izgradnjom brana i tehnološkim rješenjima za skladištenje i preusmjerenje tokova.

Osnovna karakteristika današnjeg navodnjavanja površina je nedostatak projektne dokumentacije i izvora finansiranja projekata navodnjavanja. Rješavanje sistema navodnjavanja zahtijeva ne samo uključivanje lokalne uprave i izvora finansiranja, već i angažman na nivou državne vlasti koja raspolaže i vlasnik je dijelova teritorija ključnih za realizaciju ovog mega-projekta za Općinu Čelić.

Na području čeličke općine ne postoje sistemi za navodnjavanje. Nekadašnji sistemi kanala za natapanja koji su se koristili za navodnjavanja sada su devastirani. Danas se navodnjavanje svodi na nelegalno navodnjavanje površina isključivo iz korita rijeka pumpama za natapanje. Neznačajan postotak je onih koji natapaju zemljište podzemnim vodama.

Slika br.6

Sistem navodnjavanja

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj općine Čelić (poljoprivredni odjel)

Slika br.7

Sistemi navodnjavanja

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj općine Čelić (poljoprivredni odjel)

4.3.2.2. ANIMALNA PROIZVODNJA

Od 2010. do 2019. godine na području općine Čelić je broj krupne stoke u porastu, dok je evidentirano smanjenje broja ovaca, zbog prelaska poljoprivrednih proizvođača koji su se bavili uzgojem sitne stoke – ovaca, na uzgoj krupne stoke. Nesiguran plasman mesa i mlijeka sitne stoke, te organizovan i redovan otkup kravljeg mlijeka na području Općine usmjerili su razvoj primarne poljoprivredne proizvodnje na razvoj stočarstva i govedarstva. Za ovakav trend ponajprije treba tražiti razlog u otvaranju mljekare „Smajić“ koja je stabilizirala otkup mlijeka.

Na području općine Čelić djeluje veterinarska stanica „Animal Med“ d.o.o. u naselju Ratkovići.

Tabela br. 15

Broj poljoprivrednih gazdinstava koji se bave animalnom proizvodnjom zaključno sa 2019. godinom

Općina Čelić/Naselje	Broj gazdinstava	Goveda	Ovce	Koze	Živina	Ostale
Brnjik	57	268	374			145
Čelić	312	304	1520	42	1030	85
Drijenča	9	17	120			
Humci	90	234	960			70
Lukavica	14	22	360			42
Nahvioci	46	146	60			
Ratkovići	103	117	280	13	15	40
Šibošnica	13	116				
Velino Selo	35	244	316			55
Vražići	125	438	204		1000	
UKUPNO ČELIĆ	804	1906	4194	55	2045	395

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj općine Čelić (poljoprivredni odjel)

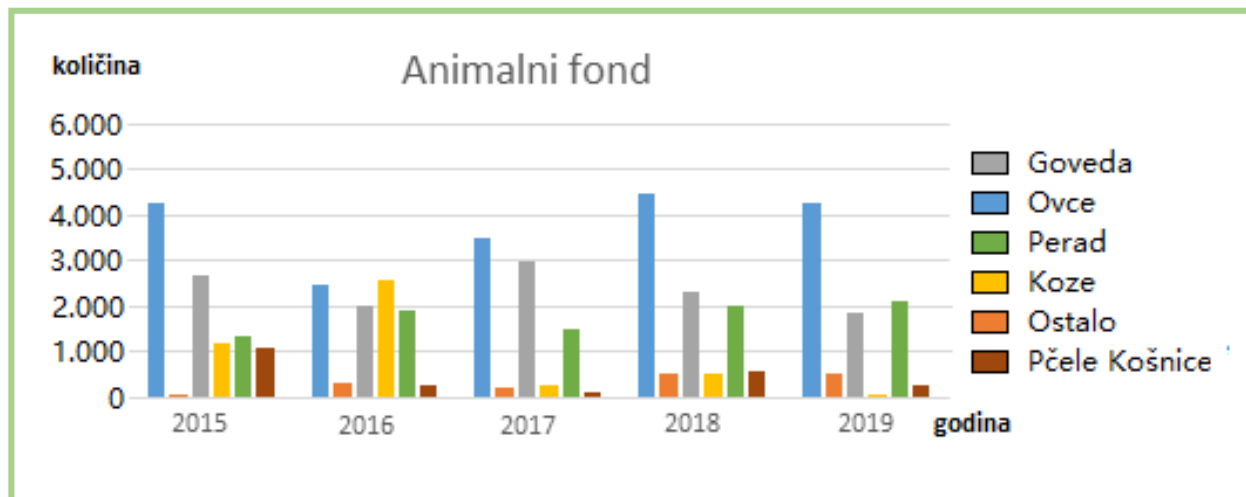
Stočarstvo, nekada izuzetno zastupljena grana poljoprivrede, u padu je već duži niz godina, kada su u pitanju obiteljska gazdinstva, što je i nacionalni trend. Veći sistemi su dominantni proizvođači stoke.

Zbog nepovoljnih uslova u proizvodnji stoke, jedan dio animalnih poljoprivrednih proizvođača eliminiran je s tržišta pa se tako otvorio prostor i potreba za deversifikacijom u poljoprivrednoj proizvodnji. Također, treba naglasiti da i sistematski popis u prijašnjim godinama nije bio precizan kao i činjenica da dosta gazdinstava nije bilo prijavljeno u sistem.

Grafikon br. 13

Brojno stanje animalnog fonda 2015.-2019. godine

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj općine Čelić (poljoprivredni odjel)

Svakako je vidljiv nedostatak okrupljavanja proizvođača. S tim u vezi su postavljeni razvojni ciljevi unutar poljoprivrednog sektora, koji ukazuju na potrebu formiranja neke vrste udruženja ili privući jednog velikog investitora, što bi omogućilo da se krene u jednu ozbiljniju proizvodnju posebno goveda. To prije svega proizlazi iz nekoliko bitnih kretanja na ovom tržištu gdje naša država je stvorila pretpostavke za veliki izvoz posebno u Republiku Tursku ili Ujedinjene Arapske Emirate. A za konkurentnost na ovim tržištima se svakako trebaju udovoljiti pretpostavke poput dobivanja certifikata HALAL ili ISO certifikata za izvoz u zemlje Evropske unije.

Za sve ovo navedeno potrebna je posebna organizacija i rukovođenje što se može osigurati samo preko velikih proizvodnih organizacija. Ovaj dio je elaboriran detaljno u daljnjem radu.

Tabela br. 16

Proizvodnja animalnih jedinki 2015. – 2019. godine.

Opis	2015	2016	2017	2018	2019
Tov junadi	357	455	466	500	509
Uzgoj rasplodnih junica	212	225	238	255	265
Uzgoj rasplodnih ovaca i koza	1.999	1.699	1.622	1.717	1.770
Tov janjadi i jaradi	2.258	1.956	1.333	1.399	1.441
Proizvodnja svinjskog mesa	17	19	20	25	30
Proizvodnja krmače	2	2	3	4	5
Košnice pčela	219	233	95	190	353

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj općine Čelić (poljoprivredni odjel)

Iz navedene tablice vidljiv je trend postepenog rasta i oporavka, s tim da uz sve prije iznesene činjenice razvojnih mogućnosti vidljive su usporene i nekoordinirane aktivnosti pojedinih proizvođača, gdje se vidi veliki prostor za unaprijeđenje i razvoj proizvodnje.

Tabela br. 17

Proizvodnja mlijeka, vune, jaja i meda 2015-2019. godine

Opis	2015	2016	2017	2018	2019
Kravlje mlijeko (hilj. litara)	3.576,96	4.550,40	4.665,60	5.040,00	4.800,00
Po muženoj kravi (litara)	2.880	2.880	2.880	2.880	3.000
Ovčije mlijeko (hilj. litara)	49,20	47,40	39,00	31,20	21,00
Po muženoj ovci (litara)	60	60	60	60	60
Kozije mlijeko (hilj. litara)	70,00	84,00	90,00	88,00	100,00
Po muženoj kozi (litara)	200	200	200	200	200
Vuna (tona)	9,75	5,30	6,30	4,65	4,20
Po ovci vune (kg)	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
Jaja (hilj. komada)	2.699,20	2.651,00	2.530,50	2.096,70	2.311,19
Po kokoši (komada)	241	241	241	241	241
Med (tona)	22,95	24,58	27,25	28,70	32,13
Po košnici (kg)	10	10	10	10	10

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj općine Čelić (poljoprivredni odjel)

Od ukupne proizvodnje mlijeka, proizvodnja kravljeg mlijeka u 2015. godini je iznosila 96,78%, a u 2018. godini 98,12% od ukupne proizvodnje mlijeka.

Proizvodnja kravljeg mlijeka je u 2019. godini porasla za 30% u odnosu na proizvodnju u 2015. godini.

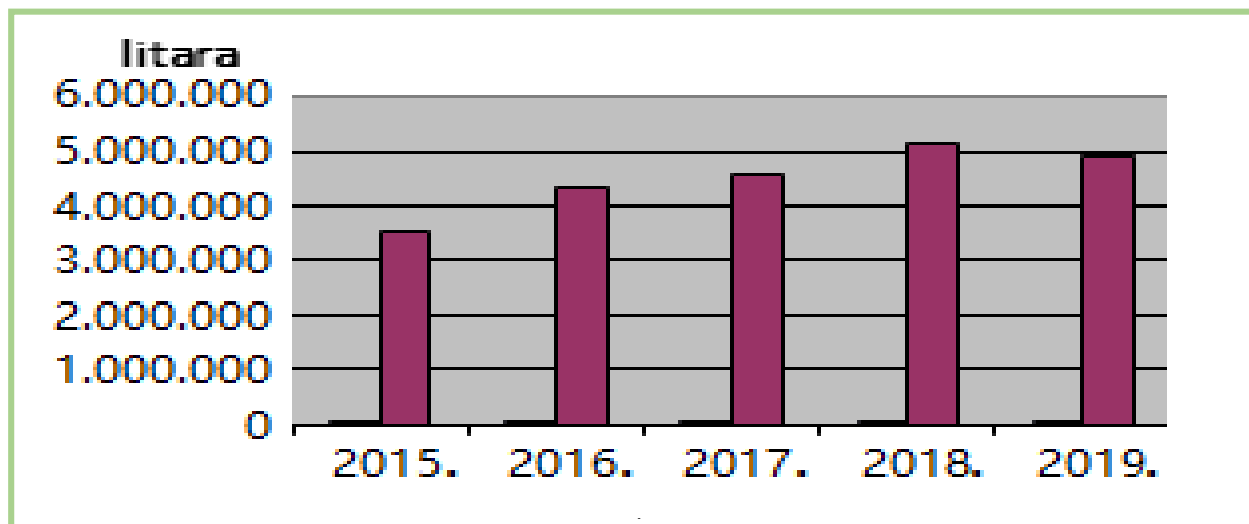
Organizovan i redovan otkup kravljeg mlijeka sa područja općine je usmjerio govedarsku proizvodnju na proizvodnju mlijeka.

U 2019. godini otkup mlijeka sa područja općine je vršen od strane mljekare „Smajić“ d.o.o. Ratkovići i otkupljivača iz susjednih općina.

Grafikon br. 14

Otkupljene količine kravljeg mlijeka

Izvor podataka: Služba za finansije, trezor i privredu

Evidentan je pad proizvodnje ovčijeg mlijeka u odnosu na 2015. godinu od 60,90%. Proizvodnja meda u 2019. godini je u porastu od 39%.

Stočarska proizvodnja, a naročito proizvodnja mlijeka, predstavlja šansu za dalji razvoj primarne poljoprivredne proizvodnje i prerade mlijeka na području općine. Međutim, ono što se ističe jeste vrlo mala proizvodnja ovčijeg mlijeka, ali i kravljeg mlijeka iz eko uzgoja. Upravo taj dio predstavlja enorman potencijal za rast i razvoj, ali i brendiranje našeg područja kao proizvođače ekološke hrane i proizvoda sa geografskim porijeklom i prepoznatljivom kvalitetom. Potrebno je poduzeti niz mjera i aktivnosti kojima bi se podigli prerađivački kapaciteti, a naročito prerađivački kapaciteti za preradu mlijeka, čime bi se tradicija u proizvodnji i neiskorišteni resursi iskoristili u cilju zapošljavanja stanovništva i daljeg razvoja Općine.

Prema podacima Pčelarskog saveza BiH u 2019. godini na području teritorije općine Čelić ima 27 pčelara hobista i jedan certificirani pčelar, koji se bavi ekološkom proizvodnjom meda i mednih proizvoda. Sveukupno se na analiziranom prostoru nalazi 353 košnice, odnosno pčelijih zajednica. S obzirom da se od jedne košnice godišnje dobije cca. 20 kg meda, može se zaključiti da se na području teritorije općine Čelić 2019. godine proizvelo više od 7.000 kg meda. S obzirom da je 2019. godina bila izuzetno nepovoljna klimatski, došlo je do velikog pomora pčela i slabog prinosa meda.

Zaključno, za pčelarstvo i njegov razvoj u općini Čelić potrebno je hitno stvaranje udruženja pčelara, koji ujedinjeno bi predstavljali proizvod geografskog porijekla kao jedan izuzetno kvalitetan i konkurentan podmajevački proizvod.

4.3.2.3. BRUTO VRIJEDNOST POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE

Na području Federacije BiH, Federalni zavod za statistiku provodi statističko istraživanje „Godišnji obračun bruto vrijednosti proizvodnje i dodane vrijednosti poljoprivrede privatnog sektora bez pravnih osoba“.

Predmet obračuna je vrijednost proizvodnje individualnog sektora poljoprivrede, a jedinica za obračun je ukupna poljoprivredna proizvodnja na teritoriji jedne općine.

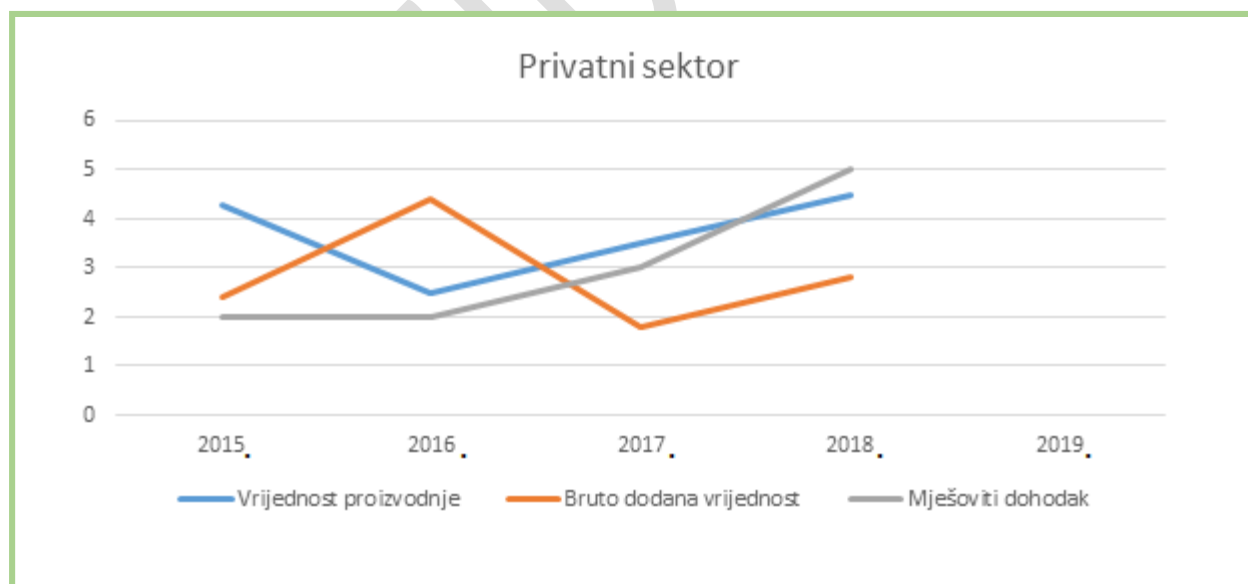
Od 2015. do 2019. godine na području općine Čelić u porastu je obim ratarske i stočarske proizvodnje, a samim tim i vrijednost primarne poljoprivredne proizvodnje.

Globalna ekonomska kriza utjecala je na pad cijena poljoprivrednih proizvoda, čiji je intenzitet smanjenja znatno jači nego što je smanjenje cijena agrarnih inputa i finalnih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

U periodu 2015.-2019. godina obim proizvodnje je u porastu, ali se ne iskazuje kroz porast vrijednosti proizvodnje.

Grafikon br. 15

Pregled godišnjih obračuna bruto vrijednosti proizvodnje i dodane vrijednosti poljoprivrede privatnog sektora bez pravnih osoba – poljoprivredna gazdinstva za Općinu Čelić

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj općine Čelić (poljoprivredni odjel)

Tabela br. 18

Pregled godišnjih obračuna bruto vrijednosti proizvodnje i dodatne vrijednosti poljoprivrede privatnog sektora bez pravnih lica – poljoprivredna gazdinstva za Općinu Čelić

Godina	Vrijednost proizvodnje (KM)	Bruto dodana vrijednost (KM)	Mješoviti dohodak (KM)
2015.	4.530.959	2.583.151	2.402.330
2016.	5.717.305	2.735.635	2.981.668
2017.	6.405.688	3.569.373	3.319.517
2018.	8.852.876	3.706.982	3.447.493
2019.	10.090.405	4.432.036	4.128.794

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj općine Čelić (poljoprivredni odjel)

4.3.2.4. PREDNOSTI, NEDOSTACI, PRILIKE I RIZICI

S obzirom na velike klimatske promjene, a time i uslove za proizvodnju, kvalitet zemljišta i njegovu raspoloživost, kao i dugogodišnju tradiciju u stočarstvu, neiskorištene mogućnosti za razvoj voćarske i povrtlarske proizvodnje, primarna poljoprivredna proizvodnja i dalje predstavlja jednu od temeljnih djelatnosti na koju će se naslanjati veliki broj stanovništva općine Čelić.

U cilju pomoći poljoprivrednim proizvođačima, uporedno sa donošenjem Zakona o novčanim podrškama u poljoprivredi na nivou FBiH i TK, iz budžeta općine Čelić u periodu od 2015. do 2019. godine poljoprivrednim proizvođačima isplaćena su značajna sredstva za poticaje u poljoprivredi.

Nizom mjera usmjeravati razvoj primarne poljoprivredne proizvodnje na porodičnim gazdinstvima prema intenzivnoj specijalizovanoj i tržišno orjentisanoj proizvodnji. Time možemo utjecati i da mladi ne odlaze izvan države nego da sa familijarnim gazdinstvima ostanu i zasnuju svoje porodice, isto kao što sa snažnim gazdinstvima i razna udruženja u poljoprivrednom sektoru bit će i efikasnija i konkurentnija.

Primarno, prijeka potreba je okrupljavanje u poljoprivredi. To ne znači automatizmom da se moraju privući veliki privredni giganti, što je apsolutno poželjno, međutim osnaživanje poljoprivrednika može se organizirati i u raznim udruženjima ili zadrugama, ali sa ozbiljnom upravnom strukturom. To će se odraziti u mnogobrojnim benefitima za proizvođače u poljoprivredi kako mikro, tako malim i srednjim proizvođačima. Ne samo u proizvodnim troškovima koji će biti znatno manji u svim elementima od repromaterijala, primarnog materijala i tehnologije, pa do nastupa prema otvaranju novih tržišta, pozicioniranju proizvoda i njihovom tržišnom etabliranju.

Zadruga se pokazala svugdje kao jedini mogući način udruživanja poljoprivrednika s ciljem jačanja poduzetničkog načina razmišljanja, unaprijeđenja poljoprivredne proizvodnje u svim njenim sektorima (ratarstvo, stočarstvo, voćarstvo i sl.), ali i kao mogućnost pružanja pomoći zadrugarima u pristupu informacijama i savjetima, te pužanju podrške i ideje za uspješan razvoj poslovanja.

Zadruga može djelovati i kao centralna uprava gdje se na jednom mjestu mogu organizirati i sušare i skladišta i silosi. Za potrebe sušare koristila bi se biomasa koju proizvode sami članovi zadruge. Poljoprivredne zadruge, kao oblik udruživanja, odnosno okrupnjavanja poljoprivrednih proizvođača, jedan su od načina njihove konkurentne pozicije na tržištu.

Udruženja i zadruge imaju veliku ulogu u razvoju poljoprivrede, te bi mi trebalo posvetiti dodatnu pažnju i pomoći im da što konkretnije i efikasnije ostvaruju svoje ciljeve i budu jedan od ključnih nosilaca razvoja na selu, podizanja kapaciteta, poboljšavanja tehnologija proizvodnje, standarda itd.

Aktualni način poljoprivredne proizvodnje na prostoru općine je zasnovan na vrlo intenzivnoj upotrebi pesticida, često bez ikakve kontrole tla, vode i zraka, odnosno najčešće bez analize potreba za gnojidbom, te potreba biljaka za zaštitom. Ovakva praksa ima višestruke negativne posljedice, koje se ogledaju u opasnosti po zdravlje ljudi koji konzumiraju hranu dobivenu ovakvim načinom, kontaminaciji tla, vode i zraka, koje zbog svoje geološke podloge propusti veliku količinu unesenih kontaminata, te oni završe u vodnim tokovima, trujući riječnu floru i faunu, odnosno akvifere iz kojih ljudi crpe vodu.

Jedna od veoma važnih činjenica je i postojanje veletržnice putem koje se plasiraju proizvodi na lokalno i bosanskohercegovačko tržište. U okviru nje postoje određeni rashladni kapaciteti za čuvanje voća i povrća, premda se prvenstveno koriste za skladištenje uvozne robe, a u manjoj mjeri imaju ulogu otkupa domaće proizvodnje. Nepostojanje sortirnica i pakirnica u sklopu njih eliminira dalji otkup, plasman poljoprivrednih proizvoda pa i njihov izvoz.

Općina Čelić predstavlja područje izuzetne prirodne poljoprivredne vrijednosti i svojim položajem predodređena je za intenzivan razvoj privrede, gdje poljoprivreda treba imati ključnu ulogu u tom razvoju.

Općina će poticati otvaranje proizvodnih i izvoznih preduzeća, pa na taj način voditi brigu o zapošljavanju lokalnog stanovništva.

Potrebno je daljnje razvijanje poticajnih mjera za rast i razvoj malih preduzeća čija osnovna djelatnost je vezana uz poljoprivredne proizvode i čvrsto vezivanje istih za mala gazdinstva kako bi se osigurao siguran plasman njihovih proizvoda, a time i sigurnost u planiranju rasta gazdinstava. Samim poljoprivrednim proizvođačima moraju se osigurati edukacije o važnosti tla, njegovoj

neobnovljivosti u slučaju lošeg upravljanja i planiranja. Potrebno je razviti programe educiranja šire populacije o opasnostima i multidimenzionalnosti erozivnih procesa, te načinima zaštite i popravke tla.

Sa ciljem da se dobije kompletan i potpun pregled u stanje i kvalitet zemljišnih resursa, Općina Čelić će uložiti resurse i napor za temeljito bonitiranje poljoprivrednih površina, neovisno o procesima koji se odvijaju na nivou Federacije. To podrazumijeva formiranje baza podataka i korištenje GIS-a, uz individualno bonitiranje svake lokacije koja se ocijeni zanimljivom za razvoj poljoprivrede. Također, provodit će se redovno kontrola plodnosti tla, uz napomenu primjene subonitetne, odnosno klasne upotrebe vrijednosti tla.

Oživljavanje seoskih područja i općenito razvoj ruralne demografske slike, prioritetni zadaci su na kojima će se fokusirati veći dio privrednih aktivnosti u strateškim odlukama u sljedećem razvojnom ciklusu. Budući da ova teritorija obiluje prirodnim bogatstvima jasno je da privreda treba biti usmjerena na njihovo iskorištavanje, ali uz pretpostavku održivog razvoja.

Iz gore navedenog može se sa sigurnošću reći da Općina Čelić će u narednom planskom razdoblju svoj razvoj bazirati na poljoprivrednoj proizvodnji, industriji "čistih djelatnosti", poticanju izvoza tih proizvoda i pozicioniranju tih proizvoda na tržištu kao kvalitetni, autohtoni i ekološki proizvedeni. Kako bi se unaprijedila poljoprivredna proizvodnja i pomoglo proizvođačima, Općina treba nastaviti raditi na uređenju poljoprivredne infrastrukture, razvijanju daljnjih poticajnih mjera i brendiranju lokalnih proizvoda. Uz postojeću pijacu potrebno je odvojiti veletržnicu i pijacu na malo i urediti sa modernim tehnologijama. Također, na toj ili nekoj novoj lokaciji treba se urediti veletržnica za stoku, čime bi se omogućio bolji i širi plasman proizvoda. U planiranim poslovno–privrednim zonama, općina Čelić treba izgraditi regionalnu tržnicu sa svim pratećim sadržajima, koji sam po sebi će privući dodatni dio populacije sa čitave regije ne samo Općine.

Zbog velikih potencijala poljoprivrednog sektora na ovom podneblju, nameće se potreba većeg i organiziranijeg sudjelovanja lokalne zajednice u promociji, zaštiti, očuvanju, afirmaciji, informiranju i organiziranju u korištenju prirodnih resursa kroz uspostavu općinske Agencije za okolišno održivi razvoj i razvoj poljoprivrede.

4.3.3. INDUSTRIJA, PREDUZETNIŠTVO I INVESTICIJSKI PARKOVI

Općina Čelić nema na svojoj teritoriji ozbiljne Industrijske gigante. To ujedno može biti vrlo pozitivna činjenica. S obzirom da Općina nije naslonjena na “prljavu industriju”, nego njene predispozicije su razvitarak, unutar održive “čiste industrije”. Analizom privrednog potencijala općine Čelić, zaključak je da razvoj industrije je dopustiv samo u okvirima “čiste industrije”, kako bi se osigurao održiv i usklađen razvoj sa novim ekonomskim trendovima u svijetu. Pod time podrazumijevaju se relativno manji privredni sistemi prvenstveno okrenuti izvozu, i to u sektorima drvne industrije, robe široke potrošnje (obuća, PVC, metalu-alu), poljoprivrede i prerađivačke industrije. U cilju poboljšavanja preduzetničke klime i investicione atraktivnosti na području općine Čelić planiran je vrlo ambiciozan razvoj privredno–poslovnih zona i investicijsko–preduzetničkih parkova. U planiranim zonama nije izgrađena infrastruktura, ali i riješeni svi imovinsko–pravni odnosi.

A) Zona “ETIVAŽA”

Privredno–poslovna i trgovačka zona

B) Zona “BRNJIK”

Zdravstveno–istraživačka i obrazovno–poslovna zona

C) Zona “BEGOVA VODA”

Turističko–rekreativna i sportska zona

D) Zona “ZELENA BAŠČA”

Industrijsko–prerađivačka zona za preradu i sortiranje otpada, te pročišćivač otpadnih voda

E) Zona “INKUBATOR”

Obrazovno–razvojni centar

F) Zona “FRIGOS”

Privredno–poslovna zona

G) Zona “ŠIBOŠNICA”

Privredno–poslovna zona

Tabela br. 19

A) zona: Privredno – poslovna i trgovačka zona “ETIVAŽA”

Naziv zone	Preduzetnička zona ETIVAŽA
Odluka o osnivanju zone	ODLUKA O OSNIVANJU POSLOVNE ZONE OPĆINE ČELIĆ: 01-23-2589/09. Datum: 31.12.2009.
Podaci o smještaju zone	1 km udaljena zona od centra. Razvijena cestovna infrastruktura. Direktna izlaza na cestu koja direktno ide prema Brčkom i Tuzli. Blizina Aerodroma Tuzla 64 km. Udaljenost od željezničke pruge 18 km.
Moguće djelatnosti u zoni	Trgovinske, zanatske, trgovački centri i kina
Opremljenost infrastrukturom	U tjeku završetak električne mreže, oborinske odvodnje, javna rasvjeta, vodovod
Površina zone (ha)	3,81 ha
Popunjenost zone (ha)	0%
Slobodno za investiranje	100%
Broj aktivnih subjekata u zoni	0
Broj planiranih subjekata u zoni	deset
Broj planiranih zaposlenih	50
Stanje Investicija (investicije u pripremi i realizaciji)	U pripremi investicije preduzetnika u zoni vezane za doradu, skladištenje i sušenje poljoprivrednih proizvoda
Uložena sredstva u zonu do sada	300.000 KM za infrastrukturu
Planirana ulaganja 2020-2025	2.000.000 za izgradnju i završetak infrastrukture, za rješavanje spornih imovinsko pravnih odnosa i dodatih dokumenata.

Izvor: Općina Čelić

Tabela br. 20

B) zona Zdravstveno – istraživačka i Obrazovno – poslovna zona “BRNJIK”

Naziv zone	Preduzetnička zona “BRNJIK”
Odluka o osnivanju zone	ODLUKA O OSNIVANJU POSLOVNE ZONE OPĆINE ČELIĆ: 01-49-199/09 Datum: 30.06.2009.
Podaci o smještaju zone	U centru naselja MZ Brnjik. Kod zatvorenog Doma kulture. U ovoj zoni spada dio rijeke Šibošnice, obje strane korita, Dom kulture, Park kod Doma kulture sve do mosta, preko rijeke kompletan fudbalski teren, stara kasarna, jezero i dio parcela sve do rijeke Gnjice sve do ušća. Razvijena cestovna infrastruktura. Direktna izlaza na R459 cestu koja direktno ide prema Brčkom i Tuzli. Blizina Aerodroma Tuzla 67 km. Udaljenost od željezničke pruge 18 km.
Moguće djelatnosti u zoni	Dom za starije i nemoćne, rehabilitacijski centar, zdravstveni instituti i poliklinike, hoteli, etno – rekreacioni parkovi, ugostiteljska djelatnost.

Opremljenost infrastrukturom	U toku završetak električne mreže, oborinske odvodnje, javna rasvjeta, vodovod
Površina zone (ha)	7,61 ha
Popunjenost zone (ha)	30%
Slobodno za investiranje	70%
Broj aktivnih subjekata u zoni	4
Broj planiranih subjekata u zoni	10
Broj zaposlenih	100
Stanje Investicija (investicije u pripremi I realizaciji)	U pripremi investicije projektna dokumentacija i potpisivanje koncesija sa Investitorima
Uložena redstva u zonu do sada	1.000.000 km za kupovinu zemljišta
Planirana ulaganja 2020-2025	1.000.000 za izgradnju i dovršetak infrastrukture, za rješavanje spornih imovinsko pravnih odnosa i dodatih dokumenata.

Izvor: Općina Čelić

Tabela br. 21

C) zona Turističko–rekreativna zona “BEGOVA VODA”

Naziv zone	Preduzetnička zona BEGOVA VODA
Odluka o osnivanju zone	ODLUKA O OSNIVANJU POSLOVNE ZONE OPĆINE ČELIĆ, U PROCESU
Podaci o smještaju zone	Nalazi se na uzvisini u naselju MZ Vražići. Na akumulacionoj brani na rijeci Šibošnici. Razvijena cestovna infrastruktura. Direktno izlaz na R 459 cestu koja direktno ide prema Brčkom i Tuzli. Blizina Aerodroma Tuzla 43 km. Udaljenost od željezničke pruge 21 km. Blizina buduće trase autoputa BG-SA.
Moguće djelatnosti u zoni	Turističko, rekreativne, sportske i ugostiteljske.
Opremljenost infrastrukturom	U toku završetak električne mreže, oborinske odvodnje, javna rasvjeta, vodovod. U procesu završetka proširenje brane.
Površina zone (ha)	2 ha
Popunjenost zone (ha)	0%
Slobodno za investiranje	100%
Broj aktivnih subjekata u zoni	0
Broj planiranih subjekata u zoni	10
Broj zaposlenih	50
Stanje investicija (investicije u pripremi i realizaciji)	U pripremi investicije preduzetnika u zoni vezane za autokamp, motel, sportska igrališta i ugostiteljski objekti.
Uložena redstva u zonu do sada	900.000 km za uređenje korita rijeke Šibošnice, akumulacione brane I bazene za vodoopskrbu.
Planirana ulaganja 2020-2025	1.000.000 za izgradnju i dovršetak infrastrukture, za rješavanje spornih imovinsko pravnih odnosa i dodatih dokumenata.

Izvor: Općina Čelić

Tabela br. 22

D) zona Industrijsko–prerađivačka zona za preradu i sortiranje otpada, te pročišćivač otpadnih voda “CERIK”

Naziv zone	Preduzetnička zona “CERIK”
Odluka o osnivanju zone	ODLUKA O OSNIVANJU POSLOVNE ZONE OPĆINE ČELIĆ: U procesu. Datum: _____
Podaci o smještaju zone	Na ulazu u općinu Čelić iz smjera Brčko Distrikta. Razvijena cestovna infrastruktura. Direktna izlaza na R 458 cestu koja direktno ide prema Brčkom i Tuzli. Blizina Aerodroma Tuzla 63 km. Udaljenost od željezničke pruge 18 km. Blizina buduće trase autoputa BG-SA.
Moguće djelatnosti u zoni	Prerađivačka industrija u šumarstvu i poljoprivredi, skladišta i sušione, glavna deponija za razvrstavanje otpada, glavni pročišćivač otpadnih voda, proizvodnja zelene energije I sl.
Opremljenost infrastrukturom	U toku završetak električne mreže, oborinske odvodnje, javna rasvjeta, vodovod
Površina zone (ha)	6,86 ha
Popunjenost zone (ha)	20%
Slobodno za investiranje	80%
Broj aktivnih subjekata u zoni	2
Broj planiranih subjekata u zoni	10
Broj zaposlenih	50
Stanje Investicija (investicije u pripremi i realizaciji)	U pripremi projektna dokumentacija
Uložena sredstva u zonu do sada	400.000 km za kupovinu zemljišta
Planirana ulaganja 2020.-2025.	2.000.000 za izgradnju i završetak infrastrukture, za rješavanje spornih imovinsko pravnih odnosa i dodatnih dokumenata.

Izvor: Općina Čelić

Tabela br. 23

E) zona Obrazovno – razvojni centar “INKUBATOR”

Naziv zone	Preduzetnička zona “INKUBATOR”
Odluka o osnivanju zone	ODLUKA O OSNIVANJU POSLOVNE ZONE OPĆINE ČELIĆ: U procesu. Datum: _____
Podaci o smještaju zone	Nalazi se u centru naselja MZ Čelić. Odabrana nekretnina ima sve potrebne infrastrukturne priključke. Razvijena cestovna infrastruktura. Direktna izlaza na R 459 cestu koja direktno ide prema Brčkom i Tuzli. Blizina Aerodroma Tuzla 63 km. Udaljenost od željezničke pruge 18 km. Blizina buduće trase autoputa BG-SA.

Moguće djelatnosti u zoni	Start up, mikro i mala preduzeća u sektoru informatike, usluga, zdravstva, turizma i inovativnosti. U ovaj objekt se želi privući veće privredne subjekte da financiraju start-up za mlađe od 26 godina.
Opremljenost infrastrukturom	U toku završetak električne mreže, oborinske odvodnje, javna rasvjeta, vodovod
Površina zone (m2)	500 m2 / za subjekte 450m2
Popunjenost zone (m2)	20%
Slobodno za investiranje	73%
Broj aktivnih subjekata u zoni	Jedan
Broj planiranih subjekata u zoni	Dvadeset
Broj zaposlenih	30
Stanje investicija (investicije u pripremi i realizaciji)	U pripremi projektna dokumentacija
Uložena sredstva u zonu do sada	3000 km za kupovinu zemljišta
Planirana ulaganja 2020-2025	10000 za izgradnju i dovršetak infrastrukture, za rješavanje spornih imovinsko-pravnih odnosa i dodatih dokumenata.

Izvor: Općina Čelić

Tabela br. 24

F) zona Privredno – poslovna "FRIGOS"

Naziv zone	Preduzetnička zona "FRIGOS"
Odluka o osnivanju zone	ODLUKA O OSNIVANJU POSLOVNE ZONE OPĆINE ČELIĆ: 01-23-2198/11 Datum: 29.12.2016
Podaci o smještaju zone	2 km od centra naselja MZ Čelić. Razvijena cestovna infrastruktura. Direktna izlaza na R 459 cestu koja direktno ide prema Brčkom i Tuzli. Blizina Aerodroma Tuzla 63 km. Udaljenost od željezničke pruge 18 km. Blizina buduće trase autoputa BG-SA.
Moguće djelatnosti u zoni	Prerađivačka industrija, skladištenje, mala i srednja preduzeća u sektoru drvne i poljoprivredne industrije.
Opremljenost infrastrukturom	U toku završetak električne mreže, oborinske odvodnje, javna rasvjeta, vodovod
Površina zone (m2)	7,17 ha
Popunjenost zone (m2)	20%
Slobodno za investiranje	80%
Broj aktivnih subjekata u zoni	Jedan
Broj planiranih subjekata u zoni	Dvadeset
Broj zaposlenih	100
Stanje investicija (investicije u pripremi i realizaciji)	U pripremi projektna dokumentacija
Uložena sredstva u zonu	300.000 km za kupovinu zemljišta

Planirana ulaganja 2020.-2025.	100.000 za izgradnju i završetak infrastrukture, za rješavanje spornih imovinsko-pravnih odnosa i dodatih dokumenata.

Izvor: Općina Čelić

Tabela br. 25

G) zona Privredno – poslovna “ŠIBOŠNICA”

Naziv zone	Preduzetnička zona “ŠIBOŠNICA”
Odluka o osnivanju zone	ODLUKA O OSNIVANJU POSLOVNE ZONE OPĆINE ČELIĆ: 01-23-2198/11 Datum: 29.12.2016
Podaci o smještaju zone	2 km od centra naselja MZ Šibošnica. Razvijena cestovna infrastruktura. Direktna izlaza na R 458 cestu koja direktno ide prema Brčkom i Tuzli. Blizina Aerodroma Tuzla 58 km. Udaljenost od željezničke pruge 28 km. Blizina buduće trase autoputa BG-SA.
Moguće djelatnosti u zoni	U ovaj objekt se želi privući manje i srednje privredne subjekte u sektoru građevine, poljoprivrede i drvne industrije
Opremljenost infrastrukturom	U toku završetak električne mreže, oborinske odvodnje, javna rasvjeta, vodovod
Površina zone (m2)	1,33 ha
Popunjenost zone (m2)	40%
Slobodno za investiranje	60%
Broj aktivnih subjekata u zoni	5
Broj planiranih subjekata u zoni	20
Broj zaposlenih	50
Stanje investicija (investicije u pripremi i realizaciji)	U pripremi projektna dokumentacija
Uložena sredstva u zonu	100.000 km za kupovinu zemljišta
Planirana ulaganja 2020.-2025.	1.000.000 za izgradnju i dovršetak infrastrukture, za rješavanje spornih imovinsko-pravnih odnosa i dodatih dokumenata.

Izvor: Općina Čelić

Osnivanjem preduzetničko-privrednih zona na dugoročan se način pomaže preduzetnicima u rješavanju problema prostora, odnosu stvaranju uvjeta za nesmetani rad, korištenje zajedničke infrastrukture i povezivanje preduzetnika smještenih na istom prostoru.

Također, ovakve zone su se pokazale kao dobar i snažan signal investitorima, koja ukazuje na uređenost i predanost vlasti za saradnjom i pomoć pri ulaganju privatnog sektora.

Kako bi potakla buduće preduzetnike na ulaganje upravo na području općine Čelić, osim izdvajanja budžetskih sredstava za osnivanje i opremanje zona, općina Čelić nizom drugih potpornih mjera nastoji omogućiti preduzetnicima povoljnije poslovanje u zonama. Kao na primjer dobivanje građevinskog zemljišta bez naknade ili po subvencioniranim cijenama s mogućnostima odgođenih

plaćanja, moguće oslobađanje plaćanja komunalnog doprinosa ili njihova smanjenja, smanjenja komunalnih naknada, olakšice za porez na preduzeće kao i druge olakšice čak i na višem nivou Kantonalnom ili na nivou Federacije BiH kao naprimjer olakšice na doprinose za novozaposlene i drugo. Na taj način preduzetničke zone postat će još pristupačnije i atraktivnije investitorima, odnosno jezgre privrednog razvoja, ne samo Općine već i šire.

4.3.4. ŠUMARSTVO

U cilju zaštite šuma kao jednog od najvažnijih resursa Tuzlanskog kantona i sa namjerom uvođenja reda u oblast šumarstva Vlada TK je u 2012. godini usvojila Zakon o šumama. Radi obezbjeđenja racionalnog i trajnog gospodarenja državnim šumama i šumskim zemljištima formirano je šumsko privredno područje u koje ulaze i površine krša unutar područja kao posebne gospodarske jedinice. Šumsko privredno područje dijeli se na gospodarske jedinice. Na području općine Čelić sa šumama u državnom vlasništvu gazduju:

- ❖ Podružnica ŠG „Majevička“ Srebrenik,
- ❖ Podružnica SP „Šumarija“ D.D Kladanj.

Sa privatnim šumama na području općine Čelić gazduje Kantonalna uprava za šumarstvo – Tuzla.

Tabela br. 26

Kategorije zemljišta

Kategorija zemljišta	stat.općina (ha)	Prostorni (ha)
Šumsko tlo	20.252,00	20.855,44
Neplodno tlo	938,00	970,00

Izvor: Služba za upravu općine Čelić

Tabela br. 27

Šumsko zemljište

Kategorija	ŠGP „Majevička“ ha	ŠGP „Šumarija“ ha
Ukupno visoke šume	5.619,70	5.476,90
Ukupno izdanačke šume	5.454,30	1.156,80
Ukupno obraslo	11.074,00	6.633,30
Goleti sposobne za pošumljavanje	1.903,50	337,1
Goleti nesposobno za pošumljavanje	606	121,3
Ukupno goleti	2.509,50	458,4
Ukupno šumsko zemljište	13.583,50	7.091,70

Izvor: Služba za upravu općine Čelić

Prema podacima iz Prostornog plana Općine, procjena je da ŠGP „Majevička“ gazduje sa 5.926,74 ha. Na području općine Čelić 1.345,20 ha šumskog zemljišta se nalazi u privatnom vlasništvu od čega 88,9 ha su visoke šume, a 1.217,6 ha su izdanačke šume, imaju dobar prinostni potencijal što predstavlja značajnu sirovinsku bazu.

Tabela br. 28
Privatne šume

Kategorija	ha
Ukupno visoke šume	88,90
Ukupno izdanačke šume	1.217,60
Ukupno obraslo	1.306,50
Ukupno goleti	38,7
Ukupno šumsko zemljište	1.345,20

Izvor: Kantonalna uprava za šumarstvo - Godišnji plan gazdovanja za šume na koje postoji pravo svojine na području općine Čelić za 2019. godinu

Šume su resurs koji je utjecao na razvoj drvne industrije u privatnom poduzetništvu. Nemogućnost dobijanja kvalitetnih sirovina, visoka cijena sirovine, vrijeme isporuke i količine sortimenta koje su bile limitirane su faktori koji su spriječavali brži razvoj ove grane.

Sa područja općine ČELIĆ se također eksploatišu: jamsko drvo lišćara, ogrjevno drvo četinara kao ni ostalo grubo obrađeno drvo.

U periodu od 2015.–2019. godine sa područja općine kojim gazduje Podružnica „Majevička“ Srebrenik najviše eksploatiše ogrijevno drvo lišćara, ostalo dugo drvo lišćara i trupce četinara.

Sa područja općine kojim gazduje Podružnica „Šumarija“ Kladanj najviše se eksploatišu trupci četinara, trupci lišćara, a najmanje ogrijevno drvo lišćara.

U 2019. godini je došlo do osjetnog opadanja vrijednosti proizvodnje u šumarstvu što je posljedica globalnih ekonomskih kretanja i problema u drvoprerađivačkom sektoru.

Tabela br. 29
Pregled obračuna naknade za šume za općinu Čelić

2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
14.000 KM	15.000 KM	15.000 KM	16.000 KM	17.000 KM

Izvor: Kantonalna uprava za šumarstvo

Strateški izazov za općinu Čelić predstavlja poduzimanje mjera u cilju formiranja jednog pravnog lica za gospodarenje. Također, formiranje šumsko privrednih područja i reviziji njegovih granica, vraćanja površina općine Čelić kojim gazduje ŠG „Majevička“ Srebrenik i SP „Šumarija“ d.d. Kladanj.

4.3.5. TURIZAM I TURISTIČKA INFRASTRUKTURA

Nerazvijenost pojedinog privrednog sektora, nužno nije sa negativnim predznakom, nego može predstavljati izuzetnu priliku. Puno lakše je stići na vrh nego ostati na njemu. Noseći se ovom pretpostavkom možemo reći da općina Čelić ima izuzetnu pretpostavku za turistički razvitak i predstavlja visoko vrijedan prostorni resurs. Općina Čelić raspolaže sa veoma čistom prirodom i bogatstvom flore i faune.

Sa turističkog aspekta općina Čelić raspolaže značajnim resursima i predispozicijama za razvoj raznih vidova turizma. Vrlo veliki značaj i pozornost posvećena je sektoru turizma u ovoj razvojnoj strategiji, što je analizirano u daljnjem radu. To je urađeno iz nekoliko ključnih razloga, a jedan od njih je da turizam sadrži najveću multidisciplinarnost od svih ostalih sektora privrede.

Treba reći da je sektor turizma najbrže rastući privredni sektor na svijetu ali naglasiti i upozoriti da je isto tako i najrizičniji odnosno najpodložniji velikim fluktuacijama koje ćemo elaborirati kasnije. Ključna karakteristika ovog sektora je to što turizam može prerast u najbolje, odnosno najpoželjnije izvozno tržište domaćeg proizvođačkog sektora.

Imajući u vidu sve gore navedeno, općina Čelić ima veliki potencijal za razvoj turizma. To će se razviti isključivo turističkom ponudom, a trenutno nije na razini na kojoj se može smatrati ozbiljnim sudionikom u lokalnom ekonomskom razvoju.

Općina Čelić pripada kontinentalnom turističkom području. Turistički razvitak temelji se na valorizaciji prirodnih resursa, kulturnohistorijskih sadržaja, geoprometnom položaju i dostignutoj razini turističko – ugostiteljskih kapaciteta. Turistički potencijal ovog područja čine kulturna i prirodna baština, vodotoci rijeka Šibošnica i Gnjica, šume s bogatstvom i raznolikošću flore i faune, poljoprivredna i rodna područja, a koji pružaju mogućnost za razvitak različitih specifičnih oblika turizma poput izletničkog, zdravstvenog, rekreacijskog, ekološkog, vjerskog, seoskog, zabavnog, lovnog, ribolovnog i drugog.

4.3.5.1. LOVNI TURIZAM

Šume su veoma bogate kako sitnom tako i krupnom divljači i s tog aspekta općina Čelić je veoma interesantna turistička destinacija za razvoj lovnog turizma. Turistička ponuda obuhvata pojedinačne i grupne aranžmane za odstrel sitne i krupne divljači (zec, lisica, vuk, medvjed, vepar, tetrijeb, srndać).

4.3.5.2. RIBOLOVNI TURIZAM

Općina nije veoma bogata riječnim vodotocima, međutim izuzetna prilika leži u umjetnim jezerima koje u kombinaciji sa etnogazdinstvima, može donjeti značajne pomake u atraktivnosti regije.

U kampu Vražići potrebno je izvršiti određene radove kako bi ovaj kamp mogao u potpunosti biti dio turističke ponude Općine Čelić.

4.3.5.3. AVANTURISTIČKI I ADRENALINSKI TURIZAM

Osnova razvoja avanturističkog turizma je bogatstvo prirodnih resursa i povoljan geografski položaj zemlje. To je vrsta turizma koja može najprije da se razvije, jer ne zahtijeva velika ulaganja. Općina Čelić raspolaže sa bogatstvom prirodnih resursa i povoljnim geografskim položajem za razvoj raznih vidova avanturističkog turizma kao što su: pješaćenje, planinarenje, biciklizam, ekstremni sportovi, slobodno penjanje.

Za uspješnost takvog procesa značajno je ostvarivanje partnerstava između ključnih aktera – učesnika (javni sektor, turistička privreda, nevladine organizacije, lokalna zajednica, mediji i dr.). Pravilno određivanje mjesta i uloge svakog od navedenih učesnika i usklađivanje međusobnih odnosa je ključno za postizanje održivosti razvoja u okviru turističke destinacije. Na području Općine su registrovani i aktivni: Udruženje građana UNITED, AIRSOFT klub ekstremnih sportova.

Cikloturizam i šetnica, izuzev ugodne šetnje uz rijeku, posjetiteljima pruža mogućnost bavljenja brdskim biciklizmom. Staza je nazvana RUTA 66 ukupne dužine 25km, a njena visinska razlika iznosi 300m. Ruta se proteže uz rijeku Šibošnicu od brane Vražići – Begova voda pa sve do Humaca, i prolazi kroz netaknute šumovite predjele.

Planinski turizam trenutno je samo zastupljen privatnim inicijativama i individualnim gdje se na stazama i vrhovima ne nalaze planinski domovi, nego nekoliko privatno izgrađenih vidikovaca sa pogledom preko cijele Posavine.

Avanturistički izleti organiziraju se također samo od strane pojedinih turističkih agencija izvan općine, ali šansa je ogromna u već planiranim ponudama ratnih staza, ratnih igara udruženja UNITED, itd.

Ne postoji organizirani konjički klub koji bi uz uvjete koji postoje na ovim proplancima bi nudio jahanje u prirodi, vožnju kočijom, odnosno fijakerom i šetnju konjima uz predjele koji su fascinantni i za djecu.

4.3.5.4. MANIFESTACIJE I FESTIVALI (KULTURNE, ZABAVNE, SPORTSKE, TRADICIJSKE, VJERSKE)

- ❖ Jagodarevo, je vrlo značajna manifestacija, koja se nalazi u svim promotivnim kalendarima regije. Organizira se tradicionalno već godinama. U maju se uglavnom održava prvi vikend i ima veliki broj posjetitelja iznad 5.000. Također je iznimno značajan zbog promocije autohtonih sorti jagoda po čemu je ova regija i poznata.
- ❖ Trešnjarevo je svakako jedna od najznačajnijih manifestacija, koja se nalazi u svim promotivnim kalendarima regije. Organizira se tradicionalno već godinama. U junu se uglavnom održava prvi vikend i ima veliki broj posjetitelja iznad 10.000. Također je iznimno značajan zbog promocije autohtonih sorti trešanja po čemu je ova regija i poznata.
- ❖ Štraparijada, je izuzetno perspektivna manifestacija velikog potencija turističke afirmacije. Slične se održavaju u Španiji i mi ih poznajemo pod imenom KORIDA. Održava se u septembru i privlači goste iz čitave regije iznad 5.000 posjetitelja.
- ❖ Dovište: Kulturno-vjerska manifestacija „Dovište“ u staroj džamiji održava se povodom dolaska islama na područje općine. Manifestacija se održava zadnji vikend u maju mjesecu. Organizator manifestacije je Islamska zajednica općine Čelić, a broj gostiju i učesnika je od 500 do 1.000. dolaze iz svih krajeva BiH i regije.
- ❖ Smotra folklor
- ❖ Kulturno-vjerska manifestacija „Dani otpora agresoru“ i druge.
- ❖ Smotra folklor Majevice,
- ❖ Kulturno – zabavna manifestacija „Narodno veselje“ – Brnjik,

- ❖ Kulturno–zabavna manifestacija „Narodno veselje“ – Čelić,
- ❖ Kulturno–zabavna manifestacija „Narodno veselje“ – Vražići,
- ❖ Kulturno–zabavna manifestacija „Narodno veselje“ - Humci,
- ❖ Kulturno–zabavna manifestacija „Narodno veselje“ – Nahvioci/šibošnica,
- ❖ Kulturno–zabavna manifestacija „Narodno veselje“ – Ratkovići,
- ❖ Međunarodni susreti dijaspore, održava se u novembru i vrlo je bitan za privlačenje investitora.

4.3.5.4. KULTURNO–HISTORIJSKI TURIZAM

Od kulturno-historijskih spomenika niti jedna nije etablišana. Neophodno je u što skorije vrijeme staviti sve spomenike u funkciju kao kulturno-historijski spomenik, ali i kao ljetnu scenu za održavanje kulturnih manifestacija.

Treba spomenuti i Biblioteku sa bogatim Knjižnim fondom, kao i mnoge miljokazima, stećka i nišane kao i muzejsku zbirku sa veoma značajnim eksponatima koji potiču od antičkog perioda do danas.

4.3.5.5. GASTRONOMIJA I EKO – ZDRAVSTVENI PROIZVODI

Majevička stoljetna kultura generacijama je ostavljala i prenosila sa koljena na koljeno brojne recepte specijaliteta izrađenih od autohtonih proizvoda.

Od ekouzgajanih stočarskih proizvoda preko divljači, voća i povrća, gastronomska ponuda je unikatna ne samo u ovoj regiji već puno šire. Pod utjecajem raznih kultura od starih Rimljana preko osmanske istočnjačke, pa do zapadnjačke austrougarske, izprofilirani su jedinstveni gastronomski užitci koji su nemjerljivo bogatsvo ove regije. Također, regija je poznata po izradi mesnih i mliječnih proizvoda iznimnog kvaliteta i ukusa.

Povezanost ove djelatnosti sa gotovo svim elementima turističke ponude, ali i sa drugim sektorima kao izvoz ili zdravstvo, otvaraju ogromni potencijal koji zbog svoje povezanosti, odnosno multidisciplinarnosti i komplementarnosti sa ostalim sektorima analiziran je u daljnjem radu.

4.3.5.6. SMJEŠTAJNI KAPACITETI

Smještajnih kapaciteta na prostoru općine Čelić nema. Međutim u procesu dobivanja kategorizacije, su dva hotela, tri motela, i pojedinačni pansioni smještaj. Ukupni smještajni kapacitet Općine bi u skoro vrijeme trebali biti nešto više od 100 ležajnih jedinica.

Od restorana sa iznimno bogatom gastro ponudom domaćih autohtonih jela pa do barova i kafića. Također, na prostoru općine nalazi se jedan veći otvoreni bazen koji generira veliki broj gostiju tokom ljetne sezone, a koji ima u svojoj ponudi nekoliko restorana i raznih rekreativnih sadržaja.

Turistička zajednica TK vodi evidenciju o registrovanim smještajnim kapacitetima, međutim prijava dolazaka i odlazaka je vrlo slabo evidentirana. Općina Čelić nema svoju turističku organizaciju i to je ujedno i jedan od prvih mjera koje će Općina poduzeti u novom planskom razdoblju, jeste otvaranje Turističke zajednice općine Čelić. Radi poboljšanja ponude i razvoja tržišta za sve uključene u ovom sektoru.

Pregled dolazaka i noćenja turista nije moguće imati iz razloga što evidencije nema. A činjenica je da veliki broj turista-lovaca boravi tokom lovne sezone, veliki broj izletnika dolazi na nekoliko lokacija, i to po nekoliko dana, međutim smještaju se u okolne općine ili gradove jer nema odgovarajućih u općini Čelić

Na osnovu valorizacije prirodnih i stvorenih vrijednosti prostora općine Čelić u prostorno-planskoj dokumentaciji - Prostornom planu općine Čelić formirane su prostorne cjeline, posebno zaštićena područja namijenjena za razvoj turizma i rekreacije te određene osnovne smjernice za dalji proces planiranja prostorne organizacije.

Strateški izazov predstavlja fokus na mjere koje bi uključivale promociju i destinacije i kapaciteta, izgradnju turističke infrastrukture i stvaranje prepoznatljivog turističkog brenda.

Iako je turizam jedna od najbrže rastućih ekonomskih aktivnosti na svijetu pa tako i u našoj regiji, nažalost općina Čelić, svoj puni potencijal prirodnog, kulturnog, historijskog i arheološkog naslijeđa općine nije iskoristila na održiv i odgovoran način. Kao rezultat toga, mnoge alternativnije vrste turizma nisu dovoljno razvijene ni integrirane u šire razvojne strategije. Poboljšanje kvaliteta podrazumijeva i ciljanje specifične skupine turista, kao što su starija populacija, zdravstveni turizam, djeca, ljudi s posebnim potrebama.

Izuzev razvoja specifičnih vrsta turizma, mnoge djelatnosti kojima se također pridonosi raznolikosti ponude uključuju razvoj održivih turističkih ruta, razvoj klastera, umrežavanje, njega kulturnog naslijeđa regije i drugo.

Osnovno je pitanje, za razvoj ponude općine Čelić, jest kako kreirati dodanu vrijednost destinacije, na koje treba dati odgovor prilikom stvaranja pretpostavki za razvoj turizma kao privredne grane.

Najbolje je turističku ponudu kreirati na osnovu ruralnog prostora s naglaskom na atrakcijsku komponentu.

Za svaku od razvojnih mogućnosti potrebno je analizirati i utvrditi potrebu za izgradnjom prateće infrastrukture neophodne za pojedine specifične oblike turizma.

Realizirani i planirani smjerovi međusobno se prepliću, potiču rješavanje problema nedostatnosti turističke ponude područja i njihova realizacija znatno doprinosi društveno–privrednom razvoju preduzetnika, gazdinstava i zaposlenika/radnika u obavljanju ove aktivnosti.

Turizam, ako se njime pametno upravlja, može predstavljati djelatnost koja će, uz postojeće privredne sektore, biti jedan od najodrživijih načina korištenja resursa.

Potencijal posjeta s motivom vjere nije dobro iskorišten i predstavlja veliki izazov u pogledu produženja boravka i privlačenja turista, kao i na povećanje potrošnje.

Od posebnog je značaja oblikovati turističku ponudu koja omogućava posjetiteljima razvoj kreativnih potencijala kroz sudjelovanje u raznim oblicima tečajeva i radionica. Prema tome, u oblikovanju ponude turizma i njegovu snažnijem prodoru na tržište važno je uključiti inovaciju i kreativnost koja će omogućiti doživljaje, temeljene na lokalnoj i autentičnoj kulturi područja.

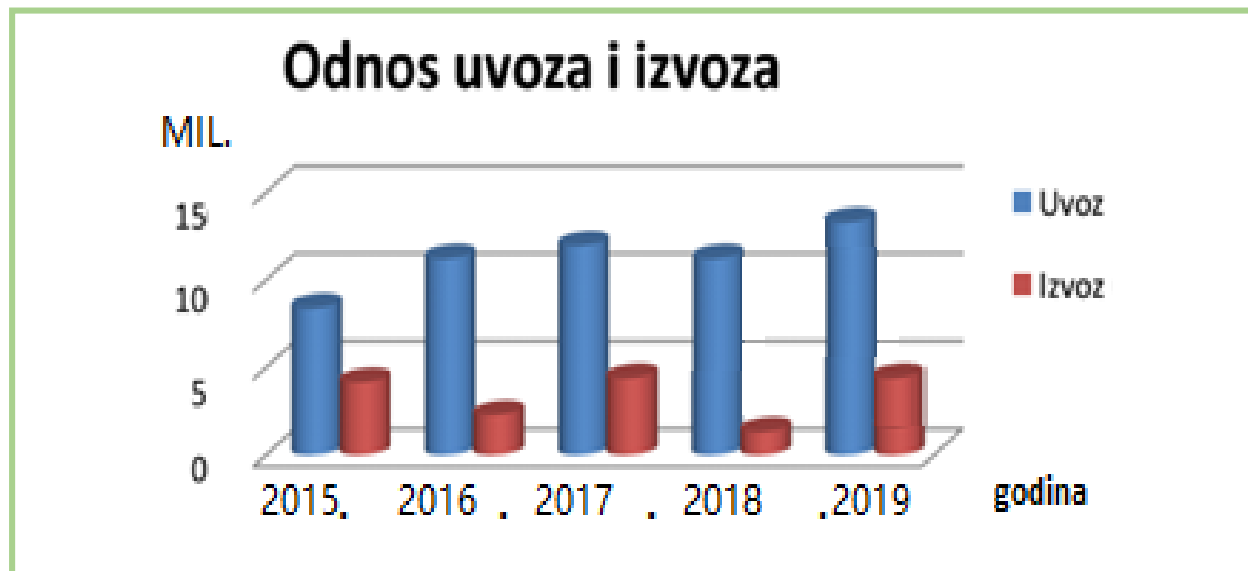
4.3.6. INVESTICIJE, DIJASPORA I VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA

Kada analiziramo vanjskotrgovinsku razmjenu u općini Čelić, vidljiv je uvozno-izvozni deficit i to vrlo veliki. Od 2015. godine on se smanjuje, a izvoz polako povećava. Ovo nam prvenstveno govori o činjenici da je privreda općine Čelić uvozno orjentisana.

Grafikon br. 16

Odnos između uvoza i izvoza u periodu 2015.-2019. godina

Izvor: Služba za privredu, promet i razvoj općine Čelić (privredni odjel)

Pokazatelji izvoza i uvoza u periodu 2015.–2019. godina ukazuju na kontinuirano veći uvoz od izvoza sa tendencijom smanjenja negativnog spoljno-trgovinskog bilansa. Ovakva situacija ukazuje na pozitivne ekonomske trendove na području Općine.

Država nema neophodne kompetencije za uspostavljanje aktivne uloge u međunarodnim odnosima. Zbog toga su i poteškoće u spoljno-trgovinskim i drugim ekonomskim odnosima: zajedničkim nastupima, sistemu carinskih tarifa, harmonizaciji regulative i uspostavljanju institucija.

4.3.6.1. IZVOZ

Izvoz proizvoda i usluga sa područja Općine Čelić od 2015. godine je u konstantnom porastu. Sa područja općine Čelić u periodu 2015.-2019. godina po sektorima standardne međunarodne klasifikacije najviše su se izvozili proizvodi razvrstani prema materijalu, a na drugom mjestu su gotovi proizvodi.

U 2015. godini učešće Općine Čelić u izvozu je iznosilo 1.100.000 KM, razvrstano po područjima klasifikacije djelatnosti :

- ❖ prerađivačka industrija,
- ❖ poljoprivreda i šumarstvo,
- ❖ neraspoređeno po djelatnostima.

U 2019. godini zabilježen je izvoz sa područja Općine Čelić od 1.531.000 KM, razvrstano po područjima klasifikacije djelatnosti:

- ❖ prerađivačka industrija,
- ❖ poljoprivreda i šumarstvo,
- ❖ neraspoređeno po djelatnostima.

U periodu od 2015. do 2019. godine zabilježen je rast izvoza od 40,11%. Najveći rast izvoza je u oblasti prerađivačke industrije i iznosi 70,39%.

4.3.6.1. UVOZ

U periodu 2015.-2019. godina po sektorima međunarodne standardne klasifikacije najveći uvoz na područje općine su imali repromaterijal, mašine i transportni uređaji, roba široke potrošnje.

U 2019. godini evidentan je pad uvoza u odnosu na 2015. godinu na području općine Čelić – 33,69 %.

Najveći uvoznici u općini Čelić dolaze iz sektora trgovine. Najveći uvoznici su Senex d.o.o., čiji uvoz je u promatranom razdoblju porastao za 40%, Tehnomarket Pirić d.o.o., Mrkaljević d.o.o., koji se bave proizvodnjom i trgovinom.

Tabela br. 30

Najveći uvoznici u općini Čelić

Naziv	Djelatnost	Vrsta proizvoda / usluga koje se uvoze
Senex d.o.o	Proizvodnja	Rob. šir. potrošnje
Tehnomarket Pirić d.o.o.	Promet i usluge	Rob. šir. potrošnje
Mrkaljević d.o.o.	Proizvodnja	Rob. šir. potrošnje

Izvor: Općina Čelić

Što se tiče izvoza, najveći izvoznici sa područja općine Čelić bave se proizvodnjom i poljoprivredom. Najznačajniji izvoznici sa područja općine su Senex d.o.o., Tehnomarket Pirić d.o.o., Mrkaljević d.o.o., čiji izvoz u promatranom razdoblju raste.

Tabela br. 31

Najznačajniji izvoznici u općini Čelić

Naziv	Djelatnost	Vrsta proizvoda/usluga koje se uvoze
Senex d.o.o.	Proizvodnja	Rob. šir. potrošnje
Tehnomarket Pirić d.o.o.	Promet i usluge	Rob. šir. potrošnje
Mrkaljević d.o.o.	Proizvodnja	Rob. šir. potrošnje

Izvor: Općina Čelić

Sa područja općine Čelić u periodu 2015.–2019. godina po sektorima standardne međunarodne klasifikacije najviše su se izvozile sirove nejestive materije osim goriva, na drugom mjestu su proizvodi razvrstani prema materijalu, a na trećem mjestu su razni gotovi proizvodi.

U periodu od 2015. do 2019. godine sa područja Općine Čelić evidentiran je konstantan rast izvoza od 10% ali također i rast uvoza. Detaljnu analizu ovog sektora i razloga obradili smo u daljnjem radu kao i smjerice za poboljšanje postojećeg stanja, te strateških izazova u budućem planiranju podizanja konkurentnosti ovog sektora.

4.3.7. DRŽAVNA I OPĆINSKA IMOVINA

Imovina u državnom vlasništvu koja nije privatizirana nalazi se u nadležnosti Vlade TK, tako da Općina ne može utjecati na ove procese. Ta imovina se ogleda u poljoprivrednom i šumskom zemljištu. Preduzeća koja su djelomično ili nisu privatizovana su sljedeća:

- ❖ JP „Veterinarska stanica“ d.o.o. ,
- ❖ JKP „Čistoća“ d.o.o.

Što se tiče općinske imovine, ona je vrlo mala i sve što općina posjeduje jeste dio zemljišta u MZ Brnjik gdje je postavljena Zdravstveno – turistička zona.

4.3.8. NIVO RAZVIJENOSTI OPĆINE

Na osnovu socioekonomskih pokazatelja (stepena zaposlenosti, stepena nezaposlenosti, broja učenika osnovnih i srednjih škola na 1.000 stanovnika, GDP po glavi stanovnika, indeksa odsutnosti stanovništva) za općine i kantone u odnosu na prosjek FBiH, utvrđuje se zbirni indeks razvijenosti, na osnovu kojeg su općine i kantoni rangirani u odnosu na Federacije Bosne i Hercegovine.

Pri rangiranju lokalnih zajednica koriste se dvije granične vrijednosti:

- ❖ izrazito nerazvijene su one općine koje imaju razvijenost ispod 50% prosjeka FBiH,
- ❖ nedovoljno razvijene su općine koje imaju indeks razvijenosti između 50 i 75%.

Tabela br.32

Indeks razvijenosti

Općina Čelić	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
INDEKS RAZVIJENOSTI	59,0	57,2	49,3	44,0	43,0
	Nedovoljno razvijena	Nedovoljno razvijena	Izrazito nerazvijena	Izrazito nerazvijena	Izrazito nerazvijena

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja i Federalni zavod za statistiku

Od 2015. godine do 2019. godine na području općine indeks razvijenosti se umanjio za 21,3.

Od 2015. godine kada je Općina spadala u nerazvijene općine – indeks (59), od 2017. do 2019. godine Općina je u kategoriji izrazito nerazvijenih općina.

Na osnovu indeksa razvijenosti izvršeno je rangiranje općina. Općina Čelić je u 2015. godini na osnovu indeksa razvijenosti zauzimala 64. mjesto. Padom indeksa razvijenosti opadao je i rang razvijenosti pa je u 2019. godini rangirana na 72 mjesto od ukupno 79 općina FBiH.

Indeks razvijenosti zavisi o dohotku po stanovniku, stopi nezaposlenosti, budžetskim prihodima, udjelu obrazovanog stanovništva te kretanju stanovništva.

Trend pada indeksa razvijenosti je rezultat pada zaposlenih i obrazovanih, te niskih prihoda po stanovniku, ali svakako i odlasku radno sposobnog stanovništva.

4.3.9. PREDNOSTI, NEDOSTACI, PRILIKE I RIZICI

Tabela br. 33

Privreda općine Čelić – snage, nedostaci, prilike i rizici

SNAGE	SLABOSTI	PRILIKE	PRIJETNJE
Tradicija preduzetništva u Općini Čelić	Naglašena potražnja za NK i strukturna nezaposlenost KV i VKV radnika	Mogućnost uključivanja u razne privredne asocijacije	Stagnacija BiH privrede
Porodično vođenje gazdinstava, entuzijazam upornost	Strukturna nezaposlenost	Obnova saradnje sa susjednim zemljama i skoro otvaranje predpristupnih fondova EU	Gubitak tržišta za gazdinstva i fizička lica usljed propasti velikih sistema
Konkurentna tradicijska gazdinstva u poljoprivredi	Neriješeni imovinsko-pravni odnosi; neizgrađena poslovna infrastruktura; nedovoljna informiranost poduzetnika o uvjetima poslovanja u zonama	Razvoj specijalizirane poljoprivredne proizvodnje, sa dodanom vrijednošću	Jeftin uvoz, odnosno slaba kontrola lokalnih moćnika koji plasiraju lose prizvode
Pozicioniranje i izlazak na tržište agrarnog turizma	Deficit turističkih smještajnih kapaciteta	Globalni razvoj turizma ali rađanje BiH - brend kao nova svjetska destinacija	Otpor inostranih trgovačkih lanaca prema domaćim proizvodima
Općina Čelić kao tradicionalna turistička destinacija	Neadekvatno vođenje privredne politike od viših nivoa vlasti	Porast inostrane potražnje za autohtonim eko proizvodima	Smanjenje investicije domaćih i stranih preduzetnika na području
Prerađivački karakter industrije i poljoprivrede	Neadekvatno statističko prećenje lokalne privrede	Poticajna sredstva na federalnom i kantonalnom nivou	Nedostupna kreditna sredstva privatnom sektoru
Razvijeno školstvo strukovnih zanimanja	Nema strategije razvoja privrede Općine Čelić	Raspoloživost strukturnih fondova EU za razvoj preduzetništva i gazdinstava	Nejasni nacionalni strateški razvojni ciljevi / nema opredjeljenja BiH
Rast djelatnosti intelektualnih usluga	Nedostatak velikog broja općinskih agencija za razvoj pojedinih sektora	Geostrateški položaj općine	Nefleksibilna državna porezna i fiskalna politika
Potpورا lokalne vlasti udruživanju privrednika	Nesnalaženje privrednih subjekata pravnih i fizičkih lica u novonastalim privrednim kretanjima	Udruživanje privrednika, udruživanje u obrazovanju, udruživanje u licenciranju i brendiranju	Neprovođenje Kantonalne razvojne strategije
Razvoj poslovno – industrijskih i trgovačko-poslovnih zona	Neprivlačenje investitora	Neiskorišteni potencijali u sektorima poljoprivrede, šumarstva, radne snage,	Neadekvatna državna statistika
Licencirana gazdinstva i pravni subjekti	Neuspjeh u pokretanju novog razvojnog ciklusa unutar Općine Čelić	Neiskorišten potencijal dijaspore	Obrazovni i programi potpore kao kantonalne i državne vlasti neprimjereni potrebama realnog sektora

Izvor: Autori

4.4. PREGLED STANJA I KRETANJA NA TRŽIŠTU RADA

Na području Općine Čelić ne postoje veći proizvođački privredni pogoni. Općenito, struktura ekonomije se i dalje mijenja kroz rast uslužnih djelatnosti i smanjenje primarnog sektora.

Prema Federalnoj poreznoj upravi BiH krajem 2019. godine na području Općine Čelić ima 1.195 zaposlenih stanovnika, dok prema Federalnom zavodu za zapošljavanje BiH nezaposlenih je 2.273 stanovnika.

4.4.1. ZAPOSLENI

U općini Čelić je u 2019. godini bilo 1.195 zaposlene osobe. S tim da je vidljiv trend porasta zaposlenih u posljednjih nekoliko godina. Tabela br. 6 prikazuje strukturu stanovništva na području općine Čelić prema njihovom položaju u zaposlenju i prema njihovoj starosnoj dobi. Isto tako iz navedene tablice može se primijetiti vrlo nepovoljan ukupan stepen zaposlenosti stanovništva, a samim tim mogu se izvesti i mogući trendovi ukoliko se ne reagira sa mjerama.

Tabela br. 34

Stepen zaposlenosti stanovništva na području općine Čelić

Godine	Stanovništvo	Broj zaposlenih	Radno sposobno stanovništvo	Aktivno stanovništvo	Stepen zaposlenosti u %		
					Stanovništvo u %	Radno sposobno u %	Aktivno stanovništvo u %
2015.	13.575	970	9.715	3.613	6,8	9,51	25,5
2016.	10.276	1.003	7.093	3.599	9,7	14,0	27,6
2017.	10.167	1.189	7.143	3.491	10,0	14,1	28,9
2018.	10.074	1.164	7.057	3.545	11,51	16,43	32,72
2019.	10.003	1.195	7.256	3.468	11,95	16,47	34,46

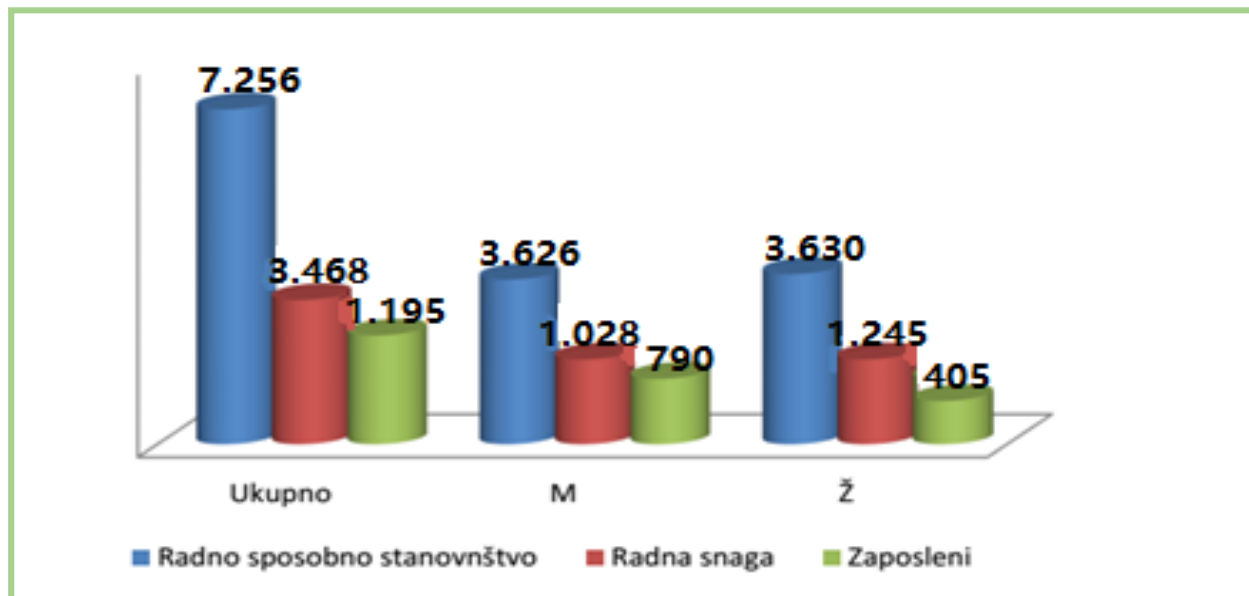
Izvor: Federalni zavod za statistiku

Radno sposobnog stanovništva u Općini Čelić u 2019. godini je 7.256, od čega radna snaga (zaposleni i nezaposleni) čine 3.468 ili 47,8%. Prema spolnoj strukturi više je muške nego ženske radne snage, a isto tako je i više zaposlenih muškaraca nego žena. Od 2015. godine do 2019. godine na području općine Čelić evidentiran je blagi rast zaposlenih. Od 2015. kada je stepen zaposlenosti stanovništva na području općine Čelić iznosio 6,8%, stepen zaposlenosti je u konstantnom rastu i u 2019. godini iznosi je 11,95%.

Grafikon br. 17

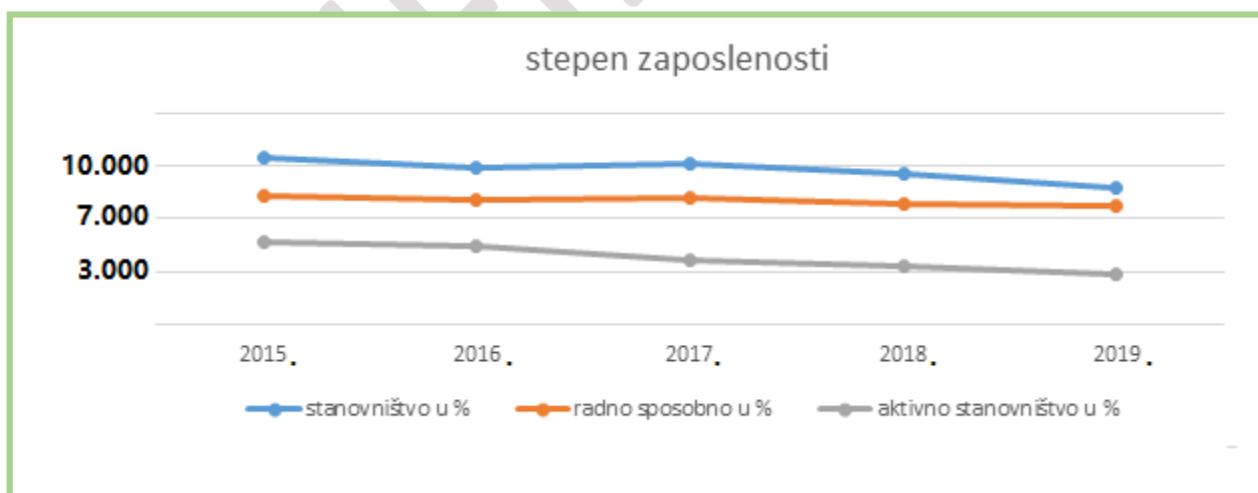
Radno sposobno stanovništvo prema spolu i zaposlenosti na području Općine Čelić

Izvor: Biro za zapošljavanje Čelić

Grafikon br. 18

Stepen zaposlenosti na području Općine Čelić

Izvor: Biro za zapošljavanje Čelić

Od 2015. do 2019. godine na području općine Čelić evidentiran je porast stepena zaposlenosti, međutim negativan je indeks prirasta stanovništva, radno sposobnog stanovništva i aktivnog stanovništva.

Od 2015. do 2019. godine na području FBiH evidentiran je porast stepena zaposlenosti:

- ❖ stanovništva od 0,3%,
- ❖ radno sposobnog od 0,4%,
- ❖ i pad aktivnog stanovništva od 1,7%.

Procjena zaposlenih u preduzećima - pravnim licima i kod fizičkih lica - obrti.

Tabela br. 35

Ukupan broj zaposlenih

Godina	Pravna lica	%	Fizička lica	%	Ukupan broj
2015.	1.033	60,94	662	39,06	970
2016.	866	49,12	897	50,88	1.003
2017.	897	46,91	1.015	53,09	1.189
2018.	620	34,58	1.173	65,42	1.164
2019.	619	39,81	936	60,19	1.195

Izvor: Federalno ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta, i procjena Općine za fizička lica

Na osnovu raspoloživih podataka iz statistike i podataka Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta izrađena je procjena broja zaposlenih kod fizičkih lica.

Od 2006. godine kada su pravna lica zapošljavala 60,94% od ukupnog broja zaposlenih u 2015. godini postotak opada na 34,58%, a u 2019. godini iznosi 46,63%. Prosječan broj zaposlenih u aktivnim preduzećima je u 2009. godini iznosio 10,13 zaposlenih. Opadao je do 2015. godini i iznosio je 6,14. Od 2016. godine je u porastu, u 2019. godini je iznosio 7,28 zaposlenih.

U 2019. godini na području Općine najviše zaposlenih kod pravnih lica je u sektoru trgovine na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala koja zapošljava 26,01%, gdje je zabilježen i najveći udio registrovanih pravnih lica, zatim djelatnost zdravstvene i socijalne zaštite (20,69%), na trećem mjestu je prerađivačka industrija koja zapošljava (14,08%), slijede sektori građevinarstvo, te prijevoz i skladištenje. Broj zaposlenih kod pravnih lica po sektorima odgovara udjelu registrovanih pravnih lica na području čeličke općine.

Nakon svjetske recesije i katastrofalnog pada zaposlenosti koji j trajao do 2015. godine, od 2016. godine općina Čelić bilježi trend porasta broja zaposlenih.

Najveći broj zaposlenih je kod pravnih lica u oblasti trgovine na veliko i malo, djelatnosti prerađivačke industrije, poljoprivrede, zdravstvene i socijalne zaštite. Strateški izazov za općinu Čelić predstavlja poboljšanje poslovnog okruženja u cilju porasta zaposlenosti, stvaranju uslova za privlačenje domaćih i stranih investitora.

4.4.2. NEZAPOSLENI

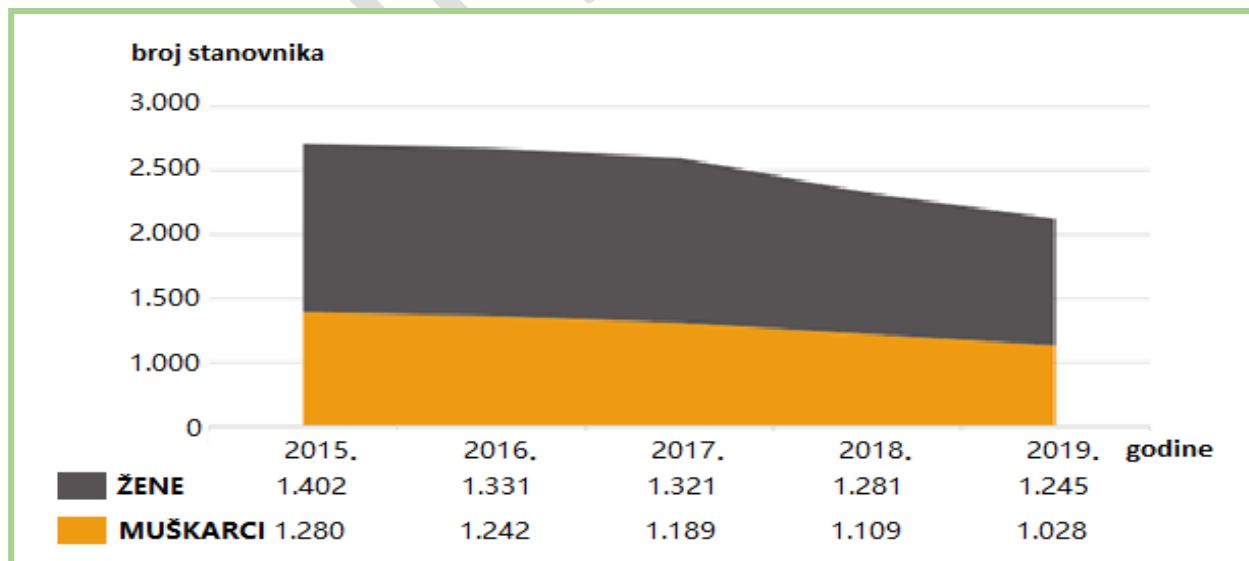
Broj nezaposlenih u 2019. godini u općini Čelić iznosi 2.273, čime je općina Čelić na 3 mjestu po broju nezaposlenih u postotku u Tuzlanskom kantonu, i sudjeluje sa 12% u ukupnom broju nezaposlenih u TK-u.

Prema podacima Zavoda za zapošljavanje TK, najviše nezaposlenih osoba koji se vode na evidenciji za zapošljavanje je nezaposlenih NK radnika (1.238), KV radnika (543), potom SSS radnika (397). Na evidenciji nema VKV radnika (0).

Prema spolnoj strukturi najviše ima nezaposlenih žena, ima koje se vode na evidencije pod SSS radnica (273), potom KV radnica (205), a nema VKV radnica (0).

Grafikon br. 19

Nezaposleno stanovništvo prema spolu na području Općine Čelić 2019. godine

Izvor: Biro za zapošljavanje Čelić

U 2019. godini na području općine Čelić bilo je 31,33% nezaposlenih u odnosu na sveukupan broj radno aktivnog stanovništva.

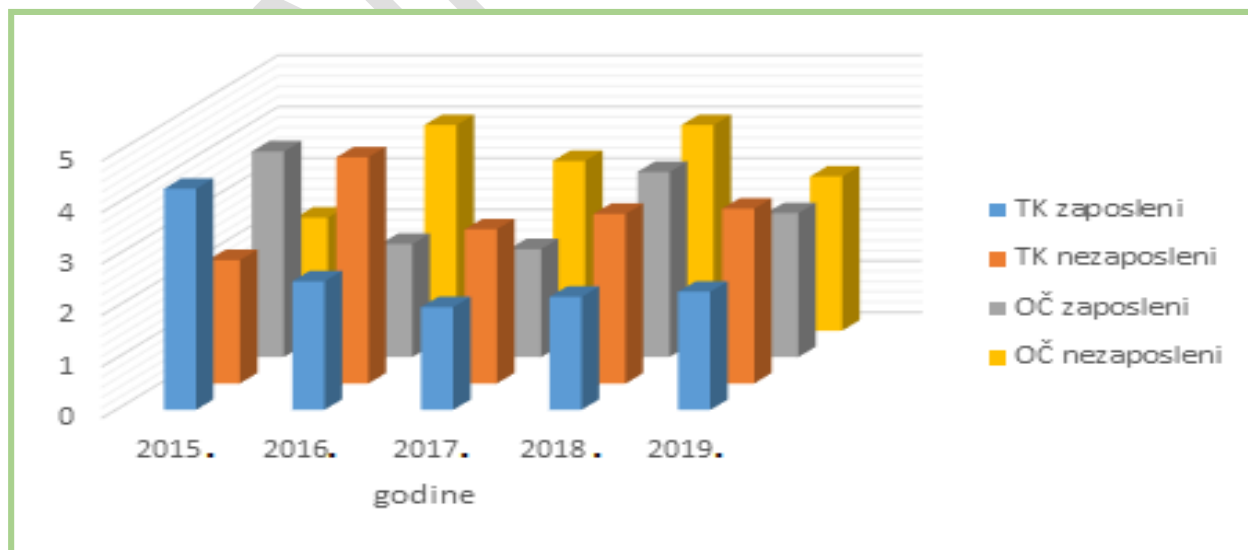
Iz grafikona može se zaključiti da se broj nezaposlenih na analiziranom području od 2015. do 2019. godine smanjio za 15,25%. Godine 2015. na tom području evidentirano je ukupno 2.682 nezaposlene osobe, da bi se 2019. godine taj broj smanjio na 2.273. Najmanji broj nezaposlenih je među visoko obrazovanim osobama, a najveći među osobama sa završenim trogodišnjim programom srednje škole. U analiziranom razdoblju nezaposlenost se najviše smanjila kod osoba bez škole i sa nezavršenom osnovnom školom, a najmanje kod osoba sa završenim prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem ili visokom školom.

Brojni stanovnici čeličke općine koji su sudjelovali u odbrambenom ratu danas su nezaposleni. Ali se na temelju podataka iz registra nezaposlenih branioaca FBiH može zaključiti da se i među njima broj nezaposlenih smanjuje. Godine 2015. bilo je ukupno 652 nezaposlena borca prijavljena u Općini Čelić, a u 2019. godini ih je bilo 548.

U 2019. godini od ukupnog broja radno sposobnog stanovništva blizu 50% stanovnika je aktivno stanovništvo. Na traženju posla na tržištu rada uključeno je 3.468 osoba.

Na području FBiH u periodu 2015.–2019. godina broj zaposlenih osoba je veći od broja nezaposlenih osoba. U istom periodu na području TK i području Općine Čelić broj nezaposlenih osoba je veći od broja zaposlenih osoba.

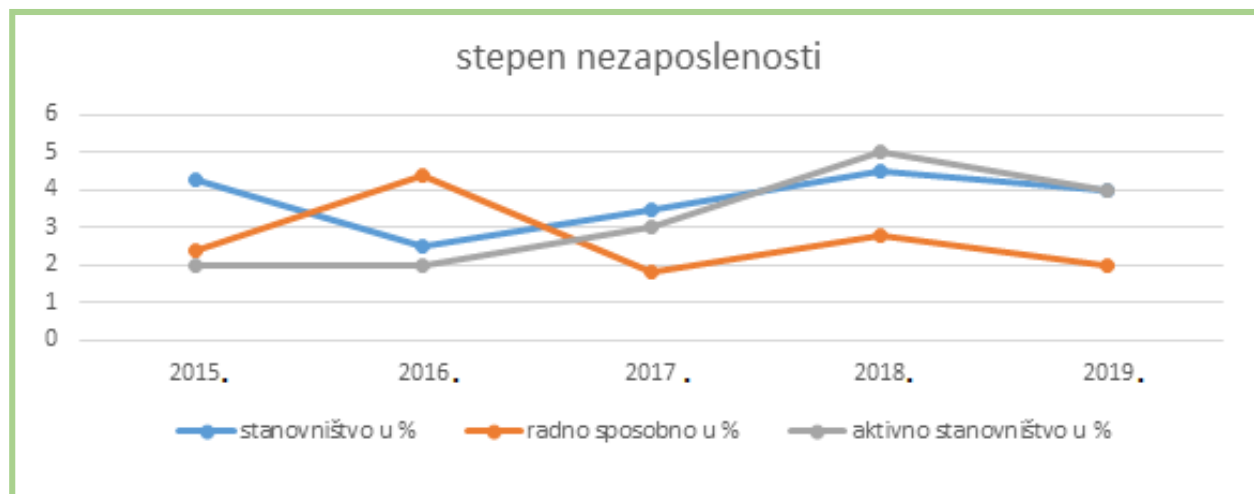
Grafikon br. 20
Nezaposleni i zaposleni danas

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja i Federalni zavod za statistiku

Grafikon br. 21
Stepen nezaposlenosti u općini Čelić

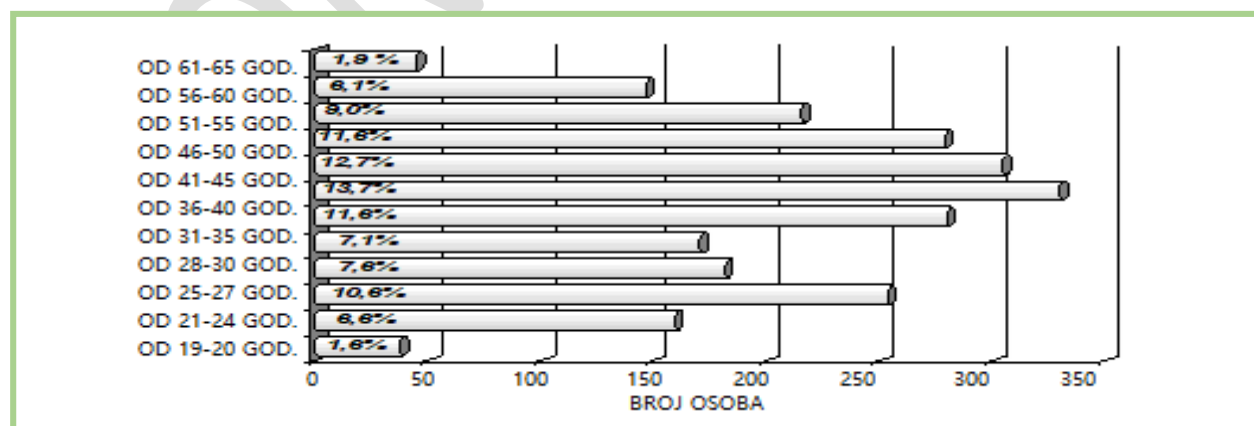

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja i Federalni zavod za statistiku

U grafikonu 37 je prikazan stepen nezaposlenosti u periodu 2015. - 2019. godina. Vidljivo je da je stepen nezaposlenosti na području općine Čelić pao u 2019. godini u odnosu na TK 15,7%.

Najveći razlozi velikog broja nezaposlenih su pad ekonomskih aktivnosti, neuspjeli procesi privatizacije i nemogućnost zapošljavanja lica sa evidencije Biroa rada Čelić, međutim najveći razlog je nepostojanje prave evidencije iz razloga što je veliki broj evidentiranih na Zavodu za zapošljavanje ustvari otišao u inostranstvo, a nije objavljen sa Biroa rada Čelić.

Grafikon br. 22
Starosna struktura nezaposlenih osoba u 2019. godini

Izvor: Biro rada općine Čelić

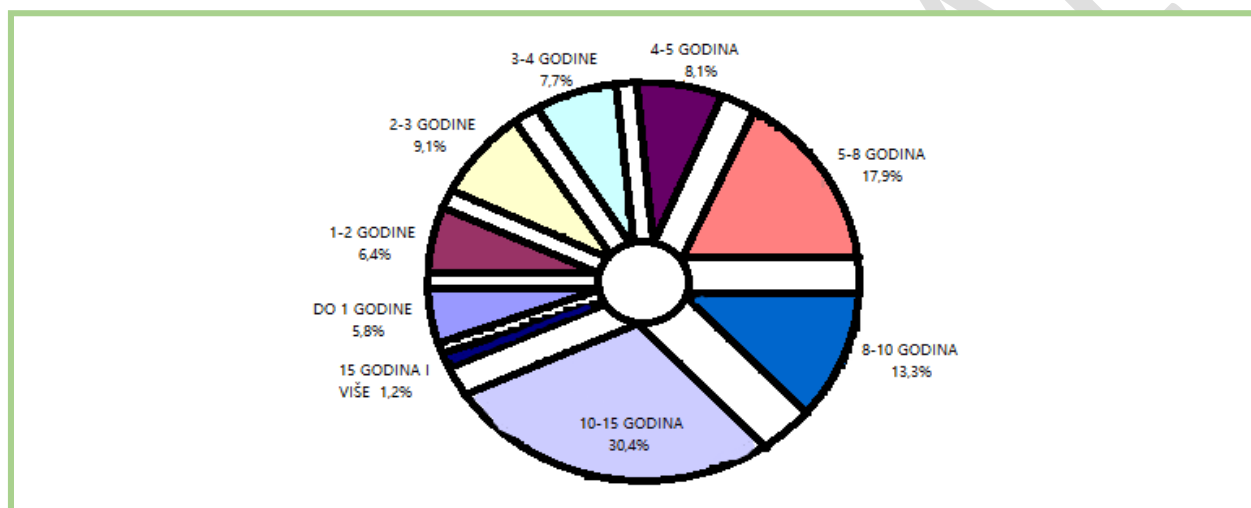

Procenat prijavljenih osoba po starosnoj strukturi iznosi:

- ❖ od 15-30 godina – 33,4%,
- ❖ od 31-50 godina – 49,6%,
- ❖ od 51-65 godina – 17,0 %.

Grafikon br. 23

Dužina čekanja na zaposlenja

Izvor: Biro rada općine Čelić

Procenat prijavljenih osoba po dužini čekanja na zaposlenje iznosi:

- ❖ od 5-8 godina – 17,9%,
- ❖ od 8-10 godina – 13,3%,
- ❖ od 10-15 godina – 30,4 %

U 2019. godini stepen nezaposlenosti na području općine Čelić je iznosio oko 50%, a na području FBiH 45%. Stanje na lokalnom tržištu rada potvrđuje trendove koji su prisutni na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine. Najviše je nezaposlenih NK radnika, PKV i KV što ukupno čini 90% od prijavljenih na Birou rada Čelić u 2019. godini. Najveći procenat prijavljenih osoba 55% čine osobe starosti od 31-50 godina.

Strateški izazov za općinu Čelić predstavlja jačanje lokalnih privrednih kapaciteta s ciljem apsorpcije nezaposlenih osoba, te podrška u procesima prekvalifikacije, dokvalifikacije i samozapošljavanja.

Stanje na tržištu rada ukazuje da je neophodno uskladiti sisteme obrazovanja sa potrebama na tržištu rada.

Problem neadekvatnog školskog sistema nije u domeni općinskih vlasti nego države i puno šire u čitavoj regiji.

Kada bi trebali vrednovati status trenutnog obrazovnog sistema, ono bi bilo negdje u sferi da školujemo ljude za poslove koji više ili ne postoje ili neće postojati, međutim kao što je navedeno to je dio na koji vrlo malo ili čak nikako lokalna vlast ne može utjecati.

4.4.3. PENZIONERI

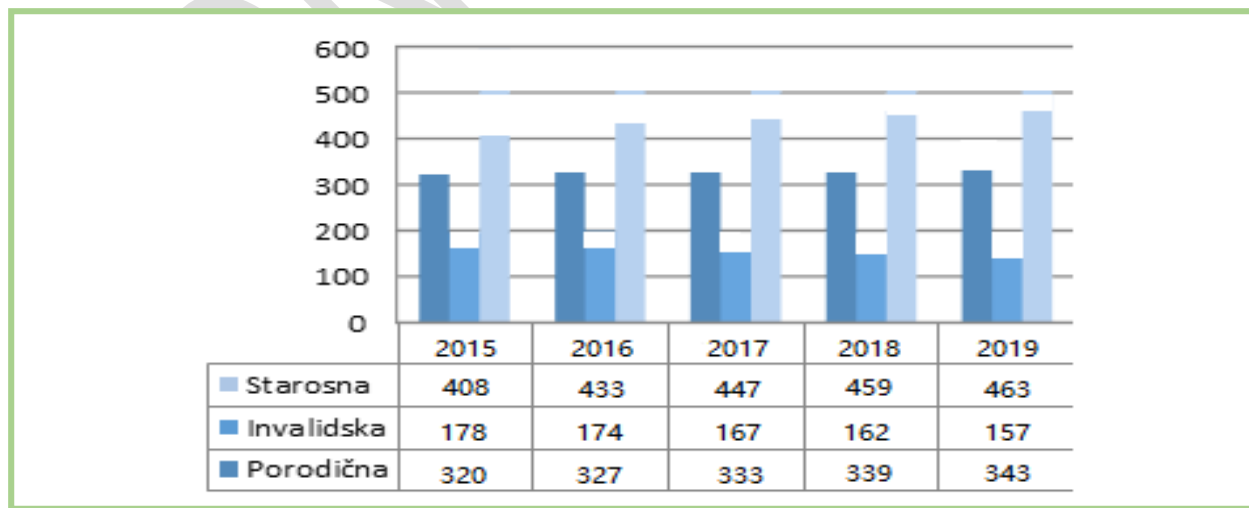
U 2015. godini na području Općine Čelić registrovano je ukupno 906 penzionera i to:

- ❖ 408 korisnika starosne penzije sa prosječnom penzijom 327,47 KM,
- ❖ 178 korisnika invalidske penzije sa prosječnom penzijom od 295,34 KM,
- ❖ 320 korisnika porodične penzije sa prosječnom penzijom od 302,38 KM.

Broj penzionera nije se znatnije mijenjao u periodu od 2015.-2019. godine.

Grafikon br. 24

Broj i struktura penzionera na području općine Čelić 2015.–2019. godina

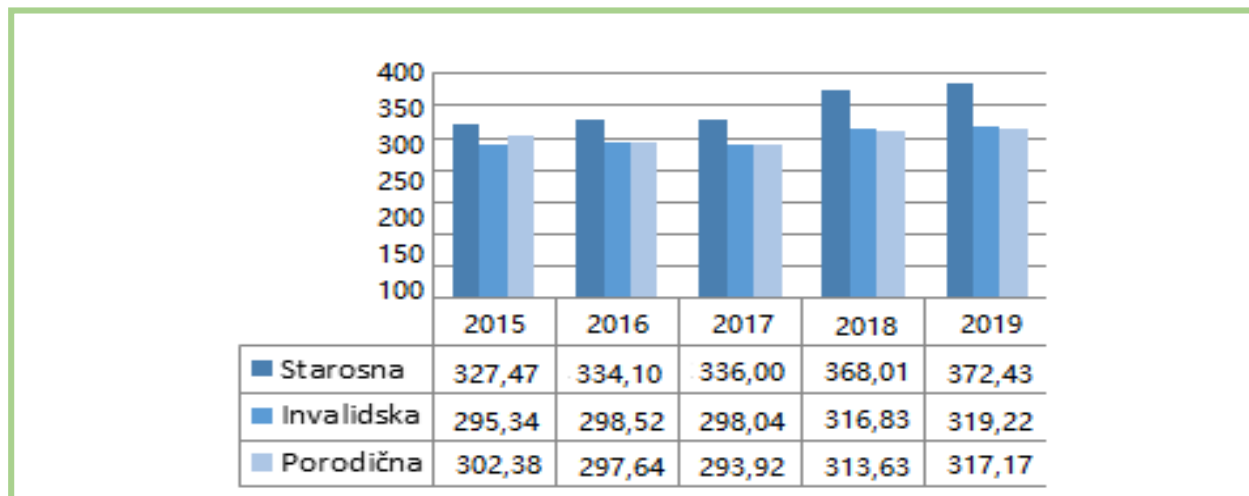

Izvor: Zavod za penziono - invalidsko osiguranje – Tuzlanskog kantona

Grafikon br. 25

Prosječan iznos penzija po kategorijama na području općine Čelić u periodu 2015.-2019. godina

Izvor Federalni zavod za penzijsko-invalidsko osiguranje – Kantonalna administrativna služba TK

Analizom izvora prihoda stanovnika općine Čelić, vidljivo je da najčešće za život zarađuju stalnim zaposlenjem u javnom i privatnom sektoru, kao i samostalnim poljoprivrednim gazdinstvima. Prihode od penzija ostvaruje 963 stanovnika, dok je bez prihoda 273 stanovnika radno sposobnih.

4.4.4. PREDNOSTI, NEDOSTACI, PRILIKE I RIZICI

Strukturu nezaposlenih u obrazovnom dijelu najviše sačinjavaju osobe sa nižom školskom spremom (NKV, KV, VKV i SSS). Struktura nezaposlenih je takva, da je potrebno u narednom razdoblju vršiti prekvalifikacije i dokvalifikacije postojećih zanimanja kako bi se udovoljilo potrebama na tržištu rada.

Potrebna je aktivnija saradnja Zavoda za zapošljavanje, lokalne zajednica i obrazovnih institucija, kako bi se zadovoljile potrebe tržišta rada. Dolaskom stranih investicija stvara se potreba za određenim zanimanjima do kojih se može doći samo prekvalifikacijom i dokvalifikacijom.

Starosna struktura nezaposlenih ukazuje na problem zapošljavanja mladih u dobi od 18 do 35 godina starosti. Također, broj zaposlenih i penzionera je izuzetno nepovoljan, što zahtijeva jačanje aktivnosti svih nadležnih institucija u državi kako bi se povećala zaposlenost.

Općina kroz svoje poticajne mjere jača malo i srednje preduzetništvo (formiranje poslovnih zona) i aktivno radi na stvaranju preduvjeta za nova radna mjesta.

4.5. ANALIZA DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

4.5.1. NADLEŽNOSTI

Sukladno zakonskim odredbama, lokalna samouprava ima određene nadležnosti koje obavlja za dobrobit i razvoj lokalne zajednica.

Uz upravni odsjek za društvene djelatnosti, kao općinsko tijelo za obavljanje poslova iz područja društvenih djelatnosti, djeluju i tri stalna tijela Općinskog vijeća Općine Čelić: Odbor za društvene djelatnosti i brigu za mlade, Odbor za socijalnu zaštitu i zdravstvo, te Odbor za branioce. Osnovani su i Kulturno vijeće – radno tijelo načelnika, Savjet mladih – savjetodavno tijelo Općinskog vijeća, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova – savjetodavno tijelo načelnika, Vijeće za prevenciju – savjetodavno tijelo Općinskog vijeća i Odbor za krizne situacije na čijem je čelu načelnik Općine.

4.5.2. OBRAZOVANJE

Na području općine Čelić djeluje četiri obrazovne ustanove i to:

- ❖ Tri u oblasti osnovnog obrazovanja (OŠ „Čelić“, OŠ „Vražići“ i OŠ „Humci“),
- ❖ jedna u oblasti srednjoškolskog obrazovanja (Mješovita srednja škola „Čelić“).

Ove ustanove u 2018./2019. godini pohađalo je ukupno 1.770 učenika.

4.5.2.1. PREDŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Predškolsko obrazovanje u općini Čelić ne postoji u smislu Dječijeg vrtića. Međutim, program pripreme mališana za kretanje u prvi razred, odnosno nastava predškolskog odgoja se uspostavila 2014. godine Centar za rani rast i razvoj, koji djeluje u sklopu JU „Gradska Biblioteka Čelić“, već šest godina. S tim u vezi pokrenuta je inicijativa da se u nadolazećem planskom razdoblju osigura formiranje JU Dječiji vrtić „Čelić“. To predstavlja i jedan od ključnih strateških odrednica.

Treba navesti da u budućim strateškim planovima osim formiranja javnih ustanova, također je planirana i snažna aktivnost promocije da se dopre do svih stanovnika sa tim porukama koje upućuju na dobrobiti upisa predškolske djece u vrtiće zbog velikog broja benefita koje prvestveno

djeca će imati. Od socijalizacije, edukacije, ponašanja i upoznavanjima sa pravilnim korištenjima novih tehnologija, pa sve do koristi koje će roditelji imati od slobodnog vremena.

4.5.2.2. OSNOVNO OBRAZOVANJE

Osnovno obrazovanje organizovano je u tri javne ustanove: OŠ „Čelić“, OŠ „Vražići“ i OŠ „Humci“.

JU Osnovna škola „Čelić“ u svom sastavu ima 1 centralnu i 1 područnu školu. U školskoj 2019./2020. godini u ovoj školi upisano je 366 učenika u 26 odjeljenja. U centralnoj školi ima 334 učenika, razvrstanih u 18 odjeljenja, u područnoj školi ima 34 učenika u 2 kombinovana odjeljenja, a u drugoj 23 učenika također u 2 kombinovana odjeljenja.

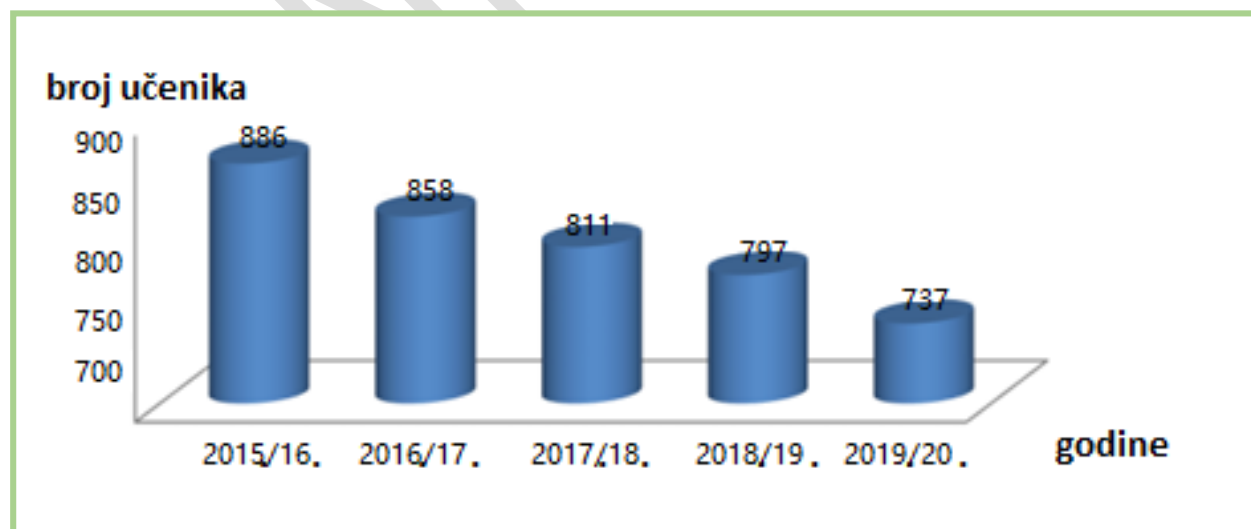
JU Osnovna škola „Vražići“ ima 1 centralnu i 2 područne škole (Brnjik i Velino Selo). U školskoj 2019./2020. godini u ovoj školi upisano je 187 učenika u 12 odjeljenja. U centralnoj školi ima 150 učenika, razvrstanih u 6 čistih i 2 kombinirana odjeljenja, u PŠ Brnjik upisano je 20 učenika u 2 kombinovana odjeljenja i u PŠ Velino Selo 17 učenika u 2 kombinovana odjeljenja.

JU Osnovna škola „Humci“ u svom sastavu ima 1 centralnu devetogodišnju školu i 1 područnu školu. U školskoj 2019./2020.godini upisano je 184 učenika u 12 odjeljenja. U centralnoj školi ima 117 učenika, razvrstanih u 7 odjeljenja (5 čistih i 2 kombinovana odjeljenja), u PŠ Šibošnica upisano je 67 učenika u 4 kombinovana odjeljenja.

Broj zaposlenih prosvjetnih radnika u odgojno-obrazovnom procesu u osnovnim školama u 2019. godini iznosio je 103.

Grafikon br. 26

Ukupan broj učenika u osnovnim školama u općini Čelić

Izvor: Osnovne škole Općine Čelić

Vidljiv je trend smanjenja upisanih učenika u osnovno obrazovanje u proteklom petogodišnjem razdoblju. Međutim, isti je trend na razini cijelog Tuzlanskog kantona, ali i u cijeloj državi.

Iz navedenih podataka evidentan je konstantan pad broja učenika u osnovnim školama na području Općine. U školskoj 2019. godini upisano je 149 učenika manje nego u 2015. godini. Smanjenje broja učenika u direktnoj je vezi sa smanjenjem broja novorođene djece, te sa stalno prisutnim migracijama stanovništva.

U prethodnom periodu značajno su poboljšani uslovi rada u svim školskim objektima zahvaljujući menadžmentu škola koji su na razne načine iznalazili sredstva za rekonstrukciju školskih objekata. Međutim, postoji još problema u školskim objektima kao npr. zamjena stolarije i podova u objektima, sanacija krova, rješavanje podzemnih voda u podrumskim prostorijama centralne škole u Vražićima i slično.

Fiskulturne sale postoje samo u objektima centralnih škola, dok u područnim školama nema adekvatnog zatvorenog prostora za fizičku aktivnost učenika. U gotovo svim područnim školama potrebno je uređenje dječijih igrališta i pristupnog puta do škole.

Iako je u proteklom periodu u svim osnovnim školama urađeno dosta po pitanju opremanja kabineta i učionica nastavno-didaktičkim sredstvima i opremom još uvijek stanje ne zadovoljava pedagoške standarde.

4.5.2.3. SREDNJE OBRAZOVANJE

Jednako kao i u osnovnom obrazovanju, u posljednjih pet godina evidentiran je trend smanjenja broja učenika u srednjem obrazovanju

Na području Općine egzistira jedna škola za srednje obrazovanje pod nazivom Mješovita srednja škola „Čelić“. Škola u svom sastavu ima sljedeće škole - zanimanja:

- ❖ Ekonomska škola (ekonomski tehničar – finansijsko računovodstveni smjer, poslovno – pravni tehničar),
- ❖ Medicinska škola (medicinska sestra - tehničar),
- ❖ Mašinska stručna škola (automehaničar, zavarivač),
- ❖ Poljoprivredno – prehrambena škola (prehrambeni prerađivač)

JU Mješovita srednja škola „Čelić“ u školskoj 2019./2020. godini ukupno upisano je 216 učenika u 14 odjeljenja. U Ekonomskoj ima 73 učenika, u Medicinskoj 40 učenika, u Mašinskoj 63 učenika,

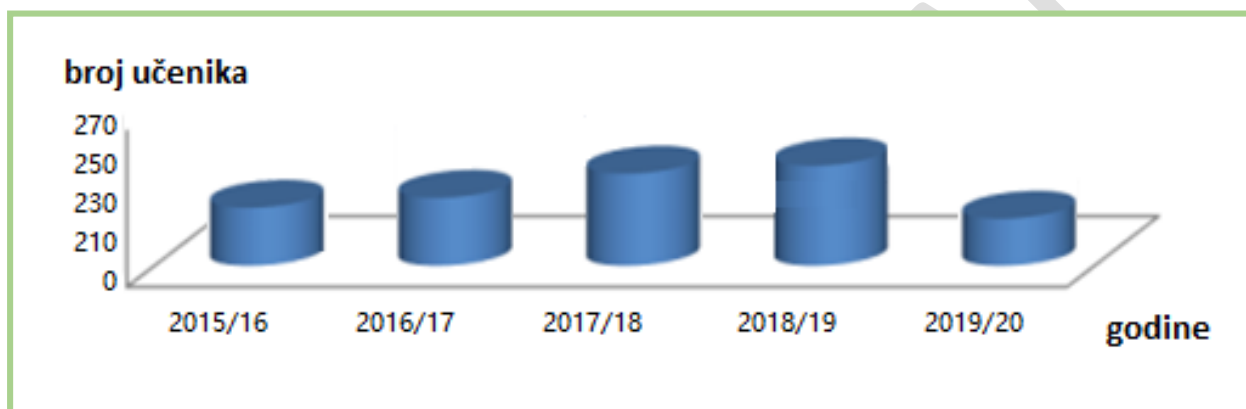

dok u Poljoprivredno–prehrambenoj školi ima 40 učenika, razvrstanih u 14 odjeljenja (10 čistih i 4 kombinovana odjeljenja).

Broj zaposlenih prosvjetnih radnika u odgojno-obrazovnom procesu u srednjim školama u 2019. godini iznosio je 42.

Grafikon br. 27

Ukupan broj učenika u srednjoj školi u Općini Čelić

Izvor: JU Mješovita srednja škola "Čelić"

Iz grafikona vidljivo je da među srednjoškolicima najveći interes vlada za upis medicinske škole – zanimanje medicinska sestra tehničar, ali i zbog uslova Pravilnika o upisu učenika u srednje škole na području Tuzlanskog kantona i visokog bodovnog minimuma za upis ovog zanimanja, upisan minimalni broj učenika. Također je vidljivo, da se učenici najviše odlučuju za upis ekonomske i mašinske stručne škole. Poljoprivredno – prehrambena škola je tradicionalno popularna, što se može pripisati ruralnoj razvijenosti, tradiciji i raznolikosti poljoprivredne proizvodnje u Općini.

JU Mješovita srednja škola Čelić osnovana je 1993. godine, a od 1997. godine egzistira u Čeliću u adaptiranom objektu Osnovne škole Čelić i jedina je srednjoškolska ustanova na području općine Čelić.

Objekat ima veoma lošu stolariju i loše urađen krov koji iznad radioničkog prostora prokišnjava po cijeloj površini što uveliko otežava rad. Škola nije dovoljno opremljena nastavnim sredstvima za izvođenje nastave propisanim pedagoškim standardima. Potrebno je opremanje didaktičkom opremom po predmetima, kao i općim nastavnim sredstvima. Naročito je neophodno opremanje radionice savremenim alatima i materijalom za realizaciju praktične nastave.

S obzirom da se škola nalazi na rubnoj općini koja je nedovoljno razvijena i gdje je svijest o važnosti obrazovanja dosta niska, glavni dugoročni cilj Mješovite srednje škole Čelić jeste jačanje svijesti o

važnosti obrazovanja, ponuda raznovrsnih zanimanja koja su atraktivna na tržištu rada i koja osiguravaju nastavak daljnjeg školovanja.

Strategija koju je ova ustanova usvojila za ostvarenje gore navedenih ciljeva, zasniva se na animiranju lokalne zajednice da prepozna važnost ove institucije putem kontinuirane promocije. Aktivnom realizacijom projekata i kontinuiranim stručnim usavršavanjem nastavnog kadra stvoriti što kvalitetnije uslove za izvođenje nastave.

Razvojni tim škole koji čine učenici, razrednici, roditelji, pedagog i direktor, proveli su analizu mogućnosti i uslova u kojima se učenici školuju. Korišteni su podaci socijalne karte učenika, kako bi što bliže utvrdili najugroženiju kategoriju učenika. Anonimna anketa za učenike prvih razreda pokazuje sljedeće:

- ❖ Učenik nema sobu / kutak za učenje – 10,60 %
- ❖ Učenik uopće ne radi zadaću – 9,09 %
- ❖ Učenik nema uslove za učenje i izradu domaćih zadaća – 6,06 %
- ❖ Učenik ima poteškoće sa nabavom školskog pribora – 22,72 %
- ❖ Učenik ima financijskih poteškoća sa nabavkom udžbenika – 18,18 %
- ❖ Učenik nema pristup računaru mimo časa informatike za privatne svrhe – 83,33 %
- ❖ Učenik uopšte ne koristi usluge biblioteke – 25,75 %
- ❖ Učenik ne posjeduje računar kod kuće sa pristupom internetu – 15,78 %
- ❖ Učenik je bio izložen neprihvatljivom ponašanju od strane drugih učenika – 25,75 %
- ❖ Učenik uključen u vannastavne aktivnosti – 56,06 %

Socijalne i porodične prilike učenika ovih škola nisu na zadovoljavajućem nivou. Jedan broj učenika potiče iz porodica veoma lošeg materijalnog stanja, pa čak i u stanju socijalne potrebe, a uzrok tome je nezaposlenost i neriješena pitanja egzistencije porodica. Iz Budžeta Općine u proteklih 5 godina nije bilo sufinansiranja rada osnovnih i srednjih škola.

U cilju podrške učenicima i studentima iz Budžeta Općine Čelić izdvajaju se sredstva za stipendiranje učenika i studenata. Broj i iznos stipendija iz godine u godinu se povećava u skladu sa mogućnostima Budžeta, tako je 2015. godine isplaćeno 7 stipendija dok su u 2019. godini isplaćene 42 stipendije. Također iz Budžeta Općine sufinansira se prevoz za učenike srednjih škola koji su slabijeg imovnog stanja. U 2019. godini je isplaćeno 30.000 KM za ove namjene.

S obzirom da se škola nalazi na rubnoj općini koja je nedovoljno razvijena i geografskim položajem škole odnosno udaljenost od centra kantona, slabu komunikaciju i slabo razvijenu svijest o važnosti obrazovanja dosta niska, kao posljedicu imamo nezaposlenost stanovništva, koja se direktno odražava na socio – ekonomsko stanje i uslove u kojima borave učenici, a koji su ključni za njihov odgojno–obrazovni razvoj.

Općina Čelić jedna je od najmanjih općina Tuzlanskog kantona te zasigurno spada u red nerazvijenih općina kada su u pitanju kulturni sadržaji. Uzimajući u obzir činjenicu da je općina Čelić od najvećeg centra (Tuzla) udaljena oko 50 km, a od Grada Brčko 25 km, gdje realno postoji mnoštvo kulturnih događanja, učenici Mješovite srednje škole Čelić uskraćeni su za razvoj ličnosti u ovome dijelu. Tako naprimjer 51,51 % učenika na pitanje „Koliko često posjećujete zabavne sadržaje sa porodicom?“, odgovorilo je sa „nikako“.

Svi gore navedeni pokazatelji imaju zajednički nazivnik koji se odnosi na uslove u kojima određeni učenici žive.

4.5.2.4. VISOKO OBRAZOVANJE

Visokim obrazovanjem od 2015. do 2019. godine obuhvaćeno je prosječno 240 studenata na svim godinama. U međuvremenu došlo je do odluke o načinu dobivanja stipendiranja gdje je postavljeno nekoliko kriterija kao naprimjer studenti iz socijalno ugroženih porodica, natprosječni rezultat u studiranju i stipendiranje fakulteta za zanimanja koja su deficitarna na području općine.

Glavni obrazovni centri kojima gravitiraju studenti iz općine Čelić su Tuzla i Sarajevo, uz neke primjere odlaska studenata u EU na doškolovanje.

Iznosi uplaćeni za stipendiranje u visokom školstvu svakako nisu dovoljni, međutim Općina je u procesu pripreme projekta u prekograničnoj saradnji sa EU za jedan ozbiljan iskorak u omogućavanju razvoja kvalitetnog potrebnog kadra u Općini, što bi u narednom planiranom periodu dovelo do bitnih pomaka u sveukupnom razvojnom ciklusu u Općini.

4.5.2.5. OBRAZOVANJE ODRASLIH

Osim mogućnosti pohađanja redovnog srednjoškolskog obrazovanja, u općini Čelić je u sklopu JU Mješovite srednje škole Čelić otvoren program stručnog osposobljavanja za zanimanja zidar, tesar, armirač, betonirac, njegovatelj, računalni operater, knjigovodstveni operater, web dizajner i grafički dizajner. Sva se navedena zanimanja mogu upisati u radnu knjižicu.

Mješovita srednja škola Čelić registrovana je za djelatnost obrazovanja i poučavanja odraslih, ali zbog malog broja zainteresovanih kandidata za obrazovanje odraslih u školskoj godini 2019./2020. je pauzirano. Nastavak obrazovanja odraslih u narednom periodu zavisi od iskazanog interesa i potreba potencijalnih kandidata.

Mješovita srednja škola „Čelić“ pruža mogućnost vanrednog školovanja za sva zanimanja koja se obrazuju u okviru redovnog obrazovanja. U skladu sa tim pruža se mogućnost za vanredno školovanje odraslih. Međutim za to je potrebna potrebna pažnja, pa nije uspostavljena ni odgovarajuća saradnja sa Zavodima za zapošljavanje od općinskog do federalnog.

Na području općine Čelić, prema evidenciji Federalnog zavoda za zapošljavanje, u 2019. godini, od 2407 evidentiranih nezaposlenih lica, 919 ih je registrovano kao nekvalifikovani radnici. Ako uzmemo u obzir i broj nezaposlenih koji nemaju nikakvu kvalifikaciju, otvara se potreba da se u narednom periodu stvori više uslova za obrazovanje odraslih, a u skladu sa potrebama tržišta rada.

Općina Čelić u pripremi je za usvojanje Strategija razvoja omladinske politike općine Čelić 2020.-2025. godine u kojoj je jedan od strateških ciljeva stvaranje adekvatnih uslova za unaprijeđenje života mladih u oblasti obrazovanja kroz razne vidove formalnog i neformalnog obrazovanja.

Zaključno, područje općine Čelić je ravnomjerno pokriveno školskim objektima za osnovno obrazovanje i trenutno stanje objekata je zadovoljavajuće, ali na svim objektima potrebna je rekonstrukcija ili adaptacija u energetski efikasnije objekte (zamjena krova, zamjena stolarije, rekonstrukcija sistema grijanja, asfaltiranje školskih dvorišta, nabava savremenih učila i opreme, i slično).

Karakterističan je trend smanjenja broja upisanih učenika u osnovnim i srednjim školama. Također, obrazovni program u srednjim školama potrebno je hitno reformirati i prilagoditi potrebama lokalnom tržištu rada. Kako unaprijediti obrazovni sistem (predškolsko, osnovno i srednjoškolsko obrazovanje), učiniti ga dostupnim za svu djecu i prilagoditi ga potrebama tržišta predstavlja strateški fokus i izazov za Općinu Čelić. U tom smislu, potrebno je iskoristiti potencijale poslovne dijaspore, koja se može aktivno uključiti u kreiranje i provođenje programa za obrazovanje odraslih.

4.5.3. SPORT I KULTURA

4.5.3.1. SPORT

Sportski savez Općine Čelić ne postoji. Urgentno je potrebno formiranje takve ustanove da se uspostavi red i da se skrbi o realizaciji planova na godišnjem nivou.

Općina Čelić je dala u izradu Strategiju razvoja sporta općine Čelić za razdoblje 2020.-2025. Njen glavni cilj je povećati broj djece i građana uključenih u sport i sportsku rekreaciju. Strategija se

zalaže za izgradnju sportskih objekata od općeg društvenog interesa, izgradnju velike sportske dvorane, dogradnju postojećih sportskih objekata, izgradnju javnog zatvorenog bazena, postavljanje sintetske obloge na stazi oko fudbalskog terena, osnaživanje Fudbalskog kluba Čelić, uređenje i izgradnja biciklističkih staza, izgradnja vanjskih terena sa umjetnom travom.

Sve gore navedeno je direktno i indirektno povezano gotovo sa svim aspektima privrede i društvenog razvoja kako sa obogaćivanjem turističke ponude, pa smanjenju obolijevanja i troškova zdravstvenog sistema općine Čelić, do porasta broja zaposlenih i samim tim investicijama.

Tabela br. 36

Procjena potreba za dogradnjom postojećih i izgradnjom novih sportskih objekata

Rbr.	Sport	Dogradnja i uređenje sportskih objekata	Izgradnja novih sportskih objekata
1.	Atletika	Atletska staza – tartan – stadion	
2.	Biciklizam	Uređenje postojećih brdskih staza	Biciklistička staza, teren za brdski biciklizam i to na dva poteza prema brdu Majevidi
3.	Gimnastika	Ljetni gimnastičarski centar	Zimska dvorana Gimnastičarske sprave
4.	Borilačke vještine	Boks, kimboksing, karate...	Objekti u državnom vlasništvu
5.	Kuglanje	Šesterostazna kuglana	Unutar poslovno – trgovačke zone, u nekom od centara
6.	Fudbal	FK Čelić, uređenje kompletnog stadiona	Sportsko rekreativni centar Čelić Rasvjeta, proširenje kompleksa sa stadionima za mali fudbal sa umjetnom travom i tartan stazom
7.	Fudbal	FK Vražići, uređenje kompletnog stadiona	Izgradnja rasvjete i tribine
8.	Odbojka		Izgradnja vanjskog terena za odbojku u Vražićima
9.	Planinarstvo	Izgradnja planinarskih ruta	Obilježavanje planinskih ruta
10.	Rukomet		Izgradnja sportske dvorane
11.	Košarka		Izgradnja sportske dvorane
12.	Stolni tenis		Izgradnja sportske dvorane
13.	Šah	Izgradnja vanjskog-park šaha	Uređenje prostorije za šah
14.	Tenis	Izgradnja vanjskih tenis terena	Izgradnja zimskih tenis terena tzv. balon.
15.	Dječiji poligon	Uređenje postojećeg dječijeg parka	Izgradnja dječijeg parka

Sportski klubovi na teritoriji općine Čelić organizovani su u okviru udruženja Sportski savez „Čelić“, koji broji ukupno četiri članova, odnosno klubova.

U općini Čelić nalaze se tri nogometna terena za veliki nogomet u Čelići, Vražićima i Ratkovićima. Mali sportski tereni za rukomet, odbojku i košarku nalaze se u Čeliću, Vražićima, Humcima i Ratkovićima, zatim školske dvorane u Čeliću, u Vražićima i u Šibošnici, dvorana za šah, dvorana za borilačke sportove, mali sportski teren sa plastičnom podlogom u Čeliću.

Strategija predlaže utvrđivanje izravnih izdvajanja za sport u općinskom budžetu i školovanje stručnog kadra u sportu. Istaknuto da se organizacijom sportskih priredaba unaprijeđuje ugled općine i tako znatno pridonosi turističkoj ponudi.

4.5.3.2. KULTURA

Kulturna zbivanja u općini Čelić danas se uglavnom organizuju u okviru JU „Gradska biblioteka Čelić“, kulturno umjetničkih društava KUD „Mladost“ Čelić, KUD „Zumbul“ Vražići i KUD „Sevdah“ Velino Selo. Također, tu su vrlo aktivne i nevladine organizacije poput „United“ Vražići, NVO „Pozitiva“ Humci i Vijeće mladih Općine Čelić.

Velika većina aktivnosti odvija se u okviru JU „Gradska biblioteka“ Čelić.

JU „Gradska biblioteka“ Čelić je jedan od ključnih nosioca kulturnog života na području Općine Čelić. Iako najmlađa u bibliotečkoj porodici na području Tuzlanskog kantona, biblioteka je ostvarila uspješnu saradnju s mnogim bibliotečkim institucijama, institucijama kulture, međunarodnim organizacijama koje podržavaju kulturne inicijative, s mnogim književnim i kulturnim festivalima u BiH, s domaćim institucijama iz oblasti politike i drugo.

JU „Gradska biblioteka“ Čelić od 2009. godine bila je smještena u općinskoj zgradi na IV spratu i zauzimala površinu od 32m² bibliotečkog prostora, a u istoj veličini i nebibliotečkog prostora koji potpada pod prijemno – izložbeni prostor i mokri čvor. Inicijativom načelnika općine Čelić 2015. godine iznađen je adekvatniji prostor te je Biblioteka premještena u nove prostorije i zauzima prostor od 320m². Prostor je u potpunosti adaptiran i prilagođen savremenim potrebama stanovništva.

U JU „Gradske biblioteke“ Čelić, ukupni knjižni fond u 2019. godini iznosio je 10.501 naslov. U 2019. godini bilo je ukupno 220 članova i dato je na čitanje 7.812 knjiga. U toku prošle godine biblioteka je opremljena računarskom opremom i uveden je internet, što je jedan od uslova za okončanje procesa uvođenja gradske biblioteke u sistem „COBBIS“.

U saradnji sa Narodnom i univerzitetskom bibliotekom „Derviš Sušić“ Tuzla, pokrenuto je učlanjenje gradske biblioteke u „COBISS“, bibliotečki svjetski program.

Danas JU „Gradska biblioteka“ Čelić ima 8 računara, dva kopiraparata, skener, dva printera, jedan televizor, jedan DVD – player, jedan fotoaparata, jedan projektor i projektno platno, kompletno ozvučenje (mikseta, zvučnici i mikrofoni) te jednu klavijaturu.

JU „Gradska biblioteka“ Čelić organizira različite kulturno–promotivne aktivnosti, od književnih promocija pa do radionica za djecu i odrasle, dramske radionice, pozorišne predstave, radionice na engleskom jeziku, likovne i kreativno – edukativne radionice.

U okviru JU „Gradska biblioteka“ Čelić osnovan je i djeluje Centar za rani rast i razvoj kojeg pohađaju učenici predškolskog odgoja. Trenutno u biblioteci radi jedan uposlenik kao bibliotekar i ujedno obnaša funkciju direktora.

Na području općine djeluju tri Kulturno umjetnička društva:

- ❖ U okviru KUD „Zumbul“ Vražići djeluje horska, mlađa i starija folklorna sekcija, muzička i dramska sekcija te povremeno recitatorska i plesna sekcija.
- ❖ KUD „Mladost“ Čelić ima mlađu i stariju folklornu sekciju, dramsku i plesnu sekciju.
- ❖ KUD „Sevdah“ Velino Selo djeluje mlađa i starija folklorna sekcija, muzička i plesna sekcija.

Svojim radom KUD doprinosi obogaćivanju kulturnih sadržaja naše Općine, te očuvanju kulturne baštine naroda i narodnosti BiH.

Evidentno je i malo izdvajanje sredstava za kulturu, a posebno za organizaciju kulturnih manifestacija. Općina Čelić je opredijeljena da stvori sredinu s veoma razvijenom kulturnom sviješću i sportsko-rekreativnim sadržajima te da bude prepoznatljiva po svojim multi-etničkim i evropskim vrijednostima.

Na području općine Čelić postoje zadovoljavajući materijalno–tehnički uslovi za oblast kulture koji predstavljaju osnovu za dalje djelovanje na unapređenju ove oblasti. Fokus djelovanja je ulaganje u infrastrukturu ali i veća izdvajanja za realizaciju i pokretanje novih programskih aktivnosti koji mogu uveliko uzburkati i dati novi impuls građansvu, u smislu da se život vraća i u njihovu sredinu.

Neki od prioriteta u ovoj oblasti su planirani projekt izgradnje Doma kulture, koji bi u svom sastavu imao kino dvoranu, koja bi služila za održavanje različitih manifestacija i koncerata te prikazivanje

kino-projeksija i pozorišnih predstava, kao i formiranje Gradskog muzeja domovinskog rata, Nižu muzičku školu ili ispostavljena odjeljenja Osnovne muzičke škole iz Tuzle.

U okviru planirane poslovno–znanstveno–istraživačke zone planirano je otvaranje JU “Centar za kulturu i obrazovanje” gdje bi bio obezbjeđen prostor za smještaj instrumenata i opreme. Različite sekcije održavali bi probe u vježbaonici, kabinetima muzičke škole, pomoćnim prostorijama, kao i na pozornici velike dvorane.

4.5.4. ZDRAVSTVO I ZDRAVSTVENI POTENCIJAL

Društvena briga za zdravlje stanovništva ostvaruje se na nivou Federacije, Kantona, Općine, odnosno poslodavca i pojedinca.

U okviru društvene brige za zdravlje obezbjeđuje se zdravstvena zaštita koja obuhvata:

- ❖ očuvanje i unaprjeđenje zdravlja, otkrivanje i suzbijanje faktora rizika za nastanak oboljenja, sticanje znanja i navika o zdravom načinu života,
- ❖ promociju zdravih stilova života,
- ❖ sprječavanje, suzbijanje i rano otkrivanje bolesti,
- ❖ blagovremenu dijagnostiku i blagovremeno liječenje, rehabilitaciju oboljelih i povrijeđenih,
- ❖ informacije koje su stanovništvu ili pojedincu potrebne za odgovorno postupanje i za ostvarivanje prava na zdravlje.

Javna zdravstvena ustanova Dom zdravlja Čelić obavlja zdravstvenu djelatnost na primarnom nivou po načelima pristupačnosti, pravičnosti, solidarnosti, sveobuhvatnosti, kontinuiteta, specijaliziranog pristupa, stalnog unaprijeđenja kvaliteta i efikasnosti zdravstvene zaštite, poštujući pri tome ljudska prava i opće humanističke vrijednosti.

Zdravstvena djelatnost se odvija kroz organizirano pružanje zdravstvene zaštite od strane zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika u okviru ove ustanove, u skladu sa stručnom-medicinskom doktrinom i uz upotrebu zdravstvene tehnologije, a pod uslovima i na način propisan legislativom.

Zdravstvena zaštita koja se provodi u našoj Ustanovi obuhvata sistem društvenih, grupnih i individualnih mjera, usluga i aktivnosti za očuvanje i unaprjeđenje zdravlja, sprječavanje bolesti, rano otkrivanje bolesti, blagovremeno liječenje, te zdravstvenu njegu i rehabilitaciju, kao i primjenu zdravstvenih tehnologija.

Zdravstvena politika JZU Dom zdravlja Čelić je konzistentna sa zdravstvenom politikom na području Tuzlanskog kantona, odnosno, Federacije Bosne i Hercegovine, a opredijeljena je za razvoj i implementaciju primarne zdravstvene zaštite.

4.5.4.1. ANALIZA STANJA U OBLASTI ZDRAVSTVA

Zdravstvena zaštita na primarnom nivou koja se provodi u Ustanovi obuhvata:

- ❖ djelatnost porodične/obiteljske medicine, u okviru koje se ostvruje i zdravstvena zaštita predškolske djece (0-6 godina) i preventivne aktivnosti kod školske djece,
- ❖ imunizaciju u skladu sa programom obavezne imunizacije,
- ❖ higijensko-epidemiološku zaštitu (angažovan specijalist epidemiologije iz Zavoda za javno zdravstvo TK),
- ❖ hitnu medicinsku pomoć,
- ❖ zaštitu reproduktivnog zdravlja žena (angažovan specijalist ginekologije i akušerstva),
- ❖ zdravstvenu zaštitu zuba i usta djece, omladine i odraslih,
- ❖ laboratorijsku dijagnostiku primarnog nivoa (za nadzor angažovan specijalist medicinske biohemije iz UKC Tuzla)
- ❖ radiološku dijagnostiku primarnog nivoa,
- ❖ ultrazvučnu dijagnostiku primarnog nivoa,
- ❖ zdravstvenu zaštitu kod nespecifičnih i specifičnih plućnih oboljenja (angažovanja specijalista pneumoftziologije)
- ❖ zaštitu mentalnog zdravlja (angažovan specijalista neuropsihijatar iz UKC Tuzla)
- ❖ fizikalnu rehabilitaciju u zajednici (angažovani specijalisti fizijatrije iz UKC Tuzla),
- ❖ zdravstvenu njegu u zajednici, koja obuhvata i patronažnu zaštitu i palijativnu njegu.

Pored navedenog, s ciljem bolje dostupnosti zdravstvenih usluga korisnicima, u općini stanovanja obezbijeđena je i specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita u skladu sa standardnim i normativima kako korisnici usluga ne bi išli u Tuzlu, angažovanjem doktora medicine odgovarajuće specijalnosti iz drugih zdravstvenih ustanova, osim specijaliste interne medicine, koji je iz Doma zdravlja Čelić za sljedeće discipline:

- ❖ opća internistička zaštita,
- ❖ pedijatrija,
- ❖ oftalmologija,
- ❖ otorinolaringologija,
- ❖ neurologija,
- ❖ opća hirurgija,
- ❖ dermatologija,
- ❖ medicina rada.

Također, korisnicima usluga je obezbijeđeno i uzimanje i transport uzoraka za koje se pretrage rade u drugim zdravstvenim ustanovama (UKC Tuzla i Zavod za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona), te redovan prijevoz korisnika koji se dijaliziraju na UKC Tuzla.

Sve organizacione jedinice/službe locirane su u sjedištu ustanove u Čeliću, osim Službe porodične/obiteljske medicine koja je organizovana kroz šest timova koji su locirani u Čeliću (tri tima), te u područnim ambulantomama u Vražićima, Šibošnici i Humcima, a struktura zaposlenih data je u tabelarnom pregledu.

Tabela br. 37

Struktura zaposlenih / Podaci o zaposlenom osoblju

RB	Stručna sprema	Zanimanje	UKUPNO
I. Zdravstveni radnici			
1.	VSS	Doktori medicine specijalisti	6
		Doktori medicine	4
		Doktori medicine na specijalizaciji	1
		Doktor stomatologije	1
		Ukupno	12
2.	SSS	Medicinske sestre/tehničari (od toga, tri su medicinska tehničara vozača u hitnoj)	18
		Laboratorijski tehničari	2
		Akušerske sestre	2
		Zubni tehničari	1
		Fizioterapeutske tehničari	1
		Fizioterapeutske tehničari	1
		RTG tehničari	1
		Ukupno	26
II. Nezdravstveni radnici			
3.	VSS	Diplomirani ekonomist	1
		Diplomirani pravnik	1
4.	SSS	Administrativni radnici (sekretar, računovodstvo i finansije, statistika, arhiv)	4
		Vozači	2
5.	KV	Radnici na održavanju objekata i opreme, čišćenja i loženja	2
6.	NK	Spremačice na održavanju čistoće radnih prostorija (jedna sa pola radnog vremena)	4
		Ukupno nezdravstvenih radnika	14
UKUPNO I. + II.			52

Izvor: ZU Dom zdravlja Čelić

Tabela br. 38

Broj timova porodične medicine

RB	Lokacija	Naziv tima porodične medicine	Broj timova
1.	Čelić	Tim 1, 2 i 3 Čelić	3
2.	Vražići	Tim 4	1
3.	Šibošnica	Tim 5	1
4.	Humci	Tim 6	1
5.	Ukupno		6

Izvor podataka: ZU Dom zdravlja Čelić

Prema trenutno dostupnim podacima matične evidencije Zavoda zdravstvenog osiguranja TK na dan 30. 06. 2019. godine, ukupan broj osiguranih lica u periodu januar–juni 2019. godine je 7.946, što je u odnosu za isti posmatrani period 2018. godine 328 osiguranih lica manje (3,96%).

U odnosu na ukupan broj stanovnika u periodu januar–juni 2019. godine koji je iznosio 10.075, udio osiguranih lica je 78,87%. U posmatranom periodu 2018. godine broj stanovnika je bio 10.502, što ukazuje da je u istom posmatranom periodu u 2019. godini 427 stanovnika manje.

Tabela br. 39

Broj osiguranih lica, index sa obuhvaćenim zdravstvenim osiguranjem

Broj stanovnika		Broj osiguranih lica		Obuhvaćenost zdravstvenim osiguranjem		Indeks
2018.	2019.	2018.	2019.	3/1	4/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7
10.502	10.075	8.274	7.946	78,78%	78,87%	96,04

Izvor podataka: ZU Dom zdravlja Čelić

Broj liječenih osiguranih lica po timovima varira u zavisnosti od opredjeljenosti pacijenata, te su trenutni podaci u fazi ažuriranja.

Primjetan je trend da se svake godine broj osiguranih lica, a time i broj korisnika usluga, smanjuje, uslovljeno migracijom stanovništva, nepovoljnom stopom nataliteta i drugim faktorima, što u budućnosti može imati i finansijske posljedice na sveukupnu zdravstvenu zaštitu.

4.5.4.2 PLANOWI ZA UNAPREĐENJE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE GRAĐANA

U održanim tematskim panelima sa eminentnim stručnjacima i djelatnicima u Zdravstvenom sektoru Tuzlanskog kantona, došlo se do sljedećih zaključaka u sferi potencijalnih smjernica za dobrobit i unaprijeđenje Zdravstva u ovoj regiji.

- ❖ Pružati usluge primarne zdravstvene zaštite, te u skladu sa standardima i normativima, programima rada zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja za stanovništvo općine Čelić održati dostignutu dostupnost i kontinuitet u pružanju postojećih usluga specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite koja se pruža na primarnom nivou;
- ❖ Kontinuirano poboljšanje sigurnosti i kvalitete zdravstvene zaštite za sve korisnike usluga, posebno ranjivih i marginaliziranih grupa (osobe sa invaliditetom, osobe sa posebnim potrebama, djeca, starije osobe, socijalno ugrožene osobe, žrtve obiteljskog nasilja, etničke manjine isl.) kroz fokusiranost na korisnike usluga i njihove potrebe i očekivanja i uspostavu partnerskih odnosa, njihovu sigurnost, djelotvornost i pravovremenost zdravstvenih usluga dostupnost, i pravičnost, te efikasnost u korištenju ograničenih resursa;
- ❖ Radovna certifikacija i recertifikacija, odnosno akreditacija i reakreditacija timova porodične medicine, te akreditacija svih ostalih organizacionih jedinica Doma zdravlja radi uspostave i održavanja sistema kvaliteta i sigurnosti zdravstvenih usluga;
- ❖ Fokusirati se na preventivne programe za određene skupine, populacije, koje će se vršiti u ustanovi, s ciljem prevencije bolesti i promocije zdravlja i zdravih stilova življenja, kroz individualnu i grupnu edukaciju stanovništva o prevenciji kardiovaskularnih oboljenja i diabetes mellitus -a (šećerna bolest,) edukaciju o faktorima rizika i mjerama za njihovo reduciranje putem savjetovanja o štetnosti pušenja, fizičkoj neaktivnosti, nepravilnoj ishrani itd., kao i svim drugim rizičnim faktorima i oboljenjima (prevencija malignih oboljenja);
- ❖ Uspostaviti suradnju sa školama i drugim lokalnim institucijama od javnog interesa radi sprovođenja promotivno-preventivnih aktivnosti u zajednici;
- ❖ Raditi na razvoju centra za mentalno zdravlje kroz započete aktivnosti (ustanova je kroz partnerski odnos sa domovima zdravlja Doboje Istok, Teočak i Sapna uspjela obezbijediti specijalizaciju iz oblasti psihijatrije, čime bi ustanova dugoročno riješila pitanje doktora medicine specijaliste psihijatrije koji bi bio nosilac tima centra za mentalno zdravlje i osnov za obezbjeđenje i svih drugih stručnih kadrova koji bi radili u centru za mentalno zdravlje, u skladu sa standardima i normativima koji reguliraju ovu oblast, što bi poboljšalo dostupnost rastućih potreba za ovim uslugama, s fokusom na prevenciju i promociju zdravlja;
- ❖ Dosljedna primjena svih propisa, politika, procedura, planova i protokola o postupanju radi sprječavanja grešaka i nedostataka pri pružanju zdravstvenih usluga;

- ❖ Kontinuirano stručno usavršavanje svih zdravstvenih radnika i saradnika kroz tečajeve, edukacije, seminare, kongrese, konferencije, simpozije i slično;
- ❖ Raditi na dosljednoj implementaciji i korištenju ambulantnog informacionog sistema u skladu sa mogućnostima, kontinuirano poboljšavati uslove za stručni rad kroz nabavku neophodne opreme kako bi se odgovorilo potrebama i očekivanjima korisnika usluga, te ojačati kapacitete za transport pacijenata (hitni transport kod životno ugroženih i sanitetski transport za prevoz pacijenata koji nisu životno ugroženi a potreban je prijevoz u ležećem položaju);
- ❖ Poboljšavati uvjete rada osoblja s ciljem očuvanja zdravlja i osiguranja radnog okruženja, povećanja blagostanja i zadovoljstva osoblja, te poboljšati uvjete za boravak korisnika usluga;
- ❖ Sudjelovati u strukturnim projektima i jačati javno-privatno partnerstvo s ciljem realizacije projekata iz oblasti energetske učinkovitosti, te aplicirati na projekte Evropske unije;
- ❖ Promovirati javno zdravstvo, jačanje partnerstva i umrežavanje sa korisnicima usluga, drugim zdravstvenim ustanovama, institucijama, privatnim sektorom, nevladinim udruženjima i udruženjima građana;
- ❖ Transparentno informisati javnost o svim aspektima poslovanja Ustanove putem svih komunikacijskih kanala;
- ❖ Dodati na kraju zaključak sa bitnom stavkom na razvojno djelovanje u budućem planiranju je otvaranje JU DOM ZA STARIJE u Zdravstveno–turističkoj zoni u Brnjiku te povezati se i za istraživački centar za pulminologiju iz Republike Turske i za projekte vezane uz socijalnu pomoć iz Evropske unije.

4.5.4. SOCIJALNA ZAŠTITA

Socijalna zaštita je organizovana društvena djelatnost od javnog interesa u Federaciji, Kantonu i Općini i usmjerena je na osiguranje socijalne sigurnosti građana i njihovih porodica u stanju socijalne potrebe. Socijalna zaštita podrazumeva pravo koje može da ostvari pojedinac ili porodica kojima je neophodna društvena pomoć i podrška radi savladavanja socijalnih i životnih teškoća i stvaranja uslova za zadovoljenje osnovnih životnih potreba.

U Bosni i Hercegovini stanje socijalnih potreba je snažno prisutno u društvu i to je jedan dio problema, a drugi dio problema se odnosi na kompleksnost u organizaciji socijalne zaštite. Trenutno i općina i Kanton i Federacija BiH izdvajaju sredstva za ove namjene. Kad je u pitanju općinski Budžet, iz njega se u cijelosti vrši finansiranje rada JU Centar za socijalni rad.

Socijalna zaštita na području općine Čelić provodi se u skladu sa federalnim i kantonalim Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom. Implementacija navedenih zakona spada u osnovnu djelatnost JU Centra za socijalni rad Čelić.

Centar je u svojoj djelatnosti vodio upravne postupke i priznao prava za slijedeće:

- ❖ jednokratne pomoći;
- ❖ zdravstvenu zaštitu;
- ❖ regulisanje starateljstva;
- ❖ usvojenje;
- ❖ nasilje u porodici;
- ❖ posredovanje prilikom razvoda brakova;
- ❖ maloljetničku delikvencija;
- ❖ stalnu novčanu pomoć;
- ❖ smještaj djece i odraslih lica u druge porodice;
- ❖ smještaj djece i odraslih lica u ustanove socijalne zaštite;
- ❖ ličnu invalidninu civ. žrt. rata i porodičnu invalidninu čl. porodice civilnih žrtava rata;
- ❖ naknade licima s invaliditetom;
- ❖ naknade za tuđu pomoć i njegu;
- ❖ naknade plate ženama porodiljama;
- ❖ novčana pomoć pri rođenju djeteta
- ❖ dječiji doplatak;
- ❖ uvećani dječiji doplatak za djecu sa posebnim potrebama
- ❖ subvencija prevoza

Korisnici stalne novčane pomoći jedna je od najugroženijih kategorija stanovništva koja se nalazi na evidenciji ove ustanove.

To su osobe koje su od strane prvostepene ljekarske komisije za ocjenu radne sposobnosti proglašene potpuno nesposobne za rad i samostalno privređivanje, lica stara preko 65 godina koja nemaju drugih sredstava za preživljavanje ili nemaju nekoga ko je po zakonu obavezan da ove osobe izdržava.

Ova kategorija korisnika socijalne zaštite mjesečno je primala **128 KM** i **38 KM** za svako nesposobno lice u porodici. Ovaj vid socijalne zaštite koristi u prosjeku **stotinu osam** korisnika i **dvadeset tri** člana njihovih porodica.

Na osnovu Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom FBiH utvrđeni su uvjeti, način i postupak za ostvarivanje prava osoba sa invaliditetom, odnosno prava neratnih invalida.

Osnovna prava osoba sa invaliditetom su:

- ❖ lična invalidnina,
- ❖ dodatak za njegu i pomoć drugog lica i
- ❖ ortopedski dodatak.

Prava po navedenom zakonu mogu ostvariti lica kod kojih je utvrđen stepen oštećenja organizma u visini od 90% i 100%. Korisnika prava po ovom zakonu za tjelesno oštećenje ostvarilo je u prosjeku 173 lica.

Civilna žrtva rata je lice kod koga je nastupilo tjelesno oštećenje od najmanje 60% usljed rane, povrede i ozljede zadobivene:

- ❖ zlostavljanjem, odnosno lišavanjem slobode u toku ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti;
- ❖ u vezi sa ratnim događanjima (bombardiranja, ulične borbe, eksplozija ratnog materijala, zalutali metak i sl);
- ❖ od eksplozije zaostalog ratnog materijala nakon završetka rata;
- ❖ u vezi sa diverzantskim, odnosno terorističkim akcijama kojima se ugrožava sigurnost i ustavni poredak Federacije.

Civilne žrtve rata ostvaruju prava u vidu: lične invalidnine, porodične invalidnine i ortopedskog dodatka.

Mjesečni iznos primanja određuje se prema grupi tjelesnog oštećenja. Na evidenciji JU "Centar za socijalni rad" Čelić nalazilo se **42** korisnika koji su ostvarili pravo na isplatu lične invalidnine. Lične invalidnine isplaćuju se samo civilnim žrtvama rata čiji je stepen invalidnosti 60% i više.

Uvećani dječiji dodatak ostvaruju djeca koja su ometena u psihofizičkom razvoju, djeci oboljeloj od celilaklije (alergija na brašno) djeci oboljeloj od TBC, leukemije, karcinoma, šećerne bolesti, ciroze jetre i ako imaju određene smetnje u razvoju. Trenutno imamo **35** djece sa uvećanim dječijim dodatkom. Iznos uvećanog dječijeg dodatka je **50 KM**.

Pravo na dječiji dodatak ostvarilo je u prosjeku **370** korisnika. Isplata novčanih sredstava korisnicima dječijeg dodatka za djecu nezaposlenih roditelja utvrđena je u visini od **20,00 KM** po jednom djetetu mjesečno, izuzimajući porodice sa troje i više djece za koje se dječiji dodatak utvrđuje u visini od **40,00 KM** mjesečno po svakom djetetu iz te porodice. Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom utvrđena su prava u sklopu zaštite porodice sa djecom za nezaposlene žene-majke porodilje iz porodica čiji prihodi po članu domaćinstva ne prelaze iznos od 25% prosječne plate.

Pravo na pomoć u prehrani djeteta do šest mjeseci u iznosu od 77 KM ostvarilo je 21 korisnik, dok pravo na jednokratnu novčanu pomoć u iznosu od 153 KM ostvarila su 33 korisnika.

Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom TK jednokratna novčana pomoć se dodjeljuje za stanja socijalne potrebe nastale usljed smrti jednog ili više članova porodice, povratka sa liječenja, otpuštanja sa izdržavanja kazne zatvora ili izvršavanja odgojne mjere, kao i za druga stanja socijalne potrebe.

Jednokratna novčana pomoć je pravo kojim se obezbjeđuje novčana naknada za porodice i pojedince.

S obzirom na prisutnost velike nezaposlenosti, te neostvarivanje prihoda po osnovu rada, veliki je broj građana kod kojih je prisutna potreba za ovim vidom socijalne zaštite. Posebno ako se ovim otežavajućim okolnostima dodaju česti slučajevi liječenja izvan općine Čelić. Zdravstveno osiguranje putem Centra mogu ostvariti djeca do kretanja u osnovnu školu, kao i lica nakon navršanih 65 godina života, ako nisu zdravstveno osigurani po drugom osnovu. Trenutno preko Centra pravo zdravstvenog osiguranja ostvaruje 280 korisnik, a istim je obezbijeđena besplatna premija osiguranja.

U pogledu kadrovske strukture Centar za socijalni rad ispunjava Zakonom predviđene uslove za rad. Zakonom predviđeni stručni kadar koji mora biti uposlen u Centru da bi Centar mogao raditi jesu diplomirani pravnik i diplomirani socijalni radnik.

Dakle, s ranijem već spomenutim, obezbijeđeni su minimalni uslovi za rad Centra. Da bi Centar mogao adekvatno odgovoriti svim izazovima sa kojima se susreće u svom radu a radi lakšeg ostvarivanja prava naših korisnika iz oblasti socijalne zaštite, neophodno je u kadrovskom smislu osnažiti Centar.

Imajući u vidu sve navedeno, promatrajući stanje u oblasti socijalne zaštite na području općine Čelić, možemo zaključiti da stanje u ovoj oblasti nije na zadovoljavajućem nivou. Radi unapređenja sistema socijalne zaštite na području naše općine pored dodatnog osnaživanja kadrovskih kapaciteta našeg Centra, iz budžeta općine neophodno je proširiti prava iz oblasti socijalne zaštite u vidu: 1. jednokratna novčana pomoć, 2. novčana pomoć za ogrev korisnicima stalne novčane pomoći, 3. jednokratna novčana pomoć za liječenje djece oboljele od specifičnih oboljenja 4. novčana pomoć u plaćanju komunalnih usluga za socijalno ugrožene kao i korisnike stalne novčane pomoći i sl. a sve prema utvrđenim kriterijima.

Nadalje, potrebno je u pogledu strateških ciljeva socijalnu politiku na našoj općini staviti u funkciju zapošljavanja. Među prioritetima se nameću poboljšanje položaja porodica sa djecom kroz pomoć za školovanje siromašne djece koja pohađaju srednju školu, jednokratna novčana pomoć majkama porodiljama

trećeg, četvrtog i dalje djece kao stimulaturna mjera, osiguranje i uključivanje socijalno isključenih kategorija u aktivno tržište rada, razvijanje sistema podrške socijalnom preduzetništvu, razvijanje programa zapošljavanja uz mjere podrške i sl.

Kako bi Centar odgovorio potrebama lokalne zajednice kroz pružanje usluga savjetodavnog, profesionalnog, socijalnog i drugog stručnog rada, neophodno je raditi na jačanju kapaciteta Centra kroz obezbjeđivanje adekvatnih prostorija (individualni i grupni tretman), kao i daljoj stručnoj edukaciji i usavršavanju zaposlenika za rad sa svim oblicima socijalno patoloških pojava (trgovina ljudima, nasilje, maloljetnička delinkvencija, prostitucija i drugo).

Općina Čelić aktivno saraduje sa nevladinim organizacijama koje vode brigu o marginaliziranim grupama stanovništva, te im pruža pomoć u radu. U skladu sa tim Općina obezbjeđuje prostor za rad ovih udruženja dok se u Budžetu planiraju sredstva za projekte koja se dodjeljuju kroz javni poziv. Općina je implementirala projekat stambenog zbrinjavanja Roma i slično.

Generalno gledano, stanje u oblasti zdravstva, socijalne zaštite i brige o ranjivim grupama stanovništva je na zadovoljavajućem nivou. Općina je strateški orjentisana da unaprijedi ove oblasti, posebno da se poveća briga o marginalizovanim grupama stanovnika.

4.5.5. CIVILNA ZAŠTITA LJUDI I IMOVINE

Civilna zaštita na području općine Čelić organizovana je unutar Službe za civilnu zaštitu i vatrogasna jedinica unutar JKP „Čistoća“.

U slučaju proglašenja vanrednog stanja od strane Općinskog vijeća općine Čelić, sve aktivnosti preuzima Općinski štab civilne zaštite na čijem se čelu nalazi Općinski načelnik (komandant Općinskog štaba).

Najčešći oblici ugrožavanja života, zdravlja i imovine stanovnika općine Čelić su: opasnost od neeksplozivnih ubojnih sredstava (periferni lokaliteti 6,22% ukupne površine Općine gdje stanovništvo odlazi radi šetnje u prirodu i sakupljanja gljiva), požari, poplave i klizišta (saniranjem područja u periodu od 2015. do 2019. godine lokalna uprava je broj ugroženih stanovnika smanjila na minimum).

Saradnja sa BH MAC je kontinuirana od završetka rata do danas, provode se aktivnosti preventivnih i operativnih mjera na zaštiti stanovništva od zaostalih neeksplozivnih i minsko-eksplozivnih

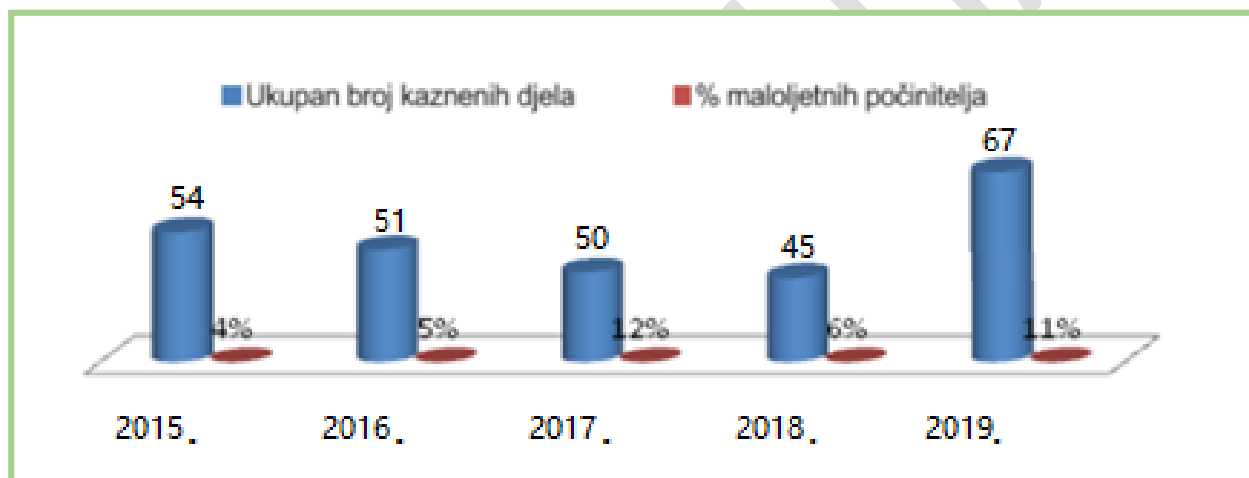
sredstava iz ratnog perioda. Ukupna površina kontaminirana minama iznosi 9.054.000 m² što čini 6,22 % ukupne površine ukupnoga općinskog područja.

Shodno Operativnom planu protivminskog djelovanja BiH za 2020. godinu planirane su aktivnosti na području općine Čelić.

U cilju zaštite od prirodnih i drugih nesreća neophodno je dalje unapređivanje institucionalnih i kadrovskih potencijala. U narednom periodu intenzivirati snažno aktivnosti na području zaštite od poplava na području općine Čelić.

Grafikon br. 28

Ukupan broj kaznenih djela i učešće maloljetnika 2015.-2019.

Izvor: Policijska stanica Čelić

O ličnoj sigurnosti građana i čuvanju javnog reda i mira brigu vodi Policijska stanica Čelić, čiji kvalitetan rad doprinosi sveopćoj sigurnosti građana, za koju se slobodno može reći da je zadovoljavajuća, a što redovno potvrđuju svi relevantni pokazatelji i trendovi iz oblasti borbe protiv kriminala i održavanja javnog reda i mira.

4.5.5. STANOVANJE

Prema popisu stanovništva iz 2013. godine, u općini Čelić ima 3.203 kućanstava, od čega je najviše kućanstava s dva člana 718, odnosno četiri člana ima 719. Prosječan broj članova po kućanstvu je 3,30.

Tabela br. 40

Broj kućanstava /broj članova 2013. godina

Broj kućanstava i članova po kućanstvu									
Ukupno kućanstva	Broj članova								Prosječan broj članova po kućanstvu
	1	2	3	4	5	6	7	8 i više	
3.203	517	718	573	719	376	180	61	59	3,30
%	16,14	22,42	17,89	17,09	22,45	11,74	5,62	1,90	100,00

Izvor: Općina Čelić / Federalni zavod za statistiku

U oblasti stanovanja i stambene izgradnje na području općine Čelić evidentno je poboljšanje standarda stanovanja i smanjenje stambenog deficita.

Stanje u oblasti stanovanja je poboljšano tako da su na lokacijama objekata porušenih u toku ratnih djelovanja izgrađeni novi, savremeniji objekti za stanovanje.

Sveukupno, na području općine Čelić intenzitet nove stambene izgradnje je zadovoljavajući.

Prema podacima Komisije za procjenu prometne vrijednosti nekretnina Općine Čelić u periodu od 2017. do 2019. godine procijenjena prometna vrijednost nekretnina kretala se 2017. godine 1.295.966,47 KM, 2018. godine povećala se na 1.834.857,00 KM da bi 2019. godine iznosila 1.957.492,00 KM, što je povećanje za više od 40% i upućuje da se revitalizira tržište nekretnina.

Nakon posljednjih ratnih zbivanja velika pažnja se posvetila obnovi stambenog fonda. U posljednje vrijeme izgrađeni su novi objekti kolektivnog stanovanja, ali niska ekonomska moć građana utječe negativno na prodaju objekata koji su građeni za tržište. Pogotovu odlaskom u inostranstvo velikog broja mladih porodica.

4.5.6. CIVILNO DRUŠTVO I OSJETLJIVE SKUPINE

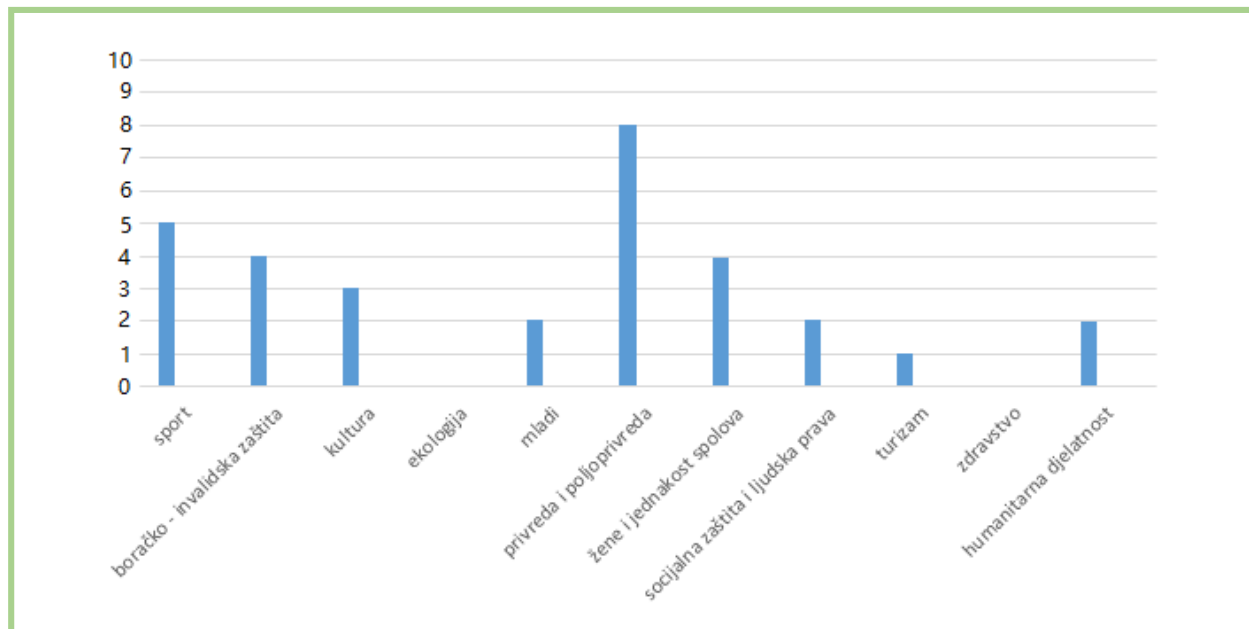
Prema evidenciji koja se vodi u Službi za društvene djelatnosti i opću upravu na području općine Čelić djeluju šest udruženja.

Nevladin organizacija ima sveukupno trideset jedna. Te organizacije aktivne su na različitim poljima djelovanja, počev od razvoja demokratskog procesa, psiho-socijalne pomoći, jačanje ekonomskih procesa, stvaranje preduslova za razvoj turizma, privrede, poljoprivrede i organizacija raznih kulturnih i sportskih sadržaja.

Grafikon br. 29

Nevladine organizacije razvrstane po djelatnostima u Općini Čelić

Izvor: Služba za društvene djelatnosti i opću upravu

Nevladine organizacije u partnerstvu sa lokalnom upravom radile su na izradi dokumenata kojima se reguliše partnerski odnos između NVO i lokalne uprave Općine Čelić, a to su Sporazum između Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i nevladinih/neprofitnih organizacija i Odluka o kriterijima, načinu i postupku raspodjele sredstava udruženjima. Isti dokumenti su usvojeni i potpisani u decembru 2015. godine.

Na području općine Čelić djeluje dovoljan broj nevladinih organizacija koje okupljaju veliki broj mladih ljudi čiji je cilj obogatiti društveni život lokalne zajednice i prepoznavanje potreba društva.

Strateški izazov Općine jeste da se organizacije civilnog društva, koje djeluju na području općine, podvedu pod jednu koordinaciju i kao takve nametnu kao ravnopravan partner lokalnoj upravi u razvoju.

S druge strane, lokalna uprava kroz svoju unutrašnju organizaciju, poštovanje partnerstva i njegovo razvijanje, da to partnerstvo unaprijeđuje.

4.5.7. PREDNOSTI, NEDOSTACI, PRILIKE I RIZICI

Općina Čelić zalaže se za razvijeno civilno društvo u kojemu građani imaju mogućnost sudjelovati u svim sferama društvenog djelovanja. Osnaživanje obrazovnog sistema, strukturalna korekcija školstva u smjeru potreba tržišta rada doprinijet će bržem razvojnem ciklusu, kao i funkcionalnijem pristupu u zadržavanju mladih obitelji.

Jačanje civilnog sektora doprinosi uspostavi partnerskog odnosa, stvaraju se pretpostavke za uključivanje svih organizacija civilnog društva u kreiranje javnih politika i donošenje ključnih dokumenata kroz proces javne saradnje.

Cilj Općine Čelić je dati potporu širenju ideja i dijaloga.

Tabela br. 41

Društvene djelatnosti Općine Čelić

SNAGE	SLABOSTI	PRILIKE	RIZICI
Dobra pokrivenost područja obrazovnim institucijama	Dotrajalost objekata i manjak objekata i sadržaja na području predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja	Privatne inicijative za otvaranjem obrazovnih institucija	Nepovoljna privredna i demografska kretanja pogoršavaju položaj socijalnih kategorija
Primjerena stručnost i ekipiranost zaposlenika	Visoki troškovi pojedinih ustanova zbog lošeg stanja objekata	Mogućnost osnivanja Centra za starije i nemoćne	Nemogućnost značajnog utjecaja na donošenje novih zakona u području društvenih djelatnosti
Kvalitetan rad ustanova u kulturi i djelovanje velikog broja kulturno – edukativnih udruženja	Sportska dvorana nezavršena i nije u funkciji	Mogućnost skora za korištenjem EU predpristupnim fondovima	Stalno smanjivanje broja stanovnika u ruralnim područjima
Veliki broj sportskih udruženja, klubova i sportista	Prostori za djelovanje aktera u kulturi neprimjereni i nedostatni i otežavaju razvoj kulturnih djelatnosti	Mogućnost uključivanja u program Federalne vlade za izgradnju i rekonstrukciju objekata u obrazovanju i kulturi	Nema zakonske obaveze budžetskog izdvajanja za kulturu
Financiranje programa društvenih djelatnosti planira se pravovremeno i uglavnom kvalitetno	Smanjena kvaliteta života u općini Čelić	Privatne inicijative za osnivanje Doma za stare i nemoćne trebaju prerasti u inicijativu JU	Nedostatak finansijskih sredstava za infrastrukturu zdravstvene zaštite i socijalne pomoći usljed otežane komunikacije s nadležnim ministarstvima
Planirana izrada Strategija razvoja sporta u općini	Finansijska sredstva za kulturu su minorna u odnosu na potrebe		Nedostatak finansijskih sredstava za izgradnju Centra za kulturu i obrazovanje

Planirana izrada Kulturna strategija Općine Čelić	Nedostatak prostornih kapaciteta otežava obavljanje društvenih djelatnosti		Konstantno smanjenje finansijskih sredstava za kulturu i na višim nivoima vlasti
Niz projekata rekonstrukcije i prenamjene objekata za potrebe društvenih djelatnosti	Nedostatak specijalnih službi za rehabilitaciju djece s posebnim potrebama		Realizacija projekata upitna radi otežane saradnje i komunikacije
	Nedostatan i spor razvoj socijalnih usluga privatnog sektora i nevladinih udruga		Neusklađenost zakonskih propisa o ostvarivanju socijalnih prava
	Nedovoljna komunikacija sa stanovnicima brdskih područja zainteresiranim za kulturne sadržaje		
	Zanemarivanje kulturno–historijskih elemenata kao komparativne prednosti i pretpostavke održivog razvoja		

4.6. INFRASTRUKTURA I JAVNE USLUGE

Ono što je od iznimne važnosti za nadolazeći razvojni ciklus općine Čelić jest upravo segment javnih investicija u infrastrukturne projekte. Osim općine Čelić i državnih institucija, važnu ulogu u infrastrukturnim projektima ima i JKP „Čistoća“ Čelić d.o.o. Čelić u vlasništvu Općine Čelić koja ujedno i upravlja većinom komunalne infrastrukture.

Kada se govori o stanju infrastrukture na području općine Čelić - vodovod, kanalizacija, električna mreža, putevi, telekomunikaciona mreža - mora se krenuti od činjenice da je ona u toku zadnjih ratnih dejstava jako devastirana. Poslije rata bila je uništena, dotrajala i ostarjela infrastruktura.

Zato se nakon rata moralo uložiti mnogo sredstava u obezbjeđenje osnovne infrastrukture i taj proces još uvijek traje. Da bi se ovaj proces dovršio, potrebno je obezbjeđiti kvalitetne projekte, koji će se kandidovati prema raznim fondovima EU, razvojnim bankama i sl.

Pri planiranju, naročito je važno naglasiti zainteresovanost lokalnog stanovništva, koja se između ostalog ogleda i u direktnom finansijskom učešću u infrastrukturnim projektima.

4.6.1. SAOBRAĆAJNA INFRASTRUKTURA

U općini Čelić izgrađeno je oko 240 km prometne infrastrukture. Općina Čelić nema željezničke infrastrukture. Mreža lokalnih i nekategorisanih puteva od 112 km čini 46,67% ukupne putne mreže Općine .

Na regionalne puteve dužine 82 km otpada 34,17%, a na magistralne, čija je dužina 52 km, 21,14% putne mreže.

Tabela br. 42

Putna mreža u općini Čelić

Opis	Dužina (km)	%	Stanje
Nekategorizirani	112	46,67	Loše
Lokalni	46	19,16	Srednje
Regionalni	82	34,17	Dobro
Magistralni	0	21,2	Relativno dobro
Autoput	0	0,9	Dobro
UKUPNO	240	100	

Izvor: Općina Čelić

Kroz općinu Čelić planirano je da dio autoputa Sarajevo – Beograd prolazi u dužini od 12 km, što je i prilika lokalnih preduzeća koji se bave građevinskim radovima, kao i u uslužnim djelatnostima gdje će biti povećana prisutnost velikog broja radnika i preduzimača s boravištem izvan općine Čelić.

Također, je potrebno napomenuti da pristupni put ulaz/izlaz na autoput bit će od izuzetne važnosti za sveukupni razvoj općine. Od turizma, privrede, blizina transportne rute, itd.

Stanje cesta je različito, ovisno o kategoriji. Regionalne i magistralne ceste su u dobrom stanju, dok su lokalne ceste srednje kvalitete. Nekategorizirane ceste, čija dužina je preko 112 km su u najlošijem stanju

Okosnicu putne mreže općine Čelić čine:

- ❖ regionalni put R-456 (Čelić – Nahvioci – Humci – Tinja),
- ❖ regionalni put R-458 (Čelić - Brčko),
- ❖ regionalni put R-459 (Čelić – Šibošnica – Dokanj - Tuzla),
- ❖ razvijena mreža lokalnih i nekategorisanih puteva od 112 km.

Najveći dio lokalne i nekategorisane putne mreže je sa savremenim kolovoznim zastorom – asfaltom.

Regionalnim putnim pravcima R-456 dijelom asfaltni, a dijelom makadamski, regionalnim putem R-458 sa asfaltnim zastorom, te R-459 asfalt, općina Čelić i njena naselja Ratkovići, Brnjik, Vražići, Šibošnica, i Humci su dobro saobraćajno povezana međusobno i sa susjednim općinama.

Lokalna i nekategorisana putna mreža, čije održavanje je u nadležnosti općine Čelić odnosno, je u relativno dobrom stanju. Do sada se uglavnom veći dio sredstava ulagao u izgradnju i sanaciju puteva u ruralnim dijelovima Općine, što je dovelo do toga da je urbani dio općine trenutno u lošijem stanju.

Razvoj naselja i infrastrukture bazira se na prioritarnom cilju – ravnomjernom teritorijalnom razvoju i ujednačavanju uslova života i rada seoskog i urbanog stanovništva.

Općina Čelić i njena naselja imaju dobru povezanost sa susjednim općinama, kantonom i državom.

4.6.2. ENERGETSKA INFRASTRUKTURA

Kada se analizira energetska infrastruktura može se zaključiti da je kompletno stanovništvo pokriveno elektroenergetskom mrežom.

Poslovna jedinica „Elektrodistribucija“ Čelić vrši distribuciju i snabdijevanje električnom energijom visokog i niskog napona za ukupno 7.025 korisnika, od čega je 7.021 korisnika niskog napona, a 4 visokog. Pored velike pokrivenosti domaćinstava (preko 97%) mrežom električne energije, problem predstavlja loša i dotrajala niskonaponska mreža, što zahtijeva izgradnju, modernizaciju i rekonstrukciju distributivne mreže koja bi zadovoljila potrebe sve većeg broja korisnika.

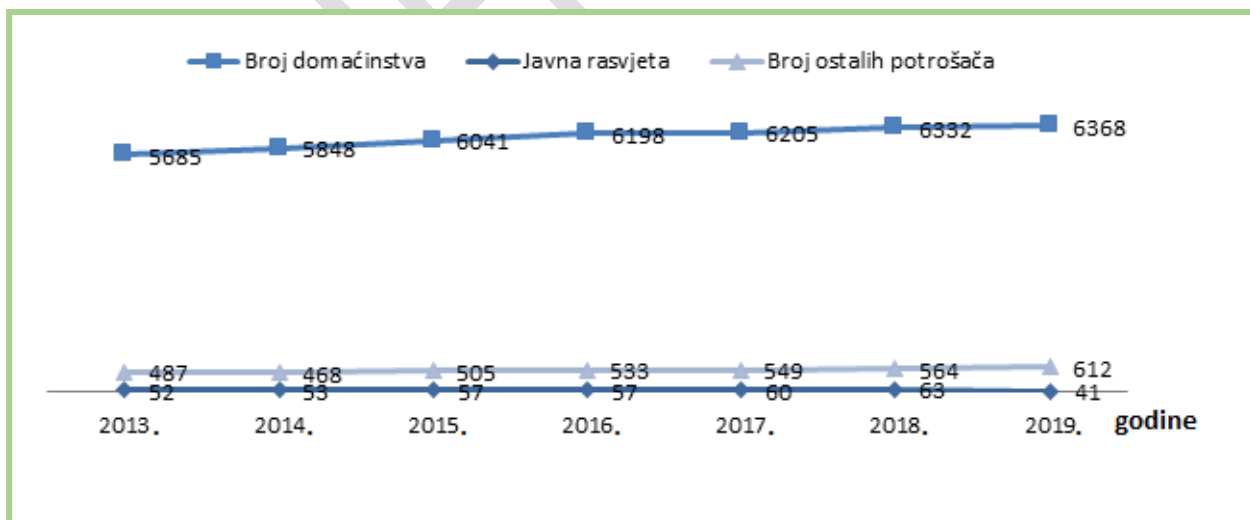
Broj potrošača sa 6.607 u 2014. godini raste na 7.025 u 2019. godini. Međutim, bez obzira što raste broj potrošača evidentno je da se smanjuje potrošnja električne energije.

Ta činjenica ima direktnu korelaciju sa odlaskom mladih u inostranstvo tj. iseljavanjem, slabim investicionim aktivnostima i loše vođenom kantonalnom investicionom politikom.

Još veće smanjenje potrošnje električne energije u nadolazećem razdoblju predstavlja i modernizacija javne rasvjete u općini Čelić koja je direktno smanjila 64% potvrđene uštede, ali i ovaj element je analiziran u Investicijama i JKP „Čistoća“ Čelić.

Grafikon br. 30

Potrošnja električne energije po potrošačima

Izvor podataka: JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, PJ Čelić

Prema podacima JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, PJ Čelić u postratnom periodu u BiH kontinuirano se ulaže u izgradnju i rekonstrukciju elektro mreže.

Još uvijek postoje naselja koja nisu pokrivena elektro mrežom, a ta područja trenutno nisu naseljena.

Bez priključka na elektro mrežu na području Općine su 53 domaćinstva.

Na razvoj elektroenergetskog sistema, odnosno na intenzitet ulaganja na području općine Čelić, utiče porast potrošnje odnosno porast broja korisnika odnosno porast proizvodnih kapaciteta sa različitih aspekata.

JU Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo je ogroman sistem čiju pažnju se može privući ukoliko vide interes na tom području.

Ukoliko bi došlo do značajnih ulaganja od strane investitora u izgradnju proizvodnih kapaciteta na našem distributivnom prostoru, to bi dovelo do ulaganja od strane elektroprivrede.

Javnom rasvjetom pokriveno je blizu 97% stanovništva općine Čelić.

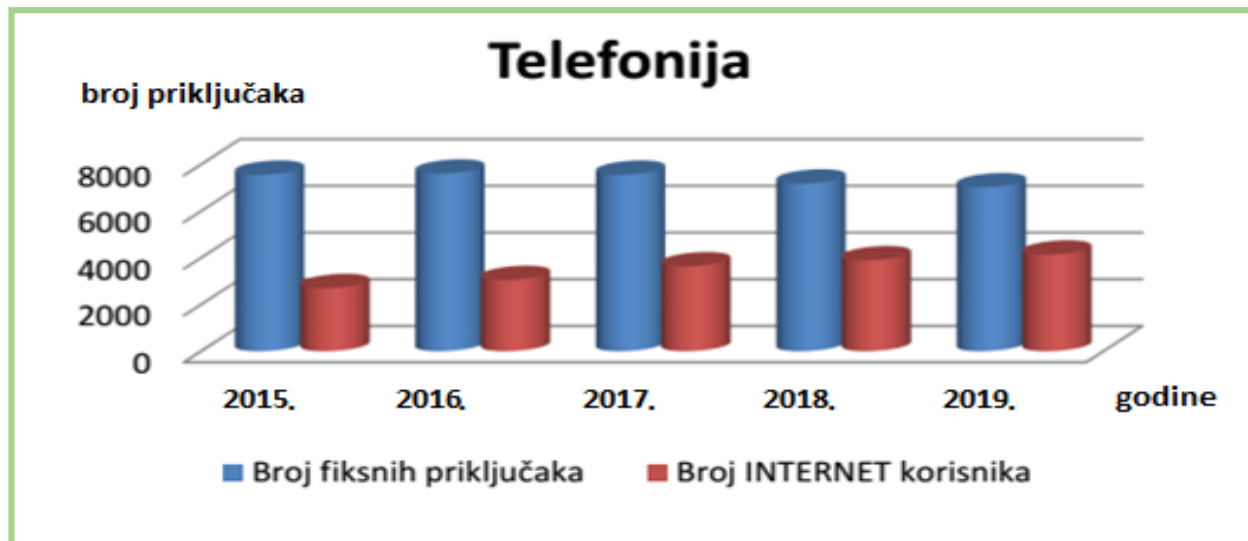
4.6.3. TEHNIČKA INFRASTRUKTURA

Kada analiziramo telekomunikacijsku infrastrukturu u općini Čelić, vidljiv je pad korisnika fiksne telefonije dok broj korisnika mobilne telefonije raste, što je i razumljivo uzevši u obzir dostupnost tehnologija i pristupačnost mobilne telefonije. Također, vidljiv je i rast broja internet korisnika. Naime oko 60% kućanstava posjeduje internet priključak.

Grafikon br. 31

Odnos broja fiksnih i internet priključaka kroz period 2015.–2019. godina u Općini Čelić

Izvor podataka: BH Telecom DD Sarajevo, direkcija Tuzla

Glavnu ulogu u oblasti telekomunikacija obavlja dioničko društvo BH Telecom, kao najveći operater svih vidova telefonije na području Bosne i Hercegovine.

Na području Općine su također prisutni i mobilni operateri M:tel i HT Eronet, za koje nisu prikupljeni podaci o broju korisnika, ali koji sigurno sa svojom infrastrukturom i korisničkom podrškom daju dodatni kvalitet ponude ovih usluga. Svih deset mjesnih zajednica imaju pokrivenost RTV signalom kao i telefonsku mrežu.

U 2015. godini registrovano je 3.508 fiksnih telefonskih priključaka i 5.131 korisnika mobilne mreže. Pokrivenost Općine mobilnim signalom iznosila je preko 80%. U 2019. godini smanjuje se broj fiksnih priključaka, a povećava broj korisnika mobilne mreže. Pokrivenost mobilnom mrežom iznosi 98,67%.

4.6.4. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA I USLUGE

4.6.4.1. VODOSNABDIJEVANJE

JKP „Čistoća“ doo Čelić upravlja i održava sa 16.350 m glavnog dovoda i 53.530 m razvodne mreže. Pod snabdijevanjem pitkom vodom podrazumijevaju se poslovi zahvatanja, prečišćavanja, kontrole kvaliteta i distribucija vode za piće vodovodnom mrežom do mjernog instrumenta korisnika,

uključujući i mjerni instrument, odnosno zajednički mjerni instrument kod objekata kolektivnog stanovanja, kao i održavanje hidranata.

Javno preduzeće JKP „Čistoća“ Čelić doo Čelić upravlja gradskim vodovodnim sistemom Čelić i lokalnim vodovodnim sistemima.

JKP „Čistoća“ doo Čelić upravlja slijedećim mjesnim vodovodima:

- ❖ Čelić
- ❖ Vražići
- ❖ Ratkovići
- ❖ Brnjik
- ❖ Velino Selo
- ❖ Nahvioci
- ❖ Šibošnica

MZ Čelić se snabdijeva vodom putem mjesnog vodovoda koji posjeduje pet izvorišnih kapaciteta sa ukupno 12 l/s u eksploataciji. Voda se sa izvorišta putem pumpi ubacuje u sabirni centar kapaciteta 300 m³, voda se nakon toga pumpnim sistemom prebacuje u rezervoar „Požarike“ kapaciteta 200 m³, i u drugi rezervoar „Požarike“ gornja zona kapaciteta 100 m³ odakle gravitacionim putem odlazi u sistem i snabdijeva stanovništvo.

U saradnji sa Ambasadorom Republike Turske, realizovana je izgradnja još jednog bunara kapaciteta 10 l/s.

U Vražićima se nalaze tri izvorišta kapaciteta od 18 l/s. Voda iz bunara se pumpama transportuje u rezervoar kapaciteta 150 m³.

U Velinom Selu se nalaze dva izvorišta kapaciteta 0,5 l/s, gdje se voda pumpama transportuje u rezervoare kapaciteta 100 m³ iz kojih se gravitacionim putem snabdijeva stanovništvo. Velino Selo nema dovoljne količine vode i trenutni kapaciteti ne zadovoljavaju potrebe stanovništva. Zbog toga je izvršeno spajanje vodovodnog sistema Velinog Sela sa sistemom iz Vražića kako bi se višak vode iz Vražića mogao prosljediti građanima Velinog Sela.

Brnjik posjeduju dva izvorišta kapaciteta 0,5 l/s koji gravitacionim putem odlazi u rezervoar kapaciteta 100 m³ u sistem. Izdašnost ovih izvorišta je nedovoljna za potrebe stanovnika Brnjika, te se snabdijevanje potrebnim količinama vode vrši iz izvorišta Brana u Vražićima. Zbog svoje sklonosti zamučivanju, izvorišta vode u Brnjiku su u potpunosti isključena iz sistema, tako da se sada stanovništvo Brnjika u potpunosti snabdijeva vodom iz izvorišta Brana.

U Šibošnici i Nahviocima se nalaze dva izvorišta kapaciteta 1,8 l/s. Voda se pumpama transportuje u rezervoar kapaciteta 100 m², odakle se gravitacionim putem snadbijeva stanovništvo. U sistemu vodovodne mreže je i izvorište „Visori” kapaciteta 0,5 l/s, gdje voda iz ovog izvorišta gravitaciono puni rezervoar. Izvorišta na planini Majejica, prije svega zbog radova Šumarije, nisu u potpunosti iskorištena.

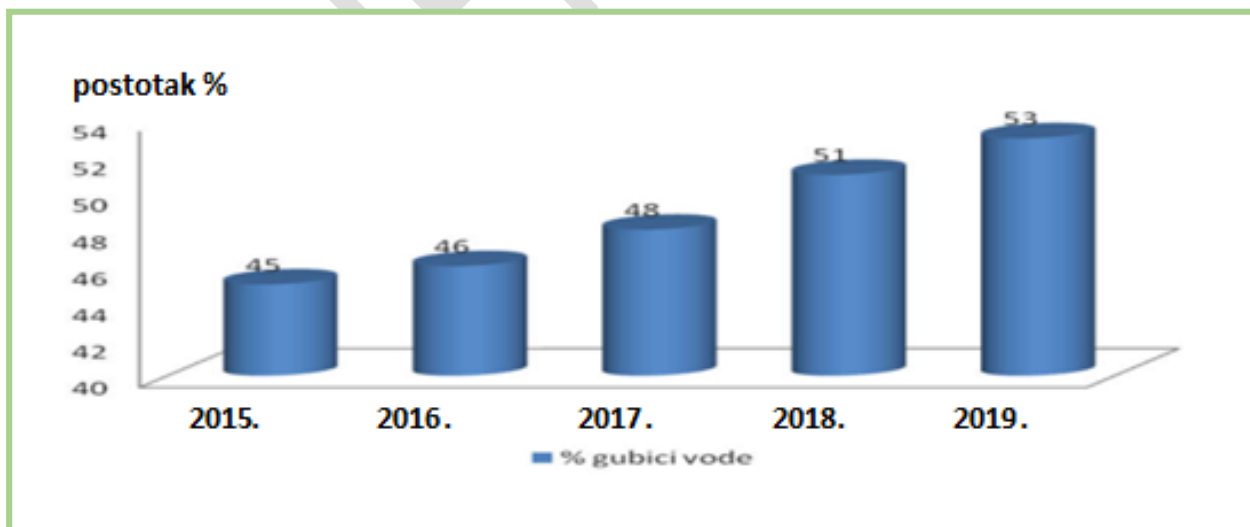
JKP „Čistoća“ doo Čelić je, u suradnji sa općinom Čelić i Fondom za povratak BiH realizovalo projekat izgradnje brane i novog bunara u MZ Nahvioci. Kao rezultat ovog projekta, po prvi puta u MZ Nahvioci i Šibošnica niti jedan dan u toku godine, a prije svega u ljetnim mjesecima, nije bilo redukcija u snadbijevanju vodom.

U toku je realizacija projekta podizanja nivoa brane na rijeci Šibošnica u Vražićima, a cilj ovog projekta jeste podizanje nivoa podzemnih voda na platou najvećeg izvorišta Brana. JKP „Čistoća“ doo Čelić upravlja i održava sa 16.350 m glavnog dovoda i 53.530 m razvodne mreže.

Takođe, u navedenom projektu izgrađena je vodovodna mreža u dužini 8.378,76 m. U ovoj komunalnoj djelatnosti u narednom periodu treba planirati da se izgradi još jedan ili dva bunara radi obezbjeđivanja dovoljnih količina vode za sve korisnike.

Grafikon br. 32

Gubici u vodovodnoj mreži 2015.–2019.

Izvor: JKP „Čistoća“ Čelić d.o.o., Čelić

Gubici u vodosnabdijevanju se povećavaju iz godine u godinu, i u 2019. godini iznose preko 50%. Preduzeće uspješno otklanja kvarove koji su vidljivi, dok za efikasniju detekciju kvarova ne posjeduje odgovarajuću opremu. Prosječna cijena 1m³ vode je 1,40 KM, a naplata vode je oko 95%.

U promatranom razdoblju od 2015. do 2019. godine zabilježen je rast investicija u održavanje i izgradnju vodovodne mreže.

Kontrola vode iz navedenih vodovodnih sistema vrši se redovno uzimanjem uzoraka jednom mjesečno.

Oko 85% domaćinstava u općini Čelić ima kvalitetno regulisano vodosnabdijevanje pitkom vodom.

Neophodno je izraditi Studiju korištenja voda na području cijele teritorije Općine, kako bi se mogla izraditi projektno-tehnička dokumentacija što je osnova za trajno rješavanje problema u vodosnabdijevanju. Prioritetni zadatak je smanjenje gubitaka vode zamjenom ili rekonstrukcijom postojeće dotrajale mreže. Strateški izazov je zaštita izvorišta za snabdijevanje pitkom vodom.

Projekti u vodosnabdijevanju su jedni od ključnih u planiranoj investicijskoj strategiji javnih investicija u narednom planiranom periodu.

4.6.4.2. KANALIZACIJA / OTPADNE VODE (Odvođenje i prečišćavanje otpadnih voda)

JKP „Čistoća“ doo Čelić upravlja i održava oko 20.000 m kanalizacione mreže, od čega cca 16.000 m fekalne kanalizacije i 4.000 m atmosferske.

Do kraja 2019. godine priključena su 2000 kućanstva na kanalizacijsku mrežu, što je 20% od ukupnog broja kućanstava. U promatranom razdoblju bilježi se rast broja priključaka i u kućanstvima i kod pravnih lica.

Pod odvođenjem i prečišćavanjem otpadnih voda podrazumijevaju se poslovi skupljanja, odvođenja i prečišćavanja otpadnih voda od priključaka korisnika na zajedničku kanalizacionu mrežu, odnosno od prvog kontrolnog okna, tretman otpadnih voda u uređaj za prečišćavanje, crpljenje, odvoz i zbrinjavanje fekalija iz septičkih jama, te odvođenje atmosferskih voda.

Kanalizaciona mreža na području općine Čelić prije realizacije projekta izgradnje kanalizacije i vodosnabdijevanja općine Čelić skoro da nije ni postojala, tako da su fekalne vode uglavnom izvedene u kanale i dalje u potoke i riječne tokove na području naše općine.

Kada je ova djelatnost u pitanju, svakako treba istaći da je na području općine Čelić, realizacijom Projekta izgradnje kanalizacije i vodosnabdijevanja općine Čelić izgrađena kanalizaciona mreža u dužini od 7.471 m. i cjevovodna mreža za oborinske vode dužine 1.550 m. Naravno, ovim nije u potpunosti riješen problem odvođenja i prečišćavanja otpadnih voda, ali je učinjen ogroman korak u tom smjeru.

JKP „Čistoća“ doo Čelić upravlja i održava oko 20.000 m kanalizacione mreže, od čega cca 16.000 m fekalne kanalizacije i 4.000 m atmosferske.

Kada je u pitanju ova komunalna djelatnost, najveći cilj za naredni period jeste izgradnja kolektora.

Kao i kod naplate vode, naplata komunalnih usluga je oko 95%.

Preduzeće je tehnički opremljeno za kvalitetno održavanje kanalizacione mreže.

Izgradnja kanalizacionih sistema i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda predstavlja prioritet ulaganja u komunalnu infrastrukturu.

Stanje kanalizacionih sistema je veoma loše zbog starosti i sumnjivog kvaliteta ugrađenih cijevi. Cijevi su betonske, azbestno cementne i zbog starosti propuštaju otpadne vode.

U pripremama za trajno rješenje otpadnih voda urađeno je idejno rješenje izgradnje kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda za sva naselja na području općine, 2007. godine. Za glavni projekt potrebno je investirati 150.000,00 KM, a potencijalna sredstva mogla bi se obezbijediti aplikacijom na pristupne fondove EU i druge institucije.

Izgradnja kanalizacionih sistema i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda kao što je navedeno predstavlja prioritet ulaganja u komunalnu infrastrukturu. Međutim, ovo je ujedno i prvi prioritetni projekt kompletne razvojne strategije „Čelić BUM 20-25“, iz mnogo razloga, a koji su analizirani i navedeni u daljnjem radu i kojoj je posvećen ozbiljan dio strategije. Ti razlozi su multidisciplinarni i zadiru u svaki sektor kako privrednog tako i društvenog razvoja općine. Otpadne vode izljevaju se sve vodotoke u općini. Još i dalje ogroman broj otpadnih voda ne ide u kanalizacioni sistem nego direktno u rijeke i tokove. Ta činjenica navodi da je sama flora i fauna u tokovima rijeka i okolnog ekosistema toksična, mrtva i zagađena. Upravo se tom vodom vrši zalijevanje 95% poljoprivrednih površina. Potvrđena je ekstremna zagađenost kako riječnih tokova tako i poljoprivrednog zemljišta. Tim poljoprivrednim proizvodima općina i stanovnici ovise u potpunosti o kvaliteti i kvantiteti. Devastacija i vađenje vode iz korita rijeka uništila je prirodu kojom bi trebalo da se razvija turistički sektor.

4.6.4.3. PRIKUPLJANJE, ODVOZ I DEPONOVANJE KOMUNALNOG OTPADA

U općini Čelić je preko 90% kućanstava pokriveno organiziranim prikupljanjem otpada. Organiziranim prikupljanjem otpada nije pokriven samo urbani dio općine nego i ruralni. Naime, svih devet mjesnih zajednica su pokrivene organiziranim prikupljanjem otpada, dok dva naselja samo još nisu u sistemu.

Sistem prikupljanja i odvoza komunalnog otpada na području općine je u nadležnosti Općine Čelić. Odlukom o vršenju komunalnih djelatnosti i komunalnom redu ova djelatnost je povjerena JKP „Čistoća“ doo.

Jedna od osnovnih djelatnosti JKP „Čistoća“ doo na području Općine je i prikupljanje i odvoz komunalnog otpada.

JKP je opremljeno sa dva specijalna vozila za odvoz smeća i raspolaže sa 180 kontejnera koji su raspoređeni na području Općine i služe za primarno prikupljanje otpada od stanovništva. Općina Čelić je u saradnji sa susjednim općinama (Bijeljina, Lopare, Teočak i Ugljevik) formirala JP “EKO-DEP” u Bijeljini čija je osnovna djelatnost odlaganje komunalnog otpada.

Količina čvrstog otpada koja se prikupila na području općine Čelić procjenjuje se na 330 t / mjesečno. Odlaganje komunalnog otpada na regionalnu deponiju do sada nije bilo izvodljivo iz razloga nedovoljne tehničke opremljenosti preduzeća, kao i velike udaljenosti Općine od same deponije u Bijeljini. U narednom periodu se mora pronaći način da se komunalni otpad, prije svega razdvaja na lokalnoj deponiji, kako bi se iz njega izdvojio sav koristan komunalni otpad, a da se preostali dio odvozi na regionalnu deponiju.

U ranijem periodu započeli smo sa realizacijom projekta prikupljanja upotrebljivog otpada od pravnih lica (karton i najlon), a u toku 2019. godine pokrenuli smo realizaciju projekta primarnog odvajanja komunalnog otpada od domaćinstava, a koji se presuje i zatim prodaje na tržištu. Krajnji cilj ovog projekta jeste da se sva domaćinstva uključe u aktivnost primarnog razdvajanja komunalnog otpada.

Strateški izazov u budućem planskom razdoblju je svakako formiranje OTPADNOG DVORIŠTA – RECIKLAŽNOG CENTRA, što je ujedno i prioritetni projekt u ovoj strategiji gdje se uz pomoć i saradnju sa nekoliko institucija iz države i fondova EU, pokušat će se pronaći modus za izgradnju jednog takvog centra.

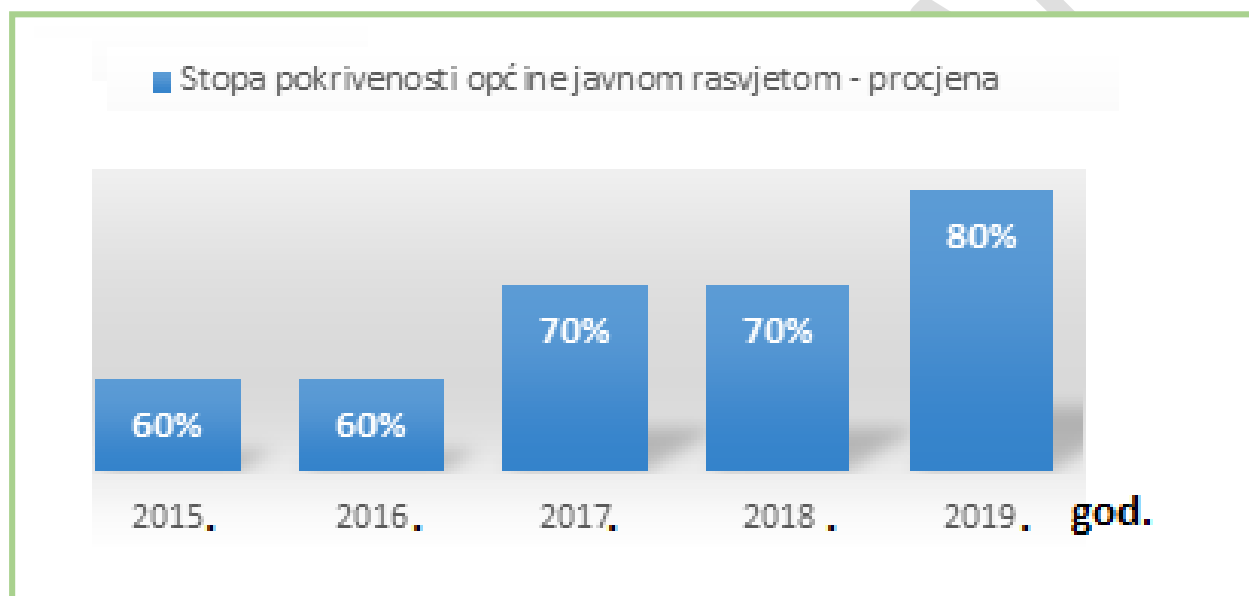

4.6.4.4. JAVNA RASVJETA

Javnom rasvjetom pokrivena su, djelomično ili potpuno, sve mjesne zajednice Općine Čelić. Prema procjeni stopa pokrivenosti Općine, javnom rasvjetom obuhvaćeno je 80% općinskog područja, što je rezultiralo kontinuiranim ulaganjima u ovaj važni ćivotni segment.

Grafikon br. 33

Stopa pokrivenosti Općine javnom rasvjetom

Izvor podataka: JKP „Čistoća“ Čelić, Čelić

Analiza podataka je pokazala da se iznos sredstava potreban za funkcionisanje javne rasvjete iz godine u godinu povećava – sa 41.000,00 KM u 2015. godini do 65.000,00 KM u 2019. godini, što za Općinu predstavlja problem.

U 2018. godini JKP „Čistoća“ doo je nastavilo sa realizacijom odluke Općinskog vijeća, kojom je predviđeno plaćanje računa za utrošenu el. energiju i tekuće održavanje javne rasvjete od strane JKP.

Na prostoru općine Čelić instalirano je 750 rasvijetnih tijela raspoređenih na 22 mjerna mjesta. Urađen je atest za javnu rasvjetu. Izvršena kontrola od strane kantonalnog inspektora za energiju i uličnu rasvjetu.

Tokom 2019. godine JKP „Čistoća“ doo Čelić je realizovalo projekat zamjene postojeće javne rasvjete sa savremenom LED rasvjetom. Danas direktna ušteda u potrošnji električne energije iznosi 64% verifikirane uštede.

4.6.5. GRIJANJE

Općina Čelić nema sistemski riješeno pitanje toplifikacije grada. Trenutno, stanovnici općine Čelić imaju vlastite sisteme zagrijavanja prostora i uglavnom koriste čvrsto gorivo. U tom segmentu postoji ogroman potencijal za razvoj privrede i povlačenje sredstava iz fondova EU u nekoliko segmenata, i zaštite prirode, i kao testnog područja za izmjenu načina grijanja i za razvoj nove tehnologije u grijanju.

4.6.6. LOKALNI PRIJEVOZ

Na području Općine postoji organizovan lokalni prijevoz u sedam mjesnih zajednica. Usluge prijevoza vrši privatno preduzeće za putnički saobraćaj. U četiri mjesne zajednice organizovani lokalni prijevoz djece školskog uzrasta i ostalog stanovništva aktivan je samo za vrijeme trajanja školske godine. Razlozi za ovo su nedovoljan broj putnika.

Moramo navesti plan uprave, uvođenja parking službe u općini Čelić, koja će biti u nadležnosti JKP „Čistoća“ Čelić d.o.o., Čelić, koji je obrađen u SWOT Analizi.

4.6.7. ADMINISTRATIVNE USLUGE LOKALNE SAMOUPRAVE

Općinska uprava i administracija sastoji se od sedam službi za upravu. U općinskoj administraciji ukupno je zaposleno 67 državnih službenika, namještenika i zaposlenika.

Za rad lokalne uprave u načelu bi se moglo reći da je izvršena reforma i stvorena efikasna lokalna uprava, povećan je nivo kvaliteta općinskih usluga, a time i nivo zadovoljstva građana.

Do sada se oko 80% ispitanika izjasnilo da je zadovoljno sa radom općinskih službi za upravu. Isto anketiranje je u više navrata provođeno u okviru GAP - Projekta upravne odgovornosti koja su također pokazala naprijed navedene rezultate.

Otvaranjem Šalter sale za pružanje usluga građanima, zaposlenima je obezbijeđen kvalitetan prostor za rad, potrebna računarska i ostala oprema te odgovarajuća obuka, a građanima omogućeno da na jednom mjestu, uz minimalni vremenski i novčani trošak, riješe svoje zahtjeve.

Općina Čelić je teritorijalno podijeljena na jedanaest mjesnih zajednica. Svaka mjesna zajednica raspolaže sa adekvatnim prostorom za osnovne djelatnosti i opremljena je odgovarajućom kancelarijskom opremom. Ono što se posebno veže za rad i organizaciju mjesnih zajednica jeste samoinicijativnost i uključenost mještana u razne projekte koje realizuje Općina Čelić na njihovoj teritoriji.

Analiza stanja institucionalnog okvira djelovanja i funkcionisanja lokalne zajednice ima za cilj da se sagledavanjem prednosti i mogućnosti za poboljšanje stanja u oblasti lokalne uprave kao i svođenjem na najmanju mjeru negativnih trendova, odredi pravac i realna procjena mogućnosti poboljšanja u oblasti lokalne uprave.

Općina Čelić je jedinica lokalne samouprave sa vlastitim nadležnostima za upravljanje javnim poslovima u interesu lokalnog stanovništva. Nadležnosti Općine kao jedinice lokalne samouprave definisane su Zakonom o lokalnoj samoupravi Tuzlanskog kantona i Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine. Novim propisima kojima se utvrđuju principi lokalne samouprave proširene su nadležnosti općina.

Općinski načelnik je donio novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Jedinственог općinskog organa uprave općine Čelić u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima u organima državne službe Tuzlanskog kantona kojim je osigurana racionalna i efikasna organizacija s jasno utvrđenim kriterijima za kompetentnost kadrova za obavljanje poslova javne uprave na lokalnom nivou.

Usljed nedostatka stručnih kadrova neka mjesta su još upražnjena.

Grafikon br. 34
Odnos sistematizovanih i popunjenih radnih mjesta

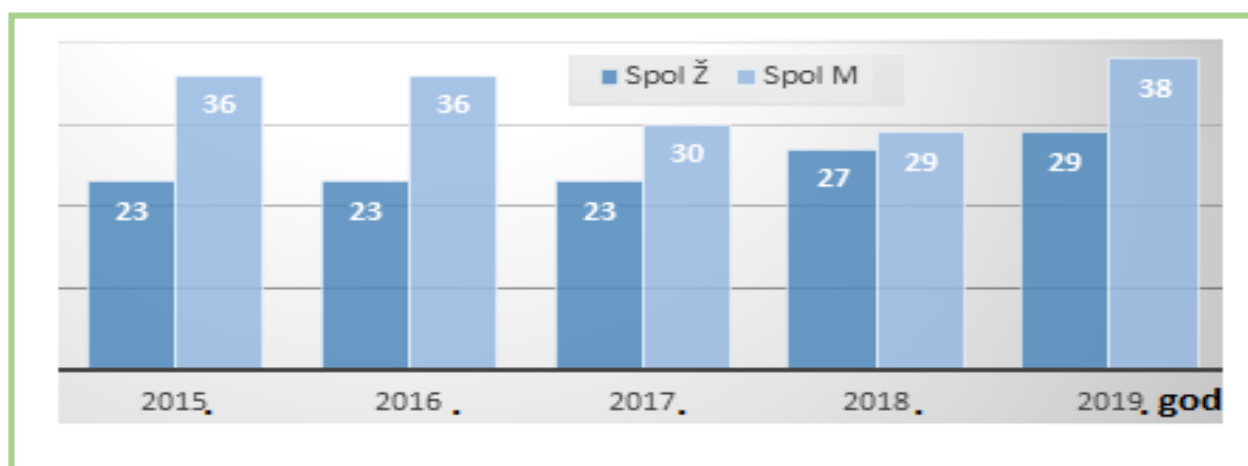
Izvor podataka: Jedinствени općinski organ uprave Općine Čelić

Spolna struktura zaposlenih u Općini je povoljna, što je važan potencijal za unaprijeđenje standarda za jednakopravnost spolova.

Grafikon br. 35

Spolna struktura zaposlenih u Općini Čelić

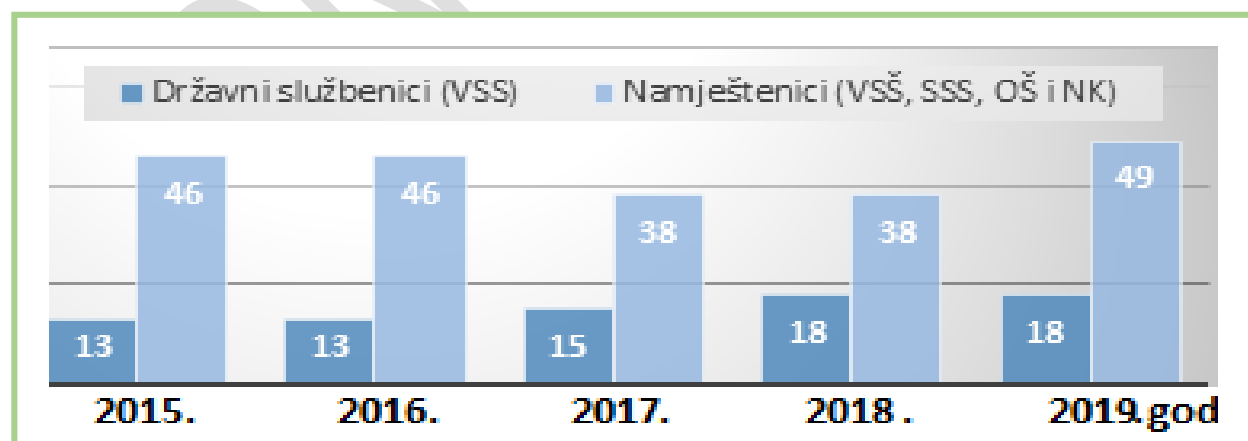

Izvor podataka: Jedinствeni općinski organ uprave Općine Čelić

U strukturi zaposlenih, državni službenici u ukupnom broju u ovom trenutku čine 27%, a namještenici i ostali zaposlenici 73%, što je vrlo nepovoljno, s obzirom da se uloga uprave ostvaruje kroz obavljanje poslova osnovne djelatnosti koje obavljaju državni službenici. Zato će u budućnosti, kad to mogućnosti budu dozvoljavale, biti potrebno zapošljavati visokoobrazovane kadrove.

Grafikon br. 36

Odnos zaposlenih državnih službenika i namještenika

Izvor: Jedinствeni općinski organ uprave Općine Čelić

S obzirom na mnogobrojne nadležnosti Općine, uprava u svom radu primjenjuje veliki broj zakona i drugih propisa. Zakoni se donose na različitim nivoima vlasti i često su kontradiktorni, pisani nerazumljivo, što dovodi do različitog tumačenja i negativnog sukoba nadležnosti. Problem je i nedonošenje provedbenih propisa, ili njihovo donošenje znatno nakon utvrđenih rokova. Problem rješavanja zahtjeva građana djelomično izvan utvrđenih, propisanih rokova je problem cjelokupnog sistema državne uprave i to nije ekskluzivitet samo Općine Čelić. Razlozi su pored subjektivnih, najčešće i objektivni, unutar propisanih procedura pribavljanje dokaza je često dugotrajno. Potrebno je uspostaviti sisteme za povećanje efikasnosti uprave, kroz redovnu obuku državnih službenika poboljšavati kompetentnost javne uprave, ravnomjernom podjelom poslova i utvrđivanjem rokova za izvršavanje poslova, kao i uspostavom aktivnog sistema ocjenjivanja i nagrađivanja postići visoki stepen efikasnosti uprave.

Značajan doprinos efikasnosti javne uprave općenito je i organizovanje seminara, ili drugih oblika usavršavanja zaposlenih u organima uprave o stručnim pitanjima iz nadležnosti Općine, čime se postiže profesionalizam javne uprave, kao preduslov uspješnog razvoja koji se odnosi na institucionalnu strukturu. Procedure po kojima se rješavaju zahtjevi građana su duge i komplikovane, građani moraju na više mjesta tražiti i čekati potrebne dokumente za postupke pred organima uprave. Potrebno je skratiti i pojednostaviti procedure pribavljanja po službenoj dužnosti podataka o činjenicama o kojima Općina vodi službene evidencije (uspostaviti sistem „kolanja papira, a ne ljudi“), što je i zakonska obaveza organa uprave.

Detektirana je nepovoljnost u činjenici da državni službenici u ukupnom broju u ovom trenutku čine 27%, a namještenici i ostali zaposlenici 73%. Osnovni strateški izazov uprave u budućem planskom razdoblju predstavlja zapošljavanje visokoobrazovane kadrove. Prvenstveno se to odnosi na stručne kadrove unutar stručnih tijela ili novoformiranih agencija za pojedine sektore. Unutar lokalne administracije detektovano je veliki broj baza podataka koje treba urgentno uraditi od dijaspore, e-građanstava itd...

4.6.8. PREDNOSTI, NEDOSTACI, PRILIKE I RIZICI

Kao najveće prednosti mogu se naglasiti strukturizirana i efikasna lokalna uprava unutar mogućih trenutnih okvira, kompetentnim djelatnicima u pripadajućim odjelima, zadovoljavajućem dosadašnjem nivou infrastrukturnih investicija i započetim izradama PPU-a i pojedinačnih sektorskih strategija.

Kao najveći nedostaci, detektirani su nezainteresiranost građana za sudjelovanjem u javnim raspravama o prostornim planovima, nepostojanje odgovarajućih stručnih podloga, stavova i smjernica i još uvijek neriješena imovinsko–pravna pitanja za zemljišta koja su od vitalnog značaja za razvoj Općine.

Prilike koje se mogu ukazati jesu iznimne u smislu pozicije Općine, velikih mogućnosti za razvoj u svim sektorima, dijaspori, EU fondovima, planiranim investicijama u infrastrukturi s viših nivoa vlasti.

Kao najveći rizici su nedefinirane vlasničke strukture, nedovoljno sredene zemljišne knjige, nepostojanje baze podataka iz raznih sektora, manjak stručnih agencija i organizacija za pojedine sektore i iseljavanje stanovništva.

4.7. ZAŠTITA OKOLIŠA

Zaštita okoliša sve više predstavlja ne samo deklarativno već suštinski element svake privredne i društvene aktivnosti. Bosna i Hercegovina iako još nije članica EU, ali bez alternative postat će u doglednom periodu, također sve više prihvaća postulate nove/čiste ekonomije. Jasno je postalo da svaka aktivnost, ili pokretanje projekata, sadrži ključni element zaštite okoliša, i sama uspješnost bilo kojeg projekta valorizira se osim finansijske i sa stanovišta okoliša. Ova strategija je u potpunosti naslonjena na element zaštite okoliša i kao takva omogućava općinskim planovima i općinskim projektima prednosti u odnosu na ostatak države pri prikupljanju fondova, a i samoj realizaciji projekata i zacrtanih ciljeva.

4.7.1. STANJE ZRAKA

Za područje općine Čelić, ustajalo je mišljenje da ovo lokalno područje ima kvalitetan, zdrav i čist zrak. Ovakvo mišljenje je, prije svega, zasnovano na činjenici da na području Općine u prošlosti nije bilo većih industrijskih zagađivača zraka, a prema podacima Federalnog ministarstva okoliša i turizma o izdanim okolišnim dozvolama ni danas na području Općine nema većih zagađivača.

Pod zagađenim zrakom podrazumijeva se zrak koji u sebi sadrži materije koje su štetne za ljudski organizam, floru i faunu, prirodna i čovjekovim radom stvorena dobra.

Na prostoru Općine ne postoje izgrađeni značajni industrijski sistemi koji za svoje potrebe koriste fosilna goriva. Međutim, mogu se identifikovati lokalni izvori koji utiču na kvalitet zraka.

Ti izvori su javna i privatna preduzeća, javne ustanove i domaćinstva koja za svoje potrebe koriste razne vrste goriva - nafta, ugalj, zemni gas i sl. Prije svega nepovoljan i ključan utjecaj imaju dva privredna giganta TE Tuzla i TE Ugljevik. Također, u izvore zagađenosti zraka spadaju emisije zagađenosti zraka nastale u udaljenim prekograničnim područjima kao posljedica zračnih strujanja i kretanja vjetra u atmosferi, emisije zagađenosti zraka porijeklom od automobila i drugih mobilnih izvora koji za pogonsko gorivo koriste naftu i njene derivate.

Upravljanje kvalitetom zraka znači pratiti pojave zagađenja i analizirati stanje, odnosno potrebno je uspostaviti sistem praćenja kvaliteta zraka. Kako na prostoru općine Čelić nije uspostavljen sistem za praćenje kvaliteta zraka, o kvalitetu zraka može se govoriti na osnovu određenih procjena.

U domaćinstvima je izraženo postavljanje ložišta i grijnih instalacija po vlastitom nahođenju. Kao gorivo za loženje najviše se koristi drvo, ugalj i nafta.

Detektovani problemi leže u nekoliko činjenica poput toga da nema mjernih stanica za kontrolu kvaliteta zraka kao niti povremenih mjerenja. Nadalje, nema registra zagađivača i nadzora nad njima u široj regiji, nema planova aktivnosti, dokaza i procjena utjecaja na životnu sredinu. Naprotiv, planirana je još jedna TE izgradnja u Tuzli, a nema toplifikacione infrastrukture.

4.7.2. STANJE VODNIH RESURSA

Voda kao prirodni resurs postaje sve značajnija i cjenjenija. Gledajući na lokalnoj razini, voda i vodni resursi su stavljeni u funkciju snabdijevanja građanstva dovoljnim količinama pitke vode, za razvoj turizma, za proizvodnju električne energije i za navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta.

Na području općine Čelić nalaze se brojne, manje rijeke kao što su rijeka Šibošnica i Gnjica. Radi se o rijekama koje su, i pored opće zagađenosti okoline u današnjim vremenima, uspjele ostati koliko toliko nezagađene i predstavljaju veliki potencijal.

Najveći potencijal na ovom području leži u podzemnim vodama odnosno velikim podzemnim bazenima i vodnim žilama. U ovom potencijalu leži ogroman potencijal i za poljoprivredu ali i za turizam i zaštitu okoliša. Jednim pravim projektom na cijeloj teritoriji općine, koji bi omogućio

jeftiniji iskop i skladištenje podzemnih voda na površini, mogao bi značiti nevjerovatnu prednost u razvoju općine za jedno duže vremensko razdoblje.

Fekalne i oborinske vode, koje se kanalizacionim sistemom odvede bez tretmana - prečišćavanja ispuštaju u rijeke, predstavljaju veoma velik ekološki problem kako za općinu Čelić tako i za općine nizvodno.

Pored toga, zbog starosti, oštećenja i nekvalitetnih cijevi velika količina kanalizacionih voda završava u podzemnim vodama.

Veoma velik problem predstavljaju potencijalni zagađivači benzinske pumpe, autopraonice, auto-mehaničarske radionice i druga postrojenja koja nemaju uređaje za prečišćavanje otpadnih voda.

Na prostoru općine Čelić nema instaliranih energetske kapaciteta i u proteklom periodu rađene su uglavnom studije istraživanja hidroenergetskih kapaciteta na vodotokovima u ovom regionu.

Dužina poplavno rizičnih vodotoka na teritoriji općine je 40,5 km po podacima iz 2015. godine. Općina u kontinuitetu, a u skladu sa mogućnostima Budžeta i drugih raspoloživih izvora, radi na uređenju vodotoka, sanaciji i čišćenju korita itd.

Stanje kvaliteta vodotoka na području općine Čelić, iako ne postoje adekvatni podaci, zadovoljavajući je i uglavnom je ugroženo lokalnim zagađivačima sa kućnim otpadom, krupnim otpadom i plastikom. Osnovni problemi zaštite površinskih i podzemnih voda na teritoriji općine nastaju zbog neizgrađenosti infrastrukturnih objekata kanalizacije, zbog niske svijesti građana o očuvanju životne sredine, odlaganje kućnog otpada, krutog otpada, opasnih materijala na području općine koje nije riješeno na adekvatan način. Svakako treba naglasiti nekontrolisanje zaštite zemljišta po pitanju upotrebe umjetnih đubriva i zaštitnih sredstava.

4.7.3. STANJE ZEMLJIŠTA

Čisto i zdravo poljoprivredno zemljište ima veliku ulogu i značaj u životu i radu lokalnog stanovništva. Veliki je broj članova lokalne zajednice čiji je izvor prihoda i svakodnevne egzistencije u direktnoj vezi sa kvalitetom zemljišta.

Tlo na području općine Čelić podvrgnuto je intenzivnoj poljoprivrednoj obradi, a nju neminovno prati upotreba sve veće količine zaštitnih sredstava koja završavaju u tlu. Većina poljoprivrednog tla na području općine pokazuje znakove infekcije i kontaminacije. Usljed sve izražajnije pojave oštećenja tla, direktno boravkom na takvom tlu ili indirektno, preko poljoprivrednih proizvoda, ili

preko životinja i njihovih proizvoda sa terena, dolazi do izravnog ugrožavanja zdravlja ljudi. Na području općine Čelić su prisutna onečišćenja od otpadnih voda iz naselja, eksploatacijom kamena i šljunka, odlaganjem krutog otpada na nesanitarnim odlagalištima, hemijskim sredstvima koje se koriste u poljoprivredi, mjestimičnim djelovanjem erozivnih bujičnih tokova, požarima i poplavama. Uz glavne ceste prisutna su onečišćenja tla od ispušnih plinova automobila, ulja, goriva, trošenja kočionog sistema i pneumatika.

Fizički gubitak poljoprivrednog zemljišta varira iz godine u godinu. U 2015. godini iznosio je 2 ha, 2016. godine 0,5 ha, 2017. godine 1 ha, 2018. godine 0,5 ha, 2019. godine 1 ha.

Površinske eksploatacije šljunka, pijeska, gline, dolomitne sitnježi može ozbiljno da ugrožava zemljišne površine. Čovjekove nesmotrene aktivnosti kroz nekontrolisanu sječu šume, nekontrolisano deponovanje materijala, često uzrokuje pojavu klizišta, koja mogu da trajno upropaste značajne zemljišne površine.

Miniranost zemljišta na području općine Čelić je zanemariva, jer površina miniranog zemljišta iznosi 0,6% od ukupne površine, ali je neophodno poduzeti radnje kako bi se i ove površine očistile od mina.

U cilju utvrđivanja stanja onečišćenja tla i provođenja mjera zaštite, bilo bi potrebno organizirati monitoring tla na poljoprivrednim površinama, posebno na teške metale: Pb, Cd, As, Ni, Cr, Cu, Zn, Fe, pesticide i herbicide. Predlažu se mjere zaštite i sanacije: izgradnja kanalizacionih sistema u glavnog kolektora kao i prečišćivača za komunalne otpadne vode naselja; saniranje starih kamenoloma i šljunkara ublažavanjem pokosa i hortikulturnim uređenjem, kontrolisana i čista eksploatacija šljunka i kamena, sanitarno uređenje divljih deponija i deponija u korištenju, ograničavanje upotrebe umjetnih gnojiva i hemijskih sredstava u poljoprivredi. Treba istaknuti potrebu uvođenja potpune zabrane odlaganja i ispuštanja otpadnih voda u korita rijeka i vodotoka, kao i potpuna zabrana korištenja vode za navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta iz istih vodotoka. U smislu dizajna upotrebne vrijednosti zemljišta (povećanje plodnosti zemljišta) trebalo bi postepeno pristupiti provođenju određenih mjera uređenja, najčešće agrotehničku melioraciju.

4.7.4. STANJE ŠUMSKIH EKOSISTEMA

U dosadašnjem korištenju šuma, dominantnu ulogu ima proizvodnja i korištenje drvene mase, dok se ostalim mogućnostima korištenja šuma nije poklanjala dovoljna pažnja. Sakupljanje tzv. sporednih šumskih proizvoda (ljekovito bilje, gljive, šumski plodovi, puževi i slično) vrlo je neorganizovano.

Uglavnom su zanemarene opće korisne funkcije šuma, kao što je proizvodnja kiseonika i vezivanju ugljenika iz atmosfere, zaštiti zemljišta od erozivnih procesa, očuvanju biodiverziteta biljnih i životinjskih vrsta, ublažavanju ekstremnih temperatura, regulisanju vodenog režima i zaštiti voda, smanjenju buke i prostoru za odmor, rekreaciju, rehabilitaciju, obrazovanje i istraživanje.

Ugroženost šuma od svih štetnih utjecaja može se podijeliti na štete koje prouzrokuje čovjek svojim svjesnim i nesvjesnim radom i štete od insekata, biljnih bolesti i raznih emisionih uzročnika.

Čovjek čini štete bespravnom prisvajanjem šumskog zemljišta, prisvajanjem i oštećenjem šumskog drveća, nekontrolisanim odlaganjem otpada kao i nekontrolisanim loženjem vatre u šumi i njenoj neposrednoj blizini što dovodi do pojave šumskih požara koji uništavaju čitave komplekse šuma i šumskog zemljišta.

Šumama i šumskim zemljištem na području općine Čelić gazduje se shodno Zakonu o šumama Federacije Bosne i Hercegovine (Sl. novine F BiH broj: 20/02).

Tabela br. 43

Sastav šumskih kultura na području općine Čelić

Kategorije	Društveno vlasništvo	Privatno vlasništvo	Ukupno	
			u ha	u %
Visoke šume	3.232	89	3.321	21,0
Niske šume	5.881	1.194	7.075	44,7
Šikare	2.655	24	2.679	16,9
Goleti	2.120	38	2.158	13,6
Neproduktivne površine	585	-	585	3,7
Ukupno	14.473	1.345	15.818	100

Izvor podataka: Prostorni plan Općine Čelić

4.7.5. UPRAVLJANJE OTPADOM

Postojeća regionalna deponija krutog otpada locirana je u Bijeljini. Deponija je ograđena radi neovlaštenog ulaska lica i divljih životinja.

Općina Čelić je u saradnji sa susjednim općinama (Bijeljina, Lopare, Teočak i Ugljevik) formirala JP "EKO-DEP" u Bijeljini, čija je osnovna djelatnost odlaganje komunalnog otpada.

Količina čvrstog otpada koja se prikupila na području Općine Čelić procjenjuje se na 330 t / mjesečno. Odlaganje komunalnog otpada na regionalnu deponiju do sada nije bilo izvodljivo iz razloga nedovoljne tehničke opremljenosti preduzeća, kao i velike udaljenosti općine od same deponije u Bijeljini.

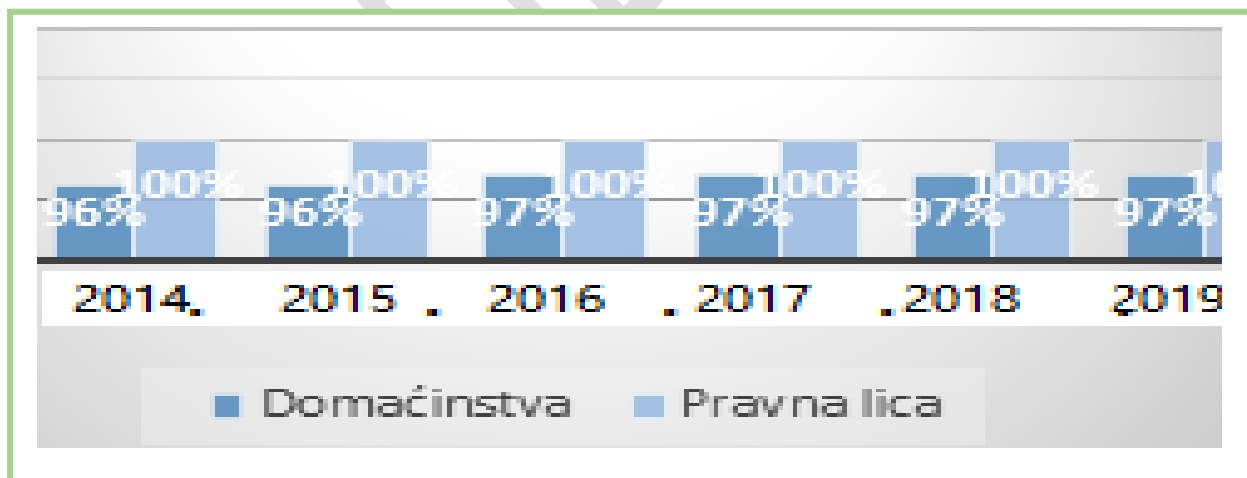
U narednom periodu se mora pronaći način da se komunalni otpad, prije svega, razdvaja na lokalnoj deponiji, kako bi se iz njega izdvojio sav koristan komunalni otpad, a da se preostali dio odvozi na regionalnu deponiju.

U ranijem periodu započeli smo sa realizacijom projekta prikupljanja upotrebljivog otpada od pravnih lica (karton i najlon), a u toku 2019. godine pokrenuta je realizacija projekta primarnog odvajanja komunalnog otpada od domaćinstava, a koji se presuje i zatim prodaje na tržištu. Krajnji cilj ovog projekta jeste da se sva domaćinstva uključe u aktivnost primarnog razdvajanja komunalnog otpada.

Projektom izgradnje regionalne spalionice krutog otpada bio bi ogroman iskorak u razvoju kompletne Općine.

Grafikon br. 37

Stepen pokrivenosti općine odvozom smeća

Izvor podataka: JKP „Čistoća“ doo Čelić

Osnovni pravci daljnjeg razvoja prikupljanja, prijevoza, selektovanja i deponovanja čvrstog otpada se odnose na obezbjeđivanje finansijskih sredstava za nabavku opreme za prikupljanje i odlaganje otpada u skladu sa standardima, obezbijediti organizovan odvoz otpada sa cijelog područja općine

Čelić, obezbijediti uslove za selektirano odlaganje otpada i svakako raditi na podizanju svijesti građana o potrebi selektiranja otpada.

4.7.6. UPRAVLJANJE PROSTOROM I OKOLIŠEM

Bespravna gradnja je prisutna u urbanim i ruralnim područjima općine. Općina nema građevinskog inspektora te ne posjeduje podatke o bespravnoj gradnji za period do 2019. godine. Podaci za 2019. godinu (253 objekta – stambeni, poslovni i ostali) predstavljaju broj zahtjeva podnesenih za legalizaciju bespravno izgrađenih objekata.

Općina Čelić u urbanom dijelu raspolaže sa uređenim parkovskim površinama u ukupnoj površini od 1.000 m² te uređenim zelenim površinama 2.055 m². Te površine, kroz posmatrani period od 2015. do 2019. godine, konstantno su iste, jer je veoma malo ulagano u proširenje i izgradnju novih parkovskih površina.

Broj zasađenih stabala u 2015. godini je 34. U periodu od 2016. do 2017. godine nije zasađeno ni jedno stablo. U 2018. godini zasađena su dva stabla, a u 2019. nije ni jedno.

Što se tiče sadnica ukrasnog bilja, u 2015. godini zasađeno je 2.006 komada, u 2016. godini ni jedna sadnica, u 2017. godini 3.506, u 2018. godini 51, u 2019. godini.

Iz naprijed navedenog vidljivo je da se relativno više pažnje posvećuje sadnji ukrasnog bilja, dok je sadnja stabala za posmatrani period veoma loša.

Potrebno je posvetiti pažnju „podmlađivanju“ postojećih aleja, kao i zasadima novog drveća na mjestima gdje je to moguće, a pogotovu u urbanom dijelu i uz prometnice. Također je veoma važno posvetiti posebnu pažnju utopljavanju javnih objekata u cilju poboljšanja energetske efikasnosti.

4.7.7. ZAŠTITA PRIRODNOG BIODIVERZITETA

Biodiverzitet predstavlja neprocjenjivo prirodno bogatstvo i biološki resurs i ima veliki značaj za ekološki kvalitet životne sredine u lokalnoj zajednici i šire, naučno istraživanje i stručnu edukaciju, praktično korištenje prirodnih resursa i estetski eko turizam.

Ovo područje je bogato florom i faunom tako da tu, većim dijelom godine, dolaze lovci na sitnu divljač i sl. Monitoring nad ovim staništem se vrši putem kontrolora lovočuvara.

Povoljan geografski položaj, reljef, umjereno–kontinentalna klima, geomehanički i pedološki sastav zemljišta i veoma povoljne hidrološke prilike, omogućili su da se na području općine Čelić razvije mnogobrojni i različit biljni i životinjski svijet.

Glavni predstavnici biljnog svijeta na prostoru Općine su razne vrste livadskih trava, vještački uzgajane trave i djetelinsko-travne smjese, ljekovito bilje, vještački uzgajano ratarsko i povrtlarsko bilje, vještački uzgajano voće, šumsko drveće, drvenasto i poludrvenasto žbunje i šiblje, šumsko bilje koje daje korisne šumske plodove i razne vrste jestivih i otrovnih gljiva.

U šumama su zastupljene sljedeće vrste šumskog drveća: jela, bukva, smrča, grab, javor, jasen, hrast, bor, ariš te lipa, bagrem, vrba i iva u manjim količinama.

Područje Općine je naseljeno različitim kontinentalnim životinjskim vrstama.

Tabela br. 44

Lovno stanje divljači za sezonu 2019./2020.

Vrsta divljači	Proljetno brojno stanje
Medvjed	16
Srndać	346
Divlja svinja	177
Tetrijeb	15
Zec	346
Fazan	504

Izvor podataka: Općina Čelić

Ovo Udruženje raspolaže sa 36.500 hektara ukupne površine lovišta od čega je 33.400 hektara lovna površina, a 3.100 hektara nelovna površina. U svom vlasništvu posjeduje lovno-tehničke objekte i to: 2 lovačka doma, 13 lovačkih kuća, 14 lovačkih koliba, 5 zatvorenih i 80 otvorenih čeka.

Sa područja općine Čelić na Privremenoj listi nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 33/02) Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika BiH nema spomenika.

Zaštita, očuvanje povoljnog statusa vrsta i stanišnih tipova ne znači strogu konzervaciju prostora, nego naprotiv, valorizaciju kroz održivo korištenje i integrirano konceptirane privredne aktivnosti.

4.7.8. UTJECAJ LOKALNE EKONOMIJE NA OKOLIŠ

Na području Općine u prošlosti nije bilo većih industrijskih zagađivača, a prema podacima Federalnog ministarstva okoliša i turizma o izdanim okolišnim dozvolama, ni danas na području Općine nema većih zagađivača.

Potencijalni zagađivači su objekti registrovanih djelatnosti koji nemaju uređaje za prečišćavanje otpadnih voda.

4.7.9. PREDNOSTI, NEDOSTACI, PRILIKE I RIZICI

Kao najvažniju aktivnost (time i priliku/snagu) na području zaštite okoliša možemo izdvojiti sanaciju odlagališta, projekt upravljanja sistemom odvodnje Općine Čelić, kompletnu podržavajuću administraciju i visoku svijesti uprave o okolišu. Kao najveće slabosti odnosno nedostaci izdvajaju se 100 divljih odlagališta otpada, nepostojanje sistema odvajanja korisnog otpada, nepostojanje katastra postojeće kanalizacije i slaba opremljenost JKP "Čistoća" d.o.o. Čelić za potrebe servisiranja otpada.

Prilika je malo, to su idejni projekt izgradnje spalionice komunalnog otpada sa javno-privatnim partnerstvom i pomoći iz fondova EU, te pokušaj uključivanja u Vladin program finansiranja rješavanja pročišćivača otpadnih voda. Prijetnje odnosno rizici su brojni. Nije u potpunosti završena sanacija, postoji sedam koncesijskih dozvola za šljunčarenje, inspeksijske službe su nedjelotvorne i neefikasne, još nema GUP-a. Treba naglasiti da općina Čelić brigom o prostoru i okolišu uspijeva održati stanje pod nadzorom.

Danas na cijelom prostoru nema značajnijih "napadnutih" područja koja bi zahtijevala obnovu i sanaciju zemljišta.

Tabela br. 45

Snage, slabosti, prilike i rizici

SNAGE	SLABOSTI
❖ Razvijena svijest uprave o potrebi očuvanja prostora i okoliša ❖ Kontinuitet prostornog uređenja ❖ Kompetentnost stručnih službi za obavljanje poslova prostornog uređenja i zaštite okoliša	❖ Nedovoljna spremnost građana za priključivanje na infrastrukturne sisteme ❖ Nedovoljno ubiranje općinskih naknada ❖ Nema cjelovitog katastra instalacija vodovoda i odvodnje

❖ Nova izrada sektorske strategije ❖ Izrađena komunikacijska strategija za podizanje svijesti o potrebi energetske efikasnosti ❖ U izradi Akcijski plan energetske održivog razvitka ❖ Stalni napori oko sanacija divljih odlagališta ❖ Postupno ostvarenje projekata oko osiguranja dovoljnih količina vodnih rezervi ❖ Neusklađeno upravljanje prostorom i okolišem ❖ Neodgovorno upravljanje državnim zemljištem i objektima u državnom vlasništvu	❖ Nepovezanost privrednih razvojnih odluka i saobraćajnih rješenja ❖ Razvojni procesi neusklađeni u nizinskim i brdskim područjima ❖ Nepostojanje pročešćivača otpadnih voda ❖ Nema sistema odvajanja korisnog otpada ❖ Nema provedbenih planova za realizaciju privrednih zona ❖ Prostorni planovi rade se prema zahtjevima vlasnika zemljišta a ne prema potrebama razvoja općine ❖ Neuređen sistem odvodnje ❖ Nagrđen i devastiran krajobraz riječnih korita usljed pretjerane eksploatacije sirovina i vode
PRILIKE	RIZICI
❖ Blizina Grada Tuzle ❖ Izgradnja obilaznice i autoputa na teritoriju općine ❖ Nepostojanje prostornog plana ❖ Mogućnost uključivanja u razne programe Vlade Federacije za rješavanje prečišćivača otpadnih voda	❖ Razilaženja s kantonalnom vlašću oko prioriteta ❖ Nemogućnost samostalnog odlučivanja i upravljanja na državnim posjedima ❖ Nedjelotvornost inspeksijskih službi ❖ Neprilagođenost opreme zaštite od visokih vodostaja ❖ Niska svijest građanstva o značaju očuvanja okoliša prirodnih resursa ❖ Nesređeni imovinsko–pravni odnosi ❖ Nisu utvrđeni prioriteta i dozvoljene razine šljunčarenja i vađenja kamena ❖ Kašnjenje u donošenju sektorskih strategija ❖ Nepostojanje općinskih agencija za upravljanje sektorskim strategijama ❖ Bespravna gradnja ❖ Neusklađenost između odredaba i provedbe zakona o šumama i zakona o zaštiti okoliša ❖ Zagađivanje izvorišta pitke vode i posljedično ugrožavanje lokalnih vodovoda

4.8. UPRAVLJANJE RAZVOJEM

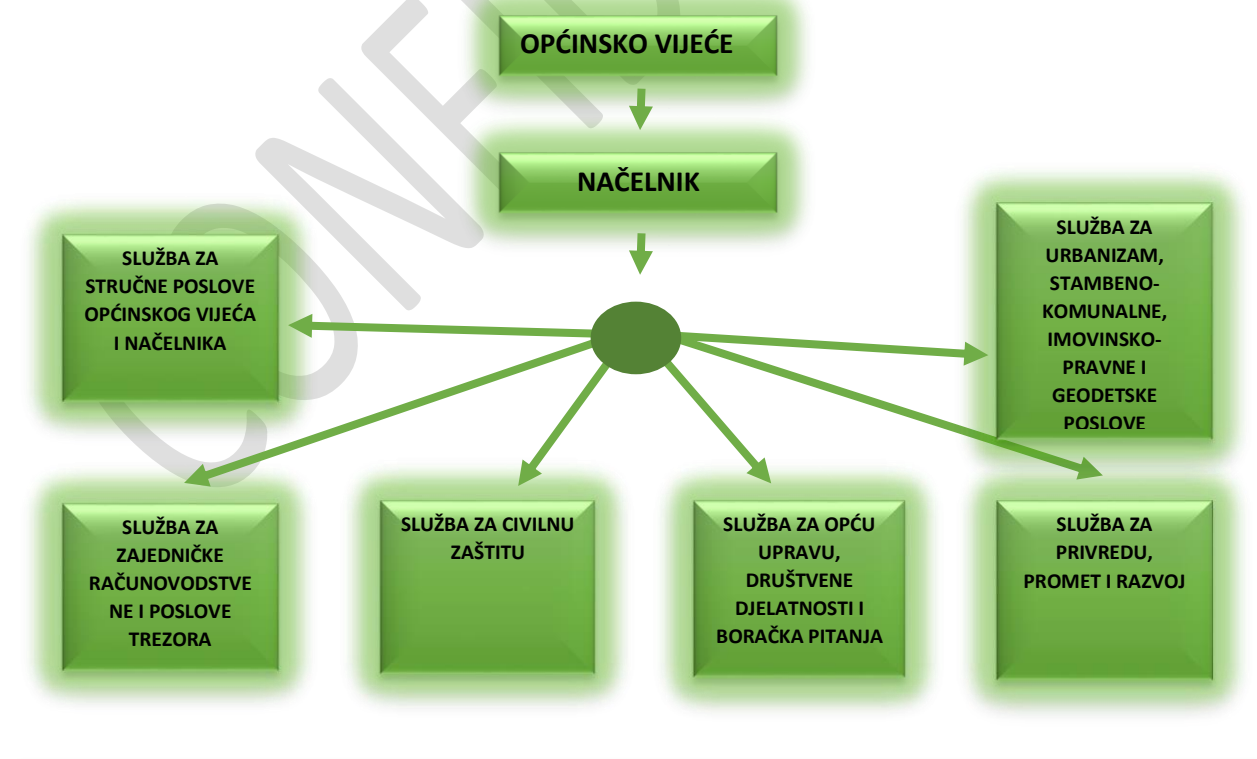
Upravljanje razvojem se ogleda na tri nivoa: državnom, kantonalnom i na nivou jedinice lokalne samouprave. Kako viši nivoi imaju slab ili nikakav uvid u stvarne potrebe lokalnog stanovništva, odnosno lokalne privrede, veći dio tereta pada na lokalnu samoupravu. U sistemu države BiH, većinu ovlasti i širinu ima kantonalna vlast, međutim, kao primjer, navest ćemo da Kanton nema niti jednu jedinu razvojnu Agenciju na nivoima lokalnih potreba. To je dovoljan pokazatelj da je kompletna briga i teret upravo na lokalnoj samoupravi.

4.8.1. INSTITUCIJE LOKALNE SAMOUPRAVE

Općina Čelić, kao jedinica lokalne samouprave, predstavlja jedan od najznačajnijih nosilaca za koordinaciju razvoja lokalne zajednica na području Općine.

4.8.1.1. ORGANIZACIJSKI KAPACITETI

Organigram općinske uprave Općine Čelić je prikazan u šemi dolje:

4.8.1.2. FINANSIJSKI KAPACITETI

Budžet jedinice lokalne samouprave akt je kojim se procjenjuju prihodi i primici, te utvrđuju rashodi i izdaci za jednu godinu, a omogućava finansiranje poslova i programa koje obavljaju upravna tijela jedinice lokalne samouprave radi ostvarivanja javnih potreba i prava građana koje se temeljem zakonskih propisa finansiraju iz javnih prihoda.

Visina planiranog godišnjeg budžeta općine Čelić za 2020. godinu iznosi blizu 3.500.000 BAM. Planirana visina budžeta za 2021. godinu iznosi blizu 3.000.000 BAM, a za 2022. godinu blizu 3.100.000 BAM. Više informacija o budžetu za 2020. godinu, odnosno projekcijama za 2021. i 2022. godinu, može se naći na web portalu općine Čelić.

4.8.1.3. PROVEDBENI KAPACITETI

Općina Čelić je do sada bila nosilac velikog broja razvojnih projekata od strateškog značaja za razvoj lokalne zajednice, u gotovo svim razvojnim područjima. Projekti su sufinansirani iz različitih izvora koje je općinska uprava uspjela ishodovati ne samo službenim već i privatnim angažmanom pojedinaca. Izvori sufinansiranja su dolazili iz dalekih istočnih zemalja pa sve do IPA fondova, različitim međudržavnim saradnjama na općinskim nivoima, sredstvima resornih ministarstava sa kantonalnog i federalnog nivoa, međunarodnih donacija, fondova federalnih Agencija za zaštitu okoliša i energetske efikasnosti, evropskih predpristupnih fondova, evropskih strukturnih i investicijskih fondova itd....

Među njima ističemo sljedeće projekte koji su vrlo uspješno realizirani i izvedeni:

- ❖ „Izgradnja društvenog doma II – faza, u MZ Sitari, Općina Čelić“ – Iznos: 51.166,93 BAM
- ❖ „Izgradnja glavnog kolektora upotrebljenih voda Brnjik – raskrsnica Šipovače – Vražići – Pločje“ – Iznos: 105.577,24 BAM
- ❖ „Sanacija postojećeg puta za naselje Todići, naselje Lukavica, djelomična sanacija ulice Osmana Zejčirovića od Mljekare lijevo u MZ Ratkovići, općina Čelić“ – 7.722,47 BAM
- ❖ „Unaprijeđenje i izgradnja infrastrukture za zaštitu okoliša, izgradnja sekundarne kanalizacione mreže Velino Selo II – faza, općina Čelić - Iznos: 21.750,00 BAM
- ❖ „Asfaltiranje – sanacija puta za povratničko naselje Mladići, općina Čelić“, I – Iznos: 57.310,58 BAM

- ❖ „Izgradnja munare uz džamiju „Gajevi“ Koraj, na području općine Lopare“ – Iznos: 39.676,22 BAM
- ❖ „Izgradnja spomen obilježja prvom šehidu na području sjevernoistočne Bosne i Hercegovine Abdulahu Kovačeviću u MZ Vražići, općina Čelić – Iznos: 14.991,22 BAM
- ❖ „Izgradnja termoizolacije na vanjskom omotaču zgrade JU Dom zdravlja Čelić“ – Iznos: 63.525,40 BAM
- ❖ Unapređenje i izgradnja infrastrukture za zaštitu okoliša u MZ Nahvioci, postavljanje prečištača otpadnih voda u funkciju“, Općina Čelić – Iznos: 18.052,00 BAM
- ❖ „Regulacija potoka Humačica u MZ Humci, Općina Čelić“ – Iznos: 49.994,51 BAM
- ❖ „Sanacija tri stambene jedinice za porodice Roma u okviru projekta (Rješavanje problema Roma u oblasti stambenog zbrinjavanja u općini Čelić, - Iznos: 23.166,24 BAM
- ❖ „Sanacija – rekonstrukcija lokalnog puta Plavi kamen – Drijenča u MZ Drijenča, općina Čelić“ – Iznos: 149.804,72 BAM
- ❖ „Utopljavanje objekta društvenog doma u MZ Drijenča, Općina Čelić“ – Iznos: 15.140,23 BAM
- ❖ „Obezbjedenje dodatnih količina pitke vode za sistem snabdijevanja MZ Nahvioci i MZ Šibošnica, Općina Čelić“ – Iznos: 41.200,00 BAM
- ❖ „Projekat uređenja i zaštite zemljišta općine Čelić“ – Iznos: 149.804,72 BAM
- ❖ „Dogradnja i sanacija objekta poslovno – proizvodne zone u Brnjiku“ – Iznos: 312.952,50 BAM
- ❖ „Izgradnja Doma kulture u MZ Donji Humci, Općina Čelić“ – Iznos: 192.794,87 BAM
- ❖ „Sanacija i asfaltiranje lokalnih puteva na prostoru općine Čelić“ – Iznos: 238.477,60 BAM
- ❖ „Sanacija i izgradnja ulične rasvjete na prostoru općine Čelić“ – Iznos: 25.580,82 BAM
- ❖ „Asfaltiranje i sanacija lokalnih puteva na području općine Čelić“ – Iznos: 413.136,48 BAM
- ❖ „Nabavka, isporuka i ugradnja elektromaterijala, opreme i izvođenje zemljišno – građevinskih radova na elektrifikaciji povratničkog naselja Visori, MZ Šibošnica, općina Čelić“ – Iznos: 163.800,00 BAM
- ❖ „Projekt Energetske efikasnosti zamjene javne rasvjete sa novom LED tehnologijom i sistemom nadzora, Javno - Privatno partnerstvo, na području općine Čelić“ – Iznos: 483.000,00 BAM

Provedbeni kapacitet općine Čelić ojačan je i preduzećima koja se nalaze u njezinom vlasništvu, ili dijelom suvlasništvu, a čiji pregled dajemo u tabeli br. 44

Tabela br. 46

Pregled preduzeća u kojima općina Čelić ima vlasnički udio

Rbr.	Naziv preduzeća	Vlasnički udio u %
1.	JKP „Čistoća“ d.o.o. Čelić	100
2.	JP „Veterinarska stanica“ d.o.o. Čelić	100

Izvor: Općina Čelić

4.8.1.4. LJUDSKI POTENCIJAL

U Općini Čelić na dan 31. 12. 2019. godine bilo je zaposlenih 50 službenika i namještenika (u koji broj nisu uključeni dužnosnici), od toga je 30 službenika i namještenika na neodređeno vrijeme. Također, bila su zaposlene 3 osobe na stručnom osposobljavanju, bez zasnivanja radnog odnosa.

U pogledu obrazovne strukture, može se reći da Općina ima 40% zaposlenika visoke stručne spreme i 60% žena. Općinski finansijski kapacitet omogućava i podugovaranje vanjskih usluga, odnosno „outsourcing-u“, koje su kompatibilne s potencijalima stalno zaposlenih osoba u direktnom i indirektnom sistemu javne uprave lokalne razine.

Dio koji je deficitaran i treba naglasiti urgentnost postupanja prema ovom problemu jeste nepostojanje Razvojne agencije općine Čelić i Turističke organizacije općine Čelić. Ove dvije institucije imaju funkciju sa posebnom svrhom, a koja se ogledaju u koordinaciji lokalnog razvoja na području lokalne zajednice, preduzetnička potpora u svim glavnim strategijskim sektorima i partner u različitim razvojnim programima i projektima, u regionalnom i prekograničnom kontekstu. A upravo ovaj prekogranični kontekst je ključan u sljedećem plansko-razvojnom razdoblju.

Posebno važne i ključne uloge tih agencija imat će u njihovim ulogama u pripremi i provedbi projekata koji budu finansirani sredstvima EU fondova.

4.8.1.5. PROVEDBENI KAPACITETI

Uz činjenicu neizbježnosti ulaska BiH u EU u nekom budućem razdoblju, treba naglasiti skori početak, odnosno otvaranje pretpristupnih pregovora BiH i EU, gdje se otvara pristup velikom broju različitih pretpristupnih fondova Evropske unije, a općinska uprava želi biti najspremnija za to poglavlje budućeg razvojnog ciklusa.

Razvojni projekti finansiraju se na osnovu postavljenih ciljeva, prioriteta i mjera definiranim nacionalnim strateško-planskim dokumentima. Ima mnogo operativnih programa pogotovo unutar evropskih fondova, a posebno značajan za općinu Čelić bit će operativni program ruralnog razvoja.

S tim u svezi, uprava Općine Čelić je već izvršila preliminarne radnje i dogovore sa najznačajnijim i najutjecajnijim pojedincima i agencijama za pripremu i aplikaciju različitim pretpristupnim fondovima Evropske unije.

4.8.2. PROSTORNO UREĐENJE

Općina Čelić ima usvojen Prostorni plan za period od 2012. do 2032. godine. Prema Prostornom planu Općine Čelić, zemljište općine Čelić je planirano u osnovne kategorije: građevinsko, poljoprivredno, industrijsko-privredno, turističko-rekreativne, šumsko, vodne i saobraćajne površine.

Općina Čelić ima važeći Urbanistički plan, koji je u primjeni od 2003. godine, čime je prostor općine definisan po pitanju gradnje, što stvara realnu pretpostavku za izgradnju stambeno-poslovnih objekata i objekata uslužne djelatnosti nakon čije će izgradnje biti upotpunjen s dovoljnim brojem objekata u svrhu turizma, ugostiteljstva, sporta, rekreacije itd. Trenutno se rade izmjene i dopune Urbanističkog plana - u fazi nacрта.

Prema važećoj Odluci o građevinskom zemljištu Općine Čelić, cijelo područje je zonirano u šest zona, a u skladu sa ovom Odlukom definiše se i obračun rente.

Popis nekretnina u posjedu Općine Čelić postoji. U okviru Jedinog općinskog organa uprave Općine Čelić postoji Služba za geodetske poslove i katastar nekretnina.

Planovi nisu samo važni iz aspekta korištenja prostora kao nenadoknadivog resursa, već predstavljaju instrument za upravljanje budućim ukupnim privrednim i društvenim razvojem Općine. Istovremeno, oni predstavljaju značajan indikator za potencijalne investitore.

4.9. ANALIZA BUDŽETA

Budžet općine Čelić predstavlja akt kojim se na temelju plana i analize utvrđuju prihodi i primici te rashodi i izdaci za proračunsku godinu, a sadrži i procjenu prihoda i rashoda te primitaka i izdataka za naredne dvije godine. Nakon formuliranja budžeta, načelnik Općine predlaže njegovo usvajanje i potrebno je budžet da se usvoji od strane Općinskog vijeća.

Prilikom planiranja budžeta Općine Čelić, vodi se računa da se zadovolje sve potrebe stanovnika, jedinice lokalne samouprave kroz kvalitetno pružanje javnih usluga, izgradnju komunalne infrastrukture, objekata za obrazovanje, kulturu, sport i drugo, a sve prema planiranoj politici razvoja općine Čelić.

4.9.1. PREGLED PRIHODA U UKUPNOM BUDŽETU

Prilikom izrade izvršenja Budžeta posebnu pažnju treba posvetiti analizi:

- ❖ izvornih prihoda koje čine porezni i neporezni prihodi i
- ❖ rashoda i izdataka koji su zakonom ili odlukama Općinskog vijeća propisani i definisani.

Tabela br. 47

Učešće poreznih i neporeznih prihoda u Budžetu Općine Čelić od 2015. do 2019. godine

GODINA	POREZNI PRIHODI		NEPOREZNI PRIHODI		UKUPNO OSTVARENI PRIHODI
	KM	%	KM	%	KM
2015.	1.627.903,00	49,80	915.189,00	24,97	2.268.180,00
2016.	1.539.173,00	57,29	940.389,00	25,10	2.670.555,00
2017.	1.485.805,00	49,01	846.273,00	21,35	3.842.835,00
2018.	1.687.926,00	51,99	1.235.085,00	24,39	3.989.565,00
2019.	1.828.487,00	62,04	1.312.625,00	33,33	2.954.070,00

Izvor: Služba za zajedničke računovodstvene i poslove trezora

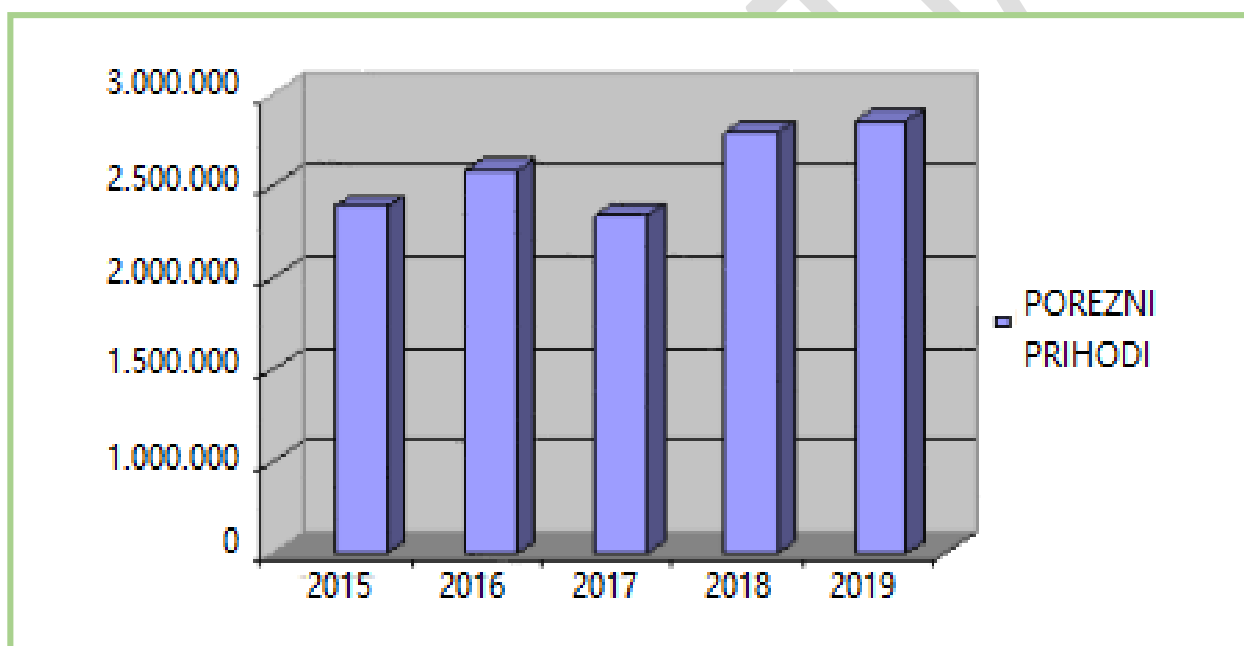

4.9.2. KRETANJE POREZNIH PRIHODA

Nagli rast poreznih prihoda je zabilježen već u 2018. godini. U 2019. godini porast poreznih prihoda je nastavljen u odnosu na 2018. godinu, a indirektni porezi su bili veći za 4,79 %.

Prihodi od indirektnih poreza zavise od ukupne bruto naplate i koeficijenata raspodjele na niže nivoe vlasti, dok porez na imovinu zavisi od prometovanja nekretnina, kao i kantonalnih propisa.

Grafikon br. 38
Porezni prihodi

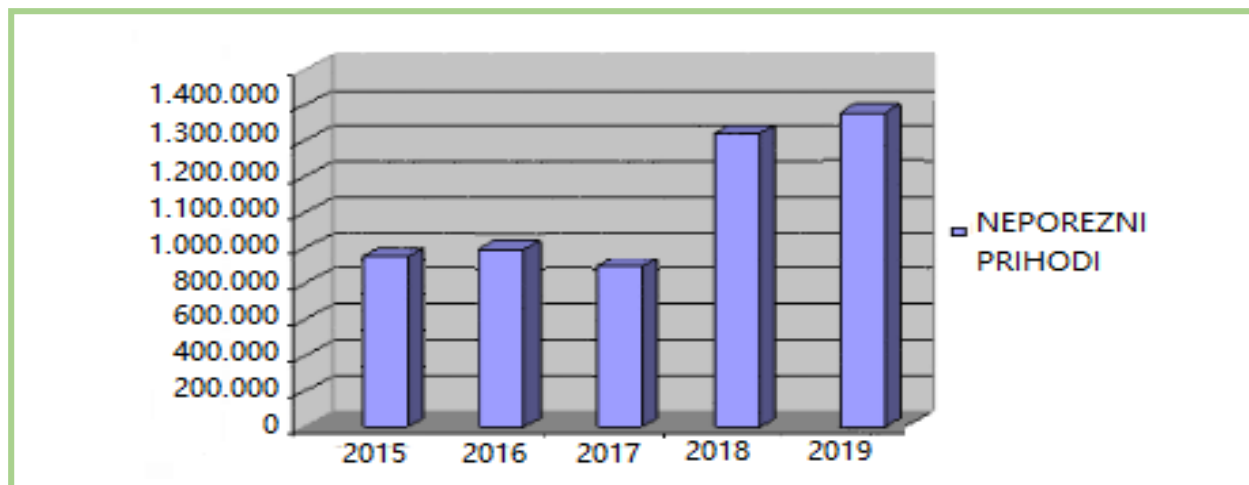
Izvor: Služba za zajedničke računovodstvene i poslove trezora

Neporezni prihodi (takse, naknade, neplanirane donacije u bužetu, vlastiti prihodi) su u padu u 2016. godini, a povećanje u 2018. i 2019. godini je uslijedilo zbog doznačavanja donacija od viših nivoa vlasti koje nisu bile planirane u Budžetu.

Neporezni prihodi najvećim dijelom zavise od odluka koje donosi Općinsko vijeće, angažovanosti službi organa uprave na naplati taksa i naknada, preduzimanja određenih radnji Ministarstva privrede TK na naplati koncesionih naknada, te pružanja usluga građanima.

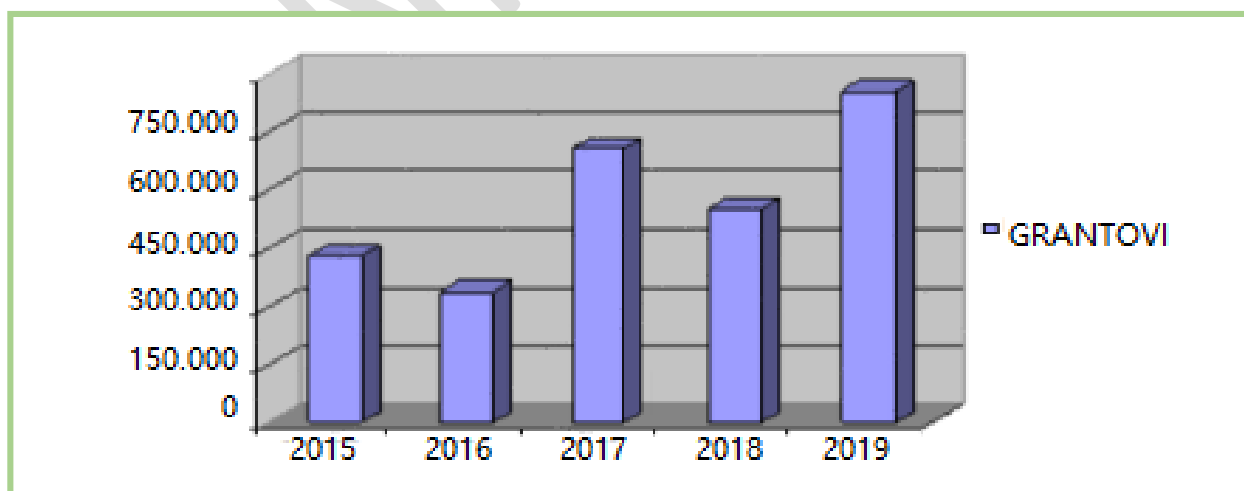
Grafikon br. 39
Neporezni prihodi

Izvor: Služba za zajedničke računovodstvene i poslove trezora

Primljeni tekući transferi najvećim dijelom zavise od odobrenih projekata na koje je Općina aplicirala, kao i raspoloživosti sredstava na budžetima viših nivoa vlasti. Po osnovu grantova Općini je najviše doznačeno sredstava u 2017. i 2018. godini, kad je i prilikom PDV bio značajan, da bi već u 2019. godini sa padom prihoda i dodjela sredstava za određene projekte bila svedena na minimum.

Grafikon br. 40
Dodijeljeni grantovi sa svih nivoa vlasti Općini Čelić od 2015. do 2019.godine

Izvor: Služba za zajedničke računovodstvene i poslove trezora

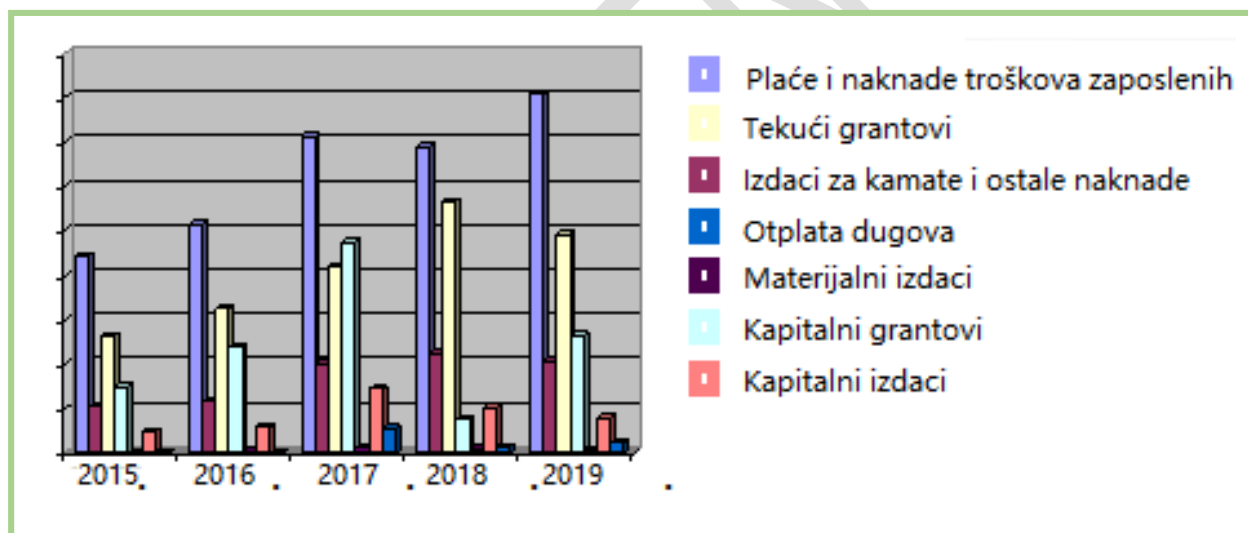
Posmatrajući ostvarene rashode i izdatke u periodu od 2015. do 2019. godine, može se zaključiti da su bili najveći u 2017. i 2019. godini upravo zbog povećanja prihoda od indirektnih poreza kao i doznačenih grantova za određene projekte.

U 2019. godini zbog pada prihoda dolazi do manjeg izdvajanja za kapitalne izdatke, realizuju se oni projekti za koja su obezbijeđena sredstva. Međutim ne dolazi do smanjenja tekućih izdataka što općinski budžet dovodi u deficit.

4.9.3. STRUKTURA PRIHODA PREMA FUNKCIONALNOJ KLASIFIKACIJI

Grafikon br. 41

Ostvareni rashodi i izdaci po ekonomskoj klasifikaciji

Izvor: Služba za zajedničke računovodstvene i poslove trezora

Iz grafikona br. 44 vidljivo je da su najveća izdvajanja u općinskom budžetu za plaće i naknade troškova zaposlenih, kao i tekućih grantova, a da su najmanja izdvajanja za kapitalne izdatke i kapitalne grantove, što dovodi do zaključka da budžeti u općini Čelić nisu razvojni već potrošački.

Plaće i naknade troškova zaposlenih u ostvarenim izvornim prihodima učestvuju od 46,46% do 52,32 %, kako je prikazano po godinama.

U periodu od 2015. do 2019. godine plaće i naknade zaposlenih pokazuju tendenciju rasta iz sljedećih razloga:

- ❖ u toku 2017. godine dolazi do povećanja plaća uslijed rasta prihoda,
- ❖ pripajanje Općinske vatrogasne službe Službi za civilnu zaštitu i zaštitu od požara,
- ❖ zapošljavanje pripravnika,
- ❖ zapošljavanje službenika na određeno vrijeme,
- ❖ zapošljavanje službenika u stalni radni odnos.

Što se tiče materijalnih izdataka povećanje je izraženo od 2018. godine iz sljedećih razloga:

- ❖ povećanje sredstava za prijevoz učenika,
- ❖ uvrštavanje sredstava za volontere,
- ❖ angažovanje po ugovoru o djelu,
- ❖ povećanje naknade vijećnicima,
- ❖ pripajanje Općinske vatrogasne službe Službi za civilnu zaštitu i zaštitu od požara,
- ❖ plaćanje komisija.

Tekući grantovi u periodu od 2015. do 2019. godine pokazuju odstupanja po godinama, a koja su zavisila od:

- ❖ godine provođenja izbora,
- ❖ poštivanja Zakona o sportu TK,
- ❖ izdvajanja iz budžetske rezerve,
- ❖ visine podsticaja za poljoprivrednu proizvodnju,
- ❖ donacija za udruženja,
- ❖ finansiranja udruženja,
- ❖ visine pomoći za porodilje,
- ❖ doznačenih sredstva za raseljena lica od viših nivoa vlasti,
- ❖ načina finansiranja JU „Općinski fond za komunalne djelatnosti i infrastrukturu“.

Kapitalni grantovi i izdaci za nabavku osnovnih sredstava najvećim dijelom zavise od grantova doznačenih sa viših nivoa vlasti. Po tom osnovu, najviše sredstava je doznačeno u 2017., 2018. i 2019. godini, kad je priliv od PDV na svim nivoima bio značajan. Pošto je općina Čelić imala status nerazvijene općine na TK, u 2018. godini Kanton je doznačio značajna sredstva za realizaciju kapitalnih projekata. U tom periodu zbog većeg priliva sredstava Općina je učestvovala u sufinansiranju određenih projekata, kao i u nabavci osnovnih sredstava (izgradanja semafora, kupovina stanova, izrada planova...).

4.9.4. KREDITNA ZADUŽENOST I KREDITNI POTENCIJAL

Prema Zakonu o dugu, zaduživanju i garancijama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH“ broj: 86/07), gradovi i općine se mogu dugoročno zaduživati ukoliko u vrijeme zaduživanja iznos servisiranja ranijih kreditnih obaveza koje dospijevaju u svakoj narednoj godini uključuju i servisiranje novog zaduživanja i sve garancije koje je dala Općina ne prelazi 10% ostvarenih prihoda u protekloj godini.

Trenutna općinska sposobnost zaduživanja (godišnji limit) – ukupno ostvareni prihodi u 2019. godini :

$$3.482.609,58 \text{ KM} \times 10 \% = \underline{348.260,96 \text{ KM}}$$

Tabela br. 48

Sposobnost zaduživanja općine Čelić

Godišnji limit	Trenutno zaduženje	Moguće dodatno godišnje zaduženje
348.260,96 KM	186.195,00 KM	162.065,96 KM

Izvor: Služba za zajedničke računovodstvene i poslove trezora

Do granice godišnjeg limita Općina je u 2018. godini imala mogućnost dodatnog zaduženja u iznosu od 162.065,96 KM.

Općina trenutno ima u otplati dva kredita:

- ❖ otplatu kredita Sparkasse bank za finansiranje projekta/programa za razvoj lokalne zajednice Čelić. Kredit je reprogramiran i otplaćuje se do maja 2021. godine uz kamatnu stopu od 7,5 % fiksno.

Tabela br. 49

Kretanje kreditnih zaduženja do 2025. godine

	2020	2021	2022	2023	2024	UKUPNO (u KM)
Predviđene otplate po ranije ugovorenim kreditima (ukoliko postoje)	186.195,00	186.195,00	186.195,00	186.195,00	186.195,00	930.975,00

Izvor: Služba za zajedničke računovodstvene i poslove trezora

4.9.5. PROJEKCIJE PRIHODA DO 2025. GODINE

Tabela br. 50

Projekcije prihoda Budžeta Općine Čelić do 2025. godine

VRSTA	Po planu za 2020. godinu	PROJEKCIJA				
		2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
POREZNI PRIHODI	1.795.125,00	1.730.019,00	1.822.779,00	2.393.370,00	2.615.320,00	2.842.310,00
Porez na dobit pojedinaca i preduzeća	100,00	200,00	300,00	10.000,00	20.000,00	40.000,00
Porez na imovinu	154.000,00	145.152,00	152.410,00	171.530,00	190.500,00	213.200,00
Porez na plaće - dohodak	366.613,00	377.082,00	395.340,00	410.610,00	414.820,00	419.110,00
Prihodi od indirektnog oporezivanja	1.274.212,00	1.207.385,00	1.274.429,00	1.791.230,00	1.970.000,00	2.130.000,00
Ostali porezi	100,00	200,00	300,00	10.000,00	20.000,00	40.000,00
NEPOREZNI PRIHODI	1.383.221,00	698.460,00	787.800,00	2.023.720,00	2.295.822,00	2.484.822,00
Općinske takse i naknade i prihodi od pružanja usluga	499.434,00	576.460,00	587.800,00	791.000,00	811.000,00	838.000,00
Posebne naknade	109.736,00	122.000,00	142.000,00	157.470,00	189.000,00	192.000,00
Tekuće potpore / grantovi	768.921,00	-	-	808.250,00	916.822,00	966.822,00
Kapitalni primici	5.130,00	-	-	147.000,00	140.000,00	130.000,00
Donacije	-	-	-	50.000,00	149.000,00	248.000,00
Sredstva na posebnim računima	-	-	58.000,00	70.000,00	90.000,00	120.000,00
SVEUKUPNO	3.178.346,00	2.419.479,00	2.610.579,00	4.417.090,00	4.911.142,00	5.327.132,00

Izvor: Služba za zajedničke računovodstvene i poslove trezora

Tabela br. 51

Projekcije rashoda Budžeta Općine Čelić do 2025. godine

VRSTA	Po planu za 2020. godinu	PROJEKCIJA				
		2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Ukupni troškovi plaća	1.113.780,00	1.093.479,00	1.148.329,00	1.293.360,00	1.448.000,00	1.622.000,00
Plaće	885.400,00	870.310,00	913.830,00	969.760,00	1.080.000,00	1.230.000,00
Naknade	134.300,00	131.150,00	137.800,00	189.610,00	230.000,00	240.000,00
Doprinosi na teret poslodavca	94.080,00	92.019,00	96.699,00	133.990,00	138.000,00	142.000,00
Izdaci za materijal i usluge	497.083,00	525.000,00	551.250,00	621.490,00	720.000,00	750.000,00
Tekući transferi	-	-	-	159.500,00	165.000,00	180.000,00
Subvencije	50.000,00	30.000,00	35.100,00	100.000,00	105.000,00	130.000,00
Transferi pojedincima	73.000,00	76.000,00	85.000,00	253.000,00	275.000,00	290.000,00
Transferi drugim nivoima vlasti	220.000,00	230.000,00	250.000,00	500.000,00	550.000,00	580.000,00
Ostali transferi	5.000,00	10.000,00	10.000,00	20.000,00	25.000,00	30.000,00
Grantovi neprofitnim organizacijama	87.500,00	95.000,00	105.000,00	544.000,00	638.000,00	739.000,00
Izdaci za kamate	15.000,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00
Kapitalni transferi	-	-	-	208.250,00	265.342,00	281.032,00
Nabavka stalnih sredstava	70.000,00	133.600,00	132.300,00	212.560,00	230.000,00	250.000,00
Otplata dugova	190.000,00	190.000,00	190.000,00	190.000,00	190.000,00	190.000,00
Neizmirene obaveze	139.460,00	-	-	-	-	-
Tekuća rezerva	30.000,00	30.000,00	30.000,00	60.000,00	70.000,00	80.000,00
UKUPNI RASHODI I IZDACI	2.490.823,00	2.428.079,00	2.551.979,00	4.177.160,00	4.696.342,00	5.137.032,00

Izvor: Služba za zajedničke računovodstvene i poslove trezora

Projekcija planiranih prihoda i rashoda su urađene na bazi ostvarenja iz prethodnih godina, a porezni prihodi su planirani na osnovu projekcija koje je dala Direkcija za ekonomsko planiranje.

Projicirani porezni prihodi bilježe konstantan rast u periodu 2020.-2025. godina, a najizraženiji rast je kod prihoda od indirektnog oporezivanja. Ovo povećanje se temelji na podacima koje dostavlja Direkcija za ekonomsko planiranje koja predviđa povećanja iz godine u godinu po osnovu ovog prihoda. Neporezni prihodi su projicirani u blagom padu da bi planirani iznos u 2023. godini iznosio kao i u Planu za 2021. godinu. U skladu sa planiranim prihodima, u istim iznosima po godinama su planirani i rashodi. Najveće povećanje rashoda je kod kapitalnih transfera i nabavke stalnih sredstava, dok su ostali rashodi planirani sa istim iznosima ili u neznačajnom povećanju.

Otplatom kredita u 2022. godini otvara se mogućnost većeg investiranja Općine sa vlastitim sredstvima, odnosno imat će veće mogućnosti da aplicira na više javnih poziva za kapitalne projekte.

4.9.6. PROCJENA INVESTICIJSKOG POTENCIJALA I IZVORA FINANSIRANJA STRATEŠKIH PROJEKATA

S obzirom na trenutno kreditno zaduženje, Općina Čelić ne bi trebala ići u nova kreditna zaduženja, nego vlastitim sredstvima treba izaći iz deficita kako bi oslobodila sredstva za kapitalne projekte.

Tabela br. 52

Projekcije ulaganja općine Čelić do 2025. godine

VLASTITA ULAGANJA					UKUPNO			
2020.	2021.	2022.	2023.	2024.				
325.651,45	303.750	208.250	465.342,39	381.032,40	1.684.026,24			
OSTALI IZVORI FINANSIRANJA								
Kredit	Entitet/ Kanton	Država	Javna predu- zeća	Privatni izvori	IPA i EU Fondovi	Donator	Ostalo	Ukupno
0	4.027.384,52	792.643,97	85.000	5.782.500	1.400.000	5.952.867,24	582.689,05	18.623.084,78

Izvor: Služba za zajedničke računovodstvene i poslove trezora

U posmatranom petogodišnjem periodu (2020.-2025.) ukupna procijenjena vrijednost raspoloživih sredstava iznosi 20.307.111,02 BAM. Procjena budžetskih sredstava iznosi 1.684.026,24 BAM što je 9 % planiranih procijenjenih eksternih sredstava.

Stoga, najvažniji strateški izazov u implementaciji Strategije predstavljat će upravo disciplina u planiranju i trošenju budžetskih sredstava. Realizacija Strategije zahtijeva pažljive finansijsko – analitičke konstrukcije koje moraju uvažavati kontinuitet realizacije pojedinih dugoročnih projekata.

Poseban naglasak treba se staviti na poslovnom modelu javno–privatnog partnerstva koji je jedan od ključnih aspekata razvojnog ciklusa ove strategije, jer omogućava instatne investicije bez zalaženja u Budžet i rizik je u potpunosti na privatnom partneru, što omogućava široku lepezu instrumenata unutar razvojnih aktivnosti koje uprava treba preduzeti u narednom razdoblju.

5. SWAT ANALIZA, VIZIJA RAZVOJA, STRATEŠKI PRAVCI I CILJEVI

Ono što ova Strategija treba definirati i dati nam odgovore, jeste odgovor na sljedeća pitanja:

- ❖ Kakva nam je vizija razvoja općine Čelić?
- ❖ Koji su nam pravci razvoja općine Čelić?
- ❖ Koji su strateški ciljevi razvoja općine Čelić?

Prije definisanja strateških pravaca i ciljeva razvoja općine Čelić, potrebno je na temelju urađene analize stanja, izvršiti identifikaciju vlastitih snaga i slabosti, kao i vanjskih mogućnosti i prijetnji. U tom smislu SWOT analiza nam služi kao alat za identifikaciju. Naime, potrebno je na otvoren i iskren način sagledati vlastite faktore kao i vanjske faktore koji mogu utjecati na razvoj naše Općine.

5.1. SWOT – INTEGRIRANA STRATEŠKA ANALIZA

Pravilna identifikacija naših vlastitih snaga omogućit će nam da znamo na čemu možemo temeljiti razvoj naše Općine, kao i slabosti koje moramo mijenjati ili otkloniti, a koje nam predstavljaju uteg. Isto tako, ključna je pravilna identifikacija vanjskih prijetnji koje mogu stajati na našem razvojnom putu, a koje ne možemo sami mijenjati, ali koje možda možemo zaobići, i identifikacija vanjskih mogućnosti koje možemo iskoristiti. U protivnom, naša strategija će propustiti iskoristiti dostupan potencijal i oduzet će puno više vremena za stvari koje pravilnom identifikacijom možemo uraditi kvalitetnije za kraće vrijeme.

5.1.1. SWOT ANALIZA – EKONOMSKOG/PRIVREDNOG RAZVOJA

SNAGE	SLABOSTI
❖ Povoljni klimatski uslovi i površine poljoprivrednog zemljišta za razvoj primarne poljoprivredne proizvodnje (stočarstva, voćarstva i povrtlarstva) ❖ Povoljan geostrateški položaj Općine Čelić ❖ Tradicija u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i stočarstvu ❖ Vodni potencijal – podzemni vodni bazeni rijeke i veliki broj izvorišta, ❖ Razvijena putna infrastruktura, ❖ Razvijen nevladin sektor – udruženje građana i dobra saradnja sa NVO, ❖ Indeks starenja i koeficijent starosti manji od kantonalnog prosjeka	❖ Nepovoljna starosna struktura vlasnika gazdinstava ❖ Nepostojanje bližih prehrambenih prerađivačkih kapaciteta ❖ Nepostojanje hladnjača za smještaj uroda ❖ Uništena stočarska proizvodnja ❖ Nepostojanje poljoprivrednih inkubatora ❖ Prevladava ekstenzivan pristup poljoprivrednoj proizvodnji ❖ Neorganiziranost tržišta poljoprivrednim proizvodima ❖ Udio malih gazdinstava visok ❖ Slaba orijentiranost poljoprivrednih gazdinstava za turizam

❖ Pozitivan trend registrovanih privrednika ❖ Proizvodnja mesnih i mliječnih proizvoda ❖ Usvojen Prostorni plan Općine Čelić za period od 2006. do 2026. godine, ❖ Prirodni i kulturni resursi za lovni, ribolovni i druge vidove turizma, ❖ Značajni koraci općinske administracije ka unapređenju poslovnog okruženja i lokalnog razvoja ❖ Smanjenje broja nezaposlenih u posljednjem petogodišnjem razdoblju ❖ Razvijen šumarski sektor ❖ Blizina i dostupnost i tradicija lovačkih područja ❖ Staze za nordijsko hodanje ❖ Povećanje broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava ❖ Biciklistička staza ❖ Brojne prirodne ljepote ❖ Raznolikost smještajnih kapaciteta ❖ Povoljna geografska struktura za razvoj aktivnog, izletničkog, brdskog, lovnog i zdravstvenog turizma	❖ Mali broj poljoprivrednih/stočarskih proizvođača s HALAL certifikatom ❖ Mali broj ekoloških poljoprivrednih proizvođača (licenciranih) ❖ Male površine/proizvodnja za vlastite potrebe/ pod voćem i povrćem na području općine Čelić i nizak nivo primjene agrotehničkih mjera, ❖ Slaba iskorištenost razvojnih mogućnosti unutar pojedinih privrednih sektora zbog lošeg stanja ljudskih resursa, ne praćenja trendova ❖ Slaba iskorištenost postojećih prerađivačkih kapaciteta u privredi, ❖ Nizak nivo finalizacije sirovina, ❖ Smanjenje broja proizvodnih djelatnosti u privredi, ❖ Nedostatak prerađivačkih kapaciteta prehrambene industrije na području općine Čelić, ❖ Neusklađenost ponude i potražnje na tržištu rada ❖ Odliv stručnih kadrova ❖ Odliv radne snage, posebno mladih, ❖ Nezaposlenost od 61,4% od aktivnog stanovništva ❖ Negativan saldo migracija - u posljednjih pet godina -97, ❖ Nezaposlenost kao kočnica privrednog rasta ❖ Nepostojanje projektno-tehničke dokumentacije javne komunalne infrastrukture Općine, ❖ Neriješeni imovinsko-pravni odnosi zemljišta koje se nalazi u državnoj svojini, ❖ Nedovoljna iskorištenost svih turističkih potencijala posebno prirodne i kulturne tradicije ❖ Neizgrađenost turističke infrastrukture ❖ Manjak smještajnih kapaciteta ❖ Neizgrađenost biciklističkih staza ❖ Nedostatak atraktivnih sadržaja namijenjenih segmentiranim oblicima turizma ❖ Nepostojanje poljoprivrednog zajedničkog nastupa na tržištu ❖ Nepostojanje izgrađenih preduzetničkih zona ❖ Nepovezanost lokalnih gazdinstava i krajnjih potrošača ❖ Nizak nivo poduzetničkog duha kod lokalnog stanovništva i inertnost u preduzetništvu, ❖ Nepostojanje institucionalne saradnje sa dijasporom. ❖ Nedostatak infrastrukture za preduzetničke potporne institucije

PRILIKE	PRIJETNJE
❖ Izrada strateških dokumenata (URGENTNO) ❖ Razvoj inovativnih tehnoloških rješenja u poljoprivrednom sektoru ❖ Formiranje klastera ❖ Usklađivanje poljoprivredne proizvodnje s potrebama u izvozu, turizmu i obrazovanju ❖ Jačanje privrednih potencijala ❖ Dostupnost preduzetničkih institucija za podršku ❖ Osmišljavanje radionica za poticanje mladih preduzetnika ❖ Savjetovanje i informiranje preduzetnika ❖ Poticanje kreiranja lokalnih brendova u poljoprivredi ❖ Poticati iskorištenost poljoprivrednog zemljišta ❖ Poticati ekološku poljoprivrednu proizvodnju ❖ Poticanje udruživanja poljoprivrednika u udruge i zadruge ❖ Intenzivirati razvoj povrtlarstva i voćarstva ❖ Intenzivirati razvoj stočarstva i povećanje stočnog fonda ❖ Igraditi poljoprivredni inkubator ❖ Jačati uključivanje izvornih proizvoda ❖ Promovirati poljoprivredne proizvode ❖ Stvaranje poticajnog socijalnog okruženja za turistički razvoj ❖ Uređenje destinacije za život i posjete ❖ Poticanje programa vezanih za tradiciju ❖ Stvaranje prepoznatljivosti općine Čelić kao turističke destinacije ❖ Otvaranje zona slobodne trgovine i novih tržišta ❖ Potražnja za specifičnim poljoprivrednim proizvodima ❖ Potražnja za specifičnim vrstama turizma uz brendiranje lokalnih proizvoda ❖ Veće mogućnosti korištenja međunarodnih fondova, programa i projekata ❖ Blizina tržišta EU, CEFTA i privlačenje investicija ❖ Međupćinska, međuentitetska i prekogranična saradnja, ❖ Javno-privatno partnerstvo, ❖ Pretpristupni fondovi Evropske unije, ❖ Uključivanje dijaspore i kapitala dijaspore u izradu planova i projekata privrednog razvoja	❖ Administrativna tromost i opća apatija društva koja može ozbiljno utjecati na povlačenje sredstava iz Evropske unije ❖ Moguća permanentna prijetnja političke nestabilnosti u regiji ❖ Povećanje nepovoljnih klimatskih uvjeta i prirodnih katastrofa (poplave, požari, potresi) ❖ Iseljavanje visokoobrazovanog stanovništva ❖ Česte promjene nacionalnih politika ❖ Pojava novih oblika terorizma ❖ Turistički potencijal nedovoljno iskorišten ❖ Nezaštićenost domaćih proizvođača poljoprivrednih proizvoda ❖ Odlazak radno sposobnog stanovništva ❖ Nepravedna raspodjela prihoda od PDV-a ❖ Globalna nestabilnost ❖ Nedovoljno razvijena tehnološka i razvojno-istraživačka infrastruktura i usluge u BiH ❖ Gubitak interesa stranih investitora ❖ Izuzetno nestabilna politička situacija u državi ❖ Nedovoljno iskorištavanje postojećih kapaciteta ❖ Tranzitno područje ❖ Velika zastupljenost sive ekonomije ❖ Uvozno-izvozni deficit ❖ Usitnjenost poljoprivrednih površina ❖ Nedovoljna angažiranost javno-privatno partnerstvo ❖ Negativni rezultati provedene privatizacije ❖ Nezaposlenost i neusklađenost obrazovnog sistema s potrebama tržišta rada ❖ Nizak nivo nadležnosti lokalne vlasti, ❖ Spora provedba postojeće i česte izmjene zakonske legislative, ❖ Nedovoljni poticaji i neadekvatna raspodjela poticaja u oblasti privrede i poljoprivrede, ❖ Nepovjerenje dijaspore u političku i ekonomsku situaciju u zemlji.

SWOT analiza privredno–ekonomskog razvoja općine Čelić pokazuje da bi trebalo maksimalno iskoristiti značajne poljoprivredne resurse, zemljište, prirodno – turistička i šumska bogatstva za ekonomski razvoj Općine.

Kako bi se postojeći prirodni resursi maksimalno iskoristili, povećao nivo finalizacije sirovina u privredi, povećala proizvodnja po jedinici površine u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji potrebno je uložiti maksimalan napor da se uz primjenu novih tehnologija vrši transfer znanja i primjena u praksi. Na taj način naši privrednici i poljoprivrednici mogu postati konkurentni na tržištu.

SWOT analiza pokazuje i da općina Čelić posjeduje izgrađene, a neiskorištene objekte koji su u ingerenciji Kantona. Potrebno je pokrenuti aktivnosti sa nivoa općina na području TK, kako bi se okončali pokrenuti stečajni postupci i riješio status takvih firmi, a također riješili postupci privatizacije ostalih firmi.

5.1.2. SWOT ANALIZA – DRUŠTVENOG RAZVOJA

SNAGE	SLABOSTI
❖ Postojanje Centra za socijalnu pomoć i adekvatna briga o socijalno–osjetljivim skupinama ❖ Blagi pad korisnika socijalnih usluga u posljednjem petogodišnjem razdoblju ❖ Pozitivno i kvalitetno poslovanje ZJU Dom zdravlja Čelić ❖ Organizirani prijevoz za osnovnoškolce i srednjoškolce ❖ Omogućeno srednjoškolsko obrazovanje ❖ Postojanje Gradske biblioteke kao nosioca kulturnog života Općine ❖ Općinske manifestacije ❖ Djelovanje sportskih zajednica i udruženja ❖ Smanjenje broja prekršaja u posljednjem petogodišnjem razdoblju ❖ Formirana javna vatrogasna jedinica i tri DVD-a	❖ Nepovoljna povezanost privrede i obrazovanja ❖ Propadanje područnih škola u manje naseljenim mjestima ❖ Visok udio radno sposobnog stanovništva među korisnicima socijalne pomoći ❖ Sve veći udio starije populacije ❖ Nedovoljan broj sportskih objekata ❖ Nepostojanje dugoročnih strategija pojedinih sektora ❖ Nepostojanje sistemskog izvora finansiranja za redovite programe i aktivnosti u kulturi i obrazovanju ❖ Velika nezaposlenost ❖ Nedovoljno parkovno uređenje ❖ Nepostojanje muzejskog prostora ❖ Nepostojanje Centra za kulturu i obrazovanje mladih ❖ Trend opadanja broja osnovnoškolaca i srednjoškolaca u posljednjih pet godina ❖ Neprikladna infrastruktura za očuvanje kulturne baštine ❖ Nedovoljno očuvanje i zaštita kulturne baštine ❖ Neuređena sportska igrališta

	❖ Neuređena dječija igrališta i parkovi za djecu ❖ Nepostojanje Doma za starije i nemoćne ❖ Nedovoljno razvijen program i sadržaji za mlade
PRILIKE	PRIJETNJE
❖ Ulaganje u socijalno preduzetništvo ❖ Ulaganje u kapacitete namijenjene djelovanju civilnog sektora ❖ Unapređenje ustanova socijalne pomoći ❖ U toku izgradnja infrastrukture za društvene aktivnosti (sportska dvorana, dječije igralište, biciklističke staze...) ❖ Planirana izgradnja doma za starije i nemoćne ❖ Prilagodba kurikula srednjih škola potrebama u privredi ❖ Valirizacija kulturnih dobara i tradicije na području općine ❖ Uređenje i izgradnja objekata za obrazovne, kulturne i rekreativne programe i sadržaje ❖ Povezivanje s drugim jedinicama lokalne samouprave za realizaciju projekata u kulturi, sportu i razvoju civilnog društva ❖ Poboljšanje saradnje civilnog i javnog sektora ❖ Postojanje ciljanih eksternih izvora finansiranja za obrazovanje i razvoj ljudskih kapaciteta i razvoj socijalnih usluga ❖ Modernizirati, dograditi i povećati opremljenost škola ❖ Programi unapređenja zdravstvenog standarda jačanjem preventivne zdravstvene zaštite ❖ Širenje mreže izvan institucionalne zdravstvene pomoći, posebno pružanje njege u kući starim i nemoćnim	❖ Neadekvatna briga o kulturnim spomenicima ❖ Starenje stanovništva ❖ Česte promjene zakonskih propisa u zdravstvu ❖ Nemogućnost novog zapošljavanja u društvenim djelatnostima

5.1.3. SWOT ANALIZA – ZAŠTITA OKOLIŠA I INFRASTRUKTURE

SNAGE	SLABOSTI
❖ Efikasno zbrinjavanje otpada, uključujući elektronski otpad ❖ Postojanje deset ekoloških značajnih područja ❖ Prometna infrastruktura prije svega cestovna ❖ Uvedena bežična 4G mreža ❖ Smanjenje niskonaponske i sredjonaponske energije uz povećan broj potrošača ❖ Postojanje tržnice na malo ❖ Briga i odgovornost vlasti za održavanje zelenih površina ❖ U izradi Plan za gospodarenje otpadom ❖ Energetski efikasan sistem javne rasvjete	❖ Dotrajali vodoopskrbni cjevovodi na području cijele općine i zabilježeni ozbiljni gubici u vodovodnoj mreži ❖ Nezaštićenost prirodnih područja na temelju Zakona o zaštiti prirode ❖ Mali broj komunalnih vozila ❖ Nedostatak visokoobrazovnih kadrova ❖ Neuređene šetnice na području Općine ❖ Zapuštenost cestovne i riječne infrastrukture, čime je onemogućeno iskorištavanje geostrateškog položaja ❖ Nerazvijenost javnog prometa slaba primjena novih tehnologija ❖ Skupa isporuka toplinske energije ❖ Nema izgrađenog cjelovitog kanalizacionog sistema s pripadajućim uređajima za pročišćavanje otpadnih voda ❖ Nezadovoljavajući sistemi javne odvodnje oborinskih voda – kanali i drugo ❖ Ne postoji reciklažna privreda ❖ Nepostojanje infrastrukture za primarnu selekciju otpada ❖ Nedostatna educiranost građana o razvrstavanju otpada
PRILIKE	PRIJETNJE
❖ Odvoz otpada s kućnog praga ❖ Raspoloživa sredstva za finansiranje infrastrukture sa viših nivoa vlasti i EU fondova i prekogranične saradnje, pogotovu za ruralni razvoj ❖ Prostorno uređenje šumskog područja ❖ Zaštita i očuvanje prirodne baštine ❖ Dostupnost eksternih sredstava za primjenu mjera zaštite okoliša ❖ Izgradnja malih eko-zona za proizvodnju čiste energije (vjetro–vodo – solarne elektro energije) ❖ Izgradnja reciklažnog centra ❖ Proizvodnja energije iz biomase šumarstva i poljoprivrede ❖ Energetska obnova javnih zgrada ❖ Subvencioniranje energetske obnove privatnih stambenih jedinica ❖ Jačanje svijesti o važnosti obnovljivih izvora energije	❖ Izgradnja privredne infrastrukture koja može negativno utjecati na okoliš ❖ Nepoštivanje zakonskih regulativa od strane stanovništva i poslovnih subjekata ❖ Nedovoljna kontrola prilikom odlaganja otpada ❖ Nedovoljna kontrola zaštite okoliša ❖ Ograničene ovlasti lokalne samouprave za razvoj i implementaciju projekata ❖ Ograničene mogućnosti sa postojećim kapacitetom za represivnu kontrolu u zaštiti okoliša ❖ Povećanje cijena komunalnih usluga ❖ Klimatske promjene i nedostatna pripremljenost i opremljenost za borbu protiv nepogoda ❖ Sektorski pristupi zaštiti okoliša na nacionalnom nivou umjesto interdisciplinarnog

❖ Smanjiti rizik od poplava dodatnim ulaganjima u izgradnju riječnih nasipa	

5.2. VIZIJA OPĆINE ČELIĆ

Prošlost ovog područja ukazuje da je ova teritorija uglavnom bila obilježena kao ruralna. Od kraja 19. stoljeća vidljiv je privredni rast baziran na poljoprivredi odnosno bogatstvu zemljišta. Na tom osnovu započeo je rast teritorije sadašnje Općine Čelić, pa na čvrstim temeljima započeo je rad raznih ustanova od škola, privrednih subjekata, Doma zdravlja i sl. U 20. stoljeću ova teritorija označena kao iznimno plodonosna u poljoprivrednim kulturama razvila se prerađivačka industrija i preduzetnički duh. Veliko nazadovanje došlo je sa oslobodilačkim ratom 1992.-1995., koji je uvelike uzrokovao nazadovanje razvoja ove regije. Nakon godina agresije i stradanja, formiranjem općine Čelić kao samostalne lokalne zajednice, puno toga je obnovljeno i uloženo u poboljšanje života ljudi koji žive na ovim prostorima. Međutim, kao i svako novo doba što donosi promjene, tako i ova sadašnjost kao i budućnost ukazuje nam na potrebu ubrzanog prilagođavanja i prihvaćanja novih trendova u ekonomiji, društvu i okolini kako bi uspjeli osigurati bolju budućnost građanima Općine Čelić. Na temelju zaključaka definiranim sa različitih radnih skupina donesena je vizija razvoja ove lokalne samouprave, a temelji se na nekoliko strateških premisa kao, povoljno poslovno okruženje za razvoj malih i srednjih preduzeća, poljoprivrede sa dobrim šansama za zapošljavanje, aktivnim društvenim životom u čistoj i turistički atraktivnoj sredini, ostvarenje harmoničnog odnosa privrednog i infrastrukturnog razvoja spojenog s tradicijom, kulturnom i historijskom baštinom, održivim razvojem i očuvanom ljepotom krajobraza, a koja glasi:

Ekonomski razvijena ruralna općina, planski kreirana uz napredne tehnologije, očuvane prirode, razvijena na temeljima tradicije i privlačna za život

Vizija općine Čelić obuhvata naprednu tehnologiju, životnu sredinu i tradiciju kao podlogu za razvoj svih djelatnosti područja. Usvajanjem novih i naprednih tehnologija razvijat će se sve grane privrede s naglaskom na poljoprivredu, trgovinu i turizam te poticati potrošnja. Razvojem školstva povezanog s privredom, odnosno povezivanjem privrede s mladim generacijama, koje tek trebaju ući u radni ciklus, stvorit će se pretpostavke za zadržavanjem postojeće populacije kao i privlačenje novih stanovnika. Novim privrednim zonama trebalo bi se omogućiti razvoj novih ali i postojećih preduzetnika s naglaskom na veliki „bum“ u porastu radnih mjesta.

Posebno treba staviti naglasak na dva ključna nova momenta koja ova strategija unosi u definiranju vizije buduće zajednice općine Čelić. Prvi moment je želja da se preskoči nekoliko stepenika u razvojnom ciklusu, tako da detektovane manjkavosti, tj. slabosti, pretvore u snagu i priliku. Drugi moment je želja da se razviju grane privrede, a time i društveni sektor, čija karakteristika je isključivo aktivnosti usmjerene prema dodatnoj vrijednosti.

U konačnici, sinergijom kreativnih novih tehnologija, poljoprivrede, turizma, izvoza, znanosti i obrazovanja utjecat će na sveukupni prosperitet ove mikroregije do kraja ovog finansijskog perioda i nakon njenog završetka.

5.3. STRATEŠKI PRAVCI I MISIJA RAZVOJA

Strategijom razvoja lokalne zajednice općine Čelić predviđa se ostvarenje harmoničnog odnosa privrede i infrastrukturnog razvoja spojeno s tradicijom, kulturnom i prirodnom baštinom, održivim razvojem i očuvanom ljepotom zajednice, a sve u cilju stvaranja preduvjeta za život sadašnjih i budućih stanovnika općine Čelić.

Općinska uprava općine Čelić, obavljanjem poslova iz samoupravnog djelokruga, na prepoznatljiv, inovativan, odgovoran, otvoren, dinamičan i perspektivan način unapređuje kvalitetu života i rada građana općine Čelić, pružanjem usluga efikasnim radom administracije, i to se može smatrati i njezinom **MISIJOM**.

Sinteza strateških odrednica za svaki sektor jeste polazna osnova za definiranje ciljeva, prioriteta i mjera, **a predstavlja zajedno strateški okvir za razvoj.**

Nakon detaljne kvantitativne i kvalitativne analize provedene na stanju u sektoru privrede, zaštite okoliša, stanja u prostoru i energetici, kao i demografskim te socijalnim svakidašnjim životnim prilikama na području općine Čelić, zaključna je ocjena da razvoj treba ići u pet strateških pravaca,

a koje svaku pojedinačno karakteriziraju strateški razvojni ciljevi, a čijom primjenom se očekuje brz i uravnotežen razvoj, uz izuzetan naglasak na očuvanje okoliša.

SP – 1. Pravac prema razvoju održive poljoprivredne proizvodnje. Korištenjem ljudskih, prirodnih i materijalnih preduvjeta, posebno s fokusom na specijalizaciju proizvoda traženih u regiji i na EU tržištima

Općina Čelić je svojim položajem predodređena za intenzivan razvoj poljoprivrede. Klimatski i zemljišni parametri ukazuju da je na velikoj većini teritorija moguć uzgoj svih vrsta poljoprivrednih kultura tokom cijele godine. Stočarstvo je tu kao komplementarna djelatnost i to u neograničenom obimu moguća i poželjna.

Trenutno je jedan od većih problema poljoprivredne proizvodnje na području općine Čelić, jeste velika rascjepkanost (usitnjenost) poljoprivrednih površina, što ovaj sektor čini još nekonkurentnijim, bez obzira o kojoj vrsti proizvodnje se radi. Vrlo je mali broj poljoprivrednih proizvođača i firmi koji imaju proizvodnju organiziranu na većim površinama. Intenzivna proizvodnja, uz racionalnu upotrebu raspoloživih resursa, moguća je na zaokruženim velikim površinama, sa izgrađenom cestovnom infrastrukturom, te centraliziranim natapno–odvodnim sistemima. Na ovaj način, pored veće efikasnosti korištenja tla, manja je mogućnost njegovih gubitaka zbog nezakonite gradnje, a također je moguće i bolje upravljati vodnim resursima potrebnim za natapanje. Na okrupljenim je površinama moguće proizvoditi, pored postojećeg izbora poljoprivrednih kultura, i biljnu osnovu neophodnu za razvoj i obogaćivanje stočnog fonda.

Poljoprivredna proizvodnja je osnova za opskrbljivanje stanovništva i odgovarajućih prerađivačkih kapaciteta, značajan faktor povećanja izvoza i izvor prihoda, te je stoga treba potencirati kao intenzivnu savremenu proizvodnju poljoprivrednih proizvoda i ubrzati njenu dinamiku razvoja. U tom pravcu treba, u narednom planskom razdoblju, povećati obujam poljoprivredne proizvodnje, a posebice proizvodnje hrane, povećanjem obradivih zemljišnih površina kao i racionalnim korištenjem poljoprivrednog zemljišta, uz primjenu odgovarajućih mjera zemljišne i porezne politike.

SP – 2. Podizanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća

Općina Čelić ima izvrsnu geosaobraćajnu poziciju te pretpostavke za razvoj kvalitetne poslovne infrastrukture koju će dati na raspolaganje poduzetnicima, odnosno ulagačima. Kako bi se postigao maksimalni učinak i kako bi se općina razvijala dugoročno, jedan od strateških fokusa općine je privlačenje proizvodnih i izvozno orijentiranih ulaganja, te razvoj vlastitih domaćih biznisa utemeljenih na znanju, inovacijama i primjeni novih tehnologija. Općina ovim fokusiranjem želi biti privlačna ulagačima i konkurentna u ponudi kvalitetne poslovne infrastrukture gospodarstvenicima, posebno onima orijentiranim na proizvodnju i izvoz te privrednu djelatnost utemeljenu na znanju.

SP – 3. Razvoj turizma utemeljenog na prirodnim i kulturnim značajkama

Općina Čelić je u širem okruženju poznata kao posebna destinacija za netaknutu prirodnu ljepotu i jedinstvenih prirodnih potencijala kao i jedinstvenog kulturnog nasljeđa. Upravo s tim snagama Općina želi strateški usmjeriti razvoj prema turizmu kako bi se svi potencijali, i prirodni, i poljoprivredni i kulturni stavili u funkciju postignuća cilja dodane vrijednosti, a time i društveno korisni. Općina Čelić ima nekoliko jedinstvenih potencijala koji je diferenciraju od ostalih sredina, ali nažalost ti resursi nisu dovoljno iskorišteni. Razvoj turizma je idealna šansa da se integriira poljoprivredna proizvodnja i poljoprivredni proizvodi i postigne brendiranje teritorije kao eko proizvodi i proizvodi geografskog porijekla.

SP – 4. Uravnoteženje razvoja ruralnih i urbanih cjelina Općine, s fokusom na društveni razvoj

Kvaliteta javnih usluga i njeno uravnoteženje na cijeloj teritoriji, počevši od komunalne, pa do socijalne infrastrukture ima značajno mjesto u budućim planovima razvoja općine Čelić. Općina će podizati razinu kvaliteta javnih usluga te time umanjiti razlike između ruralnih i urbanih dijelova općine. S obzirom da se Općina okreće prema razvoju poljoprivrede sa novim tehnologijama i turizmu, zaštita okoliša je jedan od važnijih elemenata strateškog fokusiranja.

Općina nastoji da uz podizanje kvaliteta javnih usluga bude prepoznatljiva po čistoći i očuvanom prirodnom ambijentu, koji neće biti devastiran bilo ljudskim ili privrednim aktivnostima.

SP – 5. Smjer okolišno održivog upravljanja biološkom i krajobraznom raznolikošću kao ekonomskom kategorijom baziranom na principima uravnoteženog razvoja

Velika biološka i krajobrazna raznolikost općine Čelić traži sistemski pristup upravljanja prirodnim resursima kroz uspostavu Razvojne agencije Čelić za okolišno održivi razvoj, što uključuje veće uključivanje lokalnih sudionika u zaštiti, očuvanju i korištenju njenih prirodnih vrijednosti na dobrobit čitave zajednica. Važnost ovog strateškog pravca očituje se u sve većem utjecaju, zavisnosti i očuvanosti prirodnih resursa od strane susjednih općina. Promjene ekoloških uvjeta i narušavanje povoljnog stanja okoliša mogu ekonomski umanjiti vrijednosti prirodnih resursa. Da bi mogli utjecati na događaje, radnje, zahvate koji se događaju u našem okruženju, a koji mogu narušiti prirodne procese (režim vode, kvalitetu zraka, promjenu klime, kvalitetu tla, biodiverzitet i sl.) potrebno je pravovremeno planirati i kreirati vlastite strategije, planove i aktivnosti kojim će se moći odgovoriti na sve izazove globalnog društva. Način da efikasno odgovorimo postavljenim ciljevima u sferi zaštite okoliša bazirano je na stvaranju prepoznatljivih organizacijskih oblika djelovanja koje imaju za cilj blagovremeno informiranje javnosti, uključivanje javnosti u sam proces donošenja odluka i pravo na zdrav okoliš.

5.4. STRATEŠKI CILJEVI

Ključne komponente strateškog planiranja uključuju razumijevanje vizije, njenih strateških ciljeva, prioriteta i mjera. Vizija ocrta ono što općina želi biti odnosno postati i predstavlja idealiziranu i slikovitu verziju. Za razliku od vizije, strateškim se ciljevima definiraju ključni elementi vizije strateškog plana.

Vizija i strateški ciljevi koriste se za formuliranje mjera i projekata. U njihovu nastajanje korištene su strateške pretpostavke Strateškog razvojnog programa nastale na temelju rezultata analize stanja. **Strateški ciljevi su nositelji pravca razvoja** jedinice lokalne samouprave. Definirani su i usmjereni na razvoj pojedinih sektora, te utemeljeni na raspoloživim resursima općine Čelić.

Strateški su ciljevi oblikovani kao rezultat rasprava na radnim skupinama na kojima je argumentirana prethodno formirana analiza stanja i SWOT integralna analiza općine Čelić. Prema nalazima kvantitativne analize, zaključcima kvalitativne analize, gdje su identificirane snage i slabosti razvojnih subjekata u općini Čelić promatrane u kontekst percipiranih prilika i prijetnji iz okruženja, odnosno njezinog razvojnog konteksta, zaključeno je da svaki strateški pravac ima određene **razvojne prioritete**, koji trebaju biti u fokusu vremenske perspektive strategije. Sve gore navedeno je dovelo do izdefiniranja sljedećih strateških ciljeva (SC-a):

SC-1

Održivi i konkurentni i održivi privredni (ekonomski) razvoj

PRIORITETI

- ❖ Ekonomski rast – investicije privatnog sektora i otvaranje novih radnih mjesta u različitim privrednim sektorima (napredna poljoprivreda, prerađivačka industrija, turizam) održivi razvoj poljoprivrede
- ❖ Kreirano povoljno poslovno okruženje za razvoj privrede utemeljene na proizvodnji, znanju i inovacijama
- ❖ Jačanje malog i srednjeg preduzetništva
- ❖ Razvoj kontinentalnog turizma i poboljšana turistička djelatnost

SC-3

Zaštita okoliša, upravljanje otpadom, komunalna infrastruktura, unaprijeđenje prostora i energetska efikasnost

PRIORITETI

- ❖ Infrastruktura u funkciji zaštite okoliša
- ❖ Gospodarenje otpadom
- ❖ Zelena energija i energetska efikasnost

SC-2

Razvoj ljudskih potencijala, unaprijeđenje društvene infrastrukture i standarda, i socijalna kohezija

PRIORITETI

- ❖ Jačanje društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti
- ❖ Unaprijeđenje odgojno–obrazovne infrastrukture
- ❖ Poboljšanje kvalitete društvene infrastrukture i sadržaja

Prvi cilj SC-1 Strateškog razvojnog programa općine Čelić, odnosi se na poljoprivredu, prerađivačku industriju, šumarstvo, preduzetništvo i turizam. U okviru njega izdvojena su četiri prioriteta:

- ❖ Ekonomski rast – investicije privatnog sektora i otvaranje novih radnih mjesta u različitim privrednim sektorima (napredna poljoprivreda, prerađivačka industrija, turizam) održivi razvoj poljoprivrede
- ❖ Kreirano povoljno poslovno okruženje za razvoj privrede utemeljene na proizvodnji, znanju i inovacijama
- ❖ Jačanje malog i srednjeg preduzetništva
- ❖ Razvoj kontinentalnog turizma i poboljšana turistička djelatnost

S obzirom da je privreda temelj i pokretač razvoja, mjere koje će se u narednom periodu do 2025. godine realizirati u okviru ovog prioriteta pokrivaju sve segmente poduzetništva i osnova su za razvitak zajednice. Razvojem poduzetničkog položaja ojačat će se konkurentnost, poduzetnički potencijal i zaposlenost u Općini. Fokus na razvoj poduzetništva prvenstveno će biti namijenjen poduzetnicima početnicima, učenicima i studentima koji će to tek postati, ali i etabliranim tvrtkama. Osiguranjem prijeko potrebne poduzetničke infrastrukture kreirat će se poveznica između školskih programa i tržišta rada, kako bi se sadašnjim učenicima već za vrijeme obrazovanja dala mogućnost praktičnog učenja i sudjelovanja u poduzetničkom svijetu.

Definirane Prostornim planom, poduzetničke zone su u procesu formiranja, ali njihova realizacija u pravom smislu riječi još uvijek nije otpočela. U tu svrhu planira se izrada menadžment plana zona, koja će specificirati kompletne detalje izgradnja i stavljanje u funkciju zona. U privitcima su pojedinačno obrađene sve poslovno – privredno – trgovačke zone. Realizacija navedenih zona planirana je zaključno s godinom 2024., kao i izgradnja tržnog centra unutar jedne od navedenih zona. Mjere – *promocija poduzetništva i cjeloživotnog učenja Čelića i okolice, Formiranje klastera te Od proizvođača do potrošača*, odnose se na promociju, osposobljavanje preduzetnika i PG-ova kao i kreiranje jednostavnijeg tržišta. U svrhu unaprijeđenja poljoprivrede provest će se i mjera *Program potpora poljoprivredi i ruralnom razvoju*.

Kreirano povoljno poslovno okruženje za razvoj privrede utemeljene na proizvodnji, znanju i inovacijama općinska uprava će učiniti sve kako bi izgradnjom potrebne infrastrukture i razvojem poslovnih zona učinila područje općine privlačnim potencijalnim investitorima. Ovaj cilj također usmjerava razvojne aktivnosti u smislu unaprijeđenja institucionalnog Sistema potpore preduzetništvu, unaprijeđenju razine znanja, ulaganja u ljudske resurse i uvođenju inovativnih tehnologija, a sve u svrhu bržeg i kvalitetnijeg ekonomskog razvoja općine.

Općina će osigurati edukaciju za postojeće i nove privrednike. Programi vezani uz pokretanje biznisa, izrada biznis planova, upravljanje preduzećima, i putem svojih službi vršiti savjetovanje u vezi s pristupom finansiranju, potpori kod pisanja projekata i drugo.

Općina raspolaže sa relativno dobro očuvanim prirodnim resursima: zemljištem, vodnim resursima i resursima na kojima treba bazirati razvoj Općine. Kako navedene resurse treba razumno, racionalno i na najkvalitetniji način zaštititi se od nekontrolisane eksploatacije i neracionalne upotrebe, podrazumijeva da se u potpunosti uspostavi kontrola i monitoring resursa, monitoring eksploatacije putem zakonski definisanih institucija.

Zakonom o poljoprivrednom zemljištu F BiH utvrđen je osnovni princip, upravljanje, raspolaganje poljoprivrednim zemljištem i data je mogućnost davanja poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu pod zakup općinama i kantonima da se ovo prirodno bogatstvo namjenski koristi. Zakonom o koncesijama F BiH i Zakonom o koncesijama TK uređen je način i uslov pod kojim se domaćim i stranim investitorima mogu dodijeliti koncesije za osiguranje infrastrukture i usluga, te eksploatacija prirodnih resursa.

Imajući u vidu klimatske uslove, kvalitet zemljišta i njegovu raspoloživost te dugogodišnju tradiciju u stočarstvu, neiskorištene mogućnosti za razvoj voćarske i povrtlarske proizvodnje, primarna poljoprivredna proizvodnja i dalje će predstavljati jednu od djelatnosti kojom će se baviti veliki broj stanovnika Općine. Primjenom novih tehnologija i transferom znanja težiti ka povećanju prinosa i prihoda po jedinici površine/po grlu, koristiti proizvodne faktore u međusobnoj kombinaciji koja daje najbolje ekonomske efekte. Nizom mjera usmjeriti razvoj primarne poljoprivredne proizvodnje na porodičnim gazdinstvima ka intenzivnoj specijalizovanoj tržišno orjentisanoj proizvodnji. Također je utvrđeno da na području Općine postoje izgrađeni kapaciteti prerađivačke industrije, prije svega drvne industrije koji nisu u funkciji.

Unutar Strateških prioriteta svakako je kreiranje poslovnog okruženja i instrumenata podrške malim i srednjim preduzećima sa posebnim osvrtom na proizvodne djelatnosti uz podršku jačanja poduzetničkog duha stanovništva.

Socioekonomska analiza je pokazala da općina raspolaže sa značajnim resursima i predispozicijama za razvoj turizma. Potrebno je poduzeti niz mjera i aktivnosti kako bi se stvorili uslovi za razvoj ove tercijalne djelatnosti. Izgradnja turističkih sadržaja i spajanjem turističke ponude općine Čelić predstavlja veliki izazov za ovo nadolazeće razdoblje. Turistički sadržaji, atrakcije, lov, manifestacije itd... još uvijek su na bazi jednodnevne turističke ponude i ovisne o individualnim inicijativama, koje treba prerasti u višednevnu turističku ponudu. A spajanjem sa ostalim sektorima pogotovu poljoprivredom treba se postići prepoznatljiv turistički proizvod, odnosno brend koji će turisti moći

boraviti i uživati u ljepoti krajolika, turističkim atrakcijama, gastro ponudi i gostoljubivim ljudima sa željom da se ponovo vrate. Ojačati i aktivirati saradnju krovnih organizacija kantona i općine sa udruženjima koji rade u segmentu turizma.

Drugi cilj SC-2 Strateškog razvojnog programa općine Čelić, koji se odnosi na razvoj ljudskih potencijala, unaprijeđenje društvene infrastrukture i standarda, i socijalne kohezije proizašao je jer je uočena potreba razvoja i poboljšanja zdravstvene, obrazovne, socijalne, kulturne i sportske infrastrukture. Raznolikost i bogatstvo tradicije kulturno-historijske baštine uz povezivanje civilnog i javnog sektora smjernice su razvoja društvenog života. Indikatori ostvarenosti cilja jesu zaustavljanje negativnih demografskih pokazatelja i ukupno povećanje kvaliteta života i odmora u općini Čelić.

Veliki naglasak u okviru ove Strategije stavljen je upravo na društvene djelatnosti općine Čelić, što je dijelom rezultat provedene analize stanja ovoga područja, a dijelom snaga i potreba ustanovljenih na održanim radnim skupinama. Konsenzusom sudionika s područja odgoja, obrazovanja, socijalne zaštite i kulture s jedne i općinske Uprave s druge strane doneseno je niz razvojnih mjera kojima bi se trebao obogatiti ovaj segment života općine Čelić do 2025. godine. Sve razvojne mjere specifičnog cilja **SC-2** raspoređene su unutar tri prioriteta:

- ❖ Jačanje društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti
- ❖ Unaprijeđenje odgojno–obrazovne infrastrukture
- ❖ Poboljšanje kvalitete društvene infrastrukture i sadržaja

Prvi prioritet kojim će se doprinijeti ostvarenju specifičnog cilja **SC-2** Jačanje društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti je *Socijalna integracija i kvalitetno slobodno vrijeme*. U krovnom dokumentu EU-a Evropa 2020. naglašeno je da svi trebaju imati koristi od prednosti rasta i radnih mjesta, te da se ljudima koji pate od siromaštva i socijalne isključenosti treba omogućiti dostojanstven život i aktivno sudjelovanje u društvu. S obzirom da se lokalna strategija svojim ciljevima, prioritetima i mjerama treba uklapati u strateški okvir EU-a, jer barem deklarativno naše društvo teži ka EU, u sklopu ovog prioriteta potaknut će se realizacija niza mjera: *Izgradnja doma za starije osobe, Revitalizacijom do socijalne uključenosti, Centar socijalnog poduzetništva, Višenamjenski centar građanske akcije i građanska uključenost*. Finalizacijom ovih mjera najstarijim će se stanovnicima, ne samo općine Čelić, već i puno šire omogućiti dostojna starost, za stanovništvo općine Čelić će biti organiziran niz edukacija za samozapošljavanje, a civilnom sektoru primjeren prostor za djelovanje u okviru Centra socijalnog preduzetništva i višenamjenskog centra. Mjera izgradnje doma za starije nije samo ekonomski opravdani projekt već unutar tog projekta

želi se inkorporirati i zdravstvena ustanova JU Dom zdravlja Čelić, gdje bi ovakav projekt bio jedinstven u cijeloj državi. Gdje bi se osiguralo veliki broj novih radnih mjesta posebice sestara i tehničara u zdravstvu a sa nadogradnjom projekta iz fondova EU u planu je razvoj istraživačkog centra za pulminologiju kao i razvoj nekoliko najbrže rastućih polikliničkih grana poput dentalne ili estetske hirurgije, što je u potpunosti komplementarno sa ciljem razvoja zdravstvenog turizma. Ova konkretna mjera je izdefiniрана u intenzivnoj saradnji sa najeminentnijim stručnjacima u državi i inozemstvu, kako medicine tako i sektoru zdravstvenog turizma.

Mjere koje se tiču odgojno–obrazovnog unaprijeđenja i infrastrukture su: *Općinski program za mlade – strategija i Razvoj novih školskih kurikuluma srednje škole s naglaskom na primjenu novih tehnologija u poljoprivredi i prerađivačkoj industriji*. U okviru ovog prioriteta naglasak će se staviti na projekte *Sanacija društvenog doma u MZ Nahvioci i Izgradnja sportskog poligona u MZ Šibošnica, izgradnja Centralnog parka i dječijeg igrališta u Čeliću te Centar izviđača i mladih umjetnika koji će biti dio Centra mladih u poslovno – obrazovnoj zoni*. Mjere koje su predviđene za dio poboljšanja društvenog sadržaja i razvoja može se svesti na poseban fokus razvoju kulturnih i društveno – zabavnih sadržaja, čiji nositelj u prijelaznoj fazi bi trebala biti Gradska biblioteka, dok se ne oformi Agencija ili neko drugo tijelo uprave koje će ujediti sve kulturne, zabavne, vjerske, tradicijske i sve ostale manifestacije pod jednom platformom i upravljati njihovim razvojem, poboljšanju kvalitete i promovisanjem iste. Planirani Centar mladih u budućoj poslovnoj zoni bi trebao imati i multimedijalne dvorane namijenjene izložbama, tematskim događanjima i prigodnim svečanostima. Projekt izgradnje polivalentne dvorane također bi trebao postati nukleus budućih mladih naraštaja. Uređenjem i opremanjem dvorane stvorit će se prostorno-tehnički i funkcionalni uvjeti za kulturne i obrazovne djelatnosti koje će se odvijati u navedenom prostoru. Također mjera koja će trenutno otvoriti put prema promociji ideje društvenog “buma” u općini Čelić, svakako je planirani projekt “Kulturno ljeto Čelić”, koji po prvi put bi trebalo integrisati razne kulturno–zabavne manifestacije na teritoriji općine Čelić i dati im novi impuls, vrijednost i kvalitetu.

Mjere unutar trećeg prioriteta mogu se fokusirati na završetak izgradnje Sportske dvorane Čelić i to pod nazivom “Razija Mujanović” (ovaj naziv i značaj ove najveće i najznačajnije sportašice svih vremena u cijeloj državi BiH elaboriran je u posebnom dijelu *Zaključak*), *Uređenje sportskih igrališta, Regionalni stolnoteniski centar, Rekonstrukcija školske sportske dvorane Osnovne škole Vražići i Izgradnja dječijih igrališta po mjesnim odborima*. Realizacijom ovih mjera najmlađi stanovnici ove jedinice lokalne samouprave dobili bi adekvatan prostor za aktivno provođenje slobodnog vremena i za rekreaciju. Na sportskim igralištima planira se postaviti zaštitna ograda, uložiti u osvjetljenje, postaviti nove podloge, te finansirati neizostavnu opremu i opremanje tribina. U realizaciji ove mjere sudjelovat će Općina Čelić, Tuzlanski kanton, Sportska zajednica i različita udruženja u sportu. Za djecu – stanovnike okolnih naselja u narednom će se periodu izgraditi

igrališta. Ulaganjem u odgoj i obrazovanje ove jedinice lokalne samouprave podići će se kvaliteta života i stvoriti bolji uvjeti života za mlade porodice. Na području odgoja iskristalizirale su se dvije mjere: *Energetska obnova svih osnovnih škola u općini kao i srednja škola u Čeliću i izrada Programa razvoja predškolskog odgoja s procjenom potreba novih kapaciteta.*

SC – 3 Treći i posljednji specifični cilj Strateškog razvojnog programa općine Čelić je u potpunosti usredotočen/usmjeren na izazove novog doba, odnosno na novonastale razvojne sektore privrede ali i društva te društvenog razvoja u cjelini. Zaštita okoliša, upravljanje otpadom, komunalna infrastruktura, unaprijeđenje prostora i energetska efikasnost, danas predstavljaju temeljni izazov svake zajednica, odnosno upravljanje istim je istovremeno i ogromna šansa ali i ogroman rizik za svaku zajednicu. Ovaj specifičan cilj sastoji se od tri prioriteta:

- ❖ Infrastruktura u funkciji zaštite okoliša
- ❖ Upravljanje otpadom
- ❖ Zelena energija i energetska efikasnost

Mjere kojima će se doprinijeti ostvarivanju navedenih prioriteta i ispunjenju ovoga specifičnog cilja uglavnom se odnose na infrastrukturne projekte s područja zaštite okoliša i infrastrukture, a manjim dijelom na projekte nabave opreme, unaprijeđenja i razvoja putem umrežavanja i digitalizacije usluga. Zaštiti okoliša ove mikroregije dalo se na važnosti uvođenjem prioriteta *Infrastruktura u funkciji zaštite okoliša* u koji su uvedene tri mjere koje se odnose na sanaciju otpada: *Reciklažno dvorište, Uvođenje mehanizma odvojenog prikupljanja otpada i nabavka nove komunalne opreme - vozila.* Ostale mjere unutar ovoga prioriteta odnose se na unaprijeđenje komunalne infrastrukture: šetnica, groblja, javne rasvjete i vodoopskrbnog cjevovoda.

Vodovodne mjere odnose se na rekonstrukciju dotrajalih vodoopskrbnih cjevovoda. Izgradnjom vodovodne infrastrukture ostvarit će se bitan korak prema ozbiljnom upravljanju sa resursima zbog trenutno poražavajuće situacije gubitka više od 60% na osnovu zastarjelosti sistema. Dugoročno kroz zaštitu izvorišta, sanaciju i rekonstrukciju postojećih vodovodnih sistema, a u cilju smanjenja gubitaka u mreži, osigurati stanovništvu općine dovoljne količine zdravstveno ispravne vode za piće. Treba napomenuti kao jednu smjernicu za buduće razmišljanje, Strategija *Evropa 2020.* ističe uvođenje i korištenje savremenih dostupnih internetskih usluga (npr. e-uprava, e-zdravlje, pametni dom, digitalne vještine, sigurnost itd.).

Daljni prioritet je fokusiran na zbrinjavanje otpada, a gdje su predviđene mjere u pogledu uspostavljanja sistema za integralno upravljanje otpadom i infrastrukturu za cjelovit sistem

upravljanja otpadom. Pri tome posebnu pažnju treba posvetiti da se realizuje: saniranje i eliminiranje "divljih" odlagališta, sanacija i rekultivacija općinskih deponija, te njihovo postepeno ukidanje. Težiti da što više područja u Općini zbrinjavaju svoje otpadne vode na ekološki prihvatljiv način.

Posljednji prioritet *Zelena energija i energetska efikasnost* sastoji se od mjera kojima će se unaprijediti javne ceste, uključujući biciklističke staze, nerazvrstane ceste i nogostupi, a s obzirom da promet internetom također pripada kategoriji prometnog sistema, čitavo područje općine obuhvatit će se mjerama ove komunikacijske mreže. Za područje MZ Čelić važno će biti sprovođenje mjere *Hotspot zone*, koja će označiti početak superbrzog interneta i izgradnju infrastruktura na frekventnim lokacijama. Ono što treba naglasiti i istaći kao vrlo snažnu poruku lokalne vlasti jeste završeni projekt energetske efikasnosti zamjenom zastarjele javne rasvjete sa novom LED tehnologijom, kojim je dobivena ušteda energije za više od 70%. Ta poruka glasi da vlast je spremna i otvorena za nove ideje i posebno inovativne projekte u zaštiti životne sredine. Udio korištenja obnovljivih izvora energije, čijom primjenom se smanjuju emisija ugljičnog dioksida (CO₂) i na taj način doprinosi zaštiti okoliša, u budućnosti treba znatno povećati. Trenutno je vrlo malo inicijativa za njihovo korištenje.

Mjera koja je iznjedrila tokom nastanka ovog dokumenta jeste zaštita zraka. Zbog strašnog zagađenja zraka u posljedih nekoliko godina, a sa kulminacijom u 2019. godini ova mjera je dospjela na vrh po prioritetu preko noći. S tim u vezi Općina Čelić je urgentno naručila izradu strategije za očuvanje kvalitete zraka koja ide u smjeru da ložionice na području cijele općine i javne i privatne, koje su manje-više sve na kruta goriva, budu zamijenjena prihvatljivijim izvorom. Ta mjera bi išla u realizaciju nakon stručne analize u smjeru subvencioniranja zamjene tehnologije grijanja.

Donijeti u što skorije vrijeme LEAP i akcioni plan racionalnog korištenja energije.

Očuvanje okoliša kao preduvjet uravnoteženog privrednog razvoja općine Čelić u saradnji sa višim nivoima vlasti, javnim preduzećima, NVO-je za zaštitu prirode i okoliša uspostaviti inspektorsku saradnju na zaštiti, očuvanju i racionalnom korištenju prirodnih resursa koji mogu generirati održive privredne aktivnosti (ulaganje u alternativne izvore energije, u ekološke i stakleničke proizvodnje poljoprivrednih proizvoda, ekološku proizvodnju, ekološki održive turističke zone, razvojne programe, jačanje ruralnog razvoja). Stvoriti institucionalnu platformu za sistemsku zaštitu biološke i krajobrazne raznolikosti u kojoj će lokalna zajednica sa ključnim domaćim i vanjskim subjektima ulagati u funkcionalne oblike zaštite i očuvanja raznolikosti.

6. SEKTORSKI RAZVOJNI PLANOVI

Nakon Integrirane analize postojećeg stanja, identificirani su pravci odnosno smjerovi razvoja općine Čelić, a time i sektora. Prema definiranim smjernicama iskristalizirani su strateški ciljevi, unutar kojih su postavljeni prioriteti za svakog od tih strateških ciljeva. Ti prioriteti predstavljaju osnovu konkretnog djelovanja strategije, na temelju čega su za svaki pojedinačni prioritet definirane konkretne mjere za realizaciju postavljenih prioriteta. Sve gore navedene akcije i rješenja daju okvir unutar kojeg se trebaju iznjedriti tačni planovi za svaki sektor samostalno, pri tome vodeći računa da svaki od pojedinih planova treba imati temelj naslonjen na Strateškim odrednicama i poveznice sa ostalim sektorskim planovima. U skladu s navedenim, sačinjena su tri sektorska plana:

- ❖ Plan privrednog razvoja
- ❖ Plan društvenog razvoja
- ❖ Plan zaštite okoliša

6.1. PLAN PRIVREDNOG / EKONOMSKOG RAZVOJA

SWOT analiza ekonomskog razvoja općine Čelić pokazuje da bi trebalo maksimalno iskoristiti značajne poljoprivredne resurse, zemljište, vodne rezerve, prirodna i šumska bogatstva za ekonomski razvoj Općine.

Kako bi se postojeći prirodni resursi maksimalno iskoristili, povećao nivo finalizacije sirovina u privredi, povećala proizvodnja po jedinici površine u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji potrebno je uložiti maksimalan napor da se uz primjenu novih tehnologija vrši transfer znanja i primjena u praksi. Na taj način naši privrednici i poljoprivrednici mogu postati konkurentni na tržištu.

6.1.1. FOKUSI EKONOMSKOG RAZVOJA

EF-1. Kreiranje povoljnog i poticajnog poslovnog okruženja za razvoj MSP i stvaranje uvjeta za iskorištavanje prirodnih resursa na području općine

Pri izradi ekonomske analize utvrđeno je da Općina raspolaže sa relativno dobro očuvanim prirodnim resursima na kojima treba bazirati razvoj Općine. Kako navedene resurse treba razumno, racionalno i na kvalitetniji način eksploatirati, potrebno je kontrolisano korištenje prirodnih resursa, s namjerom da se period korištenja produži, odnosno postigne održiv razvoj koji će podrazumijevati korištenje prednosti koji resursi donose, a istovremeno se štite od nekontrolisane

eksploatacije i neracionalne upotrebe. Evidentan pad izvoza u prerađivačkoj industriji, broj registrovanih preduzetnika i obrtnika na području općine koji se bave proizvodnim djelatnostima je ispod 30%. Iz naprijed navedenog, te vrlo sporog rasta zaposlenosti stanovništva, bez obzira na pad nezaposlenosti koji je rezultat epidemije iseljavanja i odlaska mladih obitelji, potrebno je poduzeti niz mjera kako bi se poboljšalo poslovno okruženje, povećao broj registrovanih u proizvodnim djelatnostima, zaustavio odlazak mladih (radno sposobnih) i povećanje zaposlenosti, a također stvorili uslovi za privlačenje domaćih i stranih investitora.

Općina Čelić namjerava potaknuti gospodarski razvoj kroz dovršenje izgradnje i uređenje poslovne infrastrukture, poticanje JPP i kroz privlačenje investicija. Nastojati će se da se poveća produktivnost kod MSP, da se poveća poljoprivredna proizvodnja i da se u što većoj mjeri poveća zastupljenost novih proizvoda koji imaju konkurentnost s opredjeljenjem da se ostvari i ojača lokalna ekonomija koja će omogućiti pristup većem zapošljavanju. Izgradnjom poslovnih zona javlja se mogućnost privlačenja investicija. Unaprjeđenjem konkurentnosti poduzetništva u Općini žele se stvoriti uvjeti za privlačenje investitora za uspostavljanje poslovnog partnerstva i drugih vidova poduzetničkih aktivnosti.

U tom smislu općina Čelić želi napraviti sve potrebne korake kako bi se općinska uprava učinila konkurentnijom, te kako bi se postojeći kapaciteti u općini Čelić pretvorili u instrumente podrške u rukama općine i stavili u funkciju privrednog razvoja.

EF-2. Poboljšanje uvjeta za razvoj intenzivne i tržišno orijentisane primarne poljoprivredne proizvodnje

Općina Čelić je svjesna potrebe da se razvije konkurentna i održiva poljoprivredna proizvodnja, koja će biti prilagođena potrebama tržišta da se razvije prehrambeni sektor i proizvede dodana vrijednost. Imajući u vidu klimatske uslove, kvalitet zemljišta i njegovu raspoloživost, te dugogodišnju tradiciju u stočarstvu, neiskorištene mogućnosti za razvoj voćarske i povrtlarske proizvodnje, primarna poljoprivredna proizvodnja i dalje predstavlja jednu od djelatnosti na koju će se naslanjati veliki broj stanovništva općine. Animalna proizvodnja je u stalnom porastu. Biljna proizvodnja je u stagnaciji. Primjenom novih tehnologija i transferom znanja težiti ka povećanju prinosa i prihoda po jedinici površine/po grlu, koristiti proizvodne faktore u međusobnoj kombinaciji koja daje najbolje ekonomske efekte. Nizom mjera usmjeriti razvoj primarne poljoprivredne proizvodnje na porodičnim gazdinstvima ka intezivnoj specijalizovanoj tržišno orijentisanoj proizvodnji. Za daljnji razvoj poljoprivredne proizvodnje u svakom slučaju treba rješavati probleme vezane za zaštitu od poplava i vremenskih nepogoda, a zbog usitnjenih posjeda potrebno je poduzeti mjere okrupnjivanja poljoprivrednog zemljišta u svrhu ekonomičnije proizvodnje.

EF – 3. Stvoriti povoljne uslove za razvoj turizma

Socioekonomska analiza je pokazala da općina Čelić raspolaže sa značajnim resursima i predispozicijama za razvoj turizma. Razvoj cjelovite turističke ponude temelji se na iskorištavanju postojećih potencijala, obogaćivanju postojeće ponude turističke destinacije, odnosno stvaranju i razvoju nove turističke ponude.

Općina Čelić želi osigurati dugoročnost pozitivnih učinaka održivim korištenjem prirodnih i kulturnopovijesnih potencijala, aktivnim sudjelovanjem u njihovom očuvanju i razvoju, stvaranjem okruženja privlačnog za investitore te djelotvornom promocijom. Za kvalitetno praćenje učinaka turizma potrebno je kontinuirano provoditi redovita tržišna istraživanja o tendencijama u različitim vidovima turizma. Ona omogućavaju uvid u stanje i kretanje ponude i potražnje i stvaranje kvalitetne podloge za donošenje odluka u vođenju turističke politike u pojedinim segmentima.

Takođe, evidentno je da turistička ponuda općine Čelić nije dovoljno promovirana i da ne raspolažemo za dovoljnim brojem smještajnim kapacitetima i sadržajima koji su bitni za turističku ponudu.

Potrebno je poduzeti niz mjera i aktivnosti kako bi se stvorili uslovi za razvoj ove tercijalne djelatnosti.

6.1.2. PREGLED CILJEVA PRIVREDNOG SEKTORA SA OČEKIVANIM REZULTATIMA I INDIKATORIMA

Tabela br. 53

Ciljevi privrednog sektora i očekivani rezultati s indikatorima uspješnosti

Rbr.	Sektorski ciljevi Ekonomski razvoj	Veza sa strateškim ciljevima	Očekivani rezultat	Indikator
1.	EC-1. Do kraja 2023.godine stvoriti uvjete za nove investicije i otvaranje novih radnih mjesta	S.C.1. Održivi i konkurentni i održivi privredni (ekonomski) razvoj	Otvoreno 200 novih radnih mjesta Realizirano najmanje 3 nove investicija JPP Realizirane najmanje 3 nove investicije u poslovnim zonama Održana najmanje 2 poslovno investicijska foruma Uspostavljen najmanje 1 Centar za obuku i prekvalifikaciju	Broj novih radnih mjesta Broj novih investicija JPP Broj novih investicija u poslovnu zonu Broj održanih poslovno investicijskih foruma Broj prekvalificiranih i obučeni osoba

			Prekvalificirano min. 150 osoba	
2.	EC-2. Do kraja 2022.godine povećati konkurentnost i održivost poljoprivredne proizvodnje za 30%	S.C.1. Održivi i konkurentni i održivi privredni (ekonomski) razvoj S.C.2. Razvoj ljudskih potencijala, unaprijeđenje društvene infrastrukture i standarda, i socijalna kohezija	Ukupna prodaja poljoprivrednih proizvoda povećana za 20 % Udio prodatih poljoprivrednih proizvoda za izvoz povećan za najmanje 10 % Povećana površina za poljoprivrednu proizvodnju za najmanje 5 % Podržano održavanje najmanje 1 sajma na području općine Izgrađen i uspostavljen najmanje 1 agrarni inkubator Izgrađen najmanje 1 sistem navodnjavanja i odvodnjavanja Podržan rad najmanje 2 poljoprivredne zadruge i 4 udruge poljoprivrednika Uspostavljen ZIS (zemljišni informacijski sistem) Izgrađen i opremljen najmanje 1 kapacitet za sortiranje, pakiranje i hlađenje voća i povrća Otkup poljoprivrednih proizvoda povećan za 500 tona godišnje Povećan obim proizvodnje za cca 200 tona poljoprivrednih proizvoda Povećanje prihoda od poljoprivrede za 20 %	Količina ukupno prodatih poljoprivrednih proizvoda Vrijednost ukupno prodatih proizvoda Količina izvezenih poljoprivrednih proizvoda Vrijednost izvezenih poljoprivrednih proizvoda Korištena poljoprivredna površina Broj podržanih sajmova na području općine Broj izlagača na sajmovima, Broj posjetitelja sajmova, Broj sklopljenih ugovora o poslovnoj saradnji, na sajmovima Broj uspostavljenih agrarnih inkubatora Broj subjekata uključenih u rad inkubatora Broj izgrađenih sistema navodnjavanja i odvodnjavanja Poljoprivredna površina pokrivena sistemom navodnjavanja i odvodnje Broj podržanih zadruga i udruženja poljoprivrednika Broj izgrađenih i opremljenih kapaciteta za rukovanje voćem i povrćem nakon berbe Količina otkupljenog voća i povrća Vrijednost otkupljenog voća i povrća Površina pod novim plastenicima Količina poljoprivrednih proizvoda iz plastenika Prihod ostvaren po osnovu

			Zaposleno najmanje 50 osoba u poljoprivrednoj proizvodnji i otkupu Urađena projektna dokumentacija za regionalnu tržnicu Izgrađena Regionalna tržnica	proizvodnje u plastenicima Broj radnih mjesta u poljoprivredi
3.	EC-3. do kraja 2023.godine podići konkurentnost Općine kao povoljna poslovna destinacija	S.C.1. Održivi i konkurentni i održivi privredni (ekonomski) razvoj S.C.3. Zaštita okoliša, upravljanje otpadom, komunalna infrastruktura, unaprijeđenje prostora i energetska efikasnost	Općina ispunjava sve kriterije predviđene za certifikacijom BFC Uveden sistem e-uprava Uspostavljena baza podataka o privrednim subjektima I NVO-ima Izrađen i distribuiran najmanje 1 promotivni katalog za potencijalne investitore	Broj ispunjenih kriterija za BFC Efikasnost Općine u pružanju javnih usluga Razina zadovoljstva građana e - upravom Broj uspostavljenih baza podataka Broj promotivnih kataloga izrađenih i distribuiranih za potencijalne investitore
4.	EC-4. Razviti registrirani porodični biznis u sektoru poljoprivrede	S.C.1. Održivi i konkurentni i održivi privredni (ekonomski) razvoj S.C.2. Razvoj ljudskih potencijala, unaprijeđenje društvene infrastrukture i standarda, i socijalna kohezija	Povećanje broja zaštićenih poljoprivrednih proizvoda Povećanje prijavljenih Agro-turističkih gazdinstava Rast dolazaka van-općinskih posjetitelja Rast certifikata poljoprivrednih proizvoda Rast HALAL certifikata Porast broja zaposlenih u poljoprivredi Povećanje broja sajмова u općini Porast broja proizvođača poljoprivrednih proizvoda koji sudjeluju na	Broj radnih mjesta u poljoprivredi Broj subjekata u bazi podataka Količina ukupno prodatih poljoprivrednih proizvoda Broj certificiranih Eko proizvođača Broj zadrugara Broj obiteljskih gazdinstava u agrarnom turizmu Broj dolazaka gostiju Agrarnog turizma

			sajmovima izvan općine i države Povezivanje poljoprivrednih gazdinstava u klastere i nastup na vanjska tržišta Najmanje izdavanje četiri kataloga iz poljoprivrednog i turističkog sektora godišnje	
5.	EC-5. Do kraja 2022.godine u potpunosti razviti turističku djelatnost iz tercijalne u primarnu na području općine, promovirati novi razvojni smjer za privredne subjekte u općini, promovirati nove sadržaje na vanjsko tržište i urediti turističku infrastrukturu	S.C.1. Održivi i konkurentni i održivi privredni (ekonomski) razvoj S.C.2. Razvoj ljudskih potencijala, unaprijeđenje društvene infrastrukture i standarda, i socijalna kohezija S.C.3. Zaštita okoliša, upravljanje otpadom, komunalna infrastruktura, unaprijeđenje prostora i energetska efikasnost	Povećanje smještajnog kapaciteta Povećanje broja prijavljenih agrarnih gospodarstva Osposobljavanje turističke infrastrukture planinski sadržaji, etno, gastro Izrađen marketing plan razvoja turizma Realizirano najmanje pet aktivnosti iz marketing plana razvoja turizma Izrađena projektna dokumentacija za najmanje jedan auto kamp Sufinancirana najmanje tri kulturna događaja godišnje Povećan broj posjetitelja na kulturnim događajima za najmanje 500 % Izgrađen i obnovljena sportska infrastruktura Izgrađena centar za starije i nemoćne Izgrađen centar za zdravstveno istraživanje, dentalnu i estetsku	Broj novih turističkih sadržaja Broj ostvarenih noćenja Broj realiziranih aktivnosti iz marketing plana razvoja turizma Broj izrađenih planskih/projektnih dokumenata kao preduvjet za razvoj turizma Broj sufinanciranih kulturnih događaja Broj uspješno organiziranih kulturnih događaja Broj posjetitelja na kulturnim događajima Broj obnovljenih i izgrađenih sportskih terena Broj zaposlenih u pružanju sportskih usluga Direktni i indirektni prihod od sportskih usluga na razini općine Broj uređenih staza za planinarenje i biciklizam Broj posjetitelja Broj podržanih objekata ruralnog turizma Broj kreveta u ruralnom turizmu

			hirurgiju Zaposleno najmanje 200 dodatnih ljudi Uspostavljen najmanje jedan etno-kamp za Otvoreni najmanje deset novih gastro-etno sadržaja	
6.	EC-6. Uključiti dijasporu u izradu i realizaciju razvojnih planova i programa općine Čelić	S.C.1. Održivi i konkurentni i održivi privredni (ekonomski) razvoj S.C.2. Razvoj ljudskih potencijala, unaprijeđenje društvene infrastrukture i standarda, i socijalna kohezija	Novo ideje i sugestije iz dijaspore Otvorena i u funkciji Agencija za saradnju sa dijasporom Do 2024. Godine, iznos investicije iz konkretnih projekata minimalno 1 mil. BAM	Uključena minimalno četiri prijedloga dijaspore za izgradnju poslovne zone opće orijentacije, Minimalno 3 projekta ekonomskog razvoja realizovana u saradnji sa dijasporom.

6.1.3. USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠIH NIVOVA

Prilikom izrade operativnih ciljeva lokalnog ekonomskog razvoja, izvršen je uvid i analiza strateških dokumenata planiranja i razvoja na višim razinama vlasti, koji direktno ili indirektno mogu utjecati na razvoj Općine (Strategiju razvoja TK do 2025. godine i Strategiju razvoja BiH).

Strategijom razvoja BiH u okviru strateškog cilja koji se odnose na zapošljavanje predviđen je razvoj malih i srednjih preduzeća i otvaranje novih radnih mjesta, te poticanje samozapošljavanja.

Strategijom razvoja BiH u okviru strateškog cilja konkurentnost predviđena mjera je poticanje razvoja poslovnih zona, dok u okviru strateškog cilja, koji se odnosi na makroekonomsku stabilnost predviđene mjere su privlačenje investicija i stvaranje uvjeta za JPP.

U okviru strateškog cilja koji se odnosi na održivi razvoj, „Strategija razvoja BiH“, predviđa mjere uređenja poljoprivrednog zemljišta i podrške organizacijama poljoprivrednih proizvođača. Razvoj turizma je usuglašen sa „Strategijom razvoja turizma FBiH“

6.1.4. INICIJATIVE MEĐUOPĆINSKE SARADNJE

Općina Čelić će jačati saradnju sa općinama, sa pojedinim institucijama TK, preko Saveza općina i gradova FBiH, sa Brčko Distriktom kao i sa općinama iz susjednih država preko različitih programa EU fondova i općinama u Republici Turskoj s kojima je planiran brza realizacija pobratimljenja općina. Ta saradnja biti će intenzivna u oblasti poljoprivrede, izvoza, investicija u prerađivačkoj i u razvoj turističkih potencijala. Neki od započetih saradnji su:

- ❖ Saradnja općine Čelić i Razvojne agencije Tuzlanskog Kantona,
- ❖ Saradnja preko Saveza općina i gradova F BiH sa svim komplementarnim općinama,
- ❖ Razvijanje regionalne turističke ponude
- ❖ Saradnja sa općinama u BiH u cilju razmjene iskustava vezanih za uspostavljanje saradnje sa dijasporom.

6.1.5. PROGRAMI, PROJEKTI I MJERE

Za realizaciju plana ekonomskog razvoja općine Čelić definisano je 49 projekata i mjera grupisanih u 4 programa, kako slijedi:

- ❖ **Program 1.** – *Podrška razvoju poljoprivredne proizvodnje*
- ❖ **Program 2.** – *Unapređenje javne i poslovne infrastrukture i jačanje malog i srednjeg preduzetništva*
- ❖ **Program 3.** - *Jačanje kapaciteta općine za povoljno poslovno okruženje i poticaj investicijama*
- ❖ **Program 4.** – *Razvoj turističke ponude*

Tabela br. 54

Prikaz projekata i mjera unutar pojedinog Programa unutar Plana ekonomskog razvoja

PROGRAM	PROJEKTI/MJERE
PROGRAM 1 EP-1 Podrška razvoju poljoprivredne proizvodnje	1. Direktna podrška poljoprivrednim investicijama 2. Poticaji izgradnja plastenika za proizvodnju povrća 3. Sajam Eko – poljoprivredne proizvodnje 4. Izgradnja i uspostava agrarnog inkubatora 5. Sistem navodnjavanja i odvodnjavanja 20 ha 6. Potpora zadrugama i udrugama poljoprivrednika 7. Uspostava ZIS-a (zemljišni informacijski sistem) 8. Uspostava jedinstvene baze podataka, izrada upotrebne karte vrijednosti 9. Izgradnja kapaciteta za sortiranje, pakiranje i hlađenje voća i povrća

	10. Izgradnja odnosno uređenje općinske tržnice Čelić 11. Izgradnja regionalne tržnice na veliko 12. Nabavka i postavljanje plastenika površine najmanje 10.000 m², 13. Program podizanje zasada drvenastog voća površine 6 ha, 14. Izgradnja, formiranje i opremanje centra za mljekarstvo i sirarstvo, 15. Izgradnja hladnjače za voće kapaciteta 200 tona CA/ULO hladnjača s box paletama i tehnološkom opremom, 16. Podizanje zasada jagodičastog voća ukupne površine 6 ha 17. Edukacija poljoprivrednih proizvođača, 18. Formiranje i opremanje Opće zemljoradničke zadruge (OZZ) i 19. Podrška poljoprivrednoj proizvodnji u saradnji sa dijasporom
PROGRAM 2 EP-2 Unapređenje javne i poslovne infrastrukture i jačanje malog i srednjeg preduzetništva	1. Izrada studije izvodljivosti za potencijalne poslovne zone - međuentitetska zona, 2. Izgradnja poslovne zone opće orijentacije, 3. Dogradnja infrastrukture u poslovno - turističkoj zoni u Brnjiku, 4. Otvaranje Agencije za razvoj općine Čelić, 5. Osnivanje i razvoj centra ili zadruge kućne radinosti, 6. Sanacija i asfaltiranje lokalne putne mreže na području općine Čelić, 7. Izrada dokumentacije i izgradnja zaobilazne ceste u centru naselja Čelić na glavnom Regionalnom putu prema Tuzli 8. Proizvodnja drvene galanterije, 9. Tvornica prerade eko poljoprivrednih proizvoda, 10. Tvornica za proizvodnju peleta, 11. Tvornica sokova i prehrambenih artikala od voća i povrća , 12. Tvornica vode Čelik
PROGRAM 3 EP-3 Jačanje kapaciteta općine za povoljno poslovno okruženje i poticaj investicijama	1. Uvođenje sustava e-uprave 2. Izrada promotivnog kataloga za promociju ulaganja 3. Organizacija poslovno- investicijskog foruma sa dijasporom za ulaganje u općinu Čelić 4. Uspostava Centra za obuku i prekvalifikaciju 5. Izrada Baze podataka – privredni subjekti i NVO 6. Izrada projektne dokumentacije za svaku pojedinu poslovnu zonu
PROGRAM 4 EP-4 Razvoj turističke ponude	1. Izrada plana korištenja javnih površina u vlasništvu viših nivoa vlasti, 2. Preuzimanje na korištenje javnih površina 3. Izrada promotivnog materijala turističke ponude Općine Čelić. 4. Formiranje Turističke zajednice općine Čelić 5. Poticaj turistički značajnim manifestacijama 6. Valorizacija turističke ponude oko Velinog Sela i oko toka rijeke Šibošnice kod akumulacijske brane u Vražićima

	7. Izrada marketing plana razvoja turizma općine Čelić8. Izgradnja pločnika na relaciji ZJU Dom zdravlja Čelić, pa pored Tržnice sve do planiranog Centralnog parka9. Izrada projektne dokumentacije za auto-kamp u Vražićima10. Sufinansiranje organizacije kulturnih događaja11. Podrška razvoju ruralnog turizma12. Izgradnja slatkovodnog akvarija na lokaciji planiranog Etno sela Brnjik

6.2. PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA

Društveni razvoj treba da unaprijedi ostvarivanje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava građana, prvenstveno kroz povećanje dostupnosti i kvaliteta odgovarajućih usluga. Uspješna implementacija plana društvenog razvoja vodi ujednačavanju šansi u razvoju i povećanju društvene uključenosti i integracije.

6.2.1. FOKUSI DRUŠTVENOG RAZVOJA

SWOT analiza društvenog razvoja općine Čelić pokazuje da bi se trebalo maksimalno iskoristiti zadovoljavajuće stanje društvene infrastrukture (objekata primarne zdravstvene zaštite, domova kulture, školskih objekata, sportskih igrališta i terena i drugo), postojanje i aktivno funkcionisanje brojnih organizacija značajnih za društveni razvoj Općine te kadrovsku opremljenost lokalne uprave i javnih ustanova. Bez obzira na negativnu demografsku sliku Općine uslovljenu padom nataliteta i iseljavanjem stanovništva treba iznaći više sredstva za finansiranje društvenog razvoja, socijalne i zdravstvene zaštite. Sukladno tome planirani razvoj ovog sektora fokusiran je na pet determiniranih smjerova.

DF-1. Zaustavljanje negativnog demografskog trenda općine Čelić i obezbijediti uslove za ostanak i povratak mladih

Socioekonomska analiza demografskih karakteristika stanovništva pokazala je da općina Čelić u zadnjih 5 godina ima negativan prirodni priraštaj. Također, prema podacima sa kojima raspolaže Federalni zavod za statistiku u periodu od 2015.-2019. godina prosječni saldo migracija negativan je za općinu Čelić. Budući da su ovi podaci zabrinjavajući i da se negativno odražavaju na razvoj Općine, u narednom periodu potrebno je planirati i provoditi pronatalitetne mjere s ciljem

povećanja nataliteta, ali i razvijanja programa koji se odnose na povratak ljudi iz dijaspore, koji su u najboljem životnom dobu i mogu dati puni doprinos razvoju Općine. Također, u saradnji sa sektorskom grupom za ekonomski razvoj stvaranjem uslova za zapošljavanje mladih osoba smanjiti odlazak stanovništva, a posebno stanovništva do 35 godina starosti.

DF-2. Izgradnja infrastrukture i unaprijeđenje usluga za potrebe obrazovnog sistema (predškolsko, osnovno, srednjoškolsko i obrazovanje odraslih), učiniti ga dostupnim za svu djecu i prilagoditi ga potrebama tržišta.

Unaprijeđenje obrazovanja predstavlja poseban fokus u radu sektorske grupe društvenog razvoja. Usmjerenje u ovoj oblasti tiče se dostupnosti obrazovanja za svu djecu, materijalno-tehničko opremanje škola i poboljšanje uslova za rad i smanjenje diskriminacije djece u obrazovnom sistemu. Također, fokus u radu se stavlja na srednjoškolsko obrazovanje koje bi trebalo prilagoditi potrebama tržišta rada te je predviđeno da se pored unaprijeđenja materijalno-tehničkih uslova za rad provode kampanje za promjenu strukture zanimanja pri Mješovitoj srednjoj školi "Čelić" u skladu sa planiranim sektorskim ciljevima grupe za ekonomski razvoj te stvaranje uslova za obrazovanje odraslih kao i osmišljavanje drugih mjera koje će imati za cilj razvoj koncepta cjeloživotnog učenja i razvoja odraslih osoba. Dijaspore i u ovom segmentu može dati svoj puni doprinos.

Analiza također pokazuje da trenutno nedostaje školskog prostora kao i prostora za druge kulturne aktivnosti i smještaj kulturnih institucija. Neophodno je raditi na dodatnim sadržajima koji mogu obogatiti društveni život mladih ljudi.

DF-3. Unaprijeđenje kvalitete zdravstvene i socijalne zaštite potrebama stanovništva.

U socijalnom sektoru postoji potreba da se osiguraju dodatne usluge za djecu, ali pogotovu za brzorastući broj starijih osoba sa posebnim potrebama, i osobe sa invaliditetom kao i druge usluge iz sfere socijalne i zdravstvene pomoći. Sistem zdravstvene zaštite u Čelić je na zadovoljavajućoj razini. Međutim, i u toj oblasti nedostaje stručni kadar, ali i odgovarajuća oprema u zdravstvenim institucijama. Zbog prometne izoliranosti i raštrkanosti pojedinih mjesta u ruralnom području otežano je pružanje primarne zdravstvene zaštite.

Sistem socijalne zaštite treba unaprijediti u domenu pružanja podrške ugroženim kategorijama stanovništva u skladu s raspoloživim kapacitetima i mogućnostima Općine. Općina planira da uloži dodatne napore u razvoj sistema socijalne zaštite, kako bi usluga prema krajnjim korisnicima bila efikasnija i kako bi više preventivno djelovali na suzbijanje i otklanjanje sociopatoloških pojava oblika i povećali socijalnu uključenost mladih iz domena socijalne zaštite.

Također, sektor zdravstvene zaštite obuhvata unaprijeđenje preventivnih zdravstvenih usluga. Osim toga, planirano je da se proširi i unaprijedi nivo preventivnih zdravstvenih usluga pri JU Dom zdravlja Čelić kroz više programa i mjera.

DF-4. Unaprijediti javnu upravu i sektor nevladinih organizacija s ciljem unaprijeđenja kvaliteta javnih usluga.

Kako bi javna uprava bila u službi upravljanja lokalnim razvojem treba napraviti efikasnu reorganizaciju radnih mjesta te konstantno raditi na edukaciji zaposlenika. Općina Čelić želi naglasiti važnost efikasnog rada javne uprave u pružanju javnih usluga građanima. Ciljevi općine su povećati transparentnost, integritet i povjerenje u javnu upravu. Potrebno je unaprijediti upravljanje ljudskim potencijalima u javnoj upravi kao i sustavno jačati kapacitete organizacija civilnog društva. Poticanje aktivnosti vezane za razvoj dijaloga i partnerstva s organizacijama civilnog društva potrebno je zbog bolje politike razvoja.

Takva sposobna i odgovorna lokalna vlast ostvaruje partnerstvo sa privatnim i nevladinim sektorom i produktivno saraduje sa drugim nivoima vlasti i drugim lokalnim jedinicama u zemlji i regionu. Saradnja sa nevladinim sektorom definisana je potpisanim Sporazumom o saradnji između Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i nevladinih organizacija koji je u primjeni od decembra 2015. godine i ova saradnja se treba kontinuirano unaprijeđivati. Partnerstvo sa građanima osigurava se kroz veće uključivanje građana u proces kreiranja i donošenja odluka, kao i u kreiranju i realizaciji projekata koji neposredno utječu na njihovu okolinu, odnosno kvalitet života i rada. Efikasniji rad općinske administracije osigurava se kroz skraćenje i pojednostavljenje općinskih procedura, bolju preglednost predmeta i efikasniji rad zaposlenih te određivanje tijela i odgovornih osoba koji će se baviti održavanjem baze i komunikacijom sa dijasporom.

DF-5. Unaprijediti oblast kulture i sporta.

Fokus unaprijeđenja kulture je razvoj i unaprijeđenje kulture, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, kulturnog života i kulturno-historijskog nasljeđa. Općina Čelić će realizovati projekte koji će stvarati bolje uslove za obavljanje i razvoj djelatnosti kulture, a naročito muzejske, muzičko scenske, bibliotekarske, pozorišne i likovne.

Razvoj sporta na području Općine danas sve svoje raspoložive kapacitete stavlja u funkciju razvoja dječijeg i omladinskog sporta, kao i animaciju starijeg stanovništva u cilju postizanja sportske kulture i zdravlja stanovništva. Intencija je da se unaprijedi stanje sportskih objekata i infrastrukture te da se unaprijeđuju uslovi za provođenje sportskih aktivnosti i u ruralnim dijelovima Općine.

6.2.2. PREGLED CILJEVA DRUŠTVENOG SEKTORA SA OČEKIVANIM REZULTATIMA I INDIKATORIMA

Tabela br. 55

Ciljevi društvenog sektora i očekivani rezultati s indikatorima uspješnosti

Rbr.	Sektorski ciljevi Društvenog razvoja	Veza sa strateškim ciljevima	Očekivani rezultat	Indikator
1.	DC-1. Smanjiti iseljavanje mladih i povećati broj novorođene djece do 2022.godine	S.C.1. Održivi i konkurentni i održivi privredni (ekonomski) razvoj S.C.2. Razvoj ljudskih potencijala, unaprijeđenje društvene infrastrukture i standarda, i socijalna kohezija	Povećanje broja stanovnika općine Čelić Povećanje broja zaposlenih Povećanje broja novorođene djece Povećanje broja školaraca	Broj stanovnika Broj zaposlenih Broj novorođenčadi Broj školaraca
	DC-2. Stvoreni uslovi za kvalitetno obrazovanje, prekvalifikaciju odraslih i cjeloživotno učenje do 2022.godine	S.C.1. Održivi i konkurentni i održivi privredni (ekonomski) razvoj S.C.2. Razvoj ljudskih potencijala, unaprijeđenje društvene infrastrukture i standarda, i socijalna kohezija	Završena izgradnja i opremanje Sportske drorane "Razija Mujanović" Izgrađena prostorija za školu za djecu sa posebnim potrebama Izgrađena i opremljena sportska dvorana Osnovne škole "Vražići" Opremljeno vanjsko igralište u dvorištu PŠ u Brnjiku Izmjenjen krov u PŠ Šibošnica Opremljen elektro i strojarski multimedijalni kabinet Srednje škole Uveden video nadzor u svim školama općine Čelić Izgrađeno 5 javnih dječijih igrališta u cijeloj općini	Broj izgrađenih i saniranih školskih, objekata Broj projekata za potporu mladima, podizanje kapaciteta mladih i broj uključenih sudionika Broj izgrađenih dječijih igrališta
	DC-3. Unaprijeđeni organizacioni, prostorni i materijalno tehnički uslovi za kulturne i sportske	S.C.1. Održivi i konkurentni i održivi privredni (ekonomski) razvoj S.C.2.	Završena izgradnja i opremanje Sportske drorane "Razija Mujanović" Izgrađena prostorija za školu za djecu sa posebnim potrebama Izgrađena i opremljena sportska dvorana Osnovne škole "Vražići"	Broj izgrađenih i saniranih školskih, objekata Broj projekata za potporu mladima, podizanje kapaciteta mladih i broj

	aktivnosti građana do 2022.godine	Razvoj ljudskih potencijala, unaprijeđenje društvene infrastrukture i standarda, i socijalna kohezija S.C.3. Zaštita okoliša, upravljanje otpadom, komunalna infrastruktura, unaprijeđenje prostora i energetska efikasnost	Opremljeno vanjsko igralište u dvorištu PŠ u Brnjiku Izmjenjen krov u PŠ Šibošnica Opremljen elektro i strojarski multimedijalni kabinet srednje škole Izgrađeno 5 javnih dječijih igrališta u cijeloj općini Izgrađena prostorija za školu za djecu sa posebnim potrebama Završena izgradnja i opremanje EDUKS-a (Edukativno-kulturno sportskog centra)	uključenih sudionika Broj izgrađenih dječijih igrališta
	DC-4. Unaprijeđena saradnja Općine sa nevladinim sektorom i efikasnija javna uprava do 2022. godine	S.C.1. Održivi i konkurentni i održivi privredni (ekonomski) razvoj S.C.2. Razvoj ljudskih potencijala, unaprijeđenje društvene infrastrukture i standarda, i socijalna kohezija	Podržano najmanje 10 NVO-a Sufinansirano najmanje 5 projekata koji se sufinanciraju i iz drugih izvora (javnih poziva viših nivoa vlasti i EU fondova) u ukupnom iznosu 150.000 KM	Broj podržanih NVO-a Broj sufinansiranih/ implementiranih projekata NVO-a
	DC-5. Unaprijeđenje kvaliteta i dostupnosti socijalne i zdravstvene zaštite do 2022.godine	S.C.1. Održivi i konkurentni i održivi privredni (ekonomski) razvoj S.C.2. Razvoj ljudskih potencijala, unaprijeđenje društvene infrastrukture i standarda, i socijalna kohezija	Završena izgradnja i opremanje Sportske dvorane "Razija Mujanović" Izgrađen i stavljen u funkciju Starački dom u Brnjiku Rekonstruiran krov zgrade Doma zdravlja Izgrađena prostorija za školu za djecu sa posebnim potrebama Završena izgradnja i opremanje EDUKS-a (Edukativno-kulturno sportskog centra) Izgrađen odbrambeni nasipi u Brnjiku, Ratkovićima i Čeliću Uređeno korito rijeke Šibošnice	Broj izgrađenih i saniranih zdravstvenih, kulturnih i sportskih objekata Broj opremljenih ustanova i objekata Broj novih usluga Broj izgrađenih dječijih igrališta Broj izgrađenih terena Dužina obrambenog nasipa Dužina uređene obale Broj stambenih jedinica Broj korisnika iz socijalno ugroženih porodica

			Stambeno zbrinuto do 15 socijalno ugroženih porodica	

6.2.3. USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠIH NIVOVA

U domenu obrazovanja, plan društvenog razvoja naslanja se na Strateške pravce obrazovanja u BiH. Plan unaprijeđenja srednjoškolskog obrazovanja i obrazovanja odraslih usklađen je sa ciljevima i aktivnostima iz Operativnog plana aktivnosti na provođenju mjera i preporuka sadržanih u Analizi stanja u oblasti srednjeg obrazovanja sa prijedlogom mjera za usklađivanje obrazovanja sa potrebama privrede. Strateški pravci obrazovanja u BiH ističu potrebu bolje povezanosti sektora obrazovanja i tržišta rada. Strategija razvoja nauke u Bosni i Hercegovini ukazuje na opasnosti **brain drain i brain waste** fenomena u BiH, ali sa druge strane, ukazuje na potrebu stvaranja zakonskih i drugih pretpostavki za nesmetan transfer znanja i tehnologija, kao i učešće bosanskohercegovačke naučno istraživačke zajednice u evropskim, te stranih naučnika i bosanskohercegovačke naučne dijaspore u domaćim naučnoistraživačkim projektima.

Strategija razvoja BiH kao jedan od prioriteta navodi i reformu javne uprave, prije svega, u cilju postizanja pozitivnih finansijskih efekata u vidu smanjenja javne potrošnje. Krajnji cilj koji se želi postići provedbom reforme javne uprave je stvaranje javne uprave koja bi bila učinkovitija i odgovornija.

Plan društvenog razvoja definiran je u smislu uslova za kvalitetno obrazovanje, prekvalifikaciju odraslih i cjeloživotno učenje, stvaranja kadrovskih i materijalno-tehničkih uslova za unaprijeđenje socijalne i zdravstvene zaštite kao i za izjednačavanje mogućnosti za osobe sa invaliditetom u FBiH. U oblasti zdravstva plan razvoja usklađen je da Strateškim planom razvoja zdravstva u FBiH.

Za razvoj društvenog sektora generalno, značaj ima Strategija u oblasti migracije i azila BiH, koja u Akcionom planu za primjenu strategije ima predviđen čitav niz mjera za uključivanje bh dijaspore u društveni i ekonomski život zemlje, a posebno: javne kampanje na jačanju svijesti o važnosti emigracija za razvoj u privatnom, akademskom i nevladinom sektoru, kao i medijima, koje mogu biti relevantne i za lokalni nivo.

Sektorski plan društvenog razvoja usklađen je sa sljedećim dokumentima viših razina:

- ❖ „Strategija razvoja BiH 2010.-2020. godine“ i to sa strateškim ciljem 3. Zapošljavanje i strateškim ciljem 7. Socijalna uključenost;
- ❖ „Strategija razvoja malog i srednjeg poduzetništva u TK 2012.-2020. godine“;
- ❖ „Strateški pravci razvoja obrazovanja u BiH“

- ❖ „Strategija kulturne politike u BiH i Strategija razvoja sporta u BiH za razdoblje 2010.-2020. godine“

6.2.4. INICIJATIVE MEĐUOPĆINSKE SARADNJE

Općina Čelić jačat će saradnju sa drugim općinama, pogotovu u sferi zdravstvene zaštite i socijalne pomoći. To se prvenstveno odnosi na Plan realizacije otvaranja centra za stare i nemoćne, te istraživačkog i polikliničkog centra pulminologije, estetske i dentalne hirurgije u poslovno-zdravstvenoj Zoni Brnjik.

Nadalje, samoinicijativno općina Čelić već je poduzela konkretne korake za povezivanje nekoliko međudržavnih općina za posebne programe povlačenja sredstava iz EU fondova za programe u kulturi i promociji multi-kulturalnosti unutar sektora kulture i sporta.

6.2.5. PROGRAMI, PROJEKTI I MJERE

Za realizaciju plana društvenog razvoja općine Čelić definisano je 49 projekata i mjera grupisanih u 3 programa, kako slijedi:

- ❖ **Program 1.** – Unaprijeđenje obrazovanja, kulture i sporta
- ❖ **Program 2.** – Unaprijeđenje rada lokalne uprave i nevladinog sektora
- ❖ **Program 3.** - Unaprijeđenje socijalne i zdravstvene zaštite investicijama

Tabela br. 56

Prikaz projekata i mjera unutar pojedinog Programa unutar Plana društvenog razvoja

PROGRAM	PROJEKTI/MJERE
PROGRAM 1 DP-1 Unaprijeđenje obrazovanja, kulture i sporta	1. Završena izgradnja i opremanje Sportske dvorane “Čelić” 2. Zamjena unutrašnje i vanjske stolarije na objektu centralne škole OŠ „Čelić”, 3. Dovršetak radova na izmjeni stolarije na objektu centralne škole OŠ „Vražići”, 4. Dovršetak zamjene stolarije na objektu Mješovite srednje škole „Čelić” 5. Zamjena krova na objektu centralne Mješovite srednje škole „Čelić”, 6. Izmjena krova (azbestnih ploča) na fiskulturnoj sali u centralnoj školi OŠ „Vražići”, 7. Rekonstrukcija podne obloge u fiskulturnoj sali objekta škole OŠ „Vražići”, 8. Izgradnja i uređenje sportskih terena na području općine Čelić, 9. Izgradnja i asfaltiranje pristupnih puteva na području općine Čelić, 10. Opremanje škola i predškolskih ustanova sa materijalno-tehničkom opremom u skladu sa pedagoškim standardima,

	11. Pomoć projektima inkluzije i projektima poboljšanja rada sa djecom sa posebnim potrebama, 12. Obrazovanje odraslih, 13. Uređenje muzejske zbirke, utvrđivanje i obilježavanje kulturno – historijskog središta i stalna postavka bosanske sobe, 14. Obogaćivanje kulturnih sadržaja u lokalnoj zajednici – aktivizam mladih, 15. Etno zbirka- Etno selo, 16. Emitovanje radijskog programa za dijasporu. 17. Opremanje elektro i strojarškog kabineta, te opremanje multimedijalnog kabineta srednje škole MSŠ Čelić 18. Uvođenje video nadzora za škole: Čelić, Ratković, Vražići, Velino Selo 19. Završena izgradnja i opremanje Sportske dvorane “Čelić” 20. Izgrađena prostorija za školu za djecu sa posebnim potrebama 21. Završena izgradnja i opremanje EDUKS-a (Edukativno-kulturno sportskog centra) 22. Izgrađeno 5 javnih dječijih igrališta u cijeloj općini 23. Opremljeno vanjsko igralište u dvorištu PŠ u Brnjiku 24. Izmijenjen krov u PŠ Šibošnica
PROGRAM 2 DP-2 Unaprijeđenje rada lokalne uprave i nevladinog sektora	1. Elektronska uprava -općina Čelić, 2. Opremanje vatrogasne jedinice potrebnim sredstvima i opremom , 3. Partnerstvom do razvoja – jačanje saradnje sa NVO sektorom, 4. Unaprijeđenje komunikacije i saradnje sa dijasporom kroz izradu baze podataka dijaspore. 5. Unaprijeđenje energetske učinkovitosti u javnim ustanovama 6. Izrada elaborate energetske učinkovitosti za sve javne objekte na području općine 7. Izmjena i dopuna prostornog plana 8. Revitalizacija parka 9. Podržano najmanje deset NVO-a 10. Sufinansirano najmanje pet projekata koji se sufinansiraju i iz drugih izvora (javnih poziva viših nivoa vlasti i EU fondova) u ukupnom iznosu 150.000 KM 11. Resursni centar za razvoj kapaciteta svih subjekata 12. Čelić pod Wi-Fi zonom
PROGRAM 3 DP-3 Unaprijeđenje socijalne i zdravstvene zaštite	1. Izgrađen i stavljen u funkciju Starački dom u Brnjiku 2. Adaptacija centra za mlade – Mladi pod istim krovom, 3. Promocija mentalnog zdravlja kroz zaštitu životne sredine, 4. Suzbijanje nasilja nad ženama, 5. Nabavka mamografa za žene, 6. Podrška disfunkcionalnim porodicama, 7. Suzbijanje društveno neprihvatljivog ponašanja kod maloljetne djece, 8. Suzbijanje stigme i diskriminacije prema osobama sa invaliditetom, 9. Program popunjavanja viška prostora kojim raspolaže ZU Dom zdravlja Čelić i stalna edukacija i usvajanje profesionalnih vještina zaposlenika ZU Dom zdravlja, 10. Materijalna podrška porodiljama.

	11. Rekonstrukcija oronulog krova na zgradi Doma zdravlja Čelić 12 Izgradnja prostorija za školu za djecu sa posebnim potrebama

6.3. PLAN ZAŠTITE OKOLIŠA

Područje općine Čelić, sa svojim šumama, bogatstvom vodotoka, lijepom prirodom u principu ima sve preduslove da se smatra zdravom i ekološki čistom sredinom, nekvalitetno ili nikako riješena pitanja zaštite okoliša mogu dovesti do ugrožavanja okoliša.

U tom smislu je potrebno poduzeti sve neophodne mjere na očuvanju i zaštiti okoliša, čime će se istovremeno stvoriti uslovi za razvijanje i afirmaciju Eko – poljoprivrede i turističkih potencijala općine Čelić.

6.1.1. FOKUSI ZAŠTITE OKOLINE I ŽIVOTNE SREDINE

SWOT analiza stanja zaštite životne sredine općine Čelić pokazuje da se u prethodnom periodu jako malo posvetilo ovoj oblasti. Potrebno je postići zainteresovanost stanovništva za elemente životne sredine – vodosnabdijevanje, rješavanje problema otpadnih voda i slično.

Također, trebalo bi maksimalno iskoristiti prilike – vode, obnovljive izvore energije, ekonomske efekte reciklaže otpada i ostalo da bi se snage iskoristile na najbolji mogući način. S druge strane, potrebno je minimizirati nedovoljno vrednovanje elemenata životne sredine od strane stanovnika i privrednih subjekata – otpad i odlaganje otpada na za to nepredviđena mjesta – kao slabosti, i nedovoljnu brigu aktera na lokalnom nivou, ali i drugih nivoa vlasti, da bi se slabosti i prijetnje ublažile i stavile u funkciju zaštite životne sredine. Odabrana su tri prioriteta pravca.

FZO-1. Unaprijeđenje komunalne infrastrukture i putnih komunikacija

Komunalna i prometna infrastruktura su izuzetno važni segmenti razvoja općine Čelić. U okviru komunalne infrastrukture u općini Čelić je potrebno konkretno poduzeti mjere na uređenju središta općine što podrazumijeva definiranje središta kao urbane osnove. Neophodno je raditi na uređenju šetnica, proširenju i uređenju parkova. Također, Čelić mora povećati vodoopskrbu, te

proširiti mrežu kanalizacijske infrastrukture. Cestovna infrastruktura općine Čelić je u lošem stanju i nužno je raditi na popravljanju lokalnih cesta.

FZO-2. Izrada efikasnog sistema upravljanja otpadom

Problem upravljanja otpadom je jedan od većih problema s kojim se novo društvo općenito suočava. Ovo izravno utječe na sve privredne grane te je zbog toga izuzetno važno raditi na razvijanju sistema selektivnog prikupljanja otpada.

Čelić mora poduzeti aktivne mjere u efikasnom upravljanju otpadom u pravcu očuvanja i zaštite okoliša te stvaranja uvjeta za poboljšanje turističkih sadržaja. U tom kontekstu problemi odvodnje otpadnih voda, pravilno upravljanje krutim otpadom su u ulozi razvoja i poboljšanja kvaliteta života građana. Problematika odvodnje otpadnih voda mora se započeti rješavati izradom glavnog projekta obzirom da Općina posjeduje urađeno idejno rješenje.

U pogledu zbrinjavanja čvrstog otpada potrebno je uspostaviti sistem za integralno upravljanje otpadom i infrastrukturu. Pri tome, posebnu pažnju treba posvetiti da se eliminiraju "divlja" odlagališta i da se sanira i rekultivira općinsko odlagalište.

FZO-3. Podizanje ekološke svijesti građana

Prioritet u zaštiti okoliša ima očuvanje okoliša od nekontroliranog odlaganja otpada i eliminacija divljih postojećih deponija. To je jedino moguće postići, gledano dugoročno tako što će se razviti visoko osjetljiva i brižna svijest novih generacija u odnosu na očuvanje i zaštitu okoliša.

Donijeti u što skorije vrijeme akcioni plan racionalnog korištenja energije i Lokalni ekološki akcioni plan (LEAP). Udio korištenja obnovljivih izvora energije, čijom primjenom se smanjuju emisija ugljičnog dioksida (CO₂) i na taj način doprinosi zaštiti okoliša, u budućnosti treba znatno povećati. Trenutno je vrlo malo inicijativa za njihovo korištenje.

6.3.2. PREGLED CILJEVA ZAŠTITE OKOLIŠA SA OČEKIVANIM REZULTATIMA I INDIKATORIMA

Tabela br. 57

Ciljevi mjera zaštite okoliša i očekivani rezultati s indikatorima uspješnosti

Rbr.	Sektorski ciljevi mjera zaštite okoliša	Veza sa strateškim ciljevima	Očekivani rezultat	Indikator
1.	COZ-1.	S.C.1. Održivi i	Rekonstruirano 10 % lokalnih prometnica,	Dužina asfaltiranih cesta

	Do 2023. povećati dostupnost i kvalitetu lokalne prometne i komunalne infrastrukture	konkurentni i održivi privredni (ekonomski) razvoj S.C.2. Razvoj ljudskih potencijala, unaprijeđenje društvene infrastrukture i standarda, i socijalna kohezija S.C.3. Zaštita okoliša, upravljanje otpadom, komunalna infrastruktura, unaprijeđenje prostora i energetska efikasnost	Smanjenje gubitaka vode za 20%, Povećanje broja priključaka na sistem odvodnje fekalnih voda za 10 %, Infrastrukturno uređene barem 2 privredne zone Infrastrukturno uređena Turistička zona Vražići Kompletirana dokumentacija i Izgrađeno dodatnih 25 % sistema za odvodnju i pročišćavanje oborinskih voda Finaliziran prečišćavač otpadnih voda	Dužina rekonstruiranog vodovoda i kanalizacijske mreže Broj priključaka za odvodnju fekalnih voda Dužina izgrađenog sistema za odvodnju i pročišćavanje oborinskih voda Broj uređenih zona (poslovnih, turističkih) sa obimom infrastrukturnih radova
	COZ-2. Do kraja 2022. razviti savremeni sistem upravljanja otpadom i sanirati sve postojeće deponije	S.C.1. Održivi i konkurentni i održivi privredni (ekonomski) razvoj S.C.2. Razvoj ljudskih potencijala, unaprijeđenje društvene infrastrukture i standarda, i socijalna kohezija S.C.3. Zaštita okoliša, upravljanje otpadom, komunalna infrastruktura, unaprijeđenje prostora i energetska efikasnost	Izrađen plan upravljanja otpadom Sanirana gradska deponija Izgrađeno reciklažno dvorište i pretovarna stanice -izrađen master plan zaštite, korištenja i uređenja riječnih obala -Izrada Studije nultog stanja onečišćenja zraka u urbanom i ruralnim dijelovima općine Čelića Podignuta svijest građana o značaju ekologije Izdato pet brojeva časopisa EKO-ČELIĆ	Broj stanovnika pokriven selektivnim prikupljanjem otpada Broj stanovnika pokriven organiziranim prikupljanjem otpada Broj saniranih deponija Broj dokumenata, analiza, studija Broj organiziranih treninga, edukacija, akcija čišćenja Broj primjeraka magazina

	COZ-3. Do 2018. godine unaprijediti energetske efikasnost	S.C.1. Održivi i konkurentni i održivi privredni (ekonomski) razvoj S.C.2. Razvoj ljudskih potencijala, unaprijeđenje društvene infrastrukture i standarda, i socijalna kohezija S.C.3. Zaštita okoliša, upravljanje otpadom, komunalna infrastruktura, unaprijeđenje prostora i energetska efikasnost	Izraditi elaborate energetske efikasnosti za sve javne zgrade u općini Čelić Projekt subvencioniranja utopljanja privatnih stambenih jedinica Projekt subvencioniranja zamjene privatnih ložišta koji su na kruta goriva sa tehnološki inovativnim rješenjem	Broj završenih i usvojenih elaborata energetske efikasnosti Broj realiziranih projekata energetske efikasnosti javnih zgrada Broj realiziranih utopljanja privatnih jedinica za stanovanje Broj zamijenjenih ložišta sa novom tehnologijom

6.3.3. USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠIH NIVOVA

Sektorski plan zaštite okoliša usklađen je sa sljedećim dokumentima viših razina:

- ❖ „Akcijski plan zaštite životne sredine Bosne i Hercegovine (NEAP BiH)“
- ❖ „Strategija zaštite okoliša Federacije Bosne i Hercegovine“
- ❖ „Strategija zaštite voda“, odnosno upravljanja vodama FBiH je urađena zasebno, a za izradu je zaduženo Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.
- ❖ „Strategija razvoja FBiH 2010.-2020.“, Strateški plan i program razvoja energetskog sektora FBiH.
- ❖ „Strategija razvitka TK do 2020.“
- ❖ „Plan upravljanja otpadom Tuzlanskog kantona za razdoblje 2011. – 2021.“
- ❖ „Akcijski plan zaštite okoliša Tuzlanskog kantona za razdoblje 2015.-2022.“

6.3.4. INICIJATIVE MEĐUOPĆINSKE SARADNJE

Inicijative međuopćinske saradnje će se provoditi na planu protupožarne zaštite i zaštite voda, zraka i tla, posebice sa susjednim općinama.

6.3.5. PROGRAMI, PROJEKTI I MJERE

Za realizaciju plana zaštite okoliša i životne sredine općina Čelić definisala je 49 projekata i mjera grupisanih u 3 programa, kako slijedi:

- ❖ **Program 1.** – *Povećati dostupnost i kvalitetu lokalne prometne i komunalne infrastrukture*
- ❖ **Program 2.** – *Razviti savremeni sistem upravljanja otpadom, zaštita i spašavanje*
- ❖ **Program 3.** – *Unaprijeđenje energetske efikasnosti*

Tabela br 58

Prikaz projekata i mjera unutar pojedinog programa unutar Plana zaštite okoliša

PROGRAM	PROJEKTI/MJERE
PROGRAM 1 PZO-1 povećati dostupnost i kvalitetu lokalne prometne i komunalne infrastrukture	1. Izrada glavnog projekta primarne kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda općine Čelić, 2. Izrada Studije vodosnabdijevanja općine Čelić, 3. Izrada projektno tehničke dokumentacije vodosnabdijevanja općine Čelić, 4. Izrada Lokalnog ekološkog akcionog plana općine Čelić (LEAP), 5. Prespoji sekundarne vodovodne mreže sa starog azbestno–cementnog cjevovoda na novi daktilni cjevovod vodovodnog sistema Čelić, 6. Izgradnja novog dovodnog cjevovoda sa izvorišta Vražići do pumpne stanice gradskog vodovodnog sistema Čelić, 7. Snabdijevanje vodom visoke zone – Izgradnja sistema za povećanje pritiska (MZ Drijenča, MZ Vražići), 8. Snabdijevanje vodom visoke zone naselja Humci - Izgradnja sistema za povećanje pritiska naselja Ratkovići, 9. Izgradnja vodovoda za područje Vražići (prirodni kamp) 10. Izvođenje radova kanalizacije do kampa Vražići, 11. Izgradnja kanalizacione mreže u naselju Humci 12. Izgradnja kanalizacione mreže u naselju Šibošnica 13. Izgradnja dijela kanalizacione mreže u naselju Velino Selo 14. Izgradnja dijela kanalizacione mreže u naselju Ratkovići 15. Izgradnja kanalizacione mreže u naselju Nahvioci 16. Čišćenje i zaštita korita rijeke Šibošnice 17. Čišćenje i zaštita korita rijeke Gnjice 18. Sanacija lokalne ceste u naselju Nahvioci 19. Sanacija lokalne ceste u naselju Šibošnica 20. Sanacija lokalne ceste u naselju Velino Selo

	21. Sanacija i održavanje lokalnih putova 22. Izgradnja prometne infrastrukture u privredno–turističkoj zoni Brnjik 23. Izgradnja prometne infrastrukture u poslovno–trgovačkoj zoni u Čeliću
PROGRAM 2 PZO-2 razviti savremeni sistem upravljanja otpadom i zaštita i spašavanje	1. Izrada investiciono-tehničke i okolinske dokumentacije za projekat postepenog zatvaranja deponije i izgradnje pratećih sadržaja prilagođenih regionalnom konceptu odlaganja komunalnog otpada na deponiji u Čeliću, 2. Izvođenje radova po projektu postepenog zatvaranja deponije i izgradnje pratećih sadržaja prilagođenih regionalnom konceptu odlaganja komunalnog otpada na deponiji u Čeliću, 3. Obnova voznog parka za sakupljanje i odlaganje otpada, 4. Izgradnja 50 eko otoka za selektivno sakupljanje otpada, 5. Zajednički međuopćinski programi edukacije stanovništva u oblasti životne sredine. 6. Izrada plana upravljanja otpadom 7. Podizanje svijesti o biološkoj raznolikosti kroz izradu edukativnih kompleta o biodiverzitetu na razini općine i regije 8. Izrada master plana zaštite, korištenja i uređenja riječnih obala na području općine Čelić 9. Izrada Studije nultog stanja onečišćenja zraka u urbanom i ruralnim dijelovima općine Čelić 10. Valorizacija i kartiranje vrsta i stanišnih tipova u općini 11. Uspostava regionalnog resursnog centra za okolišno održivi razvoj TK 12. Pretovarna stanica (reciklažno dvorište)
PROGRAM 3 PZO-3 Unaprijeđenje energetske efikasnosti	1. Uređenje administrativnog objekta Jedinственог općinskog organa uprave općine Čelić u cilju postizanja energetske efikasnosti, 2. Izgradnja proširenja javne rasvjete u ulicama u kojima ne postoji, 3. Rekonstrukcija postojeće elektro mreže Čelić I i izgradnja nove Čelić II za potrebe novih poslovnih zona), 4. Studija ekonomske opravdanosti ulaganja u obnovljive izvore energije (voda, sunce, biomasa), 5. Izrada elaborata energetskog pregleda objekata u javnom sektoru

7. PLAN ORGANIZACIJSKIH I LJUDSKIH KAPACITETA ZA PROVEDBU, PRAĆENJE I VREDNOVANJE STRATEGIJE

Realizacija Strategije razvoja predstavlja veliki izazov za jedinicu lokalne samouprave. Stepem i kvalitet realizacije Strategije, kao zbir svih pojedinačno realizovanih projekata i mjera, pokazat će koliko je jedinica lokalne samouprave blizu ili daleko od ostvarenja definisanih strateških ciljeva i vizije razvoja Općine. Da bi se uspješno realizovala Strategija razvoja potrebno je prilagoditi postojeće ili uspostaviti nove organizacione strukture i obezbijediti odgovarajuće ljudske kapacitete, te jasno definisati ključni operativni mehanizam za upravljanje razvojem. Zadatak tog mehanizma je svakodnevna briga o realizaciji Strategije kao cjeline i svakog projekta pojedinačno, koordinacija svih aktivnosti i aktera od promocije, pripreme i pokretanja projekata, izvođenja, praćenja, izvještavanja do iniciranja ažuriranja Strategije.

Integrirana strategija razvoja Općine objedinjuje sve sektore koji su u nadležnosti lokalnih vlasti, kao i sve aktere i zainteresovane strane na koordiniran način. Uključivanjem svih pitanja kojima se bavi jedna općina u jednu sveobuhvatnu strategiju otvaraju se mogućnosti za kreiranje sinergije, dodatnih vrijednosti i inovativnosti kroz međusektorsku saradnju. Stoga je važno navesti da je, pored djelotvorne uspostave i funkcionisanja struktura za planiranje razvoja kao i struktura koje će pratiti provođenje strateških dokumenata, veoma značajno jačanje sveukupne koordinacije unutar općinske administracije u procesu implementacije strategije. Pored toga, neophodno je osigurati da provođenje Strategije bude podržano od strane socio-ekonomskih partnera u Općini. Svako od njih treba da ima značajne uloge u implementaciji, obezbjeđivanju finansijskih sredstava, te u praćenju i vrednovanju.

7.1. PROVEDBA STRATEGIJE LOKALNOG RAZVOJA

Akcijski plan sredstvo je operacionalizacije i provedbe Strategije razvoja općine Čelić te omogućuje strukturiran pregled aktivnosti potrebnih za provedbu Strategije u određenom razdoblju.

7.1.1. OKVIR ZA PROVEDBU - FINANCIJSKI

Akcijski plan sadrži sljedeće glavne sastavnice:

- ❖ Ciljevi

- ❖ prioriteti;
- ❖ predviđene mjere
- ❖ predviđene aktivnosti/projekti,
- ❖ razdoblje provedbe plana i pojedinih aktivnosti,
- ❖ izvršitelje aktivnosti;
- ❖ plan troškova provedbe pojedinih aktivnosti;
- ❖ pokazatelji učinka

7.1.1.1. STRUKTURA AKCIJSKOG PLANA - POJAŠNJENJA

- ❖ Razina - Akcijski plan radi se na razini mjera. Temeljem toga, na razini aktivnosti/projekta za svaku mjeru, nositelj (odgovorna institucija) izrađuje detaljni plan provedbe aktivnosti, po istoj metodologiji;
- ❖ Razdoblje - Akcijski plan se donosi za razdoblje od 2020. do 2025. godine;
- ❖ Mjere - Redoslijed prioriteta mjera predlaže Radna skupina, a uz sugestije Partnerskog vijeća za tržište rada;

7.1.1.2. PRAĆENJE PROVEDBE I REZULTATI

Praćenje provedbe se provodi preko tri skupine pokazatelja:

- ❖ **planirani/očekivani i ostvareni rezultati/učinci.** Pokazatelji se koriste iz opisa prioriteta/mjera u Akcijskom planu i utvrđivanjem onog što je postignuto u realizaciji pojedine mjere - *pokazatelji ishoda za prioritet.*
- ❖ **Proces prikupljanja projektnih ideja** u procesu izrade, ključan je element za izradu Akcijskog plana. Projektne ideje prikupljane su na slijedeći način: - Svim članovima Partnerskog vijeća poslan je dopis za prikupljanje projektnih ideja, te obrazac za razradu projektne ideje – Svim članovima Tematskih radnih skupina objašnjen je proces formiranja projektnih ideja te su se i tim putem prikupile ideje. Ovim putem prikupljeno je ukupno 63 projektne ideje.
- ❖ **Revizijom projektnih ideja odlučeno je da će se pristigle ideje u visokom stupnju gotovosti uključiti u Akcijski plan.** Sukladno odluci, svim prijaviteljima poslani su komentari za dodatno poboljšanje predloženih ideja uz obrazac projektne sažetka putem kojeg će jasnije i detaljnije definirati projektne prijedloge. Određene ideje nastojat će se provesti u okviru trajanja strategije, a njihovo uspješno provođenje ovisit će i o kapacitetima potencijalnih prijavitelja. Ideje koje se iz objektivnih razloga ne provedu u okviru ove strategije bit će podloga u izradi nove, u narednom periodu.

7.1.2. OKVIR ZA PROVEDBU - INSTITUCIONALNI

Institucije koje će sudjelovati u provedbi Strategije su:

- ❖ Zaposlenici Općine Čelić;
- ❖ Radna skupina;
- ❖ Općina Čelić – načelnik;
- ❖ Vijeće općine Čelić i
- ❖ Preduzetničko-razvojni centar općine Čelić, lokalna razvojna agencija d.o.o.(u postupku)

Radna skupina je tijelo formirano isključivo za potrebe izrade Strategije i aktivno će sudjelovati u fazi njene provedbe i praćenja provedbe.

Ključni operativni kapacitet za upravljanje razvojem (jedinica za razvoj) mora biti jasno definisan. MiPRO predviđa da u implementaciju razvojnih planova budu uključene organizacije iz javnog, poslovnog i nevladinog sektora, institucije višeg nivoa vlasti i građani. Ipak, općinska uprava ima najveću obavezu, jer nosi odgovornost za implementaciju ukupne strategije, a za to je potrebno imati odgovarajuću organizacionu strukturu i kvalitetne kadrove. Isti će imati kontinuirano stručno obrazovanje i profesionalno usavršavanje koje će primjenjivati u radu i prenositi znanje na druge aktere u općinskoj upravi i akterima iz okruženja.

Trenutno u Općini ne postoji organizacijski struktuiran pristup izradi i implementaciji Strategije razvoja, niti postoji osoba zadužena za koordinaciju i organizaciju implementacije razvojne strategije. S tim u vezi, nužno je uspostaviti i osnažiti djelotvorne općinske strukture za implementaciju Strategije, prilagođene potrebama Općine te precizirati dužnosti i odgovornosti.

U pogledu prikupljanja, obrade i ažuriranja podataka za planiranje i praćenje razvoja, Općina ne posjeduje sveobuhvatnu bazu podataka već samo dio podataka u elektronskoj formi što u narednom periodu predstavlja jedan od prioriteta.

Kada je u pitanju priprema i implementacija projekata, ne postoje definisane odgovornosti u ovoj oblasti. Neophodno je precizirati dužnosti i odgovornosti te osnažiti kapacitete za pripremu i djelotvornu implementaciju projekata domaćih i međunarodnih donatora sa naglaskom na fondove Evropske unije.

7.1.3. HORIZONTALNA NAČELA /PRINCIPI

Horizontalna načela predstavljaju principe od ključne važnosti za sve sektore, koja će se respektirati u definiranju strateških odrednica razvoja lokalne zajednice.

Naglasak je stavljen na sljedeća horizontalna načela.

- ❖ *nediskriminacija i*
- ❖ *održivi razvoj.*

Načelo nediskriminacije podrazumijeva izbjegavanje svakog oblika socijalne isključenosti i nejednakog postupanja.

Načelo održivog razvoja podrazumijeva zaštitu okoliša, učinkovitu upotrebu resursa, ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama, bioraznolikost, otpornost na krizne situacije i sprječavanje rizika te istovremeno izbjegavanje ugrožavanja okoliša i nepovratnog gubitka neobnovljivih prirodnih potencijala

Tim za izradu strategije uzeo je u obzir navedena horizontalna načela te ih uvrstio u Strategiju u različitim fazama izrade:

- ❖ izrade analize stanja društveno-ekonomske i okolišne pozicije;
- ❖ određivanje pokazatelja za praćenje provedbe strategije;
- ❖ definiranje razvojnih prioriteta i mjera;
- ❖ integracija problema nejednakosti/održivog razvoja u sve razvojne prioritete i mjere Strategije.

7.2. POSTUPAK PRAĆENJA PROVEDBE

Po usvajanju Strateškog razvojnog programa pristupa se njegovoj implementaciji kroz konkretnu provedbu ovdje predloženih razvojnih mjera. Implementacija će biti višegodišnji proces i tražit će kontinuirani monitoring kako bi se pravodobno procijenilo doprinosi li i u kojoj mjeri implementacija mjera realizaciji vizije i strateških ciljeva.

U tu svrhu će se organizirati postupak praćenja provedbe i implementirat će se nekoliko osnovnih instrumenata:

- ❖ definiranje i uspostava internog tima za monitoring i evaluaciju,
- ❖ uspostava sustava izvještavanja,
- ❖ periodična evaluacija i
- ❖ ex-post evaluacija.

Za provedbu strateških projekata bit će zadužen Općinski interni tim. U okviru njega imenovat će se voditelji projekata i osobe zadužene za koordinaciju projektnih aktivnosti. Oni će biti obavezni

redovno se sastajati, pripremati izvještaje o progresu projekata za koje su zaduženi, te blagovremeno informirati načelnika i druge odgovorne o statusu projekata.

Kako bi se pripremile podloge za izvještavanje, praćenje implementacije Strategije i nesmetano odvijanje procesa praćenja, te kasnije evaluacije neophodno će biti implementirati sistem izvještavanja u okviru kojeg će se redovno unositi podaci o procesu projekata. Sistem informacije će zahtijevati redovne evidencije o promjenama projiciranih troškova, odgovornosti, aktivnosti, rokova, drugih resursa i projektnih obilježja. Obaveza evidentiranja informacija o projektima bit će delegirana na svakog voditelja projekta i sastojat će se od redovnih unosa u sistem po nastanku promjene, te od priprema redovnih godišnjih izvještaja o statusu na kraju svake kalendarske godine.

Članovi projektnog tima bit će obavezni sudjelovati u internim evaluacijama, odnosno periodičnim evaluacijama koje će se provoditi u svrhu ocjene usklađenosti provedenih aktivnosti s postavljenim planskim vrijednostima iz Strategije te u odnosu na postavljene indikatore. Vodeći se najboljim praksama internu evaluaciju bi trebalo provesti „na polovini puta” implementacije i napraviti detaljnu ocjenu stupnja ispunjenja ciljeva i realizacije indikatora. U ovisnosti o nalazima interne evaluacije, odnosno o procjenama veličina i snage odstupanja ostvarenih učinaka u odnosu na planirane vrijednosti, izradit će se mjere i prijedlozi modifikacije narednih aktivnosti. Za postupke provedbe interne evaluacije uobičava se angažman eksternih stručnjaka kako bi se postigla objektivnost i neovisnost u procjenama. Sličan se pristup predlaže i u provedbi ex-post evaluacija koje se provode po završetku razdoblja na koje se Strategija odnosi. Ta će evaluacija imati za cilj ocijeniti uspješnost implementacije ove Strategije, to jest procijeniti koji projekti su realizirani i u kojoj mjeri su doprinijeli razvojnim ciljevima i viziji. Važnost ove evaluacije proizlazi i iz šireg konteksta. Naime, njome će se promotriti i doprinos implementacije projekata i Strategije na strateške ciljeve višeg reda specificirane u regionalnim i nacionalnim strategijama odnosno operativnim dokumentima ukoliko je provedba projekata finansirana EU sredstvima.

PRILOZI

Prilog br. 1: Shema strateškog planiranja

Prilog br. 2: Sažetak strategije

Prilog br. 3: Akcijski / Operativni plan

CONFIDENTIAL

POPIS TABELA

Tabela br. 1: Usklađenost sa Kantonalnom razvojnom strategijom	15
Tabela br. 2: Usklađenost sa Strategijom EVROPSKE UNIJE.....	16
Tabela br. 3: Struktura stanovništva prema spolu i starosti (neslužbeno).....	26
Tabela br. 4: Registrovana SP fizička preduzetnika i gazdinstava 2011. – 2019. godine.....	35
Tabela br. 5: Struktura poljoprivrednog zemljišta po kategorijama	39
Tabela br. 6: Odnos poljoprivrednog, obradivog i oraničnog zemljišta po stanovniku u općini Čelić	41
Tabela br. 7: Učešće kvalitetnih katastarskih kategorija I-III	41
Tabela br. 8: Broj upisanih u Registar poljoprivrednih gazdinstava (RPG) i registar Klijenata (RK) do kraja 2019.godine	42
Tabela br. 9: Površine usjeva	42
Tabela br.10: Broj proizvođača ratarskih kultura	43
Tabela br.11: Broj proizvođača voća i vinove loze	43
Tabela br.12: Broj proizvođača povrća.....	43
Tabela br.13: Ukupan broj prijavljenih poljoprivrednih gazdinstava po naseljima koji se bave biljnom proizvodnjom (ha) u 2019. godini	44
Tabela br.14: Broj poljoprivrednih Pravnih lica (preduzeća) koji se bave biljnom proizvodnjom 2019. godini	44
Tabela br.15: Broj poljoprivrednih gazdinstava koji se bave animalnom proizvodnjom zaključno sa 2019. godinom	49
Tabela br.16 : Proizvodnja animalnih jedinki 2015. – 2019. godine	50
Tabela br.17: Proizvodnja mlijeka, vune, jaja i meda 2015-2019. godine	51
Tabela br.18: Pregled godišnjih obračuna bruto vrijednosti proizvodnje i dodatne vrijednosti poljoprivrede privatnog sektora bez pravnih lica – poljoprivredna gazdinstva za općinu Čelić	55
Tabela br.19: A) zona, Privredno – poslovna i trgovačka zona ETIVAŽA	58
Tabela br.20: B) zona, Zdravstveno-istraživačka i obrazovno-poslovna BRNJIK	58
Tabela br.21: C) zona, Turističko – rekreativna BEGOVA VODA	59
Tabela br.22: D) zona, Industrijsko – prerađivačka zona CERIK	60
Tabela br.23: E) zona, Obrazovno – razvojni centar INKUBATOR	60
Tabela br.24: E) zona, Privredno – poslovna zona FRIGOS	61
Tabela br.25: E) zona, Privredno – poslovna zona ŠIBOŠNICA	62
Tabela br.26: Kategorije zemljišta	63
Tabela br.27: Šumsko zemljište	63
Tabela br.28: Privatne šume	64

<i>Tabela br.29: Pregled obračuna naknade za šume za općinu Čelić</i>	<i>64</i>
<i>Tabela br.30: Najveći uvoznici u općini Čelić</i>	<i>73</i>
<i>Tabela br.31: Najznačajniji izvoznici u općini Čelić</i>	<i>73</i>
<i>Tabela br.32: Indeks razvijenosti</i>	<i>74</i>
<i>Tabela br.33: Privreda općine Čelić – snage, nedostaci, prilike i rizici</i>	<i>75</i>
<i>Tabela br.34: Stepen zaposlenosti stanovništva na području općine Čelić</i>	<i>76</i>
<i>Tabela br.35: Ukupan broj zaposlenih</i>	<i>78</i>
<i>Tabela br.36: Procjena potreba za dogradnjom postojećih i izgradnjom novih sportskih objekata</i>	<i>92</i>
<i>Tabela br.37: Struktura zaposlenih / Podaci o zaposlenom osoblju</i>	<i>97</i>
<i>Tabela br.38: Broj timova porodične medicine</i>	<i>98</i>
<i>Tabela br.39: Broj osiguranih lica, index sa obuhvaćenim zdravstvenim osiguranjem</i>	<i>98</i>
<i>Tabela br.40: Broj kućanstava /broj članova 2013. godina.....</i>	<i>106</i>
<i>Tabela br.41: Društvene djelatnosti općine Čelić</i>	<i>108</i>
<i>Tabela br.42: Putna mreža u općini Čelić</i>	<i>110</i>
<i>Tabela br.43: Sastav šumskih kultura na području općine Čelić.....</i>	<i>129</i>
<i>Tabela br.44: Lovno stanje divljači za sezonu 2019./2020.</i>	<i>132</i>
<i>Tabela br.45: Snage, slabosti, prilike i rizici</i>	<i>133</i>
<i>Tabela br.46: Pregled preduzeća u kojima općina Čelić ima vlasnički udio</i>	<i>137</i>
<i>Tabela br.47: Učešće poreznih i neporeznih prihoda u Budžetu općine Čelić od 2015. do 2019. godine</i>	<i>140</i>
<i>Tabela br.48: Sposobnost zaduživanja općine Čelić.....</i>	<i>145</i>
<i>Tabela br.49: Kretanje kreditnih zaduženja do 2025. godine</i>	<i>145</i>
<i>Tabela br.50: Projekcije prihoda Budžeta općine Čelić do 2025. godine</i>	<i>146</i>
<i>Tabela br.51: Projekcije rashoda Budžeta Općine Čelić do 2025. godine</i>	<i>147</i>
<i>Tabela br.52: Projekcije ulaganja općine Čelić do 2025. godine</i>	<i>148</i>
<i>Tabela br.53: Ciljevi privrednog sektora i očekivani rezultati s indikatorima uspješnosti</i>	<i>169</i>
<i>Tabela br.54: Prikaz projekata i mjera unutar pojedinog Programa unutar Plana ekonomskog razvoja</i>	<i>174</i>
<i>Tabela br.55: Ciljevi društvenog sektora i očekivani rezultati s indikatorima uspješnosti</i>	<i>179</i>
<i>Tabela br.56: Prikaz projekata i mjera unutar pojedinog Programa unutar Plana društvenog razvoja</i>	<i>182</i>
<i>Tabela br.57: Ciljevi mjera zaštite okoliša i očekivani rezultati s indikatorima uspješnosti</i>	<i>185</i>
<i>Tabela br.58: Prikaz projekata i mjera unutar pojedinog Programa unutar Plana zaštite okoliša</i>	<i>188</i>

POPIS SLIKA

<i>Slika br. 1: Sead Munminović načelnik Općine Čelić</i>	<i>3</i>
<i>Slika br. 2: Položaj općine Čelić u BiH</i>	<i>17</i>
<i>Slika br. 3: Reljef majevičke podgore dijela teritorije općine Čelić</i>	<i>18</i>
<i>Slika br. 4: Reljef općine Čelić</i>	<i>19</i>
<i>Slika br. 5: Bogomolje, multietničnost i raznolikost općine Čelić</i>	<i>22</i>
<i>Slika br. 6: MZ Ratkovići</i>	<i>31</i>
<i>Slika br. 7: Sistem navodnjavanja</i>	<i>47</i>
<i>Slika br. 8: Sistemi navodnjavanja</i>	<i>48</i>

CONFIDENTIAL

POPIS GRAFIKONA

<i>Grafikon br. 1: Kretanje ukupnog broja stanovnika od 1899. do 2019. godine</i>	24
<i>Grafikon br. 2: Nacionalna struktura stanovništva</i>	25
<i>Grafikon br. 3: Broj stanovnika po MZ u 2013. godini</i>	28
<i>Grafikon br. 4: Procjena strukture prostornog rasporeda dijaspore</i>	29
<i>Grafikon br. 5: Trend broja registriranih pravnih, obrtnika i gazdinstava od 2009. do 2019.</i>	33
<i>Grafikon br. 6: Pregled aktivnih i pasivnih privrednih subjekata 2019. godine</i>	34
<i>Grafikon br. 7: BDP po stanovniku Općine Čelić</i>	36
<i>Grafikon br. 8: Prosječna plata u Općini Čelić u odnosu na Tuzlanski kanton za period 2016.-2019. godine</i>	37
<i>Grafikon br. 9: Strukture zemljišta na području općine Čelić</i>	38
<i>Grafikon br.10: Kategorije i vlasnička struktura poljoprivrednih zemljišta na teritoriji općine Čelić</i>	39
<i>Grafikon br.11: Struktura poljoprivrednog zemljišta na teritoriju općine Čelić</i>	40
<i>Grafikon br.12: Prosječan posjed po upisanom gazdinstvu je 1,5 ha</i>	40
<i>Grafikon br.13: Brojno stanje animalnog fonda 2015.-2019. godine</i>	50
<i>Grafikon br.14: Otkupljene količine kravljeg mlijeka</i>	52
<i>Grafikon br.15: Pregled godišnjih obračuna bruto vrijednosti proizvodnje i dodane vrijednosti poljoprivrede privatnog sektora bez pravnih osoba – poljoprivredna gazdinstva za općinu Čelić</i>	53
<i>Grafikon br.16: Odnos uvoza i izvoza 2015.-2019</i>	71
<i>Grafikon br.17: Radno sposobno stanovništvo prema spolu i zaposlenosti na području općine Čelić</i>	77
<i>Grafikon br.18: Stepenn zaposlenosti na području općine Čelić</i>	77
<i>Grafikon br.19: Nezaposleno stanovništvo prema spolu na području Općine Čelić 2019.godine</i>	79
<i>Grafikon br.20: Nezaposleni i zaposleni odnos</i>	80
<i>Grafikon br.21: Stepenn nezaposlenosti u općini Čelić</i>	81
<i>Grafikon br.22: Starosna struktura nezaposlenih osoba u 2019. godini</i>	81
<i>Grafikon br.23: Dužina čekanja na zaposlenja</i>	82
<i>Grafikon br.24: Broj i struktura penzionera na području općine Čelić 2015.–2019. godina</i>	83
<i>Grafikon br.25: Prosječan iznos penzija po kategorijama na području općine Čelić u periodu 2015 - 2019. godina</i>	84
<i>Grafikon br.26: Ukupan broj učenika u osnovnim školama u općini Čelić</i>	86
<i>Grafikon br.27: Ukupan broj učenika u srednjim školama u općini Čelić</i>	88
<i>Grafikon br.28: Ukupan broj kaznenih djela i učešće maloljetnika 2015.-2019</i>	105
<i>Grafikon br.29: Nevladine organizacije razvrstane po djelatnostima u općini Čelić</i>	107
<i>Grafikon br.30: Potrošnja električne energije po potrošačima</i>	112

<i>Grafikon br.31: Odnos broja fiksnih i internet priključaka kroz period 2015.–2019. godina u općini Čelić</i>	114
<i>Grafikon br.32: Gubici u vodovodnoj mreži 2015.–2019</i>	120
<i>Grafikon br.33: Odnos sistematizovanih i popunjenih radnih mjesta</i>	122
<i>Grafikon br.34: Spolna struktura zaposlenih u općini Čelić</i>	123
<i>Grafikon br.35: Odnos zaposlenih državnih službenika i namještenika</i>	123
<i>Grafikon br.36: Stepen pokrivenosti općine odvozom smeća</i>	130
<i>Grafikon br.37: Porezni prihodi</i>	141
<i>Grafikon br.38: Neporezni prihodi</i>	142
<i>Grafikon br.39: Dodijeljeni grantovi sa svih nivoa vlasti Općini Čelić od 2015. do 2019.godine ...</i>	142
<i>Grafikon br.40: Ostvareni rashodi i izdaci po ekonomskoj klasifikaciji</i>	143

CONFIDENTIAL

LEKTORISALA: AMILA ŠADIĆ HAJDAREVIĆ, prof. bosanskog jezika i književnosti
